

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΔ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΔΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1/15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987 | ΑΡΙΘ. 18

Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος μετὰ τὴν Α.Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεὶμ κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ Παναγιωτάτου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΩΝ

Ὑπῆρξε τόσο σημαντικὴ ἡ εἰς Ἑλλάδα ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου, ὥστε καὶ εἰς τὸ παρὸν τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας», τὸ ὁποῖον περιέχει ἐκτενὲς Χρονικὸν τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, ἐπιβάλλεται ὅπως τόσο τὸ κύριον ἄρθρον, ὅσον καὶ αἱ στήλαι τῶν Παρατηρήσεων καὶ Σχολίων εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπίσκεψιν, ἥτις εἰς τὴν μνήμην πάντων τῶν Ἑλλήνων θὰ παραμείνῃ ἀνεξίτηλος καὶ ἀλησμόνητος.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη, ὡς παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἡλ. Οἰκονόμου ἐν σχετικῇ συζητήσῃ γενομένῃ ἐν τῇ Γεν. Συνελεύσει τοῦ Ποιμαντικοῦ Τμήματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπέδρασεν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὡς ἡ λεπτὴ ἐκείνη αὔρα, περὶ τῆς ὁποίας ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Ἥλιον τὸ «ῥῆμα Κυρίου»: «Ἴδου παρελεύσεται Κύριος, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα μέγα κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου, οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσσεισμός, οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος· καὶ μετὰ τὸν συσσεισμόν πυρ, οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πυρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κάκεϊ Κύριος» (Γ' Βασιλειῶν ιθ', 11-12).

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. συναδέλφου υπόμνησις τοῦ χωρίου αὐτοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπῆρξεν εὐστοχωτάτη, διότι, ἀληθῶς, ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Χριστεπωνύμου ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρουσία τοῦ Σεπτοῦ Προκαθήμενου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπεφυλάχθη εἰς Αὐτὸν ὑποδοχὴ Ἀρχηγῶ Κράτους, δὲν ὁμοιάζε πρὸς ἄνεμον δυνατόν, οὔτε πρὸς σεισμόν ἢ πῦρ. Ἡ ἀκτινοβολοῦσα ταπεινόφρων σοφία καὶ σύνεσις, ἡ ἀπλότης, ἡ μειλι-

χιότης, ἡ προσήνεια καὶ ἡ λεπτότης τῶν τρόπων καὶ αἱ πλήρεις σεμνότητος πατρικαὶ ἐπισημάνσεις, παραινέσεις, ὑποδείξεις καὶ ὑποθήκαι Του ὑπῆρξαν τῷ ὄντι πνοαὶ αὔρας λεπτῆς, ἥτις ὅμως ἐμαρτύρει τὴν παρουσίαν τοῦ Παντοδυνάμου Κυρίου. Δι' αὐτὸ ἡ παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου ἐν Ἑλλάδι, καταυγαζομένη καὶ ὑπὸ τῆς ἀκτινοβολίας τῆς σεπτῆς εἰκόνης «Ἀξίον ἐστίν», ἐγοήτευσεν κλῆρον καὶ λαόν, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους καὶ ὑπῆρξε ἀληθῆς «καταλύτης», ὁ ὁποῖος διηυκόλυνε πολλὰς θετικὰς καὶ ηὐλογημένας ἀντιδράσεις καὶ κατεργασίας ἐν τῷ πνευματικῷ χώρῳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐντὸς τῶν διαφόρων διασυνδέσεων καὶ συσχετισμῶν μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἐπὶ πολὺν χρόνον θὰ ἀντηχοῦν εἰς τὰ ὦτά μας μερικαὶ ἐκ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου ἐπισημάνσεων ἢ παραινέσεων. Ἐκ τούτων ὑπενθυμίζομεν δειγματοληπτικῶς τὰς ἐξῆς, προσφέροντες αὐτάς εἰς τοὺς ἀναγνώστας ὡς ἐν Ἀνθολόγιον μικρῶν ἀποσπασμάτων ἐξ εἰκοσι πέντε περίπου ἐπισήμων ὁμιλιῶν του, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπισκέψεώς Του:

1) Κατὰ τὴν ἄφιξιν Αὐτοῦ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῶν Ἀθηνῶν ὁ Παναγιώτατος ηὐχέθη εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν «να ζῇ ἐν γαλήνῃ καὶ εὐημερίᾳ καὶ νὰ μένῃ πιστὸς εἰς τὴν Θρησκείαν τῶν Πατέρων του καὶ εἰς τὰς παραδοσιακὰς ἀξίας, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία ἐνσαρκώνει, διαφυλάττει καὶ κηρύττει διὰ μέσου τῶν αἰώνων».

2) Κατὰ τὴν Δοξολογίαν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν ἡ Α.Θ. Παναγιότης ηὐλόγησε τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τῶν λόγων τοῦ ἐκ τῶν προκατόχων Ἀνθίμου τοῦ Δ', τοῦ καὶ χορηγήσαντος κανονικῶς τὸ αὐ-

ἀε-

τη-

τοκέφαλον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος: «Εὐλογοῦμεν πεντηκῶς ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἀπαξάπαντας» «τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοθέους Χριστιανοὺς τῆς ὀρθοδοξοῦσης γῆς τῆς Ἑλλάδος», «ἀδελφούς καὶ υἱοὺς ἡμῶν ἐν Κυρίῳ, ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, μοναστὰς καὶ μιγάδας, ἄρχοντας καὶ ἰδιώτας, πλουσίους καὶ πένητας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, γονεῖς τε καὶ τέκνα, διδάσκοντας καὶ διδασκομένους, πολιτευομένους τε καὶ στρατευομένους, τοὺς ἐν πόλεσι, τοὺς ἐν ἀγροῖς, τοὺς ἐν νήσοις, τοὺς ἐν πελάγει, πᾶσαν τάξιν καὶ πᾶσαν ἡλικίαν χριστιανῶν ὀρθοδόξων καὶ πᾶσι... πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ἐπευχόμεθα».

3) Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ὁ σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐτόνισεν, ὅτι «ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ἱστορία ἔταξαν εἰς τὸν εὐσεβεῖ ἑλληνικὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν Μητέρα αὐτοῦ Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν προορισμὸν συνυπάρξεως καὶ συμπορείας».

4) Ἐν τῇ ἀντιφωνήσει πρὸς τὸν Καθηγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη, ἡ Α.Θ.Π. ἐξέφρασε τὴν συγκίνησιν, διότι ἡ Ἱ. Μονὴ αὕτη «δίδει ἀνάπαυσιν ἐν τῷ ἱερῷ περιβόλῳ αὐτῆς εἰς τὰ λείψανα τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων».

5) Κατὰ τὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν Αὐτοῦ συνεδρίαν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Πρωτόθρονος ἐν τῇ καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίᾳ Πατριάρχης ἐτόνισεν: «Πεποιθότες λέγομεν, ὅτι τὸ ὅπερ ἄχρι τοῦ νῦν ἐν ταῖς σχέσεσιν ὑμῶν καὶ ἡμῶν ἐπεκράτησε θετικὸν πνεῦμα συμπορείας καὶ ἀλληλοστηρίξεως, τοῦτο θὰ ἐνισχύσωμεν πάσῃ δυνάμει. Τὴν ἥν κεκτήμεθα ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασι κοινὴν θεώρησιν, ταύτην θὰ προωθήσωμεν ὑπερβαλλόντως ἐπὶ τὰ πρόσω. Τὸν ὅνπερ ἔχομεν καὶ ἀκολουθοῦμεν κοινὸν στόχον ἐν τοῖς διορθοδόξοις πράγμασι, τοῦτον θὰ κατα-

στήσωμεν ἐμφανέστερον καὶ ἀποδοτικώτερον. Τὴν ἐν ταῖς διαχριστιανικαῖς σχέσεσι διαχαρασσομένην κοινὴν γραμμὴν ἐμπεδωμένως θὰ προωθήσωμεν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἔχοντες ὡς κριτήριον τὴν ἀκεραιότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐν ἰσότητι ὄρων καὶ ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καλλιέργειαν τῶν σχέσεων τούτων».

6) Κατὰ τὴν χοροστασίαν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν ὁ Παναγιώτατος εἶπε πρὸς τὰ συγκεντρωθέντα πλήθη τῶν πιστῶν: «Ὅταν ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν ἡμέρας θλίψεων, πρὸς ἐνίσχυσίν σας ἐν τῇ πίστει, δὲν κατεδοπανήσατε, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπηυξήσατε τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς καὶ τὰς προγονικὰς παραδόσεις, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ γύρω ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν τῇ πεποιθήσει καὶ τῇ συνειδήσει ὅτι αὕτη εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη καὶ τοῦ Γένους μας, αὕτη εἶναι ἡ ὄρνις ἡ ἐπισυνάγουσα τὰ νοσσία ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς».

7) Κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν συλλειτουργίαν Αὐτοῦ μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Δημήτριος ἐν ἀντιφωνήσει ἐτόνισεν, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ εἰς τοὺς αἰῶνας παρατεινόμενος Χριστός, αὕτη, ἐπομένως, συνεχίζει νὰ σώζῃ τὸν κόσμον, ὅμως ὄχι τὸν κόσμον γενικῶς καὶ ἀορίστως, ἀλλὰ τὸν κάθε ἄνθρωπον προσωπικῶς, ὡς μοναδικὴν καὶ ἀνεπανάληπτον καὶ ἀναντικατάστατον εἰκόνα τοῦ Θεοῦ».

8) Ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης ἐτόνισεν, ὅτι «ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ... ἀποβλέπει πρὸς μὲν τὴν Ἐκκλησίαν του ὡς πρὸς τὴν κιβωτὸν τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης καὶ τῆς σωστικῆς δυνάμεως ἐν τῇ ζωῇ του, πρὸς δὲ τοὺς πνευματικοὺς θεσμοὺς τῆς περιωπῆς τῆς τετιμημένης ταύτης Ἀκαδημίας ὡς πρὸς θεσμοὺς διασφαλίζοντας τὰς ὑψηλὰς

ἀρχὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διέπουν τὴν ζωὴν του».

9) Ἐν τῇ ἀντιφωνήσει του πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν ὁ σεπτὸς Πατριάρχης τοῦ Γένους ἐξέφρασε τὴν βεβαιότητα, «ὅτι οἱ δύο κύριοι καὶ βασικοὶ θεσμοὶ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ προσφιλοῦς λαοῦ τῆς χώρας ταύτης..., αἰρόμενοι ὑπὲρ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς παρομαρτούσας εἰς αὐτὰς δυσκολίας, ἐν ἀγαστῇ περιχωρήσει καὶ συναλληλίᾳ, θὰ ὑπηρετήσωσι τὸν λαὸν αὐτόν, διδοῦσαι τὸν καλύτερον ἑαυτὸν των ὑπὲρ τοῦ γενικωτέρου καλοῦ, ὅπερ ἐπιποθεῖ ὁλόκληρον τὸ Γένος».

10) Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Παναγιώτατος Προκαθήμενος τῆς Πρωτοθρόνου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφερόμενος κατὰ τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ἀντιφωνήσιν Αὐτοῦ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν αὐτοῦ, ὑπεγράμμισε τὰ ἐξῆς: «Ἐὰν πᾶσα Πανεπιστημιακὴ Σχολή... ἀποτελῇ τὸ ἐργαστήριον, ἐν ᾧ σφυρηλατοῦνται καὶ ἐξ οὗ ἀποδίδονται εἰς τὸ Γένος οἱ ἐκάστοτε στυλοβάται τοῦ πνεύματος γενικῶς, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ εἶναι τὸ ἰδιαζόντως ἱερὸν ἐργαστήριον, ἐξ οὗ ἐπωφελοῦνται τό τε Γένος συνολικῶς καὶ ἡ θησαυροφύλαξ κιβωτὸς αὐτοῦ Ἐκκλησία, ἡ τάξασα ἑαυτὴν, φύσει καὶ θέσει, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Χώρας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς γενικώτερον... Ὑπὸ τὴν στέγην τῶν ἐκασταχοῦ (Ὁρθοδόξων) Θεολογικῶν Σχολῶν ἐκαλλιεργήθησαν ὄχι μόνον τὰ ἱερὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ ἡ καθόλου πατρώα παιδεία, ἐφ' ὅσον Ὁρθόδοξος Θεολογία καὶ προγονικὴ σκέψις ἦσαν στόχοι ταυτόσημοι»,

11) Ἐν τῇ ἀντιφωνήσει Αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολὴν ὁ Παναγιώτατος ἐξῆρε τὸν προορισμὸν τῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι «ὀφείλουν νὰ συνειδητοποιοῦν ὁλονὲν βαθύτερον, ὅτι ἐκλήθησαν νὰ γίνουν καὶ

νὰ εἶναι τὸ ἄλλας τῆς γῆς καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

12) Πρὸ τῆς ἐξ Ἑλλάδος ἀναχωρήσεως Αὐτοῦ, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Δημήτριος ἀπηύθυνε μῆνυμά πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον ἑλληνικὸν λαόν, ἐν τῷ ὁποίῳ μῆνυματι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτονίσθησαν τὰ ἐξῆς: «Εὐσεβεῖς Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες Χριστιανοί, ἐξακολουθήσατε νὰ ἐνισχύετε τὴν Μητέρα σας Ἐκκλησίαν μὲ τὴν ἀγάπην σας, μὲ τὴν εὐλάβειάν σας καὶ μὲ τὴν προσευχὴν σας. Νὰ εἴσθε εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι διότι ἀνήκετε εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Καὶ ἡσυχοὶ καὶ βέβαιοι διὰ τὸ μέλλον τῆς, ὅ,τι καὶ ἂν συμβαίῃ γύρω της».

Εἰς ταῦτα ὁ Παναγιώτατος προσέθεσε καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία «ἀνῆλθεν ὑπεράνω καὶ αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία· πολεμεῖται καὶ ὅμως νικᾷ· τὴν ἐπιβουλεύονται καὶ ὅμως ὑπερισχύει· τὴν ὑβρίζουν καὶ ὅμως λαμπρότερα καθίσταται· δέχεται τραύματα καὶ δὲν πίπτει ἀπὸ τὰς πληγὰς· προσβάλλεται ἀπὸ κύματα, ἀλλὰ δὲν καταποντίζεται· ὑποφέρει τρικυμίας, ἀλλὰ δὲν ναυαγεῖ· παλαίει, ἀλλὰ δὲν καταβάλλεται· πυγμαχεῖ, ἀλλὰ δὲν νικᾶται».

*

Πάντα ταῦτα ἐξηγοῦν διατὶ ἡ εἰς Ἑλλάδα ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου ὑπεδαύλισεν εἰς τὰς ψυχὰς πάντων τῶν Ἑλλήνων ἱερὰς μνῆμας καὶ ἀνεθέρμανε τὴν ἔμφυτον ἀγάπην των τόσο πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Γένους Πρωτόθρονον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅσον καὶ πρὸς τὴν θυγατρικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἣτις εἶναι ἡ στοργικὴ Τροφὸς τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος αὐτῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ.κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (13-18.11.1987)

Συνεχίζοντας την ιερή πορεία «αγάπης, ενότητας και ειρήνης» στις αδελφές Όρθόδοξες Έκκλησίες και ανταποδίδοντας το ταξίδι του Μακ. Αρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ το 1974 στο Φανάρι, ή Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης και Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης κ. Δημήτριος άφίχθηκε το πρωί της Παρασκευής 13 Νοεμβρίου αεροπορικώς από την Πόλη με ειδική πτήση της «Όλυμπιακής Αεροπορίας» στον ανατολικό αερολιμένα του Έλληνικού πραγματοποιώντας επίσημη επίσκεψη στην Έκκλησία της Ελλάδος. "Αν οποιαδήποτε παρόμοια επίσκεψη Όρθοδόξου Προκαθημένου συμβάλλει στη σύσφιγξη των αδελφικών δεσμών μεταξύ Όρθοδόξων Έκκλησιών και κάνει στενότερη τη μεταξύ τους έπαφή και συνεργασία, ο έρχομός του Παναγιωτάτου ύπηρεεί άσφαλώς ένα πολύ πιο σημαντικό και σπουδαίο γεγονός, χωρίς το παράπαν να ύποτιμούμε τη σημασία των άλλων επισκέψεων, όχι μόνο γιατί έπρόκειτο για τον Προκαθήμενο της Όρθοδοξίας, αλλά και γιατί ήλθε ο Πατριάρχης του Ρένους, ο Άρχηγός της Μητέρας Μεγάλης του Χριστού Έκκλησίας στη θυγατρική αυτοκέφαλη Έκκλησία της Ελλάδος. Έξ άλλου ή συνεργασία και ή σύμπτωση θέσεων και άπόψεων μεταξύ των δύο Έκκλησιών ύπηρεεί πάντοτε γόνιμη και έποικοδομητική για την καθόλου ενότητα της Όρθοδοξίας, ενώ κατά την πρόσφατη έκκλησιαστική κρίση με την Πολιτεία απέβη λίαν εύεργετική. "Όλα αυτά και πέραν από αυτά ή σεμνή, καλοσυνάτη, δοκιμασμένη μορφή του Παναγιωτάτου, που έκφράζει θαρρείς τη «χαρμολύπη» της Όρθοδοξίας και ένσαρκώνει την «Πονεμένη Ρωμοσύνη», μαζί με το άναμφισβήτητο κύρος του Οικουμενικού Θρόνου, δημιούργησαν μια τεταμένη ατμόσφαιρα έντονα ήλεκτρισμένη από αίσθήματα πνευματικής χαράς, θρησκευτικής εξάρσεως, έθνικής αναδαπτίσεως και έκκλησιαστικής πανηγύρεως. Ήταν πράγματι ένα πανηγύρι των ψυχών, από το όποιο δέν μπόρεσε να μείνει άσυγκίνητη ούτε ή πιο σκληρή καρδιά, καθώς ο διάδοχος του Γενναδίου, του Αγίου Ιωάννου του Χρυσόστομου, του ιερού Φωτίου, του Κύριλλου Λούκαρη, του Αγίου Γρηγορίου του Ε', του Άθηναγόρα, περιέφερε τά δήματα του ανάμεσά μας, μάς άγίαζε και μάς εύλογούσε. Και ήταν λαμπρή ή πρωτοβουλία του σεπτού Προκαθημένου της Έκκλησίας μας να συνδυασθεί ή παρουσία του με την έλευση της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας το «Άξιόν έστιν» από το Άγιον Όρος, που με τη θετική άποδοχή της από τη φιλογενή Ίερά Κοινό-

τητα της μοναστικής του Πολιτείας χάρισε στον εύσεβη λαό μας μοναδική εύκαιρία να ξαναβρεί το νήμα της παράδοσής του, που τόσοι άνομα πασχίζουν να το κόψουν στους καταλυτικούς καιρούς μας. Μάταια όμως, όπως έδειξαν οι άτέλειωτες ούρες των προσκυνητών, που έφθαναν νύχτα και μέρα ως την πλατεία Συντάγματος.

Τόν Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Δημήτριο συνόδευσαν στο ταξίδι του στην Ελλάδα οι Σεβ. Μητροπολίτες Ίμβρου και Τενέδου κ. Φώτιος, Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμος, Μύρων κ. Χρυσόστομος, Δέρκων κ. Κωνσταντίνος, Έλενουπόλεως κ. Άθανάσιος, Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίος, ο και Διευθυντής του ίδ. Πατριαρχικού Γραφείου, και Βελγίου κ. Παντελεήμων, ο Πανσ. Αρχιεπίσκοπος της Αγίας και Ίερās Συνόδου κ. Ιάκωβος, ο Μέγας Αρχιδιάκονος κ. Δημήτριος, ο Ύπογραμματεύς της Αγίας και Ίερās Συνόδου κ. Μελίτων, ο Ίερολ. Διάκονος της σειράς κ. Θεόκλητος, ο Έντιμολ. Καθηγητής κ. Έμμανουήλ Φωτιάδης, Διευθυντής του Α' Πατριαρχικού Γραφείου και Άρχων Μ. Πρωτονοτάριος και ο προσωπικός γιατρός του Παναγιωτάτου Δρ Θεοδόσιος Καραμουράτογλου, Άρχων Μ. Χαρτοφύλαξ.

Κατά την άναχώρηση του Πατριάρχη, ή Νομαρχία διέθεσε την αίθουσα επισήμων του αεροδρομίου της Κωνσταντινούπολης, όπου τον Παναγιώτατο άποχαιρέτισαν ο Πατριαρχικός του Επίτροπος Σεβ. Μητροπολίτης Μελιτηνής κ. Ίωακείμ, οι Σεβ. Μητροπολίτες Ροδοπόλεως κ. Ίερώνυμος, Πριγκηποννήσων κ. Συμεών, Κολωνίας κ. Γαβριήλ, Πέργης κ. Εύάγγελος, Λύστρων κ. Καλλίνικος, τιτουλάριοι έπίσκοποι, άλλοι κληρικοί και ο Πρόξενος της Ελλάδας στην Κωνσταντινούπολη κ. Γεώργιος Κακλίκης. Ο Πρέσβης της Ελλάδας στην Άγκυρα κ. Τίτος Κωνσταντόπουλος και ο Γεν. Πρόξενος στην Κωνσταντινούπολη κ. Λεωνίδας Χρυσανθόπουλος συνόδευσαν τον Παναγιώτατο στην Ελλάδα. Στο αεροδρόμιο της Πόλης ο Οικουμενικός Πατριάρχης έκανε τις παρακάτω δηλώσεις:

«Συνεχίζοντας τα έφρτεινά ταξιδιά μας προς άλλας Έκκλησίες, εις την παρούσαν φάσιν επισκεπτόμεθα τάς Όρθόδοξους Έκκλησίες Ελλάδος και Πολωνίας, ανταποδίδοντες ούτω και τας προς ήμās ένταύθα επισκέψεις του Αρχιεπισκόπου Άθηνών Σεραφείμ το 1974 και του Μητροπολίτου Βαρσοβίας το 1986. Συγχρόνως θά έχωμεν την εύκαιρίαν να εύλογήσωμεν εκ του σύνεγγυς τούς πιστούς των Έκ-

Στιγμιότυπο άμέσως μετά την άφιξη του Παν. Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Δημητρίου στόν άερολιμένα του Ἑλληνικού. Τόν περιβάλλουν ο Πρόεδρος τής Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκης, ο Πρωθυπουργός κ. Ἀ. Παπανδρέου, ο Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνών και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεΐμ και ο Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, Πρόεδρος τής Σ.Ε.Δ.Δ.Σ.

κλησιῶν αὐτῶν και νά συσφίγξωμεν τοὺς ὑπάρχον-
τας δεσμούς, ἐπὶ προωθήσει τῆς πανορθοδόξου ἐνό-
τητος και εὐρύτερον τῆς διαχριστιανικῆς συνεργα-
σίας. Πιστεύομεν δι' ὅπως ὅλα τὰ προηγούμενα τα-
ξιδιά μας, ἔτσι και αὐτό, θά εἶναι μία συμβολή εἰς
τὴν αὐξήσει τῆς ἀγάπης και τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν
ἀνθρώπων και τῶν λαῶν τῆς γῆς.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα θά παραμείνωμεν μέχρι τῆς
18ης τρέχοντος μηνὸς καί, κατὰ τὸ πρόγραμμα, δὲν
θά ἐπισκεφθῶμεν ἄλλα μέρη αὐτῆς ἐκτὸς τῶν Ἀθη-
νῶν. Ὁ προκατόχος ἡμῶν Πατριάρχης Ἀθηναγόρας
εἶχεν ἐπισκεφθῆ ἐπίσης τὴν Ἑλλάδα τὸ 1963, ἐπ' εὐ-
καιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου
Ὁρους. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ προσφι-
λὴ πνευματικὴν θυγατέρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρι-
αρχείου και ἐγένεν αὐτοκέφαλος πρὸ 137 ἐτῶν.
Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς σέβεται βαθύτατα και ἀγαπᾷ τὸ Οἰ-
κουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς Μητέρα τοῦ Ἐκκλη-
σιαν.

Φυσικά, μεταξὺ ἄλλων, θά ἐπισκεφθῶμεν και τὸν
ἐν Ἀθήναις Πρόεδρον τῆς Χώρας ἡμῶν, ὡς πρῶτο-
μεν εἰς κάθε πρωτεύουσά που ἐπισκεπτόμεθα.

Κατὰ τὴν ἄφιξη τοῦ Πατριάρχου στὸ Ἑλληνικὸ
τοῦ ἐπιφυλάχθηκε ἀπὸ τὴν Πολιτεία και τὴν Ἐκκλη-
σία ἐπίσημη ὑποδοχὴ ἀρχηγοῦ Κράτους. Στὴν κλίμα-
κα τοῦ ἀεροσκάφους τὸν ὑποδέχθηκαν ὁ Πρόεδρος τῆς
Δημοκρατίας κ. Χρῆστος Σαρτζετάκης, ὁ Πρωθυπουρ-
γὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου και ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκο-
πος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεΐμ. Ἀπὸ
τῆ θύρα τοῦ ἀεροσκάφους τὸν παρέλαβε ὁ Σεβ. Μητρο-
πολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, Πρόεδρος τῆς Συν-
οδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων και Διαχρι-
στιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀ-
φοῦ ἀποδόθηκαν τιμὲς και ὁ Παναγιώτατος συνοδεύ-
μενος ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας ἐπιθεώ-
ρησε τὸ παρατεταγμένο ἄγλημα τῆς Προεδρικῆς Φρου-
ρᾶς, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης χαιρετίσει τοὺς ἀνα-
μένοντες Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς κ. Γιάννη
Ἀλευρά, Ἀρχηγὸ τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης
κ. Κωνσταντῖνο Μητσοτάκη, τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ
Συμβουλίου, τοὺς Ἀρχηγοὺς Γ.Ε.Θ.Α., Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν.
και Γ.Ε.Α., τὰ μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰ μέλη τῆς Συνοδικῆς Ἐ-
πιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων και Διαχριστιανικῶν

Ὁ Παναγιώτατος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη ἐπιθεωρεῖ τὸ τιμητικὸ ἄγλημα στὸν ἀερολιμένα τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Σχέσεων, τὸν ἐπιχώριο Ἀρχιερέα Σεβ. Μητροπολίτη Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθάγγελο, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης, τὸν Μητροπολίτη Ρόδου καὶ τὸν Πρωτοπρεσβύτερο τοῦ Ἱ.Σ.Κ.Ε. π. Νικόλαο Αὐγερινόπουλο, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης, τὸν Μητροπολίτη Ρόδου καὶ τὸν Πρωτοπρεσβύτερο τοῦ Ἀγίου Ὁρους, καθὼς καὶ τὴν Πρύτανη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ τὸν Πρέσβη τῆς Τουρκίας στὴν Ἀθήνα κ. Ἀχιμάν. Στὸ ἀεροδρόμιο ὁ Παναγιώτατος ἔκανε τὶς ἐξῆς δηλώσεις στοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Τύπου καὶ τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημέρωσης:

«Μὲ χαρὰν καὶ συγκίνησιν εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλλάδα, διότι ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ θὰ μᾶς δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν προσφιλέη Ὑψιστὴ καὶ ἀδελφὴν Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὰς Ἀρχὰς τοῦ τόπου, μὲ ἐπικεφαλῆς τὰς αὐτῶν Ἐξοχότητας, τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας κύριον Χρῆστον Σαρτζετάκη καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν κύριον Ἀνδρέαν Παπανδρέου, καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν Λαόν, ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται ἐάντιον σιενῶς συνδεδεμένον μὲ τὴν Μητέρα τοῦ Ἐκκλησίαν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ τὸν δεσμόν τοῦ αὐτὸν τὸν πνευματικὸν δὲν παθεῖ νὰ τὸν ἐκδηλώσῃ μὲ πολὺν σεβασμόν, ἀφοσίωσιν καὶ

ἀγάπην πρὸς τὸν αἰωνόβιον ἱερὸν Θεσμόν τοῦ Πατριαρχείου.

Κομίζομεν τὴν σιοργὴν καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον εὐχόμεθα πατρικῶς νὰ ζῇ ἐν γαλήνῃ καὶ εὐημερίᾳ καὶ νὰ μένῃ πιστὸς εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων τοῦ καὶ εἰς τὰς παραδοσιακὰς ἀξίας, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία ἐνσαρκώνει, διαφυλάττει καὶ κηρύττει διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Ἐκφράζομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ θὰ στεφθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ θὰ ἀποδῇ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ὁρθόδοξου λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερον τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων, καὶ θὰ ἀποτελέσῃ συμβολὴν εἰς τὴν γενικωτέραν ἱεράν ὑπόθεσιν τῆς ἐπικρατήσεως τῆς καλῆς θελήσεως καὶ τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς.

Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἐπιφυλαχθεῖσαν εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς τιμῆς συνοδείας μας θερμὴν καὶ τιμητικὴν ὑποδοχὴν. Θεωροῦμεν τὰς τιμὰς ταύτας ὡς ἀπενθυνομένας, πέραν τοῦ προσώπου ἡμῶν, πρὸς τὴν Μητέρα καὶ Τροφὸν τοῦ εὐσεβοῦς Γένους

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ προσφωνεῖ τὸν Παναγ. Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Δημήτριο κατὰ τὴ Δοξολογία στὸν Καθεδρικό Ναό Ἀθηνῶν, περιβαλλόμενος ἀπὸ μέλη τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

μας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, δι' αὐτὸ καὶ αἱ εὐχαριστίαι μας γίνονται περισσότερον θερμαὶ καὶ ἐγκάρδιοι.

Ὁ Θεὸς μαζί σας!».

Ἀμέσως μετὰ σχηματίσθηκε πομπὴ αὐτοκινήτων μὲ ἐπικεφαλὴς τὸ Πρεδρικό, στὸ ὁποῖο ἐπιβιβάσθηκαν ὁ Παναγιώτατος καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ μὲ τιμητικὴ συνοδεία μοτοσυκλετιστῶν κατευθύνθηκε διὰ τῆς παραλιακῆς λεωφόρου καὶ τῆς λεωφόρου Συγγρού στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ» στὸ Σύνταγμα, ὅπου κατέλυσε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ἡ ἀκολουθία του. Καθ' ὁδὸν πλήθη πιστοῦ λαοῦ μὲ πανῶ, λάβαρα καὶ ἑλληνικὰς σημαίες ἐπευφημοῦσαν ζωηρὰ τὸν Παναγιώτατο. Μεγάλον πλήθος εἶχε συγκεντρωθεῖ καὶ στὴν πλατεῖα Συντάγματος, πρὸς τὸ ὁποῖο ὁ Πατριάρχης ἀπηύθυνε ἀπὸ τὸν ἐξώστη τῆς «Μεγάλῃς Βρεταννίας» τὸ παρακάτω μήνυμα:

Ὡρθόδοξε Ἑλληνικὲ Λαέ,

Πατρικὴν καὶ Πατριαρχικὴν φωνὴν ἀπενθύνωμεν πρὸς σὲ τὴν σιγμὴν ταύτην τῆς πρώτης ἐπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας μαζί σου. Καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἐγκάρδιον πατρικὴν καὶ Πατριαρχικὴν εὐλογίαν ἀπο-

νέμεμεν πρὸς ὅλους σας. Σᾶς διαβεβαιούμεν, ὅτι ξεχωριστὴν θέσιν ἔχετε ὅλοι σας εἰς τὰς καρδίας τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡμῶν προσωπικῶς.

Ἡ Μήτηρ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ὑπερήφανη διὰ σᾶς. Διὰ τὴν εὐλάβειάν σας, διὰ τὸν ἀπαρσάλευτον δεσμόν σας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σας, διὰ τὴν προσήλωσίν σας εἰς τὰ πατρῶα, διὰ τὴν ἀφοσίωσίν σας εἰς τὰς ὑψηλὰς ἠθικὰς ἀξίας, πὺν ἀντιπροσωπεύει ὁ προγονικὸς πολιτισμὸς σας, καί, ἀκόμη, διὰ τὴν πιστιότητά σας εἰς τὰ ὑψηλά χριστιανικά ἰδεώδη τῆς εἰρήνης, τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλαλληλίας, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς πανανθρωπίνης συνεργασίας, πὺν ἐκπηγάζουν ἀπὸ τὴν βαθυτέραν ἀντίληψιν περὶ δημοκρατίας καὶ ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἐκκληρονομήσατε ἀπὸ ἓνα παρελθὸν τριῶν χιλιᾶδων ἐτῶν, καὶ πὺν ἀξιοχρέως καλεῖσθε νὰ μεταλαμπαδεύσετε εἰς τὰ παιδιὰ σας καὶ εἰς τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν σας.

Ὡς πνευματικὸς σας Πατὴρ καὶ Πατριάρχης τοῦ Γένους εὐχόμεθα μὲ ὅλην μας τὴν ἀγάπην εἰς ὅλους σας, εἰς τοὺς οἰκείους σας, εἰς τὰ πνευματικά σας ἔργα καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, κάθε εὐλογίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων μας, ὁ ὁποῖος εἶπε νὰ εἰ-

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος προσέρχεται συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν, ὅπου ἐψάλη Δοξολογία.

ναι μαζί σας καὶ μὲ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον καὶ ἰώρα καὶ πάντοτε εἰς τὸ μέλλον. Ἀμήν».

Μετὰ ἀπὸ ὀλιγόλεπτη ἀνάπαυση, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐνδύθηκε τὸν πατριαρχικὸ μαγνῦα καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Σεραφεὶμ καὶ τὸν Δήμαρχο Ἀθηναίων κ. Μιλτιάδη Ἐδερτ μετέβη πεζῇ ἐπὶ κεφαλῆς μεγαλοπρεποῦς πομπῆς στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποῖου οἱ κώδωνες κρούονταν χαρμόсуна. Κατὰ μῆκος τῶν δρόμων ἦταν παρατεταγμένα ἀγῆματα στρατοῦ, ἐνῶ στήν πομπή συμμετεῖχαν φιλαρμονική, ἐνδεδυμένοι ἱερεῖς, Ἐπίσκοποι, χοροὶ ψαλτῶν, νέοι μὲ λάβαρα καὶ ἐξαπτέρυγα. Στὸν Καθεδρικό Ναὸ ἀνέμεναν οἱ κυβερνητικοὶ ἐπίσημοι κ.ἂ. ἀντιπρόσωποι τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Ἐκεῖ ὁ Παναγιώτατος, ἀφοῦ ἔκανε τρεῖς μετάνοιες καὶ ἀσπάσθηκε εὐλαβῶς τὴν εἰκόνα τοῦ «Ἀξιὸν ἔστι», προέστη δοξολογίας παρυσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Χρήστου Σαρτζετάκη, τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου καὶ τῶν ἄλλων ἐπισήμων. Στὸ τέλος προσφώνησε τὸν Παναγιώτατο ὁ Μακαριώτατος μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

«Παναγιώτατε,
Ἀρχαὶ καὶ ἔξουσαι, ἔχουσαι ἐπὶ κεφαλῆς τὸν

Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, Κλήρος καὶ λαὸς ὑποδεχόμεθα τὴν Ὑμετέραν θεοτίμητον καὶ πεφλημένην ἡμῖν Παναγιώτητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν τιμίαν τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν Χορείαν, ἐν τῷ κλεινῷ Ἀστει τῆς μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος καὶ ἐν τῷ πανσέπτῳ Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, πεπληρωμένοι χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει Ὑμῶν.

Ὅθεν, δοξολογίαν καὶ εὐχαριστήριον ὕμνον ἀναπέμπομεν ἀπὸ καρδίας πρὸς τὸν ἄγιον Θεόν, διότι κατηξίωσεν ἡμᾶς τῆς τοιαύτης εὐλογίας καὶ τιμῆς· καὶ, μάλιστα, σήμερον, ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῶν Ἀγίων Προκαίχων Ὑμῶν, καὶ καθ' ἃς ἡμέρας εὐλογοῦμεθα ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Θεομητορικῆς Εἰκόνης τοῦ «Ἀξιὸν ἔστι», συμβόλον τοῦ ὑπερχλίετοῦς Ἀθωνικοῦ Μοναχισμοῦ, τοῦ διατελοῦντος ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ταύτης τῆς διπλῆς πανηγύρεως λαμπρὸς καὶ εὐκλεὴς Προεξάρχων ἴστασθε Ὑμεῖς, Παναγιώτατε, ἐμνηχον παλλάδιον τῆς οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας.

Προσβλέποντες πρὸς τὴν θεοστήρικτον Ὑμῶν Παναγιώτητα, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ γνησίου ἐκκλη-

σιαστικοῦ φρονήματος, εὐλαβοῦμεθα τὸν πρωτόκλητον Ἱεράρχην τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῷ ὀνόματι Ὑμῶν ὁμολογεῖται ἡ οἰκουμένη διάστασις τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ πρωτίστως ἐνθύνῃ ἐναπέθεσαν οἱ χριστιανικοὶ αἰῶνες τὴν διασφάλισιν ἀπαρασαλεύτου τῆς ὀρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας, τὴν διατήρησιν ἀκοιμήτου τοῦ φωτός τῆς ἀγίας ἡμῶν Παράδοσεως, τὸ προβάδισμα τοῦ μητρικοῦ χρέους ἐναντι τῶν λοιπῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Αἰρόντες, Παναγιώτατε, ταύτην τὴν βαρύντην παρακαταθήκην τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας, «τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν», συνεχίζετε σήμερον τὴν πορείαν ἀγάπης ἐν μέσῳ Αὐτῶν, τῶν ὁμοτρόφων καὶ ὁμοδόξων. Διαγγέλλετε τὴν ἐνότητά τῆς πίστεως, τοῦ φρονήματος καὶ τῶν καρδιῶν Αὐτῶν διὰ τοῦ κοινοῦ Εὐχαριστιακοῦ Ποτηρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκεται συνηγμένη σύμπασα ἡ τῶν Ὁρθόδοξων ὁμήγυρις. Σύμβολον τῆς εὐλογημένης Ὑμῶν πορείας ὁ Σιαυρὸς τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦ ὁποίου διακορεῖτε σήμερον τὴν πανορθόδοξον ἐνότητα, ὥς ἄλλοτε διηκονήθη ὁ ἐκχριστιανισμὸς καὶ ὁ ἐκπολιτισμὸς πολλῶν ἐκ τῶν νῦν ὁμοδόξων λαῶν.

Ἀλλ' ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ Ἀναστάντος, ὑπερθεματίζετε καὶ διὰ τὴν εἰρήνευσιν τοῦ σύμπαντος κόσμου. «Οὐδὲ γὰρ οὕτως ἴδιον χριστιανοῦ, ὥς τὸ εἰρηνοποιεῖν»¹, κατὰ τὸν Μέγαν Οἰκουμενικὸν Διδάσκαλον καὶ Ἱεράρχην Μ. Βασίλειον. Ὅθεν, καὶ Ὑμεῖς, ἀπενθύνοντες ὡς Πατρικὴν εὐλογίαν καὶ χαιρετισμὸν τὸ «Εἰρήνη πᾶσι» τοῦ Εἰρηνάρχου Σωτήρος, ἐξαγγέλλετε συγχρόνως τὸ χρέος ἐν πρώτοις τῶν πιστῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν ἀγνοούντων τὸν Θεὸν διὰ τὸ πολῦτιμον ἀγαθὸν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης, τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἐλευθερίας καὶ προόδου. Διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ Πανορθόδοξου κύρους Ὑμῶν γίνεσθε, κατὰ τὸν λόγον θεοφόρου τῆς Ἐκκλησίας Πατρός, «αεχνίτης διαλλαγῶν καὶ εἰρήνης»² μεταξὺ τῶν λαῶν. Προσλαμβάνετε τὴν ἀγωνίαν τοῦ κόσμου εἰς μίαν ἐποχὴν μεστὴν ἀγχους καὶ ὀριακῶν διεθνῶν κρίσεων, καὶ τοῦ προσοδίδετε τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία Του εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τῶν προσδοκιῶν του, τὸ μόνον καὶ ἀσφαλὲς θεμέλιον τῆς πανανθρωπίνης εἰρήνης. Δέκτης ταύτης τῆς βεβαιότητος δὲν εἶναι μόνον τὸ πλήρωμα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἅπαν τὸ πλήρωμα τῶν ἀδελφῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ δὴ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Γεωργίαν, τὴν Σεργίαν καὶ τὴν Ρουμανίαν, δι' ὧν διήλθεν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης διανέμουσα τὴν εἰρηνοποιὸν δωρεάν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ.

Ταῦτα πάντα μετ' ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος θεωροῦντες εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἱερὰν καὶ ἱστορικὴν Ὑμῶν πορείαν, διαβεβαιοῦμεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν

τὴν Ὑμετέραν σεπτὴν Παναγιότητα περὶ τῆς ἀδιαπίπτου ἐν τῇ Ἀληθείᾳ ἀγάπης καὶ συναντιλήψεως τῆς θυγατρὸς καὶ ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Αὐτῆς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα, τὸ προσελθὸν εἰς τὴν χαρὰν ταύτην, εὐλογήσατε, Παναγιώτατε, διὰ τῶν τιμῶν Ὑμῶν χειρῶν τῶν ὑψουμένων ὑπὲρ πάσης Ἐπισκοπῆς Ὁρθόδοξων. Εὐξασθε ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ δέξασθε, ἐκ μέρους αὐτοῦ καὶ ἐκ μέρους τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας καὶ ἡμῶν προσωπικῶς, τόσον Ὑμεῖς, Θεοῖτατε τῆς Ὁρθοδοξίας Πρωθιεράρχα, ὅσον καὶ ἡ περὶ Ὑμᾶς τιμία Ἀκολουθία, ἀπὸ καρδίας ἀγαλλομένης:

τὸ «Ὡς εὖ παρέσχητε»

εἰς τὴν θεόσωστον Ἐκκλησίαν, τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἡμῶν.

Ἀμήν.

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριε Σεραφεῖμ, ἀδελφε ἐν Χριστῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε,

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ διαρκῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἐπιβλέπων εἰς τὴν ἄμπελον τῆς Ἐκκλησίας, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ Αὐτοῦ, καὶ οἰκονομῶν τὰ πάντα εἰς κατάρτισιν αὐτῆς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς ἱερὰν πορείαν πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἀδελφὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, ἐν τῷ πλαισίῳ δὲ ταύτης ὠδήγησε σήμερον τὰ βήματα ἡμῶν ἀπὸ τῆς βασιλίδος πρὸς τὴν ἀποστολικὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς ποιε θυγατρὸς καὶ νῦν ἀδελφῆς, πάντοτε δὲ ἀγαπητῆς τῇ Μητρὶ κατὰ Κωνσταντινούπολιν Ἐκκλησίᾳ, Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Δόξα τῷ Ἁγίῳ Θεῷ καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπὶ πᾶσι!

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην σιγμήν, Μακαριώτατε ἀδελφε, ἐπιθυμοῦντες ἵνα ἐκφράσωμεν ὅλον τὸν πλοῦτον τῶν αἰσθημάτων τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοστόργου Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἐνταῦθα φιλομήτορα τέκνα αὐτῆς, δὲν εὐρίσκομεν τοὺς καταλλήλους λόγους. Διὸ καὶ δανειζόμεθα τοὺς περιπαθεῖς λόγους τοῦ ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν Ἀνθίμου τοῦ Δ', τοῦ καὶ χορηγήσαντος κανονικῶς τὸ αὐτοκέφαλον τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος: «Εὐλογοῦμεν πατρικῶς ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἀπαξάπαντας» «τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοθέους χριστιανούς τῆς ὀρθοδοξοῦσης γῆς τῆς Ἑλλάδος», «ἀδελφούς καὶ υἱούς ἡμῶν ἐν Κυρίῳ, ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, μοναστάς καὶ μιγάδας, ἄρχοντας καὶ ἰδιώτας, πλουσίους καὶ πένητας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, γονεῖς τε καὶ τέκνα, διδάσκοντας καὶ διδασκομένους, πολιτευομένους τε καὶ στρατευομένους, τοὺς ἐν πόλεσι, τοὺς ἐν ἀγροῖς, τοὺς ἐν νήσοις, τοὺς ἐν πελάγει, πᾶσαν τάξιν καὶ πᾶσαν ἡλικίαν χριστιανῶν ὀρθοδόξων, καὶ πᾶσι παρὰ Θεοῦ τοῦ Σωτήρος ἡμῶν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν εἰς γενεὰς γενεῶν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ἐπευχόμεθα».

Ἀφ' ὅτου ἐγράφησαν ταῦτα καὶ μέχρι σήμερον οὐδέποτε ἡλλοιώθησαν τὰ αἰσθημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησίαν

1. Μ. Βασιλείου, Ἀποφθέγματα, παρὰ Μαξίμου Ὁμολογητῆ, Λόγοι 37,5 PG 91,905 C.

2. Βλ. Νικολάου Καθάσιλα, Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, 6,54 Ε.Π.Ε., Φιλοκαλία 22,570.

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος στὸν Θρόνο τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν προΐσταται τῆς Δοξολογίας

καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ δὲ χαρὰ ἡμῶν προσωπικῶς εἶναι πεπληρωμένη τὴν σιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν ἀξιούμεθα ἵνα κομίσωμεν ἐκ τοῦ ἐγγύς τὸν ἐγκάρδιον ἀσπασμὸν τῆς Μητρὸς πρὸς τὴν θυγατέρα, τῆς προσβυτέρως ἀδελφῆς πρὸς νεωτέραν ἀδελφὴν περιάρασιν.

Τὰ μέλη τῆς τιμίας συνοδείας ἡμῶν καὶ τὰ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τέκνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συμμετέχουν ἐκθύμως εἰς τὴν χαρὰν ταύτην τῆς σήμερον.

Ἀνωχὺς ὑπῆρξαν κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τινα σκιερὰ σημεῖα εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὅμως ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε ταῦτα ἀπηλείφθησαν καὶ ἐπεκράτησε καὶ πάλιν ἡ ἀρμονία καὶ ἡ σύμπνοια τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν.

Εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἐμπιστοσύνης μεταξὺ αὐτῶν μεγάλως συνεβάλετο καὶ ἡ Ὑμετέρα γερασμία Μακαριότης ἀπ' ἧς ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἀρεοπαγίου, τὴν συμβολὴν δ' Αὐτῆς ταύτην ἀναγνωρίζομεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐν εὐχαριστίαις καὶ εὐαρεσκείᾳ πολλῇ ἐξαίρομεν κατὰ τὴν παρούσαν ὥραν.

Εἴησαν τὰ ἔτη τῆς ζωῆς καὶ τῆς πρωθυεραρχικῆς διακονίας Αὐτῆς μακρὰ καὶ εὐλογημένα ἀπὸ Θεοῦ ἐν ἡμέραις αἰσiais δι' Αὐτὴν καὶ διὰ τὴν κατ' Αὐτὴν Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος».

Τὸ ἀπόγευμα, στὶς 6.30', ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε τὸν κ. Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας στὸ Προεδρικὸ Μέγαρο καὶ εἶχε κατ' ἰδίαν συνομιλίαν μαζί του. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν κ. Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Ἐξοχώτατε,

Οἱ προσαγορευτῆριοι λόγοι τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Ἐξοχώτητος πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν τιμίαν Συνοδείαν ἡμῶν εὐρίσκονσι θαυμάτιαν ἀπήχσιν ἐν ἡμῖν, διότι, ἐκπορευόμενοι ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πρώτου τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ἀπηχοῦν τὸν θαυότερον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς ἐκθρέψαν αὐτὸν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τὴν Μητέρα ὁλοκλήρου τοῦ Γένους.

Εὐχαριστοῦμεν Ὑμῖν θερμότητα ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις, ὡς ἐπίσης καὶ δι' ὅσα ἀγαθὰ ἠδόκησεν ἵνα εἴπῃ πρὸς τὴν Μετριότητα ἡμῶν, τὸν ταπεινὸν Ἠγούμενον τῆς Πρωτοθρόνου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ, τῆς ποτε Ἐκκλησίας «τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων», τῆς ἀείποτε ὅμως, ἐν καιροῖς δόξης ὅσον καὶ ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς, μὴ ὑστερησάσης ἵνα ἐκ τῆς πνευματικῆς ἱκμάδος αὐτῆς γαλουχήσῃ καὶ ἐκθρέψῃ τὰ ἐμπεισιτετευμένα εἰς αὐτὴν τέκνα, τὰ τε ἐγγύς καὶ τὰ μακρὰν, ἐπὶ προαγωγῇ καὶ στηρίζει τοῦ ἐνὸς καὶ ἀπαραμίλλου Γένους ἡμῶν.

Ἡ ὑπὸ τὴν Στέγην ταύτην συνάντησις τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχώτητος μετὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος περικλείει τὸν συμβολισμὸν τοῦ ὑψηλοῦ προσορισμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἱστορία ἔταξαν εἰς τὸν εὐσεβῆ

Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ εἰς τὴν Μητέρα αὐτοῦ Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, προσορισμὸν συνυπάρχοντος καὶ συμπορείας εἰς ὅλας τὰς φάσεις, καὶ, τολμῶμεν νὰ εἰπώμεν, καὶ εἰς ὅλας τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς. Διότι εἶναι ἀποδεδειγμένως ἀληθές, ὅτι αἱ τύχαι τοῦ εὐσεβοῦς, ἀλλὰ καὶ πολυπαθοῦς τοῦτου Λαοῦ, εἶναι ταυτόσημοι πρὸς τὰς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἀντιστοίχως αἱ ταύτης πρὸς τὰς τοῦ ἀπὸ αἰώνων ἐμπεισιτετευμένου εἰς αὐτὴν εὐρυτέρου Ὁμογενοῦς ποιμνίου.

Ἐκλήθητε, Ἐξοχώτατε, εἰς τὴν ὑφίστην ταύτην διὰ τὸ Ἔθνος θέσιν, ἵνα ἐνορακώγητε τὴν ἐνότητά, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοράτους καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ἵνα ἐμπνέητε εἰς αὐτὸν δι' ὅλων τῶν μέσων, ἔργῳ καὶ λόγῳ, θέσει καὶ ἀρμοδιότητι, οὐσίᾳ καὶ τύποις, τὰς ὑφίστας ἡθικὰς ἀρχὰς τῆς δημοκρατικῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος μεταξὺ τῶν πολιτῶν, τοῦ ἥθους, τῆς σημασίας τῶν ἡθικῶν ἀξιών καὶ τοῦ ψυχικοῦ μεγαλείου καὶ τῆς τιμῆς τῆς Πατρίδος καὶ τῆς προσηλωσεως εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐν μὴ λέξει, ἵνα ἀποβαίνετε τὸ πρόσωπον πάσης ἀναφορᾶς ἐπὶ διασφαλίσῃ καὶ κραταιώσῃ ὅλων τῶν δικαιοματιῶν καὶ τῶν ἐλευθεριῶν, ἐπὶ προαγωγῇ τοῦ Ἑθνους καὶ ἐπὶ στερεώσει τῆς Πατρίδος.

Ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς, ἡμεῖς οἱ ἐκ τῆς Βασιλίδος, χαίρομεν διὰ τὴν διαπιστωμένην πρόοδον καὶ προαγωγὴν τῆς φιλιότητος ταύτης Χώρας εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς καὶ δράσεως αὐτῆς, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος εἰς τὰς πνευματικωτέρας ἐπιδόσεις τοῦ Λαοῦ τῆς, ὁ ὁποῖος, ἐκτραφεὶς εἰς τὰς πηγὰς τοῦ προγονικοῦ πολιτισμοῦ, εὐρίσκειται σήμερον εἰς τοὺς προμαχῶνας τοῦ γενικωτέρου ἀγῶνος καὶ τῶν ἀγωνιῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπιποδοῦσης τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν ἐλευθερίᾳ πρόοδόν τῆς ἐν παντί.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις, εὐλογοῦμεν ἐν τῷ προσώπῳ Ὑμῶν, τὸ εὐγενὲς Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν, εὐχόμενοι ἀνοδικὴν τὴν πορείαν τῆς Χώρας κατὰ πάντα, πρὸς δικαίωσιν τῶν ἀπὸ αἰῶνος προσδοκιῶν τοῦ Γένους καὶ πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Πρὸς Ὑμᾶς δὲ προσωπικῶς, Ἐξοχώτατε, πρὸς τὸν οἶκον Ὑμῶν, πρὸς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν Ὑμῶν καὶ πρὸς τὴν πολυεύθυνον ἀποστολήν Ὑμῶν ὡς Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, εὐχόμεθα πᾶσαν ἐνίσχυσιν καὶ ἐμπλουτισμὸν ἄνωθεν, ἔνθεν καὶ πᾶσα δόσις ἀγαθῇ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον».

Στὸν Παναγιώτατο ὁ κ. Πρόεδρος ἀπένευψε τὸ ἀνώτατο ἑλληνικὸ παράσημο καὶ στὶς 8 μ.μ. παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ ἐπίσημο γεύμα, στὸ ὁποῖο παρακάθησαν ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης, τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων κ.ἄ. ἐκπρόσωποι τῆς πολιτικῆς ζωῆς, ἀκαδημαϊκοί, τὰ μέλη τῆς πατριαρχικῆς συνοδείας καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μακαριώτατο μαζί μετὰ τὰ μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνό-

δου. Στην πρόποσή του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Χρήστος Σαρτζετάκης είπε τὰ ἑξῆς:

«Παναγιώτατε,

Με ιδιαίτερη χαρὰ καὶ συγκίνηση ἀπενθύνω πρὸς Ὑμᾶς, τὴν Θειοτάτην Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἐκ μέρους ἐμοῦ προσωπικῶς καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ «ὡς εὖ παρῶσιν».

Τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Προκαθήμενον τῆς Ὁρθοδοξίας ἔχουν πηγαία τὴν προέλευση. Ἐκφράζουν τὴν ἀλήθεια, ὅτι γιὰ τὸν Ἑλληνισμό ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς του. Ἀφοῦ ἡ συμβολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν διαμόρφωση τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπῆρξε μοναδικὴ καὶ καθοριστικὴ. Πράγματι, ὁ Ἑλληνισμός προσέφερε τὴν ἀνεπανάληπτη ἑλληνικὴ μας γλῶσσα γιὰ τὴν διατύπωση τοῦ θείου λόγου τῶν Εὐαγγελίων. Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν, τοῦ Παύλου, συνετέλεσε σιὸ νὰ μὴ παραμείνει ἡ νέα θρησκεία ὑπόθεση τῶν ὀλίγων πιστῶν στὴν μικρὴ γῆ, ὅπου πρωτοεμφανίσθηκε. Τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα, στὴ συνέχεια, συνετέλεσε, ἰδίως κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες, στὴν διαμόρφωση ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τῶν δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ, στὴν ἐδραίωσή του μετὰ τοὺς παντοῖους κλονισμοὺς ἀπὸ τὶς διάφορες αἰρέσεις, καὶ τὴν ἐξάπλωσή του σὲ οἰκουμενικὴ κλίμακα. Καὶ κυρίως, ὁ Ἑλληνισμός προσέφερε κατ' ὅλα ἐτοιμο στὴν ἀνθρωπότητα τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως. Καὶ ἀκόμη, μὴ λησμονοῦμε, ὅτι ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας, πὺν συντελέσθηκε μετὰ τὴν ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων, ἀποτελεῖ νίκη περιφανῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, πὺν ἀνέκαθεν ἐνανθρωπίζε καὶ τοὺς θεοῦς, κατὰ τοῦ ἀνεικονικοῦ πνεύματος τῆς μουσικῆς Ἀνατολῆς. Ἔτσι, οἱ κατ' ἐξοχὴν πρωτοεργοὶ τῆς κλασσικῆς τέχνης, δηλαδὴ τῆς τέχνης τοῦ ὠραίου, ἔγιναν οἱ κύριοι ἐμπνευστὲς τῆς τέχνης τοῦ ὑπερόχου, πὺν ὁρίσκει τὴν ὑπέροχη ἐκφραστὴς τῆς στὴν μοναδικὴ μεσαιωνικὴ ἑλληνικὴ τέχνη, τὴν ἑξοχὴ βυζαντινὴ μας τέχνη.

Ἐάν, ὅμως, ὁ Ἑλληνισμός μετὰ τὴν ἀστείρευτὴ προσφορά τοῦ πνεύματός του ἀπετέλεσε πρωταρχικὸ καὶ συνάμα κράτιστο στοιχεῖο γιὰ τὴν διαμόρφωση τοῦ Χριστιανισμοῦ, δηλαδὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι ἐξ ἴσου ἀληθές, ὅτι ἡ σχέση αὐτὴ συναλληλίας ὑπῆρξε ἀμφίδρομη. Ὅντως, τὸ χάος, πὺν ἠκολούθησε τὴν κατάρρευση τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἦλθε νὰ πληρώσει ἡ νέα πίστις. Ἀλλὰ, κατὰ τὴν καινούργια αὐτὴ ἐποχὴ καὶ ἐξακολουνθητικῶς ἔκτισε, ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία ἀντιλοῦσε πάντοτε καὶ ἀντλεῖ ὁ Ἑλληνισμός σὲ παντοῖους γι' αὐτὸν καιροὺς, εἴτε χαλεποὺς εἴτε χαλεπούς, τὴν προέχουσα δύναμή του. Ἡ Ὁρθόδοξη πίστις τοῦ προσεπόριζε τὴν κραταιὰ δύναμη νὰ δρῇ, συνεχίζοντας τὴν ἀποστολὴν του ὡς προμάχου τοῦ πολιτισμοῦ, «νίκας κατὰ βαρβάρων» καὶ θριαμβοὺς παμμεγίστους, σὲ χρόνους εὐφρόσυνους. Ἡ ἴδια πίστις ἐξησφάλισεν, ἐπίσης, τὴν διατήρηση καὶ ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ σὲ χρόνους χαλεποὺς. Καὶ εἰδικώτερον, κατὰ τοὺς μικροὺς τῆς δουλείας χρόνους, τὸν

ὠδήγησε, χάρις κυρίως σιὸ ἔργο ἐπαγώνμων, ἀλλὰ καὶ ἀφανῶν ἱερουργῶν τῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνήχθησαν στὴν περιωπὴ ἐθνικοῦ θρόνου ὁ ἀνώνυμος παπᾶς καὶ ὁ ἀνώνυμος καλόγερος, στὴν σχολιὰ ἀτραπὸ διαφυλάξεως τῆς ἐθνικῆς αὐτογνωσίας μετὰ τὴν διάσωση τῆς ἀνεκτίμητης ἑλληνικῆς μας γλώσσας καὶ τὴν συντήρηση τῆς ἐλπίδας γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ Γένους. Καὶ διὰν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, κατ' ἐξοχὴν ἡ Ὁρθόδοξη πίστις ὑπέκανε τὸν ζῆλο καὶ ἔθρεψε τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πὺν ὠδήγησε στὴν πολιτειακὴ ἐπανασύνταξή του.

Παναγιώτατε,

Γιὰ τὸν Ἑλληνισμό, τὴν Χριστιανικὴ, τὴν Ὁρθόδοξη πίστις ἐξέφραζε ἀνέκαθεν καὶ ἐκφράζει ἀνθεντικῶς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀπαρσαλεύτου συνεπειᾶς στὴν πνευματικὴ διακονία του κατεδείχθη ἐν ἔργοις Οἰκουμενικόν.

Πράγματι, τὴν προμνημονευθεῖσα προσφορά τοῦ πρὸς τὸν Ἑλληνισμό ἐπέτελεσεν ὄχι ἐπ' εὐνοίᾳ αὐτοῦ, δηλαδὴ εἰς βάρος ἄλλων, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὅπως ἐνήργησεν ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνοτήτων, τὶς ὁποῖες ἐκάλυπεν ὑπὸ τὶς πνευματικὰς του πτέρυγες. Ἀπόδειξη κραταιὰ, τὸ ἔργο δύο περιωνύμων λειτουργῶν του, τῶν Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν Κυρίλλου (Κωνσταντίνου) καὶ Μεθοδίου, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴν θέρη, πὺν ἐξέτρεφαν ἡ οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως τῶν καὶ ἡ ἀνιδιοτέλεια τῆς ἑλληνικῆς τους ψυχῆς, ἀνεδείχθησαν σὲ μοναδικοὺς ἀποστόλους καὶ ἀπαρκαίλλους φωτιστὲς τῶν Σλάβων, ὥστε νὰ δημιουργήσουν ἀκόμη καὶ τὸ σλαβικὸ ἄλφάβητο, μετὰ τὸ ἑλληνικόν. Ὁ ἐκχριστιανισμός τῶν Ρώσων καὶ τῶν Σλάβων ἐν γένει ὑπῆρξε τὸ θεάρεστον καὶ παμμέγιστον ἔργον τοῦ ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Καθὼς καὶ ὁ ἐκχριστιανισμός, εἰδικώτερον, τῶν Πολωνῶν, οἱ ὁποῖοι μέχρι καὶ τοῦ 1595 ἦσαν στὴν ὀλιγότητα τοὺς Ὁρθόδοξοι, τέκνα πιστὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ καὶ σιὸν ἐγγύτερο θαλκανικὸν χώρα, τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἐπεδίωξε νὰ θίξει τὴν γλωσσικὴ ἢ πολιτιστικὴ ιδιαιτερότητα τῶν πιστῶν του. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι αὐτὸς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικός μας ἱστορικός, ὁ μεγάλος καὶ ἀνεπανάληπτος, ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος, γράφει ὅτι «ὁ μέγιστος ἔλεγχος, δὲν δικαιούμεθα νὰ ἀπενθύνωμεν κατὰ τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων», εἶναι ὅτι δὲν ἐξετέλεσε τὸ «κεφαλαιῶδες καθήκον του», δηλαδὴ τὴν «κραταίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας εἰς τὰς διαφόρους ἐκείνας φυλάς», καίτοι, «ὡδὲν δυσυπέβλητον κόλῳμα εἶχε νὰ συναντήσῃ εἰς τὸν διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως ἐξελληνισμὸν τῶν βορειοτέρων ἐκείνων τοῦ ὁσμανικοῦ κράτους χωρῶν», ἀφοῦ «τὸ πρᾶγμα ἦτο οὐ μόνον ἀπαραίτητον, ἀλλὰ καὶ εὐκόλον, ἡ δὲ εὐκολία αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ 400 περίπου ἔτη».

Ἀλλ' ἡ μομφὴ αὕτη προβάλλει συγχρόνως καὶ τὸν

ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς ἐπαινον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Διότι ἐπισημαίνει ἀναγκαίως τὴν ἀλήθεια, διὴ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, δηλαδὴ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, πάντοτε ἐν συνειδήσει τῆς οἰκουμενικῆς του ἀποστολῆς, δὲν ἀπέστη αὐτῆς, οὔτε κατὰ τοὺς αἰῶνες ἀσκήσεως πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας. Ἔτσι, οὔτε τοὺς ὁμαίμονες Ἕλληνες ἐπεδίωξε νὰ εὐνοήσῃ. Ἴσως νὰ ἐκφράζεται καὶ μὲ αὐτὸ ἡ οἰκουμενικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ἐγγενὲς ἐν δυνάμει στοιχεῖο τῆς Ὁρθοδόξου ἐνεργείας.

Καὶ τὴν οἰκουμενικὴ αὐτὴ ἀποστολὴ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιτελεῖ ἐπὶ αἰῶνες ἰώρα, ἄλλοτε ἐν ἀνέσει καὶ ἐλευθερίᾳ, ἄλλοτε ὑπὸ συνθήκες δυσχερεῖς ἢ καὶ διωγμοῦ, πάντοτε ὅμως ἐν ἐλπίδι Χριστοῦ.

Παναγιώτατε,

Τοιοῦτον Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖον εἶδε, θεία Χάριτι, ἀπὸ δεκαπενταετίας ἤδη, ὁ ἄξιος πηδαλιούχος. Καὶ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπετελέσατε καὶ ἐπιτελεῖτε ὡς Ἀρχηγέτης θεράπων τῆς Ὁρθοδόξου Πίστειας μας, εἶναι ὄντως μέγα. Καὶ ἡ ἀκτινοβολία του καθίσταται ἐναργέστερη κατὰ τοὺς σύγχρονους καιροὺς τῶν ἀγωνιστῶν ἀναζητήσεων.

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα διήλθε ἤδη τὶς ἐποχὰς τῶν ἐγγενῶν ἀδυναμιῶν του· ἐκείνη, ποὺ ὑπελάμβανε τὸν Θεὸν κινούμενον ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὴν ἐπομένη, κατὰ τὴν ὁποία ἀστεία ὄντως ὑπερφροσύνη ἀνύψανε τὸν ἄνθρωπον ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Ἔχει ἤδη διανοιχθεῖ ἡ σωτηρία ὁδός: μέσα στὴν ἔνωση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς δημιουργικῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἀνθρώπου. Ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται ἡ ἐσχατολογικὴ πληρότητα τῆς θεομένης Ἀνθρωπότητος.

Παναγιώτατε,

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς, γνωρίζομεν ὅλοι, πορεύεσθε, σύροντες τὸν σταυρὸν τῆς ὑπεράτης διακονίας Σας.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ὁλόκληρος, βαθύτατα πιστός, εὐχεται ἐξ ὅλης τῆς καρδίας:

«Δημητρίου τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, πολλὰ τὰ ἔτη!».

Στὸν κ. Πρόεδρο ὁ Παναγιώτατος ἀπάντησε μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

«Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,

Ἐκφράζομεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴν Ἐξοχότητα τὰς ἀπὸ καρδίας εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὴν παρασημοφορίαν ἡμῶν διὰ τῆς ἀνωτάτης τιμητικῆς διακρίσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τὸ ἐπίσημον τοῦτο γεῦμα, τὸ πρὸς τιμὴν ἡμῶν παρατεθέν.

Ἦλθομεν σήμερον πλησίον Ὑμῶν ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ ἐνδόξου Ἐδρας ἡμῶν, ὅπου ἐπὶ αἰῶνας φυλάσσομεν πνευματικὰς Θεομπούλας, ἀποτὲ ἀπὸ τὸ χρέος

μὴ κινούμενες». Ἐκεῖ, εἰς τὴν Πόλιν, συνεχίζομεν ἀκλινῶς τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Φυλῆς ἡμῶν, ὑπὸ τὴν κραταιὰν σκέπην καὶ προστασίαν τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, τῆς Κυρίας Θεοτόκου, χωρὶς νὰ ἐπηρεαζώμεθα ἀπὸ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν καὶ περιστάσεων.

Ὁμιλοῦντες περὶ τῶν παραδόσεων ἡμῶν εὐκαιρῶς ἐνθυμούμεθα ὅσα εἶπετε περὶ αὐτῶν εἰς ἓνα λόγον Ὑμῶν, Ἐξοχώτατε, διὴ δηλαδὴ «κανένας λαὸς δὲν μπορεῖ πολιτιστικὰ νὰ ἐπιβιώσῃ χωρὶς τὶς παραδόσεις του», διὴ παραδόσεις διὰ τὸ Γένος ἡμῶν ἀποτελοῦν πρωταρχικὰ οἱ ἀκατάλυτοι μὲ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας δεσμοὶ του» καὶ διὴ μαζὶ μὲ τὸν σεβασμὸν εἰς τὴν παράδοσιν χρειαζέται καὶ διαρκὴς μέριμνα προσαρμογῆς εἰς τὰς νέας συνθήκας τῆς ζωῆς. Λόγοι σοφοί, διὰ τοὺς ὁποίους συγκαίρομεν Ὑμῖν, κύριε Πρόεδρε.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔχειαι σιερῶς τῶν ἱερῶν ἡμῶν παραδόσεων καὶ ἐνορκώνει καὶ φυλάττει καὶ κηρύττει τὰς ἀξίας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἀντέχουν εἰς τὸν χρόνον καὶ ταυτίζονται πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Ἐργάρεται ἐπιτυχῶς, διὰ τοῦ Φανάρου μοιάζει πεισματικὰ γαντζωμένο στὸ μωσικὸ τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ συσσωμάτωση στὴν Παράδοσιν. Ὅμως δὲν μωπαῖζει πρὸ τῆς ἐκάστοτε πραγματικότητος, ἀλλὰ γνωρίζει νὰ προσαρμόζεται ὕγιως πρὸς αὐτήν, χωρὶς νὰ θυσιάσῃ τίποτε ἀπὸ τὴν οὐσίαν, ἀπὸ τὰς ἀξίας, ἀπὸ τὴν παράδοσιν.

Καὶ ἔτσι ἡδυνήθη ὅχι ἀπλῶς νὰ ἐπιβιώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι καὶ σήμερον καὶ πάντοτε εἰς σεβαστὸς θεσμός, θεροκεντρικὸς καὶ πνευματικὸς, εἰς τηλαυγὴς φάρος, ὁ ὁποῖος ἐξέπεμψε τὰ φῶτα τῆς πίστεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐκήρυξε τὴν πνευματικότητα τῆς ἀληθοῦς θρησκείας εἰς πολλὰ ἔθνη καὶ λαοὺς.

Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀποστολῆς αὐτοῦ δὲν ὑπῆρξε πάντοτε εὐχερὴς. Διήλθε κατὰ καιροὺς διὰ μέσου κυμάτων πολλῶν καὶ τρικυμιῶν καὶ θυελλῶν. Ἀλλὰ δὲν ἐφοβήθη διὸ θὰ καταποντισθῇ, ὡς ἰσάμενον ἐπὶ θράχον ἀσφαλοῦς. Καὶ πῶλα ἄδου δὲν θὰ κατισχύσουν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, κατὴν τὴν ἀδιάνευστον πρόρρησιν τοῦ Κυρίου (Ματθ. 16,18). Ἀνάλογα ἐπίστευε καὶ ἔγραφε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, πρὸ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, ὁ σήμερον ἐορταζόμενος μέγας καὶ ἅγιος προκατόχος ἡμῶν Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· ὁ ὁποῖος συχνάκις ἐπανελάμβανε: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν, ἀμήν».

Ναί! Δόξα τῷ Θεῷ καὶ διὰ τὰς καλὰς ἡμέρας καὶ διὰ τὰς τραγικὰς τοιαύτας τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία ἐκ τῶν διωγμῶν ἐξῆλθε πάντοτε καθαρωτέρα, ὡς ὁ χρυσὸς ἐκ τοῦ χωνευτηρίου.

Ἐξοχώτατε,

Εὐχαριστοῦμεν διότι ἐδώκατε τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἰπωμεν ὀλίγα τινὰ διὰ τὰς ἐμπειρίας καὶ διὰ τὴν διακονίαν τοῦ Πατριαρχείου. Ἀλλὰ κυρίως εὐχαριστοῦμεν Ὑμῖν δι' ὅσα ἠκούσαμεν ἀπὸ τῶν Ὑμετέρων χειλέων, ἀπαύγασμα τῆς πιστευούσης καρδίας τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος.

Οἱ συνοδοὶ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς ὑποῦμεν τὸ κύπελλον

ὑπὲρ υγείας καὶ μακροημερεύσεως καὶ εὐνυχίας πανοικειῇ τῆς Ὑμετέρας ἐριτίμου Ἐξοχώτητος, ὡς καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ ἐνδόξου Λαοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ, κύριε Πρόεδρε, καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος Αὐτοῦ!».

Τὸ Σάββατο 14 Νοεμβρίου, ὥρα 9.15' π.μ. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε μαζί με τὴ συνοδεία του τὸ Συνοδικὸ Μέγαρο. Εὐθὺς ἀμέσως τελέσθηκε Δοξολογία στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς Πετράκη, κατὰ τὴν ὁποία τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Καθηγούμενός της Παν. Ἀρχιεπ. Δημήτριος Μπεκιάρης ὡς ἑξῆς:

«Θειότατε καὶ Παναγιώτατε Δέσποτα, θεοκόσμητε Κορυφὴ τῆς ὑπ' οὐρανὸν Ὁρθοδοξίας, προσκυνητὴ καὶ ἡγαπημένε Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, σέβασμα πολῦτιμον τῶν καρδιῶν μας,

με ἀνεκλάλητον συγκίνησιν καὶ χαρὰν καὶ με θαθεῖαν τὴν αἰσθησὶν τοῦ εὐγνώμονος χρέους, δοξολογούντες τὸ Ὄνομα τοῦ Τρισαγίου Θεοῦ, ὑποδεχόμεθα τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιώτητα, τὸν Ἀρχελοῦ τῆς Μητροῦς καὶ Πρωτοθρόνον Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν τῶν Ἀσωμάτων (Ἀγγέλων). Ἐν τῷ σεπιῷ καὶ θεοτιμῷ Ὑμῶν Προσώπῳ, τὸ ἄλλοτε λαμπρὸν Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν ἱστορικὸν Μοναστήριόν μας, ἀξιοῦται διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τῆς μεγίστης τιμῆς, νὰ ἐκφράσῃ ἐπισημῶς τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν δι' ὅσα μητρικῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐμερίμνησε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πικρᾶς καὶ ἀφορητοῦ δουλείας. Λέγομεν, διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν, διότι πρὸ εἰκοσι - τετραετίας οἱ τότε ἐγκαταθιόντες Πατέρες εἶχον ὑποδεχθῇ τὸν αἰδίδιμον Προκάτοχόν Σας, τὸν μακαριστὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν, σεμνυνόμενοι διὰ τὸ ὅτι ὑπῆρξεν ἀδελφὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἡ μακαρία μορφή του ἀποτελεῖ τὸν δευτέρον σημαντικὸν ἱστορικὸν σύνδεσμόν μας μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τρίτος ἱστορικὸς σύνδεσμος εἶναι ὁ ἐπονομασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Δ' «ἐξάρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου» Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, ὑπέρμαχος αἰῶν παροραθέντων δικαιωμάτων του ἐν τῇ Ἑλλάδι, τοῦ ὁποίου τὸ σκῆνωμα ἀναπαύεται εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Μονῆς μας.

Ἡμεῖς, ὅμως, πολυσέβαστέ μας καὶ τιμιμμένη Γενάρχα τῆς Ὁρθοδοξίας, καυχόμεθα ὅχι μόνον διὰ τοὺς ποτε στενοὺς δεσμοὺς μας μετὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὑψίστην τιμὴν τῆς ἱερᾶς καὶ εὐλογοῦσης παρουσίας Σας μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων καὶ τιμιωτάτων συνοδῶν Σας.

Σύμβολον τῆς ἀπὸ περάτων ἕως τῶν περάτων (τῆς γῆς καὶ τοῦ χρόνου) Ὁρθοδοξίας, τύπος τῶν ἐν Αὐτῇ διαλαμπράντων ἁγίων Πατέρων, πεπιστευμένος τὰ κρυπτά τῆς θεοδιδάκτου πίστεως, πρόμαχος τοῦ γένους καὶ τοῦ ἔθνους μας: ἰδοὺ ὁ θαρρύτιμος μαρτύρας Σας, Παναγιώτατε, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπισυνά-

γετε πάντας ἡμᾶς, ὡς ὑπὸ νοητὰς πτέρυγας πατρικῆς ἀγάπης καὶ ποιμαντικῆς εὐθύνης.

Ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτῆς τῆς ἀγάπης τοῦ θεοσηρῆς Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀρχικῶς, καί, ἀργότερον, τῆς ἐξ αὐτοῦ θυγατρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ Μοναστήριόν μας διέδραμε τριακοσίους ἤδη χρόνους οργανωμένης ζωῆς καὶ ἠτύχησε νὰ ἀναδειχθῇ ὡς ὁ μεγαλύτερος κοινωνικὸς καὶ ἐθνικὸς εὐεργέτης τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καθ' ὅτι τὰ μεγαλύτερα γνωστὰ νοσηλευτικὰ καὶ εκπαιδευτικὰ ἱδρύματα ἀνηγέρθησαν ἐπὶ δωρηθέντων κτημάτων του.

Φέροντες τὴν βαρεῖαν αὐτὴν κληρονομίαν, εὐελπιστοῦμεν, διὰ τῶν τιμῶν Ὑμῶν εὐχῶν, θὰ συνεχίσωμεν τὴν κοινωνικὴν, πνευματικὴν καὶ λειτουργικὴν παράδοσιν τῶν Πατέρων μας, διὰ τῆς ποιμαντικῆς τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἐξομολογουμένων, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἱεραρχίας καὶ τῆς κηρυγματικῆς κατηχήσεως τῶν χριστιανῶν.

Ἐξ ὀνόματος αὐτῶν καὶ τῶν διακονούντων καὶ ἐνακουμένων Ἀδελφῶν, ἐκφράζομεν, Παναγιώτατε, πρὸς τὸ Πρόσωπόν Σας καὶ τὴν Μητέραν Ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς ἡ τιμία Ἀκολουθία Σας, τὸν θαυμάσιον σεβασμόν καὶ τὴν νίκην μας ἀγάπη. Ἐλάχιστα τεκμήρια αὐτῆς ἡ ἱερὰ εἰκὼν τοῦ Κυρίου, (εἰς τύπον καὶ τόπον τοῦ Ὁποίου ἐλάβθῃς Σας ὑποδεχόμεθα) ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκτυπώματα τῶν Ἀποστόλων (εἰς τύπον τῶν Ὁποίων ὑποδεχόμεθα τὴν τιμίαν συνοδίαν Σας). Καλῶς ὁρίσατε, Θειότατε καὶ Παναγιώτατε Δέσποτα. Πολλὰ Ὑμῶν τὰ ἔτη καὶ θεοτίμητα.

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Ὁσιολογιώτατε ἅγιο Καθηγούμενε,

Ἐν αἰσθημασι πατρικῆς ἀγάπης χαιρετίζομεν τὴν ὑμετέραν Ὁσιολογιότητα καὶ τοὺς λοιποὺς Ὁσιωτάτους πατέρας, τοὺς συγκροτοῦντας τὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, καὶ ἐπιδραφεύομεν πᾶσιν ὑμῖν ὁλόθυμον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογία εἰς ἐνίσχυσιν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ὑμῶν ἀγωνίσμασι.

Εἰς τὰς Μονὰς καὶ τοὺς μοναχοὺς ἡ Ἐκκλησία ἀείποτε ἐναπέθεσε πολλὰς ἐλπίδας καὶ ἠντλήσεν ἐξ αὐτῶν πολλὰς πνευματικὰς δυνάμεις καὶ ξιμνυχον ὑλικόν, εἰς τὰς κριοίμους δὲ σιγμὰς τῶν δοκιμασιῶν καὶ πειρασμῶν αὐτῆς, ὅτε αὐτὴ, κατὰ θέαν παραχώρησιν, ἀντικρύζει, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «ἐξωθεν μάχας, ἔσωθεν φόβους» (Β' Κορ. 7,5), αἱ προσευχαί, ἀλλὰ καὶ οἱ ποικίλοι ἀγῶνες τῶν μοναχῶν, εἶναι δι' αὐτὴν παρηγορία καὶ ἐνίσχυσις.

Ἰδιαίτερον αἰσθανόμεθα χαρὰν ἐπὶ τῇ προσκυνηματικῇ ἐπισκέψει τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, τόσον διότι δὲν διαφεύγει ἡμᾶς ἡ μεγάλη φιλανθρωπικὴ καὶ κοινωφελὴς δραστηριότης αὐτῆς, ὅσον καὶ διότι ἐν αὐτῇ στεγάζονται αἱ διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἀδελφῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Εὐχόμεθα ὅπως ἐν τῷ Συνοδικῷ τοῦτω Παρεκκλησίῳ ἐκλέγονται πάντοτε οἱ ἄξιοι διὰ τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, τῷ φωτισμῷ τοῦ Παρακλήτου.

Συγκινούμεθα ἀκόμη διότι ἡ Μονὴ αὕτη δίδει ἀνάπαντι ἐν τῷ ἱερῷ περιβόλῳ αὐτῆς εἰς τὰ λείψανα τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, τοῦ περιπαθῶς ἀγαπήσαντος τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ πολλὰ προσενεγκόντος αὐτῇ τε καὶ τῇ ἐνταῦθα τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ αἰωνία καὶ ἄλητος!

Συγχαίρομεν ὑμῖν, ἅγιο Καθηγούμενε, διὰ τὸ ὅπερ ἐπιτελεῖτε ἱερὸν ἔργον ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ἱεροῦ τοῦτου σκηνώματος καὶ ὡς ἄμεσος συνεργάτης τοῦ Μακαριωτάτου καὶ προσφιλεσιτάτου ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρίου Σεραφείμ καὶ ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς συνασκουμένους μεθ' ὑμῶν ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς τὴν χάριν καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Κυρίου καὶ τὴν προστασίαν τῶν Ἀσωμάτων Ἀντάμεων, εὐχαριστοῦντες ἅμα διὰ τὴν εὐλαβῆ δοχὴν, ἣν ἐπεφυλάξατε εἰς ἡμᾶς προσωπικῶς καὶ εἰς τὴν τιμίαν ἡμῶν Συνοδείαν».

Στὸν Παναγιώτατο ἡ Μονὴ πρόσφερε Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ στοὺς Συνοδοὺς τοῦ ἀργυροῦς δίσκους με παραστάσεις τῶν Ἀποστόλων.

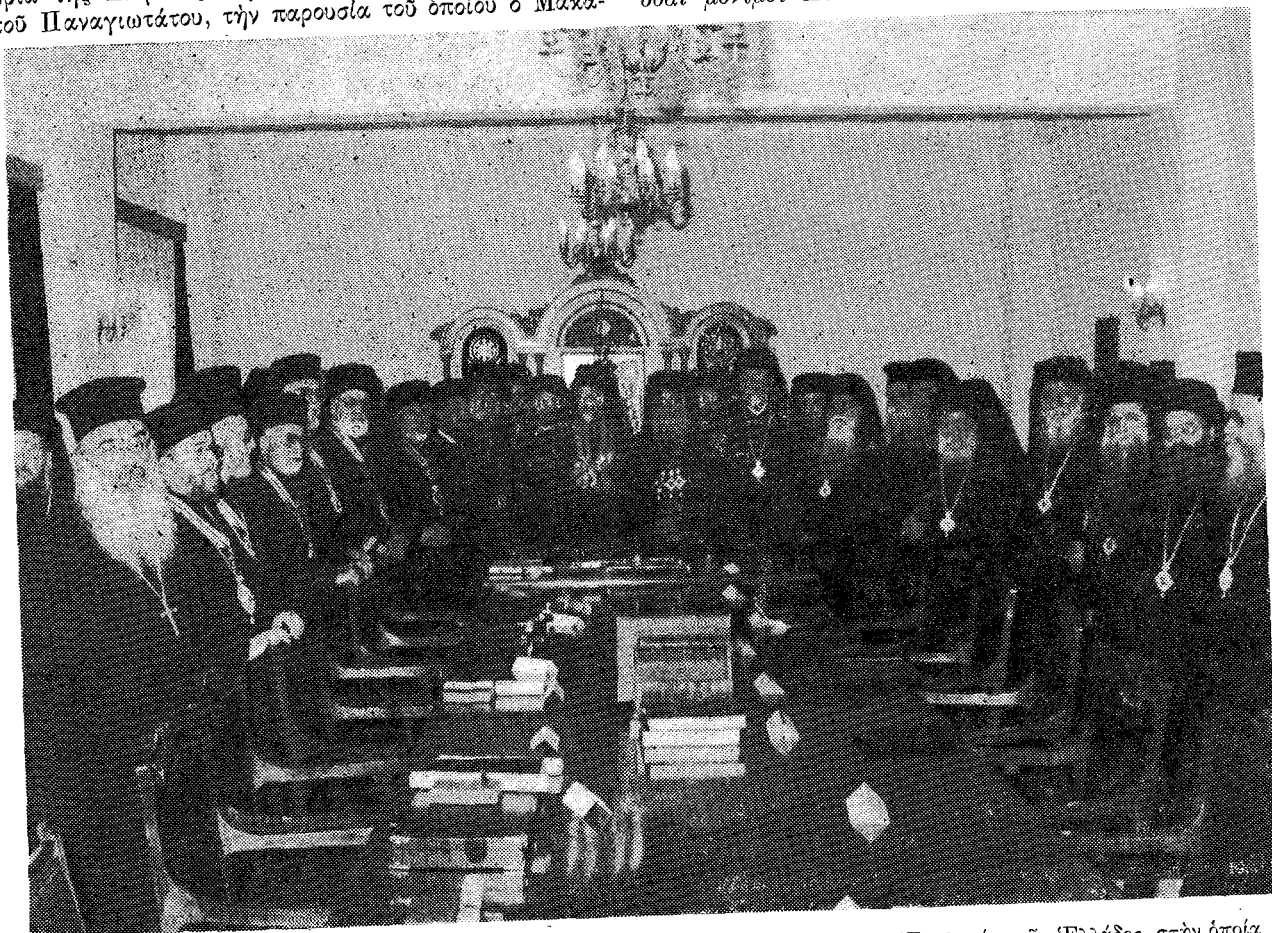
Στὶς 10.00' π.μ. πραγματοποιήθηκε ἑκτακτὴ συνεδρία τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Παναγιωτάτου, τὴν παρουσία τοῦ ὁποῖου ὁ Μακα-

ριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεὶμ χαιρέτισε μετὰ ἐξῆς:

«Παναγιώτατε,

περιχαρεῖς, χθὲς μόλις ὑπεδέχθημεν τὴν Ὑμετέραν πεφιλημένην ἡμῖν Παναγιώτητα καὶ τοὺς συνοδούοντας Αὐτὴν ἀγαπητοὺς Ἀδελφοὺς καὶ Συλλειτουργοὺς ἐν μέσῳ ἐνθουσιώσης Ἐκκλησιαστικῆς Συνάξεως, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ταύτην δὲ τὴν θεοδώρητον ὥραν, ὑποδεχόμεθα Ὑμᾶς οἱ τε ἀγαπητοὶ Συνοδικοί Ἀδελφοὶ καὶ ἡμεῖς, ἐν μέσῳ ἀγαλλομένης Ἱερατικῆς Συνάξεως, ἐν τῇ ἑδρᾷ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς θυγατρὸς Ὑμῶν Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐνταῦθα, Παναγιώτατε, λαμβάνουσι χώραν αἱ συνεδρίαί τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου καὶ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, ἐκλέγονται τῇ ἐπικλήσει καὶ ἐπιποσίᾳ τοῦ Παρακλήτου οἱ Ἱεράρχαι τῆς τε Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἄμεσον Αὐτῆς διακυβέρνησιν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν καὶ λαμβάνονται γενικωτέρας ποιμαντικῆς στρατηγικῆς ἀποφάσεις. Ὑπ' αὐτὸ ἰδὲ πνευματικὸν διοικητικὸν Κέντρον ὑφίστανται καὶ λειτουργοῦσι πλείστα ὅσοι μόνιμοι Συνοδικοί Ἐπιτροπαί, μελετῶσαι καὶ

Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία ἀπὸ τὴν ἑκτακτὴ συνεδρία τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὴν ὁποία προήδρευσε ὁ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος.

εισηγούμεναι ἐπὶ τῶν ἀναιθεμιμένων αὐταῖς θεμάτων.

Τοῦτο, θεβαίως, τὸ ἀνώτερον διοικητικὸν Κέντρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει τὴν πολιὰν πείραν τοῦ καθ' Ὑμᾶς Οἰκουμενικοῦ Κέντρου· ἀλλ', ὅμως, παρέλαβε παρ' Αὐτοῦ καὶ ἔκτοτε διαπρατεῖ, παρ' ὅλας τὰς ἐκάστοτε δοκιμασίας, τὴν πολιὰν τῆς συνέσεως, ἀγωνιζόμενον διὰ τῆς ἐπιχορηγίας τῆς ἄνωθεν βοήθειας ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς χειραγωγίας, οἰκοδομῆς καὶ σωτηρίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ μέρους τοῦ εὐσεβοῦς τοῦτου λαοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῶν θεοφρόνως συγκατοούντων τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκφραζούσης αὐτὸ Σεπτῆς Ἱεραρχίας, εἴχομεν κατὰ τὸ πρόφορον παρελθόν τὴν ἰδιαίτην τιμὴν τῆς ἐνταῦθα ὑποδοχῆς τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Γερμανοῦ καὶ τῶν ἀοιδίμων Πατριαρχῶν Ρουμανίας Ἰουστινιανοῦ καὶ Ἰουστίνου, ὡς καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου. Ἡδὴ δέ, παρελθόντων τεσσάρων καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως ἐν Ἀθήναις τοῦ Μακαριστοῦ Προκατόχου Ὑμῶν Πατριάρχου Ἀθηνανόρου τοῦ Α', ἔχομεν τὴν ὑψίστην εὐλογίαν τῆς ὑποδοχῆς Ὑμῶν, Παναγιώτατε καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, μετὰ τῆς Σεπτῆς Συνοδείας Ὑμῶν, ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς ἀρχῇθεν καλλιγόνου Μητροῦς, ... τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας¹. Ἐν τῇ ἀπερίττῳ ταύτῃ αἰδούσῃ τῶν Συνοδικῶν Συνεδριῶν, ἐπεχορηγήθη ἡμῖν ἡ πλουσία αὐτῇ δωρεὰ καὶ εὐρισκόμεθα σήμερον ὁμοῦ, περὶ τὴν αὐτὴν ἰράπεζαν, «κλήματα ἀδιάσπαστα τῆς θείας ἀμπέλου», κατὰ τὴν προσφῶν ἐκφρασὶν τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου.

Ὅθεν, δοξολογοῦντες τὸ ὑπερύμνητον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐσεβάστως καὶ φιλαδέλφως παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς, Παναγιώτατε, ὅπως προεδρεύσητε τῆς ἐκτάκτου ταύτης πανηγυρικῆς Συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου.

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος εἶπε:

«Μακαριώτατε καὶ περισπούδαστε ἀδελφεῖ Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ Ἱερώτατοι Ἱεράρχαι Συνοδικοί Σύεδροι,

Ἡδέως ἐνωτίσθημεν τοὺς ἀγαθοὺς λόγους, οὓς ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης προφρόνως ἀπηύθυνε πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν τιμίαν Συνοδείαν ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην σιγμὴν. Οἱ λόγοι οὗτοι, λόγοι τιμῆς μὲν καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸν πανίερον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ μῆτραν τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, προσοχῆς δὲ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ἡμῶν Μετριότητα, συνεκίνησαν ἡμᾶς ἰδιαζόντως.

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἀνταποδιδόντες Ὑμῖν, πρὸς τὴν θυγατέρα νῦν δὲ ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὸ ὑπὸ τὴν πεπνυμένην προεδρείαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος διατελοῦν ὑψηλὸν τοῦτο

Ὁργανον τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας, διαβεβαιούμεθα Ὑμᾶς δι' ἑαυτοὺς καὶ στερροὶ εἶναι καὶ ἔσονται οἱ δεσμοί, οἵτινες ἀπὸ μακροῦ συνδέουν τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν πρὸς τὴν πεφιλημένην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι τὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ ἀγάπης ἐκείνης πρὸς αὐτὴν τυγχάνουσιν ἐπιμεμαρτυρημένα διὰ μέσου μακρῶν δεκαετηρίδων, ἀφ' οὗτου αὕτη, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ τῇ φιλαδέλφῳ ἀποφάνοι τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, ἐνείαχθη εἰς τὴν τιμίαν χορείαν τῶν ἀδελφῶν Ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν.

Τυχάνει εὐκαιρον ὅπως ἐνθυμηθῶμεν νῦν ὅσα ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως διεπίστον καὶ ἐπηύχετο ὑπὲρ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ βαρυσήμαντου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ ἔτους 1850: «Ταῦτα ὥρισεν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὁρθόδοξος Ἱερά Σύνοδος, εὐχομένη ἀπλείῳ πόθῳ καὶ διαπύρῳ ἀγάπῃ, τῇ φίλῃ αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῇ, σιτηριγμῶν ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐνότητι, προκοπὴν ἐν τοῖς παραγγέλμασι τοῦ Κυρίου, καὶ ἄγρυπνον προσοχὴν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ Ποιμνίου, εἰς δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπέστησε ποιμαίνειν, ὅπως ἂν εἴπωσι καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῇ εὐσεβείᾳ, τίς αὕτη ἡ ἐκκλύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θάμβος ὡς τεταγμέναί».

Τὴν σιγμὴν ταύτην καὶ ἡμεῖς, ἀπλείῳ πόθῳ καὶ διαπύρῳ ἀγάπῃ, προσομιλοῦντες Ὑμῖν, πεποιδότως λέγομεν δι' τὸ ὅπερ ἄχρι τοῦ νῦν ἐν ταῖς σχέσεσι ὑμῶν καὶ ἡμῶν ἐπεκράτησε θετικὸν πνεῦμα συμπορείας καὶ ἀλληλοσυντηρίσεως, τοῦτο θὰ ἐνισχύσωμεν πάση δυνάμει. Τὴν ἡν κεκλήμεθα ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασι κοινὴν θεώρησιν, ταύτην θὰ προωθήσωμεν ὑπερβαλλόντως ἐπὶ τὰ πρόσω. Τὸν ὅνπερ ἔχομεν καὶ ἀκολουθοῦμεν κοινὸν στόχον ἐν τοῖς διορθόδοξοις πράγμασι, τοῦτον θὰ καταστήσωμεν ἐμφανεστερον καὶ ἀποδοτικώτερον. Τὴν ἐν ταῖς διαχριστιανικαῖς σχέσεσι διαχαρασσομένην κοινὴν γραμμὴν ἐμπειδωμένως θὰ προωθήσωμεν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἔχοντες ὡς κριτήριον τὴν ἀκεραιότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐν ἰότητι ὄρων καὶ ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καλλιέργειαν τῶν σχέσεων τούτων. Τὴν δὲ πρὸς τὸν κόσμον ὅλον εὐθύνην μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐν τῷ εὐρυτέρῳ χώρῳ τῆς καταλλαγῆς μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως, θὰ καταστήσωμεν ἀδροτέρως αἰσθητήν. Πάντα δὲ ταῦτα, ἵνα μαρτυρῇται ἡ ἀποστολικὴ καὶ πατερικὴ Παράδοσις, τῆς ὁποίας ἄμεσοι φορεῖς ἐτάχθησαν αἱ περὶ τὸν χώρον τοῦτον δύο Ἀποστολικά Ἐκκλησία ἡμῶν, αἱ διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Ἀνδρέου καὶ Παύλου, Ἰωάννου καὶ Τίτου, τὴν ἀποστολικότητα αὐτῶν τεθεμελιωμένην ἔχουσαι.

Δὲν χαράσσομεν, Μακαριώτατε καὶ Ἱερώτατοι ἀδελφοί, δι' ὧν λέγομεν, προγραμματικὰς δηλώσεις διὰ περαιτέρω τυχόν στοχεύσεις ἐν τῇ ἀπὸ κοινοῦ ζωῇ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ἀπλῶς ἐν χαρᾷ διαπιστοῦμεν τὸ διαπνέον τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν πνεῦμα, ὡς τοῦτο προῦβαλεν ἐν ταῖς ἐκατέρωθεν ἐνεργείαις μέχρι τῆς σήμερον, καὶ ὡς τοῦτο, πεποίθαμεν, δι' τὴν ἐνότητά καὶ τὴν τελειότητα κατὰ τοὺς

1. Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850.

ἐμπροσθεν ἡμῶν διανοιγομένους χρόνους. Πιστεύομεν ἀκραδάντως διὰ τὰς σκέψεις ἡμῶν ταύτας καὶ τὴν ἣν ἐπιποθοῦμεν σύμπτωσιν αἰσθημάτων, ἀφρέσεων καὶ ἐνεργειῶν διὰ τὰ ἐφεξῆς εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο ἡμῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τὴν κοινὴν συμπορεύειν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνὶ συστήματι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συμεριζέται πλήρως ἡ Ὑμετέρα γερασιὰ Μακαριότης καὶ τὰ ἱμία περὶ Αὐτὴν Ἱεραρχικὰ στελέχη τῆς καὶ Αὐτὴν Ἐκκλησίας.

Εἶναι σαφὲς καὶ αὐτονόητον διὰ καὶ πᾶσαι μὲν αἱ λοιπαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος αἱ δύο ἡμῶν ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, αἱ τῷ αὐτῷ Γένει δουλεύουσιν καὶ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ καὶ ταῖς αὐταῖς παραδόσεσι συμπίπτουσιν καὶ συναρελισσόμεναι, ὀφείλουσι νὰ συνειδητοποιῶσι τὰ ἐπιτάγματα τῶν καιρῶν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πανανθρωπίνης κοινωνίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδεὶς πνευματικὸς θεσμός, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, δύναται ἵνα ζῇ ἐν ἀπομονώσει.

Καὶ ἤδη ἐξειδικεύοντες τὸν λόγον εἰς τὰ ἀμεσώτερον τὰς δύο ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐν τῇ Βασιλευούσῃ, λέγομεν, καὶ ἐν τῷ Ἑλλαδικῷ χώρῳ, ἀσχολοῦντα προβλήματα, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα ἐπισημάνωμεν τοῦτο μὲν καὶ πρωτίστως τὴν ἣν ἔχομεν πίστιν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας Χριστόν, ὅστις «οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα» καὶ ὅστις «ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθε ἡμᾶς ὑπενεργεῖν» (Α΄ Κορ. 10, 13), τοῦτο δὲ καὶ τὸ γεγονός διὰ τοῦ προσκαρτεροῦντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει» (Πράξ. 1, 14) πάντες ἡμεῖς θὰ ἀναζητήσωμεν θεϊκὰς προσπελάσεις πρὸς τὰ προβλήματα ταῦτα καὶ ἀγαθὰς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν πιστὸν λαὸν αὐτῆς λύσεις, συνενδοκούντων, ὡς εἰκός, καὶ τῶν ἔξωθεν παραγόντων καὶ συνυπηρετουσῶν ταῖς προσπάθειαις ἡμῶν τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν.

Ἀσφαλῶς τὰ προβλήματα ταῦτα δὲν εἶναι οὔτε ὀλίγα οὔτε μικρά. Ἀλλὰ καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ὑπερπερισεύει πάντοτε, ἐκεῖ ἔνθα ὁ πειρασμὸς εἶναι μείζων καὶ ἡ ἔκβασις φαίνεται τοχὸν ἀπωτιάτης.

Ὑμεῖς, Μακαριώτατε, προσωπικῶς μὲν κατέχετε τὴν ἣν ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ διαρθρώσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατέχετε ἰδιάζουσαν θέσιν ἐκλεκτῆς καὶ πεποικισμένης φυσιογνωμίας, εὐμοιρεῖτε δὲ ἵνα περιβάλλησθε ὑπὸ ἐκλεκτῶν συνεργατῶν, εἴτε κατὰ τὸ κατὰ τὴν τάξιν ἀναγεσόμενον διαρκὲς Συνοδικὸν περὶ Ὑμᾶς Ἱερὸν τοῦτο Ὅργανον, εἴτε καὶ ἐν τῇ εὐνότερᾳ Συνόδῳ ἀπάσης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες καὶ εἶναι πρόθυμοι νὰ συνάρωσι μεθ' Ὑμῶν τὸ βαρὺ φορτίον τῆς διοικήσεως καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετωπίσεως τῶν ἀναφυομένων ἐκάστοτε προβλημάτων.

Περαίνοντες τὸν λόγον ἐπιθυμοῦμεν ἵνα συγχαρῶμεν Ὑμῖν, Μακαριώτατε, καὶ τῇ περὶ Ὑμᾶς Ἱεραρχίᾳ διὰ τὰ ὅσα ἀγαθὰ ἐπιτελεῖτε ὑπὲρ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν, ὑπὲρ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καθόλου.

Εὐχόμεθα Ὑμῖν πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ ἐνίσχυσιν ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει καὶ ἐπιλύσει τῶν ἐν τῷ σῶματι τῆς Ἐκκλησίας, χορίμασιν οἷς οἶδεν ὁ Κύριος, ἀναφυομένων προβλημάτων. Καὶ ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ κατασπάζόμενοι Ὑμᾶς ἐπὶ τῇ εὐσήμερῃ ταύτῃ εὐκαιρίᾳ, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ἐπὶ τὴν περὶ Αὐτὴν σεβασμίαν Ἱεραρχίαν, ἐπὶ τὸν κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῆς Θεοσώστου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν χάριν καὶ τὴν ἐδολογίαν τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ.

«Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν» (Γαλ. 6, 18)».

Ἀνταλλάχθηκαν δῶρα καὶ στὸν Παναγιώτατο ἀπονειμήθηκε τὸ ἀνώτατο παράσημο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μεγαλόσταυρος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Στὸς Σεβ. συνοδούς τοῦ ἀπονειμήθηκε ὁ χρυσοῦς σταυρὸς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ στὰ ἄλλα κληρικὰ μέλη ὁ ἀργυρὸς. Ἀκολούθησε δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιώτατου στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Συνοδικοῦ Μεγάρου, στὴν ὁποία παρευρέθησαν οἱ Ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου, ὁ Πρωτοεπιστάτης τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἱερομόναχος Καλλίνικος Ἰδηρίτης μὲ ἐκπροσώπους τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, οἱ Γραμματεῖς τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ οἱ ἐπὶ κεφαλῇ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν, τὰ μέλη τῆς Συνοδ. Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, οἱ Διευθυντὲς τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ τῆς ἐφημερίδας «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ἐκπρόσωποι τῆς Ἱ. Μ. Πετράκη κ.λπ.

Φεύγοντας ὁ Παναγιώτατος ἔκανε δέηση πρὸ τοῦ τάφου τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων μπρὸς τὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς Πετράκη.

Στις 1.15' μ.μ. στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Δήμου Ἀθηναίων στὸ παλιὸ Δημαρχεῖο ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Μιλτιάδης Ἑβερτ ἀπένευμε στὸν Παναγιώτατο τὸ χρυσοῦς μετάλλιο τῆς Ἀθήνας. Προσφωνώντας τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη ὁ κ. Ἑβερτ εἶπε:

«Παναγιώτατε,

Μὲ τὸν προσήκοντα θαύτατο σεβασμὸ καὶ ἀνηχώντας τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴ συγκίνησιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, Σᾶς καλωσορίζω στὸ Δημαρχεῖο τῆς Πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, σὴ σημερινὴ τελετῇ, πού ἡ Παρουσία Σας τὴν ἀναδιβάξει σὲ κορυφαία στιγμή, μὲ σημασία ἱστορικὴ γιὰ τὴν Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος.

Μεγάλῃ ἡ τιμὴ πού μοῦ ἐτάχθη σήμερον, νὰ σᾶς ὑποδεχθῶ σ' αὐτὸ τὸν χώρον, καὶ νὰ σᾶς μεταδώσω τὰ πηγαῖα καὶ εἰλικρινῆ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ τιμῆς τῶν Ἀθηναίων.

Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ λαὸς πού ὑποδέχθηκε μὲ ἱερὴ συγκίνηση τὴν Ὁδηγήτρια ὄλων μας Θεοτόκον, τὴν Ἐφῆστια Εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Ὁρους, τὸ «Ἀξίον ἐστί». Εἶναι ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν πού ὑποδέχεται τώρα τὴν Παναγιότητά σας, σὰν τὸ ὁρατὸ σημεῖο τῆς ἀδιάκοπτης ἀποστολικῆς συνέχειας τῆς Ὁρθοδοξίας. Σὲ κάθε δῆμα σας ἐδῶ θὰ συναντήσετε καὶ θὰ πλαισιωθῇτε μὲ τὴν θέρη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσέβειας τοῦ

Ὁ Παναγ. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος μπρὸς στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱ.Μ. Πετράκη ἀναπέμπει δέση στὸν τάφο τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.

δικοῦ σας λαοῦ, τοῦ ἀφοσιωμένου σὲς χριστιανικὲς παραδόσεις.

Ὁ Ἀθηναϊκὸς λαὸς οἷς ὑποδέχεται ὡς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν Ἡγέτη τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, σὲν ὅποια καὶ συναισθηματικὰ ἀνήκουμε ὅλοι.

Ἡ ἀνθρωπότητα διανύει μιὰ δύσκολη περίοδο καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν μόνιμη ἀπειλὴ κατὰ τοῦ ὁπίστου ἀνθρωπίνου ἀγαθοῦ, τῆς εἰρήνης.

Ὁ ρόλος τοῦ Πατριαρχείου σὲ διασφάλιση αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ σημαντικὸς ἰδιαίτερα γιὰ τὴν εἰρηνικὴ διευθέτηση τῶν διαφορῶν σὲν περιοχὴ τῆς Ν.Α. Μεσογείου.

Τὸ Φανάρι, Παναγιώτατε, φωτίζει σὲ ὅλη τὴν μακραίωνα ἱστορία τοῦ Γένους τὴν πορεία μας. Καὶ ὁ λαὸς μας αἰσθάνεται πάντοτε θαθεῖα εὐγνωμοσύνη γι' αὐτό. Γιὰ τοῦτο καὶ σήμερα πραγματοποιεῖ αὐτὴ τὴν ἐκδήλωση, ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, γιὰ νὰ ὑποδεχθεῖ τὸ σεπτό Σας πρόσωπο ὡς τὸ ἱερώτερο σύμβολο τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι τὸ σεμνὸ Φανάρι διαθέτει τεράστιους πνευματικὸς θησαυροὺς πὺν μὲ ἀπλοχερία

προσφέρει σὲν οἰκουμένη. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία πὺν προσφέρει σὲ ὅλους τὴν Ἀνάσταση.

Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀποδεχόμενος τὲς εὐλογίες τῆς Παναγιώτης Σας, εὐχεται σὲ Σας ὑγεία, μακροημέρευση καὶ εὐδόωση τῶν ἀγώνων Σας γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία.

Λεχθεῖτε, Παναγιώτατε, τὸ Χρυσὸ Μετάλλιο Τιμῆς τῆς Πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἱστορία τῆς ὁποίας λαμπρύνει ἡ Παρουσία Σας...

Ὁ Πανκρίωτατος ἀπάντησε ὡς ἐξῆς:

«Ἄνδρες Ἀθηναῖοι!

Μετὰ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως πολλῆς εὐρισκόμεθα ἀπὸ τῆς χθὲς ἐπισήμως ἐν Ἀθήναις, τῇ πόλει τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Δημοσθένους, τῇ πόλει τῆς διανοήσεως καὶ τῆς φιλοσοφίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἔλεγε ὁ Φίλων: «ὅπερ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη ἢ ἐν ψυχῇ λογιμός, τοῦτ' ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι».

Ἦλθομεν ἐδῶ ὅχι διὰ νὰ σᾶς φέρωμεν «καινὴν διδασχὴν», ὡς ὁ Παῦλος, οὔτε νὰ σᾶς κηρύξωμεν τὸν ἄγνωστον μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ Θεόν, ἀλλὰ διὰ νὰ

ἐπαναλάβωμεν τὴν καὶ μετὰ εἴκοσιν αἰῶνας καὶ πάντοτε ἰσχύουσαν ἀλήθειαν, ὅτι «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν» (Πράξ. 17,28).

Μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς θρησκείας τῆς ἀγάπης, τὸ κέντρον τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Χριστός, καὶ τὸ εὐσεβὲς Γένος μας ἐν Χριστῷ ἐμεγαλουργήσῃ καὶ ὅταν καὶ ὁσάκις ἀπεμακρύνῃ τῆς πίστεως εἰς Χριστὸν καὶ πέποιθεν ἀλαζονικῶς μόνον ἐπὶ τὰς ἰδικὰς του δυνάμεις εὐρεθῇ πρὸ τραγικῶν ἐκπλήξεων καὶ ἐντὸς δεινῶν περιπετειῶν διότι ὁ Θεὸς «ἀθετεῖ λογισμοὺς λαῶν καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων».

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι!

Ἦλθομεν ἀκόμη πρὸς ὑμᾶς διὰ τὰς οἰκουμενικὰς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Μητρὸς σας Ἐκκλησίας, τοῦ πρώτου τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, τὸ ὁποῖον εἶναι οἰκουμενικὸν ὄχι μόνον κατ' ὄνομα, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν καὶ κατ' ἀποστολὴν καὶ κατὰ δρᾶσιν. Τὴν οἰκουμενικότητα τοῦ μηνύματος καὶ τῆς ἐνεργείας τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἴμεθα βεβαίως δι καταννοεῖτε καλῶτερον καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου ὑμεῖς. Διότι πρὸς ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους εἶπεν ὁ Παῦλος διὰ τὸν ὃν ἐκήρυττεν «ἄγνωστον Θεόν», ὅτι «ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» (Πράξ. 17,26). Καὶ διότι ἐδῶ ἐκαλλιέργηται τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα ποὺ εἶναι κατ' ἐξοχὴν οἰκουμενικόν, καὶ ἀπετέλεσεν ἀργότερον μίαν ἰδανικὴν δημιουργικὴν σύνθεσιν μετὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἡ ὁποία μετέπλασε τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα, τὸ ἀνεδίδασκεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ τῆς προσφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

Κύριε Δήμαρχε,

Διὰ τῆς τιμητικῆς ταύτης δεξιώσεως καὶ τῆς ἀπονομῆς εἰς τὴν ἡμετέραν Μεριμνήτητα τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ὡραίας πόλεώς σας, ἐτιμῆσατε βεβαίως ἡμᾶς, ἀλλ' ἐτιμῆσατε καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, φορέα καὶ ἐνοσαρκωτὴν τῆς οἰκουμενικότητος τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Σὰς εὐχαριστοῦμεν, λοιπόν, θερμῶς, ὑμᾶς τε καὶ τὰ ἔντιμα μέλη τοῦ περὶ ὑμᾶς Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τόσον ἡμεῖς προσωπικῶς, ὅσον καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Καὶ εὐχόμεθα εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἀθηναίων, μὲ ἐπικεφαλῆς τὰς Δημοτικὰς αὐτοῦ Ἀρχάς, γαλήνην, πρόδοον, εὐημερίαν καὶ πιστότητα εἰς τὴν πνευματικὴν του κληρονομίαν, ὅπως αὕτη διευμορφώθῃ καὶ ἀπεκορυφώθῃ μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἄς ἀκούωμεν τοῦ Παύλου καὶ πάλιν (Πρβλ. Πράξ. 17,32) καὶ πάντοτε».

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἀνέγνωσε τὸ κείμενον τοῦ σχετικοῦ ψηφίσματος τῆς ἀπονομῆς καὶ ἡ Χορωδία τοῦ Ἱ. Νεοῦ Ἀγίου Γεωργίου Καρύτση ἔψαλε τὸν πολυχρονισμό τοῦ Παναγιωτάτου. Παρέστησαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σαραφῆμ, Συνοδικοὶ Μητροπολίτες, μέλη τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων

καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν κ. Ἀκῆς Τσοχατζόπουλος, ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων καὶ τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεων, τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀνώτερα στελέχη τοῦ Δήμου, πολλοὶ Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἄλλοι. Ἡ Φιλαρμονικὴ τοῦ Δήμου ἀπέδιδε τιμὴς. Πολὺς κόσμος εἶχε συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπὸ τὸ παλιὸ Δημαρχεῖο, τὸν ὁποῖο ὁ Παναγιώτατος χαιρέτισε ἀπὸ τὸν ἐξώστη καὶ εὐλόγησε.

Στις 2.30 μ.μ. ὁ Μακαριώτατος παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου γεῦμα στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία», στὸ ὁποῖο παρακάθησαν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μέλη τῆς πατριαρχικῆς συνοδείας καὶ Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων.

Τὸ Σάββατο, ὥρα 4 μ.μ., ὁ Παναγιώτατος δέχθηκε στὸ Ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία» τὸ Δ. Σ. τῆς Ε.Σ.Η.Ε.Α., ὁ πρόεδρος τοῦ ὁποῖου κ. Βασ. Κοραχῆς προσφώνησε μὲ ἐγκαρδιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη, ἐξῆρε τὴ σημασίαν τῆς ἱερᾶς πορείας του καὶ ἐξέφρασε τὰ εἰσθήματα τιμῆς καὶ ἀγάπης τοῦ δημοσιογραφικοῦ κόσμου τῆς χώρας πρὸς τὴ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ὁ Παναγιώτατος, στὸν ὁποῖο ἀπονειμήθηκε τὸ μετάλλιο τῆς Ε.Σ.Η.Ε.Α. καὶ προσφέρθηκε ἐπισημαστικὸν Εὐαγγέλιο, ἐπιδεικνύοντες τὴν εὐχὴ καὶ εὐλογίαν του πρὸς ὅλους τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἐλληνικοῦ Ὑψους.

Τὸ ἀπόγευμα, κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ποὺ ἐψάλη στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος τῆς ὁδοῦ Ἀχαρνῶν, μιὰ ἀληθινὴ λαοθάλασσα εἶχε κατακλύσει τὸ ἑσωτερικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν γύρω χώρον τοῦ τεράστιου αὐτοῦ Ναοῦ. Στὸν Ἑσπερινὸν χοροστάτησε ὁ Παναγιώτατος, ὁ ὁποῖος καὶ εἶπε πρὸς τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα τὰ ἀκόλουθα:

«Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, ἐλλογήμενοι Χριστιανοὶ Ἀθηναῖοι πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι» (Πράξ. 17,21).

Αὕτη ἡ τελευταία ἐκφράσις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἐκ τῆς περιουσίας τῶν, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ κήρυγμα ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τὴν χρησιμοποιοῦμεν κατὰ τρόπον συμβατικόν, διότι ἐδῶ, ἀπόψε, μετὰς μας, δὲν ὑπάρχουν ξένοι, εἴμεθα ὅλοι οἰκεῖοι τῆς πίστεως» (Γαλ. 6,10). Καὶ εἶσθε ὅλοι προσφιλεῖς τέκνα κατὰ πνεῦμα τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μήτρα τοῦ Γένους μας.

Ἀντιλαμβάνεσθε, λοιπόν, ἐνκόλως τὴν συγκίνησιν ποὺ αἰσθανόμεθα καθὼς ἀπενθνόμεθα τὴν στιγμὴν ταύτην πρὸς ὑμᾶς, διὰ τὰς οἰκουμενικὰς ἀγάπην καὶ στοργὴν καὶ ἐγκάρδιον εὐλογίαν ἀπὸ τῆς Μητρὸς σας Ἐκκλησίας, τὸ Οἰκουμενικόν μας Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον οἰκονομᾷ μὲ τὸ μητρικὸν γάλα καὶ οἰκονομᾷ μὲ τὸ μάννα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ὀρθοδόξου ἀρετῆς, ἕως οὔτου ἐνηλικιωθῆτε καὶ ἠνδρωθῆτε, καὶ τότε οἰκονομᾷτε καὶ οἰκονομᾶτε.

Στιγμιότυπο από τὸν ἑσπερινὸ στὸν Ἱ.Ν. Ἀγίου Παντελεήμονα Ἀχαρνῶν, στὸν ὁποῖο προέστη ὁ Παναγιώτατος. Ὁ Οἰκου-
μενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος, ὁ ὁποῖος ἀνέβασε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος στὸν Θρόνο, γιὰ
νὰ εὐλογήσουν μαζὶ Κλῆρο καὶ Λαό.

κε νὰ ὀργανώσετε μόνοι τὸν ἐκκλησιαστικὸν σας βίον, ὡς μία ἀδελφὴ πλέον Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία.

Αὐτὴ ἡ αὐτοτελὴς ἐκκλησιαστικὴ ἀνάπτυξις καὶ πρόδοός σας δὲν ἦτο πάντοτε ὁμαλὴ. Εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσαν διάφοροι παράγοντες, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ θεμελιώσουν τὸ νέον οἰκοδόμημα ἐπὶ καινοφανῶν διὰ τὸν τόπον στοιχείων, καὶ ὄχι ἐπὶ τῆς ζωντανῆς παραδόσεώς μας, «ποῦ ἄρχιζε ἀπὸ τὸ παραμῦθι τῆς γαργιάς καὶ περνοῦσε μέσα ἀπ' τὸ βυζαντινὸ εἰκόνημα καὶ τὶς τελετὲς τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ φθάνῃ ὡς τὸ λαϊκὸ τραγούδι καὶ τοὺς καημοὺς τῆς ξενητειᾶς καὶ τοῦ θανάτου», διὰ νὰ δανεισθοῦμε τὴν περιγραφὴν τῆς παραδόσεώς μας ἀπὸ ἓνα λόγιον Ἱεράρχην.

Δι' αὐτὸ καὶ εἴχατε περιπετείας καὶ στενοχωρίας — καὶ νὰ ἔχετε, ἕως οὔτου ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γνησίαν καὶ αὐθεντικὴν παράδοσίν του, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τίποτε νὰ ζηλέψῃ ἀπὸ τοὺς ξένους, ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃ νὰ προσαρμόζεται, κατὰ τρόπον δοθόν καὶ ἐμπράγματον, εἰς τὰς νέας συνθήκας τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ὅταν ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν ἡμέρας θλίψεων, πρὸς ἐνίσχυσίν σας ἐν τῇ πίστει, δὲν κατεδαπανήσατε, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπληξήσατε, τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς καὶ τὰς προγονικὰς παραδόσεις, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ γύρω ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν τῇ πεποιθήσει καὶ τῇ συνειδήσει διὰ αὐτὴ εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη καὶ τοῦ Γένους μας, αὐτὴ εἶναι «ἡ ὁρὶς ἡ ἐπισυνάγουσα τὰ νοοσία ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς».

Λοιπὸν, σιραφῆτε καὶ πάλιν πρὸς αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς τοῦ πνεύματος καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων μας καὶ ἐγκολπωθῆτε καὶ συνδεθῆτε ὅσον στενότερα γίνεται μὲ αὐτὰ τὰ μεγάλα, ἱερὰ καὶ ἀναλλοίωτα μεγέθη. Μέσα εἰς τὸν συνεχῶς ἀλλοιούμενον κόσμον ὡς ἡ μόνη ἀναλλοίωτος καὶ σωστικὴ καὶ μεταμορφωτικὴ δύναμις παραμένει ἡ Ὁρθοδοξία. Δι' αὐτὸ καὶ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι πάντοτε ἡ ἄγκυρα τῆς ἐλπίδος μας διὰ τὴν ἐπιβίωσίν μας ὡς Ὁρθοδόξων Ρωμίων, ὄχι ἀπλῶς ὡς μακρινῶν ἀπογόνων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Περικλέους. Εἶσατε καὶ εἴμεθα καὶ περὶ τοσοῦτον ἀπὸ αὐτό, καὶ πολυτιμότερον ἀπὸ αὐτό, χωρὶς μὲ αὐτὸ νὰ θέλωμεν νὰ ὑποτιμῶμεν τὴν ἐνδοξον καταγωγὴν σας.

Θὰ τελειώσωμεν μὲ μίαν παυλικὴν προτροπὴν, ἀγαπητὰ μας τέκνα ἐν Κυρίῳ, τὴν προτροπὴν ποὺ ἀπηύθυνεν ὁ μέγας Ἀπόστολος πρὸς τοὺς γείτονες Κορινθίους: «Γρηγορεῖτε, σιῆκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω» (Α' Κορ. 16, 13-14). Γρηγορεῖτε, διότι αἱ ἡμέραι εἶναι πονηραί. Σιῆκετε ἐν τῇ πίστει, διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλη εὐπαγὴς καὶ ἀσάλευτος πέτρα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν νὰ σταθῶμεν ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἀνδρίζεσθε, διότι μετὰ τὰ παθήματα τοῦ παρελθόντος δὲν εἶναι συνετὸν νὰ συμπεριφέρεσθε ὡς νήπιοι. Κραταιοῦσθε, διότι εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ζωῆς χρειάζομεθα δύναμιν καὶ θάρρος. Ἀλλωστε, «ὃς ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ» (Β' Τιμ. 1,7). Καί, τέλος, πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω, διότι ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ πρώ-

τη, ἡ μεγάλη, ἡ καινούργια ἐντολή. Σὰς ἀγαπῶμεν περιπαθῶς. Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους!».

Στὸν Παναγιώτατο ὁ Ἱ. Ναὸς πρόσφερε εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, πολλοὶ Ἱεράρχες, ἄλλοι κληρικοὶ καὶ ἔφαλε ὁ χορὸς τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροφαιτών «Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός». Προσῆλθε καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Μισσοῦας κ. Τζιουβάνι Μαριάνι. Ὁ Παναγιώτατος, ποῦ ἐπευφημήθηκε ἐνθουσιωδῶς ἀπὸ Κλῆρο καὶ Λαό, κάλεσε στὸ θρόνον τὸν Μακαριώτατο καὶ μαζί εὐλόγησαν τοὺς παρισταμένους.

* * *

Τὸ ἐπίκεντρο ἀσφαλῶς καὶ ἡ κορύφωση τῆς ἐπίσημης ἐπίσκεψης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἦταν τὸ Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Συλλεiturγο στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, στὸ ὁποῖο προέστησαν ὁ Παναγιώτατος καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ περιστοιχιζόμενοι ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἰμβρου καὶ Τενέδου κ. Φώτιο, Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμο, Μύρων κ. Χρυσόστομο, Δέρκων κ. Κωνσταντῖνο, Ἐλενουπόλεως κ. Ἀθανάσιο, Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖο καὶ Βελγίου κ. Παντελεήμονα καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Δράμας κ. Διονύσιο, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιο, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιο, Ζακύνθου κ. Παντελεήμονα, Καρπενήσιου κ. Νικόλαο, Κυθήρων κ. Ἰάκωβο καὶ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιο, τοὺς Παν. Ἀρχιερατματοεῖς τῶν δύο Ἱερῶν Συνόδων Ἀρχιμ. Ἰάκωβο Σωφρονιάδη καὶ Ἰάκωβο Παπαθανασίου - Γκίνη, ἄλλους κληρικούς, τὸν Μ. Ἀρχιδιάκονο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Δημήτριο, τοὺς Διακόνους κ. Μελέτιωνα καὶ κ. Θεόληπτο, Ὑπογραμματεῖας τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς σειράς ἀντιστοιχία τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸν Ἀρχιδιάκονο τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν κ. Ἰωακείμ.

Πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ Μακαριώτατος σὲ ἐνδειξὴ τιμῆς πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ εὐγνωμοσύνης τῆς θυγατρικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴ Μητέρα Μεγάλὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἀντὶ νὰ μνημονεύσει ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς ἔκανε ὁ Παναγιώτατος, «πάσης Ἐπισκοπῆς Ὁρθόδοξων», μνημόνευσε «τοῦ Πατριάρχου ἡμῶν Δημητρίου καὶ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου», ὅπως καὶ οἱ συλλειτουργοῦντες Μητροπολίτες τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Στὸ πέρας τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὁ Μακαριώτατος προσφώνησε τὸν Παναγιώτατο, στὸν ὁποῖο πρόσφερε χρυσοκέντητο μαγδύα φιλοτεχνημένο στὴ Μονὴ Μακρινοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐπισκέψεώς του, μὲ τὰ ἑξῆς:

«Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὴ Πατριάρχα Κύριε Κύριε Δημήτριε,

ἡχος ἑορταζόντων καὶ φωνὴ ἀγαλλιάσεως πληροῖ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ προσφωνεῖ τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Δημήτριο στὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος κρατᾷ τὸν χρυσοκέντητο μινδὰ ποὺ τοῦ προσφέρθηκε ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο, σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐπισκέψεώς του στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

τὸν ἱερὸν τοῦτον χώρον, τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, εἰς ὃν καὶ ἡ πάνσεπτος Εἰκὼν «Ἄξιόν ἔστι» τῆς Θεομήτορος, ὑπὸ τὴν οὐρανὴν τῆς Ὁποίας συνήγαγε σήμερον πάντας ἡμᾶς, κληρὸν τε καὶ λαόν, τὸ θεοτίμητον Πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας οὐρανόθεν Παναγιότητος. Χαρὰ ἀνεκλάλητος διακατέχει πάντας ἡμᾶς, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῆς ἀρχαίας σοφίας ἣν μετεστοιχείωσε τὸ κήρυγμα τοῦ Σταυροῦ, καθ' ὃτι ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἔστηκεν ἡ Ὑμετέρα Θεοιότης Παναγιότης, ὡς σύμβολον τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς ἔμπνευστος Παρθένων τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως, ὡς ἄγγελος τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἣτις ἐκηρύχθη καὶ ἐδοξάσθη ἀπὸ τοῦ περιλάμπρου ὁμωνύμου Ναοῦ τῆς Βασιλευούσης.

Τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν καὶ ὥραν, μετὰ συγκινήσεως ἀναμνησκόμεθα τῶν ἀληθομνητῶν ἐκείνων στιγμῶν, μεσῶν ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ ἀδραμιαίας φιλοξενίας, ὡς ἐπεδαφίλευσεν ἡμῖν

ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, διε Κύριος ὁ Θεὸς κατηύθυνε τοὺς πόδας ἡμῶν, πρὸ ἐτῶν, εἰς τὸ λίκνον τοῦ Ὁρθοδόξου Ρωμαϊκοῦ Πολιτισμοῦ, εἰς τὴν Πόλιν τῆς οἰκουμενικῆς ἀκτινοβολίας καὶ μεγαλοφυΐας, τῆς δόξης, τῶν θρόνων καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ γένους ἡμῶν.

Καὶ σήμερον, ἡδὸκνησεν ὁ δοξολογούμενος Θεὸς καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου, ὅπως κληρὸς καὶ λαὸς τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποδώσῃ τὴν τιμὴν εἰς τὴν Προκαθημένην τῆς τιμῆς, τὴν ἀγάπην εἰς τὴν συνευδοκοῦσαν τῇ ἀγάπῃ Πρωτόθρονον καὶ Μητέρα Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σήμερον, ἡ φιλόφρων Χάρις τοῦ Θεανθρώπου Σωτήρος Χριστοῦ, τοῦ Δομήτορος τῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἐπισκόπου τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐπισυνήγαγε Μητέρα καὶ θυγατέρα Ἐκκλησίαν, ἵνα διατρανώσωμεν διὰ τῆς κοινῆς ἱεραρχίας «τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» «ἐν τῷ συνδέσμῳ

τῆς εἰρήνης». Διὰ τοῦτο, εἰς ταύτην τὴν ἱερὰν καὶ ἱστορικὴν ὥραν, ἐν κατανύξει ψυχῆς καὶ ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας, ψάλλομεν τὴν τῶν παιδῶν ἀνύμνησιν: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Παναγιώτατε,

ἤλθετε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, φέροντες ἐπὶ τοῦ στήθους, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ Ὑμῶν, τὴν στανρο - αναστάσιμον Παράδοσιν καὶ εὐθύνην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἐν τῷ Σεπτῷ Ὑμῶν Προσώπῳ ἐνοπιριζόμεθα τὴν περικλεῆ χορείαν τῶν αἰοδιμῶν Πατριαρχῶν καὶ Ἱεραρχῶν, οἵτινες διεφύλαξαν τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τὰ ζώοντα τοῦ γένους, τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν ἡμῶν ὑπόστασιν. Ἀλλὰ καὶ ἐνορῶμεν τὸν ἄγγελον τῆς εἰρήνης καὶ τὸν σύνδεσμον τῆς εὐσταθείας μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὸν διαγγελέα τοῦ ἀνεκτιμήτου ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης τῶν λαῶν, ὑπὲρ ἧς προσεφέρατε τὰ Τίμια Δῶρα εἰς τὸν Εἰρηνάρχην Θεόν. Διὸ καὶ θεωροῦμεν ὡς θεοδώρητον εὐλογίαν διὰ πάντας ἡμᾶς τὴν παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ δῆ, τὴν ὑπ' Αὐτῆς σήμερον ἱερουργίαν τῆς θείας Εὐχαριστίας. Καθ' οὗ διηκονήσατε τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστιακῆς Συνάξεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐδεήθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς δόξης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τῆς συντηρήσεως καὶ τῆς εὐταξίας τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὑπὲρ εὐσταθείας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνώσεως τῶν ἀφροισιγῶν καὶ σωτηρίας τοῦ περισειστώμενου λαοῦ. Τοῦτο τὸ μυστήριον δὲν ἀποτελεῖ μίαν —μεταξὺ τῶν πολλῶν— συμβολὴν εἰς τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τῶν λαῶν, ἀλλ' εἶναι μετὰ γὰρ τοῖς ἀθανάτοις ζωῆς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ κόσμου. Δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἰπώμεν, οὗτι, ἐν ὅσῳ ἡ ὑφ' Ὑμῶν καὶ παντὸς τοῦ Ὁρθοδόξου κλήρου προσφερομένη Ἱερουργία γίνεται ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ μεταστοιχειοῦ τὴν ζωὴν του, ὁ κόσμος ἀποκτᾷ ἐκ νέου νόημα ὑπάρξεως καὶ ἀνακτᾷ προὐκ τῆς ζωῆς, ἀντίδοτον εἰς τὸ πνιγερὸν νέφος τῆς ἀλλοτριώσεως. Διὰ τοῦτο, ἡ χαρὰ ἡμῶν τε καὶ τῶν ἀδελφῶν Συλλειτουργῶν Ὑμῶν καὶ τοῦ εὐλογηθέντος λαοῦ πεπληρωταὶ σήμερον, διότι συνυπουργήσαμεν μεθ' Ὑμῶν εἰς τὴν ἱερουργίαν τοῦ Μυστηρίου τῆς ζωῆς, τῆς μοναδικῆς ἐλπίδος τῆς οἰκουμένης.

Πεπνυμένε τῆς ὑπ' οὐρανὸν Ὁρθοδοξίας Οἰακο - σιρόφρε,

ἐναντι τῆς ἰοιαύτης εὐλογίας, ἡ Μετριοτήτης ἡμῶν θεωρεῖ ἐπιβεβλημένην τὴν ἀντίδοσιν συμβολικῶν τεκμηρίων τῆς ἐξόχου πρὸς Ὑμᾶς τιμῆς καὶ ὀλοκαρδίου ἀγάπης. Ὑπὸ τὰ ταπεινὰ ἡμέτερα δῶρα, ἃς ἐπιτρέψη ἡμῖν ἡ Ὑμετέρα γερασμία Παναγιότης τὸν συμβολισμὸν τῆς οὐδέποτε ἐκπιπύουσης ἀγάπης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν σύνδεσμον τῆς τελειότητος μεταξὺ πασῶν τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν Ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν ἐργαζομένων ἐν ὄψει τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου διὰ τὴν δόξαν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν Παραδόσεως καὶ τὴν διακονίαν τῆς σωτηρίας τῆς συγχρόνου ἡλλοτριωμένης ἀνθρωπότητος.

Διὰ τῆς χαροποιῆς ταύτης ἀποστοφῆς τοῦ λόγου

κατακλείοντες, Παναγιώτατε, διατρανοῦμεν καὶ αὐθις τὰ πλημυροῦντα τὰς καρδίας ἡμῶν αἰσθήματα τῆς ἰδιαίτερας συγκινήσεως, χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἐπὶ τῇ εὐλογημένῃ ταύτῃ κοινωνίᾳ, μετὰ τὴν βεβαιότητα οὗ συμπορευόμεθα συνημμένοι τῷ Χριστῷ, τῷ Σωτῆρι τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Εὐλογήσατε, οὖν, καὶ αὐθις, Θειώτατε καὶ Παναγιώτατε Δέσποτα, τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα καὶ δέξασθε ἐκ τῶν χειλέων καὶ ἐκ τῶν καρδιῶν πάντων ἡμῶν τό:

«Εὐλογημένος εἰ ὁ ἐλθὼν ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Ὁ Παναγιώτατος πρόσφερε στὸν Μακαριώτατο ζεῦγος ἐγκολπίου καὶ ἐπιστηθίου σταυροῦ καὶ ἀπάντησε μετὰ τὰ παρακάτω λόγια:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριε Σεραφεῖμ, ἀδελφε ἐν Χριστῷ καὶ συλλειτουργε λῖαν ἀγαπητὴ καὶ περιοπούδαστε,

Ὅτε πρὸ δέκα καὶ πέντε ἐτῶν ἀνελαμβάνομεν τὴν εὐθύνην τῆς διακονήσεως τοῦ ἱεροῦ σκάφους τοῦ πανσέπιου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἀπείρω ἐλπί καὶ συγκαταβάσει τοῦ Θεοῦ ἐκλήθημεν, ὑποσχέθημεν εἰς τοὺς ἀδελφούς Προκαθημένους τῶν Ἀγίων Αὐτοκεφάλων καὶ Αὐτονόμων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οὗτι ἡ μετ' αὐτῶν συνεργασία ἡμῶν θὰ ἦτο εἰλικρινής, ἐντιμος καὶ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας. Καὶ εἴπομεν ἀκόμη, οὗτι ἡμεῖς ὡς Οἰκουμενικοὺς Πατριάρχους θὰ εἴμεθα ὁ πρῶτος εἰς διακονίαν καὶ ὁ ἔσχατος εἰς διεκδικήσιν τιμῆς.

Ἰδοὺ, ἀδελφε πεφιλημένε, πῶς ἀντελήφθημεν ἀπ' ἀρχῆς τὴν ταπεινὴν πρωθιεραρχικὴν διακονίαν ἡμῶν ἐπὶ καθόλου Ἀγία Ὁρθοδόξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ. Ἰδοὺ καὶ τὰ πλαισία ἐντὸς τῶν ὁποίων πραγματοποιεῖται κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ ἱερὰ Πορεία ἡμῶν ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος πρὸς τὰς κατὰ τόπους ἀδελφὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ τοὺς προκαθημένους αὐτῶν. Ἰδοὺ ἐν τίνι πνεύματι καὶ μεθ' ὁποίας διαθέσεως ἐρχόμεθα καὶ πρὸς Ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν καθ' Ὑμᾶς πεφιλημένην Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἐρχόμεθα «ἐν σοφίᾳ λόγου» (Α' Κορ. 1, 17), οὔτε ἐν δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ κοσμικῇ, ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτως, ἐν πνεύματι προφάνειας, ἐν ταπεινώσει καὶ ὑπομονῇ — ἐρχόμεθα, ἐν μιᾷ λέξει, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἀνέκαθεν Θρόνος διακονίας.

Ἐρχόμεθα ἐκ Φαναρίου κομισαὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης, στοργῆς καὶ ἐνδιαφέροντος τῆς Μητρὸς πρὸς τὴν θυγατέρα Ἐκκλησίαν. Ἐρχόμεθα διὰ τὰ συσχεφθῶμεν καὶ μεθ' Ὑμῶν, Μακαριώτατε, ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων σήμερον τὴν ὅλην ἡμῶν Ἐκκλησίαν σπουδαίων προβλημάτων, καθὼς αὕτη, μεθ' ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἐτοιμὴ νὰ δρασκελίσῃ τὸν οὐδὸν πρὸς τὸν εἰκοστὸν πρῶτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα καὶ μετ' αὐτοῦ πρὸς τὴν τρίτην χιλιετίαν. Ἐὰν ἡ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε ὑψηλὴ καὶ μεγάλη ἐναντι τῶν τέκνων αὐτῆς ἀλλὰ καὶ ἐναντι τοῦ κόσμου παντός, εἰς μίαν τοιαύτην ἱστορικὴν καμπήν, εἰς ἓνα ἱστορικὸν σταθμὸν ὡς ὁ παρῶν, ἡ εὐθύνη αὕτη καθί-

Ὁ Πανηγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ στὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδική Θεία Λειτουργία στὸν Ἱ. Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν.

Ἀπὸ τῆς Θείας Λειτουργίας στὸν Ἱ. Καθεδρικοὺς Ναὸ Ἀθηνῶν, ἐνῶ ὁ Παναγιώτατος λέγει: «Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ...».

Ὁ Παναγιώτατος στὴν Ὁραία Πύλη τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀποστόλου.

σταται μεγαλυντέρα καὶ καλούμεθα ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ προβῶμεν εἰς αὐτοέλεγχον, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων ἐνταῦθα Πυθαγορείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δραστηριοποιηθῶμεν περισσότερον, διότι περισσότεροι καὶ ἐπιτακτικότεροι εἶναι αἱ πνευματικαὶ καὶ ἡθικαὶ ἀνάγκαι τῆς παρούσης ἐποχῆς καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πιστεύει ὅτι ἔχει καὶ σήμερον νὰ προσφέρει καὶ ἐκ τῆς πολιτῆς σοφίας καὶ πείρας του, ἐκ τῆς ἀπὸ αἰώνων παραδόσεως αὐτοῦ θεολογίας καὶ ἀγιότητος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι ἡ ἐγγύτης τῆς καθολικότητος καὶ οἰκουμενικότητος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία ἐνίοτε ζημιούται καὶ ἀδικεῖται καταφύως ὑπὸ τῶν στενῶν ἀντιλήψεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπαρχιωτισμοῦ καὶ τῆς στενοκαρδίας.

Ἐν τῇ ἐπιδυνμίᾳ δὲ ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ταύτης, συντονίζει τὰς προσπάθειάς διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τοὺς διαφόρους μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν Θεολογικοὺς Διαλόγους, τὴν παρουσίαν καὶ μαρτυρίαν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπηρετοῦν τὴν ἐνδορθόδοξον ἐνότητα καὶ τὴν διαχριστιανικὴν συνεργασίαν καὶ τὰ γενικώτερα πνευματικὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου.

Εὐχαριστοῦμεν, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην σιγμὴν, τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν πολύτιμον σύμπραξιν καὶ συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὸ εὐρὸ τοῦτο φάσμα τῶν δραστηριοτήτων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ δηλοῦμεν ὅτι μεγάλως ἐκτιμῶμεν αὐτήν, ἀναμένοντες τὴν συνέχισιν καὶ τὴν πύκνωσιν τῆς.

Μακαριώτατε,

Μόλις ἐωρτάσαμεν ἐν Φαναρίῳ καὶ ἐν Νικαίᾳ τὴν καὶ παγκοσμίως ἐορταζομένην ἐφέτος χιλιετήν διακοσιοστήν ἐπέτειον τῆς Ἀγίας Ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία καθιέρωσεν ἐπισήμως τὴν προσκύνῃσιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀγίων Του. Καὶ ἐμνήσθημεν τοῦ χρόνου τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν βιβλικὴν καὶ πατερικὴν ὁρολογίαν, εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ χρέος τοῦτο ὑπομνησκομεν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν, καθὼς ἀρχόμεθα σήμερον ἀκριβῶς τῆς πορείας πρὸς τὰ Χριστούγεννα, εἰς προσκύνῃσιν Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος παραινέται εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ εἰς τοὺς αἰῶνας παρατεινόμενος Χριστός, αὐτὴ, ἐπομένως, συνεχίζει νὰ σώζῃ τὸν κόσμον, ὅμως ὅχι τὸν κόσμον γενικῶς καὶ ἀορίστως, ἀλλὰ τὸν κάθε ἄνθρωπον προσωπικῶς, ὡς μοναδικὴν καὶ ἀνεπανάληπτον καὶ ἀναντικατάστατον εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Ἰδοὺ, λοιπόν, Μακαριώτατε καὶ πολυτίμητε ἀδελφέ, διατί θέλομεν καὶ ἐπιδιώκομεν σήμερον εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν στενὴν συνεργασίαν τῶν ἐπὶ μέρους ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, τὴν κοινὴν μαρτυρίαν των πρὸς τοὺς ἔξω,

τὴν ἀποτελεσματικὴν διακονίαν αὐτῶν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, μάλιστα δὲ τὸν κοπιῶντα καὶ πεφορτισμένον ἄνθρωπον, τὸν πεσόντα, τὸν ἀπολωλότα, τὸν ἔχοντα μεγαλυντέρα ἀνάγκην τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ βεβαιότητι δ' οὖν πολύτιμον ἔξομεν καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἐν πᾶσι συνεργὸν καὶ συναθλήτην Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, εὐχαριστοῦμεν θερμῶς καὶ ἀσπαζόμεθα φιλήματι ἁγίῳ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ἐν τῷ προσώπῳ δὲ Αὐτῆς σύμπασαν τὴν περὶ Αὐτὴν σεβασμίαν Ἱεραρχίαν, ἐνῶ ἐδλογοῦμεν πατρικῶς ὅλην ψυχὴν καὶ καρδίαν τὸν εὐαγγῆ κλήρον καὶ τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἐπικαλούμεθα ἄνωθεν ἄφθονον ὄμβρον εὐλογίας καὶ χάριτος.

Μακαριώτατε,

Ὡς ἀπὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐν Κυρίῳ συναντήσεως ἡμῶν ταύτης παρακαλοῦμεν νὰ δεχθῇτε τὸν σταυρὸν καὶ τὰ ἐγκόλπια, τὰ ὁποῖα προσφέρουμεν Ὑμῖν ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡμῶν, σὺν τῇ διαπύρῳ εὐχῇ ὅπως ὁ Κύριος χαρίζηται Ὑμῖν μακρὰ καὶ εὐλογημένα ἔτη ζωῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας».

Στὴ Θεία Λειτουργία προσήλθαν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Χρήστος Σαρτζετάκης μὲ τὴ σύζυγό του, ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Γιάννης Ἀλευράς, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης κ. Κώστας Μητσοτάκης, ἄλλα μέλη τῆς Κυβέρνησης, Ἀρχιερεῖς ἄλλων Κοινοτήτων, ὁ Ἀρχιεπὶς Γ.Ε.Θ.Α., οἱ Ἀρχιερεῖς Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν., Γ.Ε.Α., Ε.Λ.Α.Σ., Πυρρὸς Σεβαστικὸς Σώματος, Λιμενικοῦ Σώματος, Γεν. Γραμματεῖς Ὑπουργείων, ὁ Περιφερειάρχης κ. Τσιμπουκῆς, ὁ Νομάρχης Ἀθηνῶν, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλήθος λαοῦ.

Τὸ μεσημέρι, στίς 1 ἡ ὥρα, ὁ Παναγιώτατος μὲ τὴν ἀκολουθία του συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο κ.ἂ. Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθόδοξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων) μετέβη στὴ Μονὴ Πεντέλης, στὸ Καθολικὸ τῆς ὁποίας ἐψάλη Δοξολογία. Ὁ περίβολος καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐλὴ τῆς γειραρᾶς Μονῆς εἶχε κατακλυσθεῖ ἀπὸ πλῆθος κόσμου. Πανοηγυρικὸς σηματοστολισμὸς ὑπογράμμισε τὴν ἐπισημότητα τῆς ἐπίσκεψης. Μετὰ τὸ πέραν τῆς Δοξολογίας ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος προσφώνησε τὸν Παναγιώτατο μὲ τὰ ἀκόλουθα:

«Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Ἡ Ἱ. Μονὴ μας, ἥτις πρὸ μικροῦ χρόνου ἐώρτασε τὴν συμπλήρωσιν τετρακοσίων ἐτῶν διαρκοῦς παρουσίας, ἔῃ σήμερον μίαν ἐκ τῶν σημαντικωτέρων στιγμῶν τῆς Ἱστορίας αὐτῆς.

Ἡ περὶ ἡμᾶς ἀδελφότης αὐτῆς ἀγάλλεται καὶ χαίρει, διότι ὑποδέχεται τὸν Πατριάρχην τοῦ Γένους ἡμῶν, τὴν σεπτὴν κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἡμῶν.

Τὰ διακατέχοντα καὶ ποικιλοτρόπως ἐκφρασθέντα αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ νίκης ἀφοσιώσεως τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἃν καὶ ἀνεμένοντο ἐν τοῦτοις βαθύτατα μᾶς συνεκίνησαν.

Αἱ ἐκδηλώσεις τιμῆς πρὸς τὸν πρῶτον καὶ εὐγενικὸν Πατριάρχην, ἀποτελοῦν τὴν δικαίαν ἀναγνώρισιν τῆς οπουδαιότητος καὶ ὑψηλοτάτης ἀποστολῆς Ὑμῶν εἰς τὴν κατὰ ἀνατολὰς Ἀγιοτάτην μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Χαιρετίζομεν πάννυ εὐλαβῶς τὴν ἐν μέσῳ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν παρουσίαν Ὑμῶν καὶ τῆς τιμίας συνοδείας Ὑμῶν καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως νίκως δπως: εὐλογήσητε τὸ ἱερὸ τοῦτο σκῆνωμα, πάσαι ποτὲ πατριαρχικὸ στανροπήγιο, ὃ ἐπῆξεν ὁ πρῶτος ἡγούμενος αὐτοῦ Ἅγιος Τιμόθεος Ἐπίσκοπος Εὐθείων, δεχθῆτε τὴν εὐγνωμοσύνην πάντων ἡμῶν καὶ ἰδιαίτερος ἐμοῦ προσωπικῶς διὰ τὴν πατρικὴν καὶ πατριαρχικὴν Ὑμῶν εὐνοίαν, μεθ' ἧς τιμητικῶς με περιβάλετε, καὶ ἀποδεχθῆτε τὸ συμβολικὸ τοῦτο δῶρο, ἐν ὅντι τῆς ἐδῶ εὐλογημένης παρουσίας Ὑμῶν.

Ὁ Παναγιώτατος ἀπάντησε μετὰ ἐξῆς:

«Εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν, Θεοφιλέστατε ἅγιο Δωδώνης κύριε Χρονόστοι, ἡγούμενε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, διὰ τὴν εὐλαβὴ καὶ τιμητικὴν δοχὴν, τὴν ὁποίαν, ὁμοῦ μετὰ τῶν περὶ ὑμᾶς ἀδελφῶν αὐτῆς, ἐπεφύλαξαι εἰς τὴν ἡμετέραν Μειριότητα καὶ τὴν τιμίαν συνοδείαν ἡμῶν.

Χαίρομεν διότι εὐρισκόμεθα εἰς τὸν ἡγιασμένον χώρον τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μονῆς, ἥτις ἀπὸ τοῦ Ἰθου αἰῶνος καὶ μέχρι σήμερον εἶναι ἀναποσπάσις συνδεδεμένη πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρασὶν τῆς ἐνταῦθα τοπικῆς Ἐκκλησίας. Χαίρομεν ἐν γένει ὁσάκις ἐπισκεπτόμεθα μίαν Μονήν, διότι γνωρίζομεν, ἀναγνωρίζομεν καὶ ἐκτιμῶμεν μεγάλως τὴν προσφορὰν τοῦ μοναχισμοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον, καὶ εὐχόμεθα διαπύρως, ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς προσόδου τοῦ μοναχισμοῦ ἐν τῇ Ἀγιοτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν ἀπόσας ταῖς Ἐκκλησίαις εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς.

Χαίρομεν καὶ διότι ἐπαναβλέπομεν ὑμᾶς, Θεοφιλέστατε ἅγιο ἡγούμενε, τὸν δυναμικὸν καὶ δραστήριον Ἱεράρχην, τὸν εὐλαβούμενον καὶ ἀγαπῶντα ἰδιαίτερος τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀνταγαπώμενον ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς, ἐπὶ τὸ ἔργον ὑμῶν καὶ ἐπὶ τὴν ἱεράν τῆς Μονῆς ἀδελφότητα τὴν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου, ταῖς προσεχέαις τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Τιμοθέου, ἐπισκόπου Εὐθείων, τοῦ καὶ κτίτορος τῆς κατ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς, ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῆς ὁποίας οὐ πανομίμεθα δεόμενοι πρὸς τὸν Θεόν.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ αὖθις ἐπὶ πᾶσι.

Κατόπιν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐγκαινίασε Ἐκθεσὴ ἔργων τῆς ζωγράφου Α. Τόμπρου με θέματα

ἀπὸ τὰ ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα. Τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Μ. Ἀρχὼν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας κ. Ἰ. Παπαμιχαλάκης μετὰ ἐξῆς:

«Παναγιώτατε,

Μὲ εὐγνώμονα αἰσθήματα καὶ πολλὴν σεβασμὸν καὶ ἀγάπην ὡς ὑποδεχόμεθα διὰ τὰ τελέσετε τὰ ἐγκαινία ἐνάρετος τῆς Ἐκθέσεως «Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν» τῆς ζωγράφου Ἐριτίμου Κυρίας Ἀλίκης Τόμπρου.

Μὲ τὴν εὐλογίαν τῆς ἐφεστίου Ἱερᾶς Εἰκόνας τῆς Παναγίας Αἰὼν ἔστι ἐπραγματοποιήθη ἡ ὁργάνωσις τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς μετὰ ἔργα Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Πόλιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὰ περικύρια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης.

Εὐχαριστίας ὀφείλομεν Παναγιώτατε εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κρήτης Κύριον Τιμόθεον καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Δωδώνης Καθηγούμενον τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς διὰ τὴν ὑποστήριξιν εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς ἐκθέσεως.

Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα καὶ εἰς τὸν χώρον τῆς Τέχνης. Ἡ διακεκριμένη καὶ χαρισματικὴ ζωγράφος κυρία Ἀλίκη Τόμπρου δὲν περιόρισε καὶ δὲν ἔκρυψε τὸ ταλέντο αὐτῆς εἰς θέματα συνήθους ζωγραφικῆς, ἀλλὰ τὸ ἀνέπτυξε καὶ ἀπεκάλυψε ἀπεικονίζουσα καὶ διασώζουσα ἀπὸ τὴν φθορὰ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, διὰ τοῦ χροστήρος τῆς, πανσέπτους ἱστορικοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἐγκαταλείψαντες καὶ λειτουργούντας.

Ἄλλοτε ἀνεβαίνουσα ὄρη καὶ κατεβαίνουσα εἰς πεδιά καὶ ἄλλοτε περιπλέουσα τὸ Ἅγιον Ὄρος με κάματον πολλὸν καὶ πληγὰς εἰς τοὺς πόδας κατόρθωσε τὰ ζωγραφίσει τὸν πλοῦτον αὐτὸν τῶν ἐκθεμάτων πὺν ὑπάρχει ἐδῶ σήμερον.

Ἡ Τέχνη εἰς τὴν Ἑλλάδα Παναγιώτατε ἀνθεὶ εὐσεβουμένη. Διαιτηρεῖται ἡ παράδοσις τῆς πίστεως μας ἁσθεσιος εἰς τὴν Τέχνην καὶ σήμερον ἀποδίδεται διὰ τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς, τιμὴ εἰς τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν ζωγραφικὴν διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐξαιτούμεθα τὴν εὐλογίαν σας Παναγιώτατε, τὴν σιγμὴν αὐτὴν πὺν παρακαλοῦμεν τὰ ἐγκαινιάσετε καὶ ἐπισκεφθεῖτε τοὺς χώρους τῆς Ἐκθέσεως μετὰ ἔργα ζωγραφικῆς «Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν» τῆς Κας Ἀλίκης Τόμπρου».

Στις 1.30 μ.μ., ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ παρέθεσε στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πὺν στεγάζεται στὴ Μονὴ Πεντέλης ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, τὸ ὁποῖο τίμησε μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ὁ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Χρήστου Σαρτζετάκης. Παρακάθησαν ἐπίσης ἐκτὸς τῶν συνοδῶν τῆς Α.Θ.Π. ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβέρνησης κ. Ἰ. Χαλαμπίδης, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης κ. Κ. Μητσοτάκης, ὁ Ὑπουργὸς Ἐθν. Παιδείας καὶ Ὁρθοσκευμάτων κ. Ἀντώνης Τρίτσης, ὁ

Ἀναμνηστική φωτογραφία μετά τὸ ἐπίσημο γεῦμα πὺν παρέθεσε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸν Παναγιώτατο περιβάλλουν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκης καὶ ὁ Μακαριώτατος.

Υπουργὸς Ἀναπληρωτῆς Ἐξωτερικῶν κ. Ἰ. Καψῆς, ὁ Γεν. Γραμματεὺς Ὁρθοπευμάτων Καθηγητῆς Χαράλαμπος Παπαστάθης, τὰ μέλη τῆς Δ.Ι.Σ., τῆς Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Δ.Δ.Σ., ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Τιμόθεος, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας στὴν Ἀθήνα Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Συνέσιος, ὁ Σεβ. Ρόδου κ. Σπυρίδων, ὁ Πρωτεπιστάτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἱερομ. Καλλίνικος, ὁ Π. Διοικητῆς Ἁγίου Ὁρους Καθηγητῆς Ἀπ. Γλαβίνας, Ἀρχηγοὶ Κοιμάτων, οἱ Ἀρχηγοὶ Γ.Ε.ΕΘ.Α. καὶ τῶν Γ.Ε. τοῦ Σ., Ν. καὶ Α., ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ΕΛ.Α.Σ., ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Στασινός, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κ. Θέμελης, ὁ Σύμβουλος Ἐπικρατείας κ. Τ. Μαρῖνος, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Μεν. Παλλάντιος, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Μιχ. Σταθόπουλος, ὁ Πρόεδρος τῆς ΕΡΤ κ. Χριστοδουλίδης, ὁ Πρόεδρος τῆς ΕΡΤ 2 κ. Παλαιολογίδης, ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Αἰλαῖος, οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἐκκλ. Ὁργανισμῶν κ.ἄ. Προπίνων ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ Παναγιωτάτου, ὁ Μακαριώτατος εἶπε:

«Παναγιώτατε,
μετὰ τῆς τιμῆς Σας συνοδείας, ἐλαμπρύνετε πρό

τινῶν ὥρῶν τὴν λειτουργίαν τῆς Εὐχαριστιακῆς Τραπέζης. Συνέχεια ἐκείνης ἡ εὐλογία τῆς παρούσης τραπέζης, τῶν ὁλικῶν ἐδεσμάτων, δέχεται Ὑμᾶς ὡς ἐσιτάτορα χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης διὰ πάντας ἡμᾶς, εἰς τόσον ἐγκάρδιον, οἰκογενειακὸν τολμῶ νὰ εἶπω, κλῖμα. Γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι περιχωρούμεθα εἰς τὴν καρδίαν Σας, εἰς τὴν καρδίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ Σᾶς διαβεβαιούμεν διὰ τὸν σεβασμὸν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν τελείαν ἀγάπην μεθ' ὧν περιπυρροῦμεθα Ὑμᾶς προσωπικῶς καὶ τὴν ἐξ ἧς προήλθομεν Πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν. Εἴμεθα εὐγνώμονες, διότι ἡ μητρικὴ ἀγκάλη τοῦ Φαναρίου, ἀκόμη καὶ εἰς περιόδους δοκιμασίας τῶν Κανονικῶν σχέσεων, οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ θυγατέρα. Ἀλλὰ καὶ εἰς σιγμὰς ὁδυνηρὰς δι' αὐτό, μετήγγισεν εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς τοῦ νέον αἵμα τοῦ Μικρασιατικοῦ καὶ Ποιτιακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἔχαιρε βλέπον εἰς αὐτὴν ἔκτυπα τὰ μητρικὰ χαρακτηριστικά.

Εἴμεθα, ἀναμφιβόλως, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς Σας καὶ ὅσα ἐκ τῶν ὁσίων Σας. Τὸ ἐπιμαρτυρεῖ ἱστορία αἰώνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ μητρόπολις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐδέχετο τὸ φῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ ὁργανώσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ φῶτα τῆς πνευματικῆς καὶ

πολιτιστικής δημιουργίας από την μητρόπολιν της Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ρωμιοσύνης. Τὸ ἐπικυρώνουν μὲ τὴν ἀνεξίτηλον ἀρίαν σφραγίδα των ἡ τιμία Κάρα καὶ ὁ Στανός τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἀποιεθησαυρισμένα εἰς τὰς Παύρας, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναπαύμενον εἰς τοὺς νῆκους ἡμῶν κόλπους σκῆνωμα τοῦ μαρτυρικοῦ Πατριάρχου. Τὸ πιστοποιοῦν αἱ Ἀρχιεπισκοπαὶ καὶ Μητροπόλεις τοῦ Θρόνου, διὰ τῶν ὁποίων τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δέχεται στοργικῶς, ὁμοῦ μετὰ τοῦ λοιποῦ ποιμνίου, καὶ τὰ τέκνα τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ διατηρῶν ὁ Πατριαρχικὸς καὶ Συνδικτικὸς Τόμος τοῦ 1850 καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι Πατριαρχικαὶ καὶ Συνδικτικαὶ Πράξεις. Πέραν ὅμως αὐτῶν, τὸ διαλαλεῖ ἡ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν παρουσία Ὑμῶν, Παναγιώτατε. Ὅπως ἡ Μητὴρ ἡμῶν Ἐκκλησία δὲν ἐδίδοται νὰ μᾶς χαρίσῃ ὅ,τι πολυτιμότερον ἔχει: τὸν ἀγαθὸν θεσσαυρὸν τῆς καρδίας της, τὸν Πατριάρχη τῆς Ρωμιοσύνης, τὴν Κορυφὴν τοῦ Πανορθοδόξου Κέντρου.

Ἐπὶ τῇ εὐλογημένῃ ἐλεύσει Ὑμῶν, ἠδδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ μεταστρέψῃ τὸν ἀφ' ἐσπέρας κλαυθμὸν εἰς ἐωθινὴν ἀγαλλίασιν. Καὶ ἤδη γενόμενοι τὰ προοίμια τῆς ἀπὸ Θεοῦ παρακλήσεως, πεφίλημεν Προκαθήμενῃ τῆς ἀγάπης, ἔχομεν Ὑμᾶς κοινωνὸν τῆς εὐφροσύνης μας, ἀλλὰ καὶ αἰτίαν πληρώσεως τῆς χαρᾶς μας.

Σὰς ἀνταποδίδομεν τὴν καρδίαν μας, μὲ τὴν διάπυρον εὐχήν, ὁ Θεὸς νὰ ἐπισκοπῇ τὸ ἔργον τῆς πίστεως, τὸν κόπον τῆς ἀγάπης καὶ τὴν ἐπομονήν τῆς ἐλπίδος Σας, καὶ ἐγείρομεν τὸ ποτήριον εἰς ὑγίειαν Ὑμῶν τε καὶ τῆς Τιμίας Συνοδείας Ὑμῶν, τῶν ἀγαπητῶν Ἀδελφῶν καὶ πάντων τῶν παρισταμένων).

Καὶ ὁ Παναγιώτατος ἀπάντησε:

«Μακαριώτατε, Ἐξοχώτατοι, ἅγιοι ἀδελφοί, ἐκλεκτοὶ παρόντες,

Ἀφοῦ ἠκούσαμεν σήμερον κατὰ τὸ ἱερὸν ἡμῶν συλλεΐουργον τὴν περιφρονῶν περικοπήν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου καὶ ἐδιδάχθημεν ἅπαξ ἔτι τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην πρὸς τὸν συγκεκριμένον ἄνθρωπον, εὐρισκόμεθα ἤδη «ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ» (Πράξ. 2,1), κυκλοῦντες τὴν τράπεζαν ταύτην τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ κλῶντες τὸν ἄρτον τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ἠξιώθημεν τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀγίας Τραπέζης ἄρτου τῆς αἰωνιζούσης ζωῆς.

Οὕτω δίδεται εἰς ἡμᾶς μία ἐπὶ πλέον εὐπρόσδεκτος εὐκαιρία κοινωνίας καὶ ἀναστροφῆς μεθ' Ὑμῶν, Μακαριώτατε ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ, καὶ ἐκφράσεως τῶν θερμῶν ἡμῶν εὐχαριστιῶν ἐπὶ τῇ ἡς ἀπολαύομεν παρ' Ὑμῶν ἀδραματιαία φιλοξενία, ἀλλὰ, πολλῷ μᾶλλον, ἐπὶ τοῖς πάντοτε ἐκδηλουμένοις αἰσθήμασιν Ὑμῶν ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς Πρωτοθρόνον Ἐκκλησίαν.

Ἐγραφεν ἡμῖν ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ἐξ ἀφορμῆς τῆς συνταγματικῆς ἐν ἔτει χιλιοσιῷ ἑνεακοσιοσιῷ ἑβδόμηκοσιῷ πέμπτῳ, κατοχυρώσεως τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Συνδικτικῶν κειμένων τοῦ 1850 καὶ 1928, ὅτι «οἱ μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἱεροὶ δεσμοὶ θὰ

ἐνισχυθῶσιν ἐπὶ πλέον, ὥστε ἀπολύτως νὰ εἴμεθα σύμφωνοι, τὸ ἐν φρονούντες, κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον». Καὶ πράγματι! Ἐκτοτε καὶ μέχρι τῆς σήμερον, κατὰ τὴν ἀσκησιν τῆς Πρωθιεραρχικῆς Αὐτῆς εὐθύνης καὶ διακονίας, ἡ Ὑμετέρα γερασμία Μακαριότης, μετὰ τῶν περὶ Αὐτὴν Ἱερωτάτων ἀδελφῶν, συνειργάσθη προφρόνως καὶ συνεπορεύθη μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐν συνειδήσει τῆς κανονικῆς τάξεως, ἀλλὰ καὶ ἐν συναισθήσει τῆς ἐπιβαλλομένης συμπορίας καὶ ἐνότητος καὶ ὁμοψυχίας. Εἶναι δὲ ἡ ἐνότης αὕτη καὶ συνεργασία ἐπὶ τοσοῦτον ἐπιτακτικῇ σήμερον, ἐφ' ὅσον χαλεποὶ εἶναι οἱ καιροὶ οὗς διερχόμεθα καὶ κρίσιμος ἡ μεταβατικὴ περίοδος ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πρὸς τὸν εἰκοστὸν πρῶτον αἰῶνα. Ὅχι δὲ μόνον αἱ δύο ἡμῶν Ἐκκλησίαι, ἀλλ' ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι ἀνὰ τὸν κόσμον, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε σήμερον, πρέπει νὰ σπουδάζωμεν νὰ τηρῶμεν «τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφ. 4,3).

Ἐκτιμῶμεν καὶ ἀξιοχρέως ἐξαίρομεν τὴν ἐτοιμότητα ταύτην τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος πρὸς συμπράταξιν καὶ σύμπραξιν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ εὐρέσθη πάντοτε καὶ εὐρίσκειται καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην παρὰ τὸ πλεονεχὲς τῆς Ὑμετέρας Ἀγάπης καὶ τῆς κατ' Αὐτὴν Ἐκκλησίας, «ἐν συνεργασίᾳ ἀγαπῇ καὶ ἀμοιβαίᾳ περιχωρήσει ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως ἐν Χριστῷ». «Μηδεὶς τὸ ἐαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος» (Α' Κορ. 10,24), προτρέπει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος εἰς ἄλλην περίπτωσιν θέλει νὰ βαστάζωμεν ἀλλήλων τὰ βάρη διὰ νὰ ἀναπληρώσωμεν τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ (Γαλ. 6,2).

Μακαριώτατε,

Ἐγείρομεν τὸ κύπελλον ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ ὑπὲρ τῆς σιενῆς καὶ ἐφεξῆς ἐνότητος καὶ συνεργασίας τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, εἰς οἰκοδομὴν τῆς πανορθοδόξου ἐνότητος καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ὑπὲρ τῆς προσωπικῆς εὐτυχίας ἐπὶ μῆκιστον τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιλέκτων συνδαιτυμόνων ἡμῶν.

Καλὸν Σαρανταήμερον!

Τὸ γεῦμα ἐπισφραγίσθηκε μὲ τὴν φῆμιν τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ ὁποῖος τὸ ἀπόγευμα, στὶς 6 ἡ ὥρα, πραγματοποιήσῃ ἀντεπίσκεψιν στὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη στὴ «Μεγάλη Βρεταννία».

Στὶς 7 μ.μ. στὸν Παναγιώτατο ἐπιφύλαξε ἐπίσημη ὑποδοχὴ τὸ ἀνώτατο πνευματικὸν ἱδρυμα τῆς χώρας, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε μὲ ὁμιλίαν τοῦ Προέδρου τοῦ Ἰδρύματος Ὁμότιμου Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντίνου Γ. Μπόνη, ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσοντας τὸ θέμα «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον φωτοδότης τοῦ πολυκλάδου δένδρου τῆς Ὁρθοδοξίας», εἶπε:

«Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλ-

λιασώμεθα και εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ» (Ψαλμ. 117, 24).

Εἶναι πράγματι ἡ σήμερον ἡμέρα, ἡμέρα ἀγαλλιάσεως και εὐφροσύνης, ὅχι μόνον διὰ τὴν Ἀκαδημίαν, τὴν ὁποίαν διὰ πρώτην φοράν ἐπισκέπτεται ἡ Κορυφή τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Κύριος Δ η μ ῆ τ ρ ι ο ς, ἀλλὰ και διὰ σύμπαντα τὸν Ἑλληνισμόν! Ὑποδεχόμεθα ἅπαντες ἐν εὐλαβείᾳ και συγκινήσει τὸν Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δικαιούμενοι μετὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου νὰ ἐπαναλάβωμεν: «Ἐδλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τοὺς καθ' ἐκάστην γενεὰν εὐαρεστοῦντας Αὐτῷ ἐκλεγόμενος, και γνωρίζων τὰ σκευὴ τῆς ἐκλογῆς και κεχωρημένους αὐτοῖς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν ἁγίων!» (Μ. Β α σ. Ἐπιστ. 165: Ἀμφιλοχίῳ Ἰκονίου Μ i g n e, Ρ. G. 32, 629). Και εἶναι πράγματι ἐπαξία ἡ ἐκλογή Ὑμῶν Παναγιώτατε, ὑπὸ τοῦ Πανσόφου Θεοῦ, «τοῖς ἀφύκτοις δικτύοις τῆς χάριτος σαγηνεύσας», ἵνα ἀναθέσῃ εἰς Ὑμᾶς τὸ Πηδάλιον τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας ἐν καιροῖς χαλεποῖς, ἐν καιροῖς ἀντιπαλαμωμένων και ἀντικρουμένων ἰδεῶν, και ἐν κόσμῳ, ἐν φόβῳ και ἰσχύῳ διατελοῦντι, ἐκ τῶν καταπληκτικῶν προόδων τῆς Ἐπιστήμης, λόγῳ τῆς ἀδεσπαιότητος περὶ τῆς καλῆς ἡ κακῆς χρήσεως τῶν νέων τεχνικῶν ἀνακαλύψεων.

Ἄλλ' Ὑμεῖς, ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, ἥδη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναλήψεως τοῦ Πηδαλίου τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν καταπληροσύνῃ ταπεινοφροσύνης, ἐν ὑπομονῇ και καρτερίᾳ, ἐν ἀνυποκρίτῳ ἀγάπῃ πρὸς τὸ πανορθόδοξον Πλήρωμα τῆς ἀγιωτάτης Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, καταβάλλετε πολυπλέυρους προσπάθειας, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς λύσεως τῶν ἀναφαινομένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προβλημάτων, ἀναδεικνύεις ὁ κατὰ πάντα ἄξιος, «ὥστε ἀνθρώπους ζωρεῖν τῷ Κυρίῳ και ἔλκειν εἰς τὸ Ἐκείνου θέλημα... Ἐπειδὴ δὲ εἰς πάντες οἱ εἰς Χριστὸν ἡλπιότες και μία Ἐκκλησία πῶν οἱ Χριστοῦ, κἂν ἐκ διαφορῶν τόπων προσαγορεύηται, και μάστιγα θάμνος λαὸς και ἀδελφός, και ὁρθόδοξος, χαίρει και ἡ Ἑλληνική Πατρίς, τὸ Πανελλήνιον σήμερον, και εὐφραίνεται ταῖς τοῦ Κυρίου οἰκονομίαις», διότι ἐξελέξατο Ὑμᾶς ὡς ἐκλεκτὸν Του σκεῦος, ἵνα μεταδώσῃτε τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τῆς «Πίστεως, τῆς Ἐλπίδος και τῆς Ἀγάπης» ὅχι μόνον εἰς τὸ πανορθόδοξον Πλήρωμα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλὰ και διὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, μεταδώσῃτε τὸ εὐφρόδονον ἄγγελμα τῆς Εἰρήνης και εἰς τὰς λοιπὰς μὴ Ὁρθοδόξους χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ἵνα και ὁμοῦ αἱ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι ἐμφυσήσωσι τὰ σωτηριώδη τῆς Εὐαγγελικῆς διδαχῆς κηρύγματα τῆς Ἀγάπης, τῆς πανανθρωπίνης Ἀγάπης και τῆς Εἰρήνης, τῆς ὁποίας «μεῖζον ἀγαθὸν» δὲν ὑπάρχει, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διδασχὴν και πάλιν.

«Ἀνδρίζον τοῖνυν και ἰσχυε, και προπορεύου τοῦ πανορθόδοξου λαοῦ, ὃν ἐπίστευσε τῇ δεξιᾷ Σου ὁ Ὑψιστος. Και ὡς νοήμων ἀνταξίαν Κυβέρνησιν ποιησάμενος και τοὺς ἀρίστους συμβούλους και συνεργά-

τας ἐν συνέσει ἐκλεξάμενος και μετὰ τῆς Σεπτῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου συμπορευόμενος, πάσης ζάλης ἐγειρομένης ὑψηλότερος γενόμενος τῇ γνώμῃ, ἀδάπιστον τοῖς ἄλμοις και πικροῖς κύμασι διαφύλασσε τὴν Ὀλκάδα τῆς Ὁρθοδοξίας... Βάρος δὲ ὑπερβαῖνον τὴν δύναμιν μὴ ὀδύρου. Ἐπίρριπον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν Σου, και Αὐτὸς ποιήσῃ» (Μ. Β α σ. ἱ. λ., Ἐπ. 165: Ἀμφιλοχίῳ Ἰκονίου). Ἡ ἄχρὶ τοῦδε δρᾶσις σας και ἡ σοφὴ πολιτεία και συμπεριφορὰ σας, ἔσω και ἔξω τοῦ πανορθόδοξου Πληρώματος, εἰς χριστιανούς και μὴ, τέκνα Θεοῦ και αὐτοὺς λογιζόμενος, ἀπέδειξε τὴν ὀρθὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἐν παντὶ ἡ διακρατοῦσα τὸ Πηδάλιον τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας χεὶρ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος. Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἑλλάδι παροικοῦντες Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες γνωρίζομεν κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸ πλέγμα τῶν δυσχερῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζετε, σχεδὸν καθ' ἐκάστην ἡμέραν, και τὰ ὁποῖα ζητοῦν τὴν λύσιν των. Ἐκτὸς τῶν σοφῶν συνεργατῶν τῆς Σεπτῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου και τῶν λοιπῶν ἐν διασπορᾷ ποιμένων τῶν ἐν τῇ Οἰκουμένῃ ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἀρχιεπισκόπων, Μητροπολιτῶν και λοιπῶν Ἐπισκόπων, ὅπως και τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, ἔχετε συμπαραστατούμενον και συμπορευόμενον τὸ Πανελλήνιον Ὁρθόδοξον Πλήρωμα και ὅχι μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀλλὰ και τὸ ἐν ὅλῃ τῇ Οἰκουμένῃ διαβιοῦν Ἑλληνορθόδοξον Ποίμνιον τῶν Ὁμογενῶν ἡμῶν.

Οἱ Ἕλληνες ἐν ταπεινώσει, ἀλλὰ και καυχῇσι τιμοῦν και σέβονται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, και συγκινοῦνται βαθύτατα ἐπὶ τῇ μνείᾳ ἀκόμῃ τῶν ὑπ' Αὐτοῦ ἐπιτελεσθέντων πρὸς διάδοσιν τῆς εὐαγγελικῆς διδαχῆς εἰς ἔθνη και λαοὺς ἀπολιτίστους. Ἐάν τις διεξέλθῃ τὸ και ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας βραβευθὲν ἔργον τοῦ πρότερον ἀδοκῆτως μεταστάτος Μητροπολίτου Σάφδων κυροῦ Μαξίμου: «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ», Θεολογ. 1972, σσ. 389, θὰ διαγνώσῃ πάσαντα τὰ ἀξιοθαύμαστα ἐπιτεύγματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν ποικίλων πνευματικῶν δραστηριοτήτων του. Μετὰ χάριν και σαφήνειαν ὁ προσώπως μεταστάς ἀοιδίμος Μητροπολίτης Σάφδων διαπραγματεύεται τὰ τε τοῦ παρελθόντος, ὅσον και τὰ σύγχρονα προβλήματα, ἅτινα παρώδησαν τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον νὰ διαμορφώσῃ τὸ ὅλον διοικητικὸν σύστημα τῆς Ἐκκλησίας. Αὕτη ὁργανώθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεμελιωδῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν. Αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων, ἡσθάνοντο ἐν τούτοις ἡνωμένα εἰς εὐχαριστιακὴν ἐνότητα, τὴν ὁποίαν ἐνότητα ἀντεπροσώπευεν ὁ ἐκασταχοῦ Ἐπίσκοπος. Μετὰ τὴν συνεχιζομένην ἀδιάκοπον διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς Πίστεως, διείδον τὴν ἀνάγκην στενότερας ἐπαφῆς και τελειότερας μετὰξὺ των γνωριμίας. Πρὸς τοῦτο ὁ σύνδεσμος χωρίων και πολυπληθεστέρων χριστιανῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, κατέστη ἀπαράλιτον νὰ δοῖτο «Περιοδεύταιν» Ἐπίσκοποι και «περιοδεύταιν» προσδύετο, οἵτινες ἐνωρὶς ἥδη κατέστησαν μόνιμοι. Οὕτω πως, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρξατο θεμελιωμένη ἡ μορφή τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρ-

γανισμού, τοῦ ὁποίου ἔργον εἶναι ἡ συνέχισις τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ἀποστολὴν συνεχίζει ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ἐπιστοπίας τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ Παρακλήτου. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ διαπραγματευθῶμεν τῶν δύο ἐτέρων μεγάλων Ἐκκλησιῶν — Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ Προτεστάντικῆς — τὴν διαμόρφωσιν τοῦ διοικητικοῦ τῶν συστήματος. Ἡ ἡμετέρα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διεμορφώθη ἐξ ἀρχῆς μὲ κέντρον τὴν «συλλογικὴν ἐνότητα», σιτηοῦμένην εἰς τὴν ἐκκλησιολογικὴν περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐνότητα. Τρία πρόσωπα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἡνωμένα «διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς Ἀγάπης», ἀποκλειομένης πάσης «ὑποταγῆς» (Subordinatio), διότι τὰ τρία πρόσωπα εἶναι συγχρόνως «ἀσύγχυτα καὶ ἀδιαίρετα», συναποτελοῦντα τὴν ὅλην «Οὐσίαν» τοῦ τριουποστάτου Θεοῦ. Ἐδῶ ἀκριβῶς καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία σιτηίζεται ἐν τῇ ἀναπτύξει ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς «αὐτοτελείας». Ἐκφράζεται δὲ ἡ «αὐτοτελεία» διὰ τοῦ «Αὐτοκεφάλου». Τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἔκφρασις «ἐνότητος» ἐν τῇ αὐτῇ ὁμολογίᾳ Πίστεως καὶ συγχρόνως «ἀνεξαορίστου» ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ζωῇ καὶ δράσει τῶν «Αὐτοκεφάλων» κατὰ τύπους Ἐκκλησιῶν.

Δὲν προτίθεται, οὔτε τοῦ παρόντος εἶναι θέμα, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, διότι θὰ ἐξέβαινον ἔξω τῆς «νόσου». Πάντως ἀνάγκη νὰ λεχθῇ διὸ ὁ Ἐπίσκοπος μίας τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐκπροσωπεῖ ταύτην καὶ εἶναι ἡ «κεφαλὴ» αὐτῆς. Σημειωτέον διὸ ἦδη ὁ θρησιόδοτος μάρτυς ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας (107 ἢ 115 μ.Χ.) μαρτυρεῖ δι: «οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες, ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμη εἰσὶν» (Ἐφεσ. 3,2). Τὴν ἐνότητα τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύουν αἱ κατὰ τύπους συνάξεις πολλῶν ἐπισκόπων καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀνάπτυξις τοῦ θεσμοῦ τῶν Συνόδων, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (Γ. Κονιδάκης, Ἡ διαμόρφωσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰ. καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, σ. 27). Τὸ νόημα ἐπομένως τῆς «ἐνότητος» τῶν κατὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὁρισθέντων Ἐπισκόπων εἶναι ἀκριβῶς τὸ τῆς «μωστηριακῆς ταυτότητος». Τοῦτο σημαίνει δι, ὅπως ὁ ὅλος Χριστὸς ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ ἐνότητι ἐκάστης Ἐκκλησίας, οὕτω πως καὶ ἡ οἰκουμενικὴ ἐνότης συνίσταται οὐχὶ εἰς μίαν ἀμοιβαίαν συμπλήρωσιν μερῶν ἢ εἰς μίαν δημοκρατικὴν «πλειοψηφίαν» προσώπων, ἀλλ' εἰς σύμπωσιν καὶ ταύτισιν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας ἐν τῷ αὐτῷ κέντρῳ, τοῦτέστιν, ἐν «Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ» (Μητροπ. Σάρδεων, Μν. ἔρ. σ. 340).

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐκθέσωμεν τὰ τῆς θαυμαίας ἐμφανίσεως καὶ ἐξελίξεως τῶν ἐπισκοπικῶν ἀξιωμάτων, μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Πατριάρχων κ.λπ. Τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἶναι, ὅπως ἐξάραμεν τὴν ἀδιαμφισβήτητον ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Πάντως ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος εἶχε πάντοτε ἐν νῷ διὸ ἡ ἐννοια τοῦ Πρώτου ἢ

τῆς «Κορυφῆς» τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπενόει διὸ ὅλον ἔργον τοῦτον ἦτο «διακονικόν», ἦτοι νὰ διακονῇ ἐν ὅλῳ τῷ Ὁρθόδοξῳ κόσμῳ καὶ ἀναμέσον ὅλων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, χωρὶς οὐδὲ πόρρωθεν νὰ ἐκλαμβάνῃ διὸ ἡ ἀσκήσις τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ σημαίνει ἰδιοτυπία «ὁρθοδοξοφανείας», ὁμοίας τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ «νεο-Παπισμοῦ». Κατακλείω μὲ τὸ σοφόν, ὁρθόν καὶ δίκαιον συμπέρασμα, εἰς ὃ κατέληξεν ὁ ἀληθινὸς Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου του: «Ἀλλ' ἐὰν κατὰ τὸ παρελθόν ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ὑπῆρξεν ἄκρως εὐαίσθητος ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀπὸ τῆς πρωτοθρόνου αὐτοῦ θέσεως ἀπορροεούσης ἐκδήνης καὶ συνεπὴς πάντοτε πρὸς τὴν περὶ διακονίας ἐντολὴν καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ἰδιαζόντως σήμερον μένει σιερῶς προσκεκολλημένος καὶ ἀπολύτως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς, ὅπως μὴ παύσῃ ἀσκῶν τὴν, ἣν κέκτηται, κανονικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς ἐν ἀδελφικῇ συλλογικότητι ἐκφραζομένης ἐννοίας τῆς «οἰκονομίας», ἔτοιμος ἵνα ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μεταξὺ τούτων «ἐνότητα», ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς δόξαν Χριστοῦ» (Μν. ἔρ. σ. 353).

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν «διακονίαν» ἠσκήσατε, Παναγιώτατε Δέσποτα, διὰ τῆς ὄντως ἱερᾶς καὶ ἀξιοθαυμάστου πορείας Ὑμῶν πρὸς ὅλα τὰ Πατριαρχεῖα τὰ Ὁρθόδοξα. Ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐπίσκεψις τῆς Κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀποτελεῖ πράγματι σταθμὸν πνευματικόν. Δι' Ὑμῶν, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπον, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καὶ τὸ Πανελλήνιον ὁποῦδήποτε γῆς ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει ὑποδέχονται Ὑμᾶς, διὰ δὲ τῆς Σεπτῆς παρουσίας Ὑμῶν, μεταρροεῦμεθα εἰς σφαίρας ἐκπάλου ὠραιότητος πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀνατάσεων.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἐπιτρέπατέ μοι νὰ κατακλείσω τὴν ὁμιλίαν μου δι' ὅσων ἄλλοτε ἔγραφα (Κ. Μπόνη, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἀρχαίαν Χριστιανικὴν Γραμματείαν [96 - 325], Ἀθ. 1974 σ. 35/6). Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰς τὰ πρῶτα θήματα τῆς ἐκκινήσεώς της, δέχεται τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν τοῦ παλαιοδιαθητικοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, δέχεται τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν ἐν τῇ Πατριαίᾳ ἰδίᾳ καὶ τῇ ἡθικο-θεολογικῇ καὶ θρησκευτικῇ ἢ κατηχητικῇ ἐποικοδομῇ καὶ διδασκῇ. Μετὰ μικρὸν ἀξιοποιεῖ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Τὸ μορφωτικὸν ἰδεῶδες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων προσδέχεται καὶ διαμορφοῖ κατ' ἴδιον τρόπον, πρὸς καλλιέργειαν, ψυχικὴν καὶ σωματικὴν, τοῦ θαυμασίου πλάσματος τοῦ Δημιουργοῦ, ἦτοι τοῦ ἀνθρώπου. Πλατωνικὴ καὶ Νεοπλατωνικὴ Φιλοσοφία, Στωὰ καὶ Ἐπικουραιοὶ δίδουσι τὰ ἐξάρετα προϊόντα τῆς διδασκαλίας των διὰ τὴν ἡθικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ Ἑλληνορθόδοξος Ἐκκλησία οὐ μόνον

ἐπιδοκιμάζει, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖ ταῦτα ὡς τὰς πρώ-
τας βάσεις τῆς ἡθικῆς ἐποικοδομῆς.

Ἔτι μᾶλλον, ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν πρώτη, στοιχοῦ-
σα τῷ παραδείγματι τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἐρχεται
εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, ἰδίᾳ τὸν κό-
σμον τοῦ πνεύματος, τὸν ὁποῖον καταβάλλει προσπα-
θείας, ὅπως προσεταιρισθῇ, ἐχθρικῶς διακείμενον τὸ
κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν νέαν Θρησκείαν. Καὶ τὸ ἐπιτυγ-
χάνει. Τολμᾷ μάλιστα τὴν ἀγνοτέραν σκέψιν τῶν σο-
φῶν Ἑλλήνων νὰ προσαρμόσῃ πρὸς τὰ χριστιανικὰ
ἰδεώδη. Καὶ τὸ ἐπιτυγχάνει. Γλῶσσα Ἑλληνική,
Σκέψις Ἑλληνική, Ἀγωγή καὶ Παιδεία Ἑλληνική,
Ὁρολογία Φιλοσόφων Ἑλλήνων, Ποίησις, Τέχνη,
Ρητορεία, τὰ πάντα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς
Ἐκκλησίας. Καὶ αὕτη ἀξιοποιεῖ ταῦτα εὐδοτῶς. Οἰ-
κειοποιεῖται ταῦτα διερμηνεύει κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς
τὰς ἐννοίας καὶ τὸν περιεχόμενον τῶν φιλοσοφικῶν
διδασμάτων ἐκχριστιανίζει ἐν πολλοῖς ταῦτα μετα-
φυσικῶς καὶ ἐφαρμόζει τὰ ἐγκρουπτόμενα διδάγματα
τούτων ἐπὶ τῶν Ἀληθειῶν τῆς Πίστεως. Ὁ Προμη-
θεὺς Δεσμώτης προμηνύει τὸν σταυρωθέντα Λυτρω-
τὴν οἱ δώδεκα Ὀλύμπιοι Θεοὶ τοὺς δώδεκα ἀποστό-
λους. Ἀρχαῖοι μῦθοι, θεοὶ καὶ ἡμίθεοι, ἥρωες καὶ
ἀνθρωποποιήσεις ἀρετῶν καὶ κακιῶν, προσαρμόζον-
ται πολλάκις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ ζῶντα πρό-
τυπα τῶν Ἀγίων τῆς, τῶν ἀρχῶν τῆς καὶ τῶν δο-
γματικῶν τῆς. Μετατρέπονται εἰς σύμβολα, εἰς εἰκόνας,
εἰς παραστάσεις· ἀκόμη καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ πτηνὰ
καὶ οἱ ἀστέρες, μάλιστα δὲ ὁ ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη
καὶ πάντα τὰ ἄστρα μεταβάλλονται εἰς ἱερὰ κοσμή-
ματα τῶν χριστιανικῶν Ναῶν, πρὸς συμβολικὴν καὶ
μεταφυσικὴν παράστασιν τοῦ κόσμου τῆς Δημιουργίας.

Ἡ Ἐκκλησία ἀπεδέχθη ταῦτα ἐν ἐπιγνώσει. Δὲν
ἐκδιᾶζον τὴν Ἐκκλησίαν τὰ ἀρχαῖα πρότυπα πρὸς
ἐξελληνισμὸν ταύτης. Πολλοὺ γε καὶ δεῖ.
Ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία,
οὕσα ἐξ ἀρχῆς Ἐκκλησία ζῶσα καὶ δράσεως καὶ Ἐκ-
κλησία προόδου, δρᾷταιται τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐκμε-
ταλλευνθῇ πᾶσαν ἐγκρουπτιμένην ἀξίαν, μεταφυσικὴν
ἢ ἡθικὴν ἢ μορφωτικὴν εἰς πάντα τὰ εἶδη, ἅτινα
παρήγαγεν ὁ μεγαλοεργὸς Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς,
καὶ κατορθῶναι νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῆς
ἀπαξάπαντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Πολιτισμοῦ τούτου, ἐκ-
χριστιανίξουσιν οὐχὶ τὸν Ἀρχαῖον Ἑλλη-
νικὸν Πολιτισμὸν, ἀλλὰ τοὺς εὐχόμενους καρποὺς τού-
του εἰς ἰδίαν χρῆσιν λαβοῦσα, ἡδύνει δι' αὐτῶν, εὐ-
γενοστοποιεῖ καὶ καθιστᾷ οὕτω περισσότερον εὐπρόδο-
κτον τὸν ξένον καὶ μνηστιακόν, διὰ τοὺς ἐξ Ἑθνῶν
προσερχομένους, χαρακτῆρα τῆς Νέας Θρησκείας.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ὁ Σεπτὸς Θρόνος τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδόξιας
ἡκτινοβόλησε καὶ ἀκτινοβολεῖ ὡς ἄλλος ἥλιος ὑπὸ
τὸν Χριστιανικὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνισμόν. Ἐξημε-
ρωτικά καὶ ἐκπολιτιστικά ἦσαν καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶ-
ναι ἑσσεῖ τὰ μεστὰ εὐφορείας ἀγωνίσματα τοῦ Οἰ-
κουμενικοῦ μας Πατριαρχείου. Ἡ Ἱστορία τούτου,

δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, εἶναι συνεχεῖς ἀγῶνες. Κρα-
ταιοῦσθε ὅμως πάντοτε, τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡ-
μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ὁ ἐπιφανὴς Θεὸς Λόγος εἶ-
ναι ὁ διαλύων τὰ σκότη, ὁ ἀντιτιθέμενος εἰς τοὺς ἐμ-
φανιζομένους ἐχθροὺς καὶ πολεμίους καὶ Αὐτός, ἡ
Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας προνοεῖ καὶ καθοδηγεῖ τὸ
σκάφος τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ἐκ-
κλησίας γενικώτερον, εἰς λιμένας ασφαλεῖς καὶ σω-
τηριώδεις. Ἰδοὺ διατὶ καὶ τὸ Πανελλήνιον δέχεται
σήμερον τὴν Εὐλογία καὶ τὰς Εὐχὰς τῆς Σεπτιῆς
Ἑμῶν Παναγιώτητος, ἐν τῇ πεποισθήσῃ δι' ὅσα νέφη
καὶ ἂν ἐμφανίζωνται πρὸ αὐτοῦ, ὁ Κύριος θὰ δια-
λύῃ αὐτὰ, ὡς ἡ ἀχλὺς διαλύεται ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ
Ἥλιου.

Δὲν δύναιμι νὰ μὴ ἐπισημάνω, δι' τὸ Οἰκουμε-
νικὸν Πατριαρχεῖον ἐθεμελιώθη, ἔζησεν, ἔδρασε καὶ
ἐπετέλεσε τὴν θέαν καὶ ἱστορικὴν Του ἀποστολὴν κα-
τὰ τὴν μακραίωνα διαδρομὴν Του, φέρον ἀείποτε
τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, παραλλήλως πρὸς
τὸν οἰκουμενικόν, τὸν ὁποῖον καὶ πρόκει νὰ
διατηρήσῃ, καὶ ὡς πιστεύομεν, ὅπως δὴποτε θὰ δια-
τηρήσῃ, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικότης, ὅσον καὶ ἡ Οἰκου-
μενικότης τοῦ Πατριαρχείου στηρίζεται ἐπὶ τε τῶν
ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἐπὶ τῶν
ἀπαρραγράπτων δικαίων τῆς ἱστορικῆς Του διαδρο-
μῆς, ἅτινα δίκαια κατέστησαν τοῦτο π α ν ο ρ θ ὶ
δ ο ξ ο ν Φ ὶ ο ν, ἀντιοῦντα τὴν λάμριν καὶ τὴν
φωτοδότιδα δύναμιν, ἐκ τῆς θεοπνεύστοις Σκέψεως
τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ
ἀγίου αἵματος τῶν ἀναριθμήτων Ἑλλήνων Μαρτύ-
ρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως, ὡς καὶ τῶν ἐν-
δόξων Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων, μάλιστα δὲ τῶν ἀ-
δελφῶν μας Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, πρὸς διάδοσιν
τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ὅλα τὰ
μῆκη καὶ πλάτη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.

Τὸ προέχον δι' ἡμᾶς σήμερον εἶναι νὰ ἔχωμεν
πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, δι' ὅσα πολλοὶ κίνδυνοι περι-
βάλλον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ πελώρια
προδλήματα προβάλλουν εἰς μέσον, ἀπαιτοῦντα λύσεις
δρᾶς καὶ δικαίας, ἵνα μὴ διακινδυνεύσῃ αὐτὴ αὕτη
ἡ ἐνότης τοῦ ὅλου Σώματος τῆς Ὁρθοδόξου
Ἀνατολικῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ποικίλοι μηχανο-
ρραφαὶ ἐξυφαίνονται ἐκ ποικίλων σημείων, φαι-
νομενικῶς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
κλησίαν ἀπειλοῦσαι, ἀλλ' εἰς τὸ βάθος τὸ ὅλον οἰκο-
δόμημα τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκ βάθρων σείουσιν. Τὰ
ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα χρησιμοποιοῦνται πολλάκις
πρὸς κάρωσιν ἰδίων ἐθνικῶν - φυλετικῶν, πολιτι-
κῶν, καὶ δὴ δι' ἀρπαγῆς καὶ ἐκδιαστροφῆς κατακτι-
σεως, ὀφελιμάτων ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων. Αἱ δὲ
«Ἐθνικαὶ» λεγόμεναι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι οὐχὶ
σπανίως χρησιμοποιοῦνται ὡς ὄργανα ἐπιτεύξεως τῶν
ὡς ἄνω θλέψεων, ἐπὶ κακοποιήσῃ τῶν ὑψηλῶν χρι-
στιανικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἀδελφικῆς συν-
υπάρξεως καὶ ἀμοιβαίας συνεργασίας τῶν «Ἐθνι-
κῶν» ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Πῶς εἶ-
ναι λοιπὸν δυνατόν νὰ παραγνωρίσῃ τὸ Ὁρθόδοξον
Πλήρωμα τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-

κλήσιος τὰ ὀγκώδη καὶ ἐπικίνδυνα ταῦτα προβλήματα, τὰ συμπεύζοντα τὸν Θρόνον τοῦ Σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου; Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες πιστοί, εἴμεθα ἐνήμεροι τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων τούτων ἐκκλησιαστικοῦ - πολιτικῶν προβλημάτων. Συναισθανόμεθα τὴν μεγάλην εὐθύνην, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, ὅπως ἀποφεύγωμεν πᾶσαν πυχὴν τῶν πράξεών μας καὶ τῶν ἐθνικο - πολιτικῶν μας ἐπιδιώξεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατόν νὰ ζημιώσουν ἢ βλάψουν τὸ μέγα κῆρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐρχονται θεδαίως αἱ θύλλαι καὶ αἱ καταιγίδες εἰς τὰ ἀνθρώπινα πρὸς δοκιμασίαν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῶν ἀντιξοιότητων τούτων καὶ θλίψεων δὲν μένει ἀπόσβλητον καὶ τὸ θεανθρώπινον Ἰδρυμα, ἡ **Εκκλησία**. Διότι καὶ αὕτη, κατὰ τὸ ὁρατὸν καὶ ἐγκόσμιον αὐτῆς στοιχεῖον, ἐξ ἀνθρώπων ἀποτελεῖται. Ἀνθρώπων πιστῶν μὲν, ἀλλ' ἀνθρώπων ἀτελῶν καὶ πολλάκις ἁμαρτωλῶν, ἡ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἄλλης αἰτίας παρακωλύοντων τὸ ἔργον τῆς Χάριτος. Ἐκ τούτου καὶ αἱ περιπέτειαι, αἱ θλίψεις, οἱ διωγμοί, ἔστιν διὰ τὰ βασανιστήρια καὶ ὁ ἀφανισμὸς καὶ αὐτῶν τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν σκοτίων ἐκείνων δυνάμεων τῆς ἀθεΐας καὶ τοῦ ὕλισμοῦ, ὑπὸ τὰς παντοίας μορφάς του! Καὶ αἱ θύλλαι καὶ αἱ καταιγίδες ἐπέπεσαν πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ θεοσοσιῶτου Καθιδρύματος τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τοῦ καταγλαίσσαντος τὴν Ὁρθοδοξίαν πανενδόξου Θρόνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦτο δὲ πρὸς δοκιμασίαν ἀσφαλῶς τῶν πιστῶν μελῶν καὶ ἀφωτισμένων τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς παιδαγωγίαν τῶν ἐν γένει μελῶν Αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ Κύριος διεκήρυξε διὰ σύμπασαν τὴν Ἐκκλησίαν Του, ὅτι «πῦλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν» Αὐτῆς καὶ διὰ ἀπαρασάλευτα τὰ θεμέλια Αὐτῆς διαμενοῦσιν «πᾶσας τὰς ἡμέρας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. 16,18. 28,20. Ἰωάν. 14,16). Οὕτως ἀκριθῶς συνέβη καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν ἀναδεχθεῖσαν ὅλον τὸ μένος τῶν ἀπανθρώπων διωγμῶν καὶ διὰ τοῦ νέφους τῶν μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως καθαγιασάντων τὰς ρίζας τοῦ πολυκλάδου δένδρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Οὕτως δ' ἐπίσης συνέβη καὶ εἰς τὸν Μέγαν τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας Θρόνον, τὸ πανέντιμον καὶ πανένδοξον **Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον**! Ἐδέχθη καὶ τοῦτο θνέλλας καὶ καταιγίδας σφοδράς καὶ ποικίλας, καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν του διαδρομὴν. Ἐταπεινώθη καὶ ἐσμικρύνθη κατὰ κόσμον καὶ συνεπτύχθη εἰς μικράν, ἀλλ' ἐνδοξον γωνίαν — τὴν κορυπτήν τοῦ Φαναρίου! Ἀλλ' ὅμως διὰ τὰ καταπέμψη ἐκείθεν τὰς ἡλιακὰς καὶ πυρκαϊσοῦς ἀκτινοβολίας Του ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, πρὸς ἐκπληξιν καὶ θαυμασμόν συμπάσης τῆς Οἰκουμένης! Ποῦ ὀφείλεται τοῦτο; Πρωτίστως εἰς τὴν πάνσοφον καὶ πανσθενή τῆς Θεῆς Προνοίας βουλήν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ τὰ πάντα ὑποσπᾶντος χάριν τῆς Ἐκκλησίας Του Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Ἀλλ' ὀφείλεται, ὁμολογούμενως, καὶ εἰς τὴν σοφὴν καὶ σθεναρὰν καθοδήγησιν τοῦ σήμερον Ἠγέτου τῆς Ὁρθοδοξίας Παναγιωτάτου Πα-

τριαρχου **Δημητρίου**. Ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν συνετὴν πολιτικὴν ὄλων τῶν πρὸ Ὑμῶν κορυφαίων τῆς Ὁρθοδοξίας Ἠγετῶν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐκαστοτε διαβουλευομένην καὶ συνεργαζομένην μετὰ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχου Σεπτεῖν Πατριαρχικὴν Σύνοδον.

Ἀπέφυγα ἐπιμελῶς νὰ κατονομάσω τὰ σύγχρονα προβλήματα πρὸς ἀπασχολοῦν τὸν ὑψηλὸν Σας Θρόνον, Παναγιώτατε. Διότι κατ' ἀνάγκην θὰ ἦτο οὐχὶ συνετὸν ἀπὸ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν διολισθησὶν εἰς προβλήματα σύγχρονα, σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν πολιτικὴν. Ἐν καὶ μόνον ἀπὸ μέσης καρδίας καὶ ὁ ὁμιλῶν καί, εἶμαι βέβαιος, ἀπαξάπαντα τὰ Μέλη τῆς Ἀκαδημίας, ἀκόμη καὶ τὸ Πανελλήνιον, εὐχόμεθα, τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τοῦ δημιουργικοῦ πνευματικοῦ ἔργου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πρὸς διάδοσιν τῆς ἐν Χριστῷ Πίστεως καὶ διασφάλισιν τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Σεπτὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐτοιμὴ πάντοτε διὰ μίαν σθεναράν, ἀλλὰ καὶ λίαν σφόδρα ἀντιμετώπισιν πασῶν τῶν ἐμφανιζομένων ἢ ἐμφανισθησομένων δυσχερειῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὸ Πανελλήνιον καὶ πάμπαν τὸ ἐν διασπορᾷ Ὁρθόδοξον Πλήρωμα τῆς Ὁρθοδοξίας ἡμεῖς οἱ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξοι εἴμεθα οἱ συμπαραστέται, ἔτοιμοι διὰ πᾶσαν θυσίαν, προκειμένον νὰ βοηθήσωμεν εἰς πᾶν ὅ,τι ζητηθῇ ἀπὸ ἡμᾶς.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ἠδόκησε νὰ τιμῇ σήμερον διὰ τῆς παρουσίας της ἡ Κορυφή τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, κλίνει ἐν ταπεινώσει καὶ εὐλαθείᾳ τὴν κεφαλὴν τῆς ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Προσωπικότητος Ὑμῶν καὶ ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει διαβεδαῖοι Ὑμᾶς καὶ τὴν Σεπτὴν Πατριαρχικὴν Σύνοδον, διὰ συμπαρίσταται ἐν μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ εἰς τὰ συμπεύζοντα τὸν Σεπιτὸν Θρόνον Σας προβλήματα, εὐχόμενη καὶ πάλιν, ὅπως ὁ Κύριος διαφυλάττῃ καὶ προστατεύῃ, ὡς πάντοτε, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀλώδητον ἐκ τῶν πειρασμῶν, ἰσχυροποιεῖ δὲ τοῦτο ἐν παντί, πρὸς δόξαν τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀπεκδεχόμενοι καὶ πάλιν τὰς Εὐχὰς καὶ Εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας Παναγιώτου, καὶ μεστοὶ χάριτος καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ὑψηλὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν προσεκομίσατε εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸ Πανελλήνιον, ἡ Ἀκαδημία ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν λαμπρύνοντα τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Παναγιώτατον Πατριαρχὴν **Δημητρίου** ἐν δὲ τὸν ἐδιδόν τιμητικὸν **Ψήφισμα**, μάλιστα καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἁγιαστικῆς παρουσίας Αὐτοῦ ἐν τῇ λαμπροφόρῳ σημερινῇ ἱστορικῇ **Τελετῇ**!

Ἐν εἰσέτι εὐχόμεθα, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἀπὸ μέσης καρδίας, ὅπως ὁ τρισυπόστατος Θεὸς διαφυλάττῃ καὶ ἐνισχύῃ Ὑμᾶς καὶ τὸ ἑφ' Ὑμᾶς Ὁρθόδοξον Πλήρωμα συμπάσης τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐσσεῖ.

«Ἀνδρίζου λοιπόν, Παναγιώτατε Δέσποτα, καὶ ἴσχυε, καὶ προπορεύου τοῦ Πανορθόδοξου λαοῦ, δι' ἐπίστευσεν τῇ Δεξιᾷ Σου ὁ Ὑψιστος»!

Κατόπιν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰ. Ν. Καρμίρης ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Παναγιώτατο τὸν παρακάτω χαιρετισμό:

«Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν χαιρετίζει εὐλαβῶς ὑποδεχομένη, τὴν Ὑμετέραν Θεοσιάτην Παναγιώτητα εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τοῦ πνεύματος, ἀναφωνοῦσα «εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν ἐν ὀνόματι Κυρίου». Ἡλθατε, Παναγιώτατε, οὐχὶ εἰς ξένον τινὰ οἶκον, ἀλλ' εἰς ὑμέτερον, τὰ μέλη τοῦ ὁποίου γηθουσύνως ὑποδέχονται Ὑμᾶς μεθ' ἱερᾶς συγκινήσεως καὶ ἀνεκφράστου καὶ ἀνυποκρίτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως πνευματικῆς. Ἡλθατε ὡς φιλόσοφος πνευματικὸς πατήρ πρὸς τὰ πνευματικά Σας τέκνα, μέλη τῆς προσφιλοῦς θρησκείας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἀείποτε ἀφωσιωμένης εἰς τὴν μητέρα αὐτῆς Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἣτις εὐετηρήσατο πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους Ἕλληνας καὶ πολλοὺς ἄλλους λαούς.

Ἀλλ' ὁ ὁμιλῶν δὲν ὁμιλεῖ μόνον ἐκ μέρους τῶν ἀξιοτίμων καὶ ἐπιφανῶν συναδέλφων τοῦ μελῶν τῆς Ἀκαδημίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων ἐπιζώντων μελῶν τοῦ σώματος τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων θεολόγων, τῶν ὁποίων ἐκφράζει καὶ διεξηγεῖται τὴν χαρὰν καὶ ὑποβάλλει τὰ εὐλαβῆ σεβάσματα πρὸς τὸν Προκαθήμενον τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν εἰς τὸ πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον προσήνεγκεν ἀνεκτίμητους ὑπηρεσίας διὰ μέσον μακρῶν αἰώνων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διακονῇ αὐταῖς ὡς «εἷς νεύσει κέντρον, συνέχον καὶ ζωογονοῦν τὴν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν Ὁρθοδοξίαν», κατὰ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον. Καὶ δὲν εἶναι μόνον διορθόδοξον κέντρον, ἀλλὰ συνάμα καὶ διεκκλησιαστικὸν καὶ διαχριστιανικόν, καλλιεργοῦν καὶ κρατῶν τοὺς δεσμούς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν χριστιανῶν, ὥστε ὅλοι νὰ εἶναι «ἐξοριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἐν τῇ ἀγάπῃ... σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθησαν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως αὐτῶν», κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Ἐφεσ. 3,18. 4,4). Ἐντεῦθεν καὶ «εἷς λαὸς πάντες οἱ εἰς Χριστὸν ἡλιπικότες», ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος, κατὰ τὸν Μέγα Βασίλειον. Τοῦ λαοῦ τούτου τὴν ποιμαντορίαν καὶ διακονίαν καὶ εὐθύνην ἐνεπιστεύθη Ὑμῖν ἡ Ἐκκλησία ὡς διαδόχῳ ἐν τῷ θρόνῳ ἐκείνῳ, τὸν ὁποῖον ἐλάμπουν οἱ Γρηγόριοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Σέργιοι, οἱ Φώτιοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ τελευταίου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου.

Καὶ νῦν Παναγιώτατε,

Ἡ παρουσία Ὑμῶν ἐνταῦθα πραγματοποιεῖται ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς πορείας ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητας πρὸς τὰς ὁμοδόξους καὶ δὴ καὶ

τὰς εἰεροδόξους Ἐκκλησίας, μεθ' ὧν διεξάγει ἡ Ὁρθοδοξία ἐκκλησιαστικο - θεολογικὸν διάλογον. Πράττει δὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀνταποκρινόμενη εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ἐπιταγὴν τοῦ Κυρίου «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν» (Ἰωάν. 17,21), ὡς καὶ εἰς τὸ καθολικὸν ὑπὲρ τῆς ἐνότητος αἷτημα τῶν ἀξίων τοῦ ὀνόματος συγχρόνων χριστιανῶν, — ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὅρον τῆς μὴ ὑπερβάσεως τῶν αἰωνίων ὁρίων, ἃ ἔθεντο οἱ ἅγιοι Πατέρες αὐτῆς. Παρηκολογήσαμεν μετ' ἐλλόγου ἐνδιαφέροντος καὶ θαυμάσιας ἱκανοποίησεως τὴν θεοφιλεῖ ταύτην πορείαν, ὡς καὶ τὴν καθόλου δεκαπενταετη ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν Ὑμῶν ὡς Πατριάρχου, καὶ ἐπιγραπῶν ἵνα συγχαρῶμεν Ὑμῖν εὐλαβῶς διὰ τὰ ἀξιολογώτατα ἐπιτεύγματά Σας, καὶ ἰδιαίτερος τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ δευτέρου νῦν ἀνοίγματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πρὸς τε τὰς ὁμοδόξους καὶ τὰς εἰεροδόξους Ἐκκλησίας μετὰ τὸ πρῶτον ἐκεῖνον ἀνοίγμα ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου Σας Πατριάρχου Ἀθηναγόρου. Ὡς ἀπαρχὰς δὲ τῶν ἀνοιγμάτων τούτων, καὶ δὴ καὶ τῆς ὅλης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἐλλόγως θεωροῦμεν τὰς δύο προσηγυθείας Πατριαρχικὰς ἐγκυκλίους: πρῶτον τοῦ ἔτους 1902 - 1904 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Γ', καὶ δευτέρου πολλῶν μᾶλλον τὴν τοῦ ἔτους 1920, δι' ἧς προυτιάθη ἀπὸ τοῦ Φαναρίου ἡ σύστασις «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν», «εἰς παρασκευὴν καὶ διεκκόλυνσιν τῆς πλήρους ποιέ, σὺν Θεῷ, καὶ εὐλογημένης ἐνώσεως», ὡς γράφει ἡ ἐγκύκλιος.

Συνεχίσατε, Παναγιώτατε, τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν καί, «ἐνδυνάμενος δύναμιν ἐξ ὕψους, ἐντεινε καὶ κατευδοῦ, καὶ ὁδηγήσει Σε θαυμαστῶς ὁ Κύριος» καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ Σου ἔτι, καθ' ὅσον «ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται», κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον (Β' Κορ. 12,9). Πρὸ πάντων μὴ ἀποσιγῇτε ἀπὸ τῆς πρὸς τριετίας κατηγορηματικῆς διακηρύξεώς Σας πρὸς τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἐν Φαναρίῳ, δι' ὃ διεκκλησιαστικὸς διάλογος «πρέπει νὰ εἶναι διάλογος πίστεως καὶ ἀληθείας, μὴ ἀπομακρυνόμενος οὐδὲ «κατὰ ἰδιὰ ἐν ἡμίαν κεραία» (Ματθ. 5,18) ἀπὸ τὴν θείας Ἀποκάλυψιν καὶ ἀπὸ τὰς δύο μοναδικὰς ἐκφορὰς αὐτῆς, ἥτοι τὴν Ἀρίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ὡς ἀποφθεγματοποιοῦνται εἰς τὰ δόγματα καὶ βιοῦνται εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ πράξιν». Αὕτη εἶναι ἡ γνησία καὶ αὐθεντικὴ φωνὴ καὶ πίστις τῆς οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν ἐπακριβῶς ἐξεφράσατε Ὑμεῖς τε καὶ ἡ περὶ Ὑμᾶς Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ χρόας ἱερὸν σύμφωνον δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀξίωσιν τοῦ ὁρθοδόξου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ὁ φύλαξ καὶ «ἐπερασπιστὴς τῆς θρησκείας καὶ ὑέλει τὸ θρησκευμα αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον καὶ ὁμοειδὲς τῷ τῶν Πατέρων αὐτοῦ», ὡς ἔγραψαν οἱ Ὁρθόδοξοι Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὸν Πάπαν Πίον Θ' ἐν ἔτει 1848.

Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, εὐχαριστοῦντες διὰ τὴν τιμητικὴν πατριαρχικὴν ταύτην ἐπίσκεψιν, ἐπικαλοῦμεθα τὰς εὐλογίας καὶ θεοπευθεῖς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Παναγιώτης καὶ τῆς σεπτῆς Μητρὸς Μεγά-

Ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, ὃ ὁποῖος διακρίνεται μαζὶ μετὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη.

λης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ ἀνώτατον τοῦτο πνευματικὸν Καθίδρυμα τῆς Χώρας ἡμῶν».

Ὁ Παναγιώτατος, στὸν ὁποῖο ἐπιδόθηκε εἰδικὸ τιμητικὸ ψήφισμα, ἀντιφώνησε μετὰ τῆς ἐξῆς:

«Μακαριώτατε,

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ λοιποὶ ἀκαδημαῖκοι ἄνδρες,

Κύριοι Ὑπουργοί,

Φιλόμουσοι προσκεκλημένοι,

Εἰς τὸ Πρωταεῖον τοῦτο τῆς προγονικῆς σοφίας, τῶν μουσῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν εὐγενῶς προσκληθέντες ἵνα παρασταῶμεν, ἡμεῖς καὶ ἡ τιμία Σύνοδος ἡμῶν, θεομᾶς ἐκφράζομεν εὐχαριστίας διὰ τὴν τιμητικὴν ταύτην πρόσκλησιν, διὰ τὴν παρεχομένην ἡμῖν εὐκαιρίαν ὅπως γνωροσθῶμεν καὶ ἐπικοινωνήσωμεν μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς Ἑλληνικῆς σκέψεως καὶ σο-

φίας, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν πολύτιμον ἐκδήλωσιν τῆς ἐπιδόσεως ἡμῖν τιμητικοῦ ψηφίσματος, ὅπερ καὶ θεωροῦμεν ὅτι προσδίδει τιμὴν καὶ ἀναγνώρισιν πρὸς τὴν Μητέρα Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Διασκελίζοντες τὸν οὐδὸν τῆς μεγαλοπρόου ταύτης Στέγης, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ μέγαθρον τῶν πνευματικῶν ἐπιδόσεων τοῦ Γένους, διακατεχόμεθα ὑπὸ βαθείας οὐγκινήσεως. Διότι συνειδητοποιοῦμεν, ὅτι ὑπὸ τὴν Στέγην ταύτην συναρτῶνται κατὰ τὴν παρούσαν στιγμήν ὁ αἰωνόβιος καὶ θεῖα συνάρσει ὑπάρχων ἅγιος Θεσμός τῆς πρώτης τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τοῦ προσώπου τῶν πνευματικῶν ιδρυμάτων ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ.

Καὶ ἡμεῖν μὲν οἱ ἐκ Φαναρίου, ἐπωμισθέντες τὴν βαρεῖαν κληρονομίαν τοῦ ἐνδόξου Ὁρθόδοξου παρελθόντος, καλούμεθα ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν ἵνα προσφέ-

ρωμεν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν διακονίαν ὑπὲρ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ Βασιλευούσῃ καὶ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ποιμανίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὑπὲρ συνόλης τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ τοῦ καθόλου Χριστιανικοῦ κόσμου, καθιστώντες, ὅση ἡμῶν δύναμις, τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν θεομὸν χορήσιμον καὶ ἀπαραίτητον ἐν τῇ συγχρόνῳ διαρθρώσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ τοῖς ἕξω, καὶ συνεχίζοντες τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν δοσίων καὶ ἱερῶν καὶ θεομίων, διδόντες ἅμα δοκον τιμῆς, ὅτι θὰ τηρήσωμεν ἀσβεστον τὴν λυχνίαν, ἣν ἐτήρησαν ἀσβεστον γενεαὶ γενεῶν, καὶ θὰ μεταδώσωμεν ταύτην ἀσβεστον εἰς τὰς γενεὰς τῶν γενεῶν τῶν ἐπερχομένων ἐπαχῶν.

Σεῖς δέ, ὑπὸ τὴν Στέγην ταύτην, ἔχοντες τὴν ὑψηλὴν εὐθύνην καὶ τὸ τίμιον χρέος ὅπως κρατήσητε ὑψηλὰς καὶ ἀπαρσάλευτους τὰς ἠθικὰς ἀξίας καὶ τὰς εὐγενεῖς ἀρχὰς ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ τῇ καθόλου ζωῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, συνεχίζετε τὴν εὐγενῆ παράδοσιν σοφῶν καὶ τειμενημένων προκατόχων σας, ἵνα διατηρήσητε ζώσαν τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἐπιμαρτυρίαν τῆς ἀξιοκρατικῆς θεωρήσεως τῆς ζωῆς καὶ τῶν φιλοτιμιῶν ἐπιδόσεων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος, ἀποδοίνοντες τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν κατῆρτον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄργανον τῆς ἀξιωμαθίας τῆς χθὲς καὶ τῆς ὕγιους αὔριον τοῦ Γένους πᾶν Ἑλλήνων.

Κατὰ ταῦτα, ἡ πνευματικὴ εὐθύνη ὑμῶν καὶ ἡμῶν ἐν τισι σημείοις εἶναι ταυτόσημος καὶ ἡ πορεία ὑμῶν καὶ ἡμῶν πρὸς ὠρισμένας κατακατήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζητήσεως τῶν πνευματικῶν διὰ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀποβαίνει συμφορεία, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν πολλὰ ἀναμένει ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ. Οὗτος ἀποβλέπει πρὸς μὲν τὴν Ἐκκλησίαν του ὡς πρὸς τὴν κλειστὴν τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης καὶ τῆς σωστικῆς δυνάμεως ἐν τῇ ζωῇ του, πρὸς δὲ τοὺς πνευματικὸς θεσμοὺς τῆς περιωπῆς τῆς τειμενημένης ταύτης Ἀκαδημίας, ὡς πρὸς θεσμοὺς διασφαλίζοντας τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διέπουν τὴν ζωὴν του.

Ὁ εὐγενὴς χαιρετισμὸς, τὸν ὁποῖον ἀπηύθυνεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἐλλογμώτατος Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ὁμότιμος Καθηγητὴς κύριος Κωνσταντῖνος Μπόννης καὶ ἡ ἐμπειροπαραπομπὴν ἐπιστημονικὴ εἰσήγησις τοῦ ἐλλογμωτάτου Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Σώματος Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κυρίου Ἰωάννου Καρμίρη, ἀμφοτέρων ἐκλεκτῶν θεολόγων καὶ τέκνων πεφιλημένων καὶ περισπουδάσιων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν, ἀπειτέλεσαν τὴν καλυπτρὰν μαρτυρίαν τῶν ἐν ταῦτα ἐκφραζομένων σκέψεων ἡμῶν, ὅτι δηλαδὴ οἱ ὑψηλοὶ θεσμοὶ εἰς τὸν χῶρον τοῦ πνεύματος, αἰσθόμενοι εἰς τὸ ὕψος τῶν εὐθύνων των, ἐκπληροῦν ἕνα ἰδιάζοντα προορισμὸν ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ἐκκοσμίκευσις, ἡ ἀχαλίνωτος ἔκλυσις τῶν ἠθῶν καὶ ἡ ἀνεπίτρεπτος ἀλλοτριώσις ἀπὸ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τῆς ζωῆς ἀντιστρατεύονται πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματος καὶ πρὸς τὰ ὄργανα πᾶν πνευματικῶν ἐφέσεων εἰς βάρος τοῦ ἀληθοῦς νοήματος τῆς ζωῆς.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν, ὡς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ὡς ταπεινὸς Προκαθήμενος αὐτοῦ, ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν ἀκουστὸν τὸ ἐκ τῆς Βασιλίδος Μήνυμα ἡμῶν πρὸς πάντα ἄνθρωπον τοῦ πνεύματος, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐρεῦνης, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα ἄλλον ἐκ τοῦ ἀνωνύμου μὲν, ἀλλ' εὐγενοῦς Ὁρθοδόξου λαοῦ τοῦ τόπου τούτου. Τὸ Μήνυμα ἡμῶν τοῦτο διατυπῶται ἐν τοῖς ἑξῆς: Εἰς ὃ ἐκλήθημεν καὶ ἐτάχθημεν θὰ ἐμμελῶμεν. Τὸ ὅπερ ἐπώμισαν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἰστορία ἔργον θὰ ἐπιτελέσωμεν ὅση ἡμῶν δύναμις. Ἡ δεδαία ἐλπίς διὰ τὴν αὔριον δὲν θὰ ἀπολείπῃ ἡμᾶς. Πεποιθᾶμεν ὅτι μετ' ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν θὰ ἔχωμεν συνοδοιπόρους καὶ συναπλήπτορας, συγκορηναίους ἡμῶν, ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ Κυρηναῖοι τοῦ Φαναρίου, ἐν τῇ ἀρσεί τοῦ θαρῆος Στρουθοῦ τοῦ Κυρίου, πάντας τοὺς θεσμούς καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος, ἵνα ἐπιτελέσωμεν τὸ καθῆκον καὶ ἀποδώσωμεν τὸ χρέος ἐναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Ἐθρῶσθε ἐν Κυρίῳ, τίμιοι ἀκαδημαῖκοι ἄνδρες.

Ἐθρῶσθε ἐν τῇ ἀρσεί τοῦ θυρεοῦ τῆς πίστεως.

Ἐθρῶσθε ἐν τῇ ὑψηροτάτῃ τῆς σοφίας, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν μουσῶν.

Ὁ εὐγενὴς οὗτος Λαὸς, τοῦ ὁποῖου ἀποτελεῖτε τὴν πεμπουσίαν τοῦ πνεύματος, ἐνσπενδίζει πρὸς ὑμᾶς μετ' ἐμπιστοσύνης καὶ ἐγκωμολογίας. Καλύψατε τὰς προσδοκίας αὐτοῦ. Διανοίξαιτε ὁδοὺς πνεύματος καὶ σοφίας καὶ συνέσεως ἐνώπιον αὐτοῦ.

Χαίρετε!.

Παρέστησαν ὁ Μακαριώτατος, μέλη τῆς Ἀκαδημίας κ.ἄ. ἐκπρόσωποι ἀπὸ τὸν χῶρον τῶν Τεχνῶν, τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τοῦ Πνεύματος, Ἱεράρχες, Κληρικοί, ἐκπρόσωποι τῆς Πολιτείας καὶ πολὺς κόσμος.

* * *

Τὸ πρωινὸ τῆς Δευτέρας 16 Νοεμβρίου ἄρχισε μετ' ἐπισκέψεως πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Δημήτριον στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία» Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου, τοῦ Πρωτεπιστάτη τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀντιπροσώπων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, Κωνσταντινουπολιτῶν κ.λπ. Στις 10.30 π.μ. ὁ Παναγιώτατος μετέβη στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὅπου ἀνέμενε μεγάλος ἀριθμὸς κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Στὴν αὐλὴ τοῦ μεγάρου ὁ Πατριάρχης ἐγκαινίασε ψηφιδωτὸ μετ' Ἁγία Φιλοθέη καὶ στὴ συνέχεια στὴν αἴθουσα τοῦ θρόνου δέχθηκε τὸν χαιρετισμὸ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος, ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ Πρωτοπρεσβύτερος π. Νικόλαος Αὐγερινόπουλος προσφώνησε τὸν Παναγιώτατο ὡς ἑξῆς:

«Παναγιώτατε,

Ἐπὶ τῇ εὐλογημένῃ ταύτῃ παρουσίᾳ τῆς Ὑμετέρας θαυνοσεβάστου Θεοσιότητος Παναγιώτητος, ὁ Ἱερός Σύνδεσμος Κληρικῶν Ἑλλάδος, ἐκπροσωπούμενος ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου, ὑποβάλλ-

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἀποκαλύπτει ψηφιδωτὸ μετὴν Ἁγία Φιλοθέη τὴν Ἀθηναία στὸν περίβολο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

λει τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιώτῃ νύκτα σεβάσματα, θεωρῶν τὴν ἐπίσκεψιν Ὑμῶν εἰς τὴν Ἀγιοτάτῃν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἰδιαιτέραν εὐλογίαν δι' ἅπαν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ δι' ἡμᾶς τὸ Προσβυτέριον τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὅποιοι προσβλέπομεν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Παναγιώτης τὴν κορυφὴν τῆς Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, πρῶτον ἐν τῇ τιμῇ, τῇ οὐσίᾳ, τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ μερίμνῃ πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Δι' ὃ καὶ ἡ εὐλογία Ὑμῶν, εὐλογία τῆς Ἁγίας καὶ μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εὐλογία τοῦ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ παραδόσεως προμάχου, πληροῖ τὰς καρδίας ἡμῶν τῶν Ἱερῶν ἀρρήτων εὐφροσύνης καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιᾶσεως.

Δεχθεῖτε, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὸν θαυμάσιον σεβασμὸν καὶ τὰ νύκτα προσκυνήματα ὁλοκλήρου τοῦ Ἱερατικοῦ Τάγματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ δεηθεῖτε τῷ Πανοικτήρῳ καὶ Ἀρχιποίμνι Χριστῷ ἵνα ἀναδεικνύῃ ἡμᾶς καθ' ἡμέραν ἀξιούς τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθημεν καὶ πιστοὺς οἰκονόμους

τῶν μυστηρίων Αὐτοῦ, πρὸς διακονίαν τῶν μελλόντων κληρονομεῖν σωτηρίαν.

Ἀλλὰ καὶ σωτηρίαν ἡμῶν τῶν ἰδίων καὶ δόξαν τῆς Ἀγιοτάτης Αὐτοῦ Ἐκκλησίας ἣν περιποιήσατο τῷ τιμῷ Αὐτοῦ αἵματι.

Καὶ πάλιν ὑποβάλλομεν Ὑμῖν νύκτα προσκυνήματα καὶ ἐξαιτούμεθα τὰς θεοπειθεῖς προσευχὰς τῆς Ὑμετέρας θαυνοσεβάστου Θειοτάτης Παναγιώτης μετὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐνταῦθα παρουσίας Ὑμῶν καὶ ἡ εὐλογία Ὑμῶν μέλλει χαραχθῆναι χρυσοῖς γραμμασί ἐν ταῖς καρδίαις παντὸς τοῦ Ἱερατικοῦ Τάγματος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Ὁ Ι.Σ.Κ.Ε. πρόσφερε στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐπισκέψεώς του δερμάτινο σύνολο γραφείου. Ἀκολούθησε ἰδιαιτέρη συνομιλία μετὸν Μακαριώτατο καὶ στὶς 12 τὸ μεσημέρι ὁ Παναγιώτατος ἐπισκέφθηκε στὸ Μέγαρο Μαξίμου τὸν Πρωθυπουργὸ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητρο-

πολίτες Δημητριάδος κ. Χριστόδουλο, Ζακύνθου κ. Παγτελεήμονα και Περιστερίου κ. Χρυσόστομο. Ἀπευθυόμενος πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸ ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Ἐξοχώτατε κύριε Πρωθυπουργέ,

Τὴν σιγὴν ταύτην, ἐν τῷ ἐπισήμῳ τούτῳ χρόνῳ, ἐνωτιζόμενοι τοὺς προσαγορευτοὺς λόγους τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Ἐξοχότητος, ἀκούομεν τῆς φωνῆς τῆς νομῆμου ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ ἐξουσίας, ἥτοι τῆς ἐντίμου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τῆς ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς Θείας Βουλῆς κατασταθείσης ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐπὶ ἀσκήσει τῶν ὑψηλῶν καὶ ὑπευθύνων αὐτῆς ἡγετικῶν καθηκόντων καὶ ἐπ' ἀγαθῷ πάντοτε τῆς Χώρας καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ Λαοῦ αὐτῆς.

Καὶ εἶναι φυσικόν, κύριε Πρόεδρε, ἐπισήμως τὴν φιλικὴν ταύτην Χώραν καὶ τὴν Θεόσωστον αὐτῆς Ἐκκλησίαν ἐπισκεπτόμενοι, εἶναι φυσικόν, λέγομεν, ὅπως χαιρετίσωμεν ἐγκαρδίως τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα καὶ τὰ ἐκλεκτὰ μέλη τῆς ὑπ' Αὐτὴν Κυβερνήσεως καὶ ἐπιδαριλεύσωμεν Αὐτῇ καὶ ἐκείνοις τὰς Πατριαρχικὰς ἡμῶν εὐλογίας, εὐχόμενοι πάσαν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ πολὺμοχθον καὶ πολυεὐθυνον ἔργον ὑμῶν.

Πρὸς τοῦτοις εὐχαριστοῦμεν Αὐτῇ διὰ τὴν σημερινὴν ὑψηλὴν ὑποδοχὴν πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν τιμίαν Συνοδείαν ἡμῶν, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ πᾶσαν τὴν εὐγενῆ προσοχὴν, συναντίληψιν καὶ συνδρομὴν Αὐτῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, αἰσθημάτων καὶ ἐκδηλώσεων, τὰς ὁποίας ἐκάστοτε ἐπαυξάνει Αὐτὴ ἵνα ὁ αἰωνόδιος τοῦ Γένους Θεσμός ἀπροσκοπιον συνεχίξῃ τὴν ζωὴν καὶ πορείαν αὐτοῦ ἐν καιροῖς δυσχερέσιν καὶ ἀσκήσῃ ἄνευ ἐγκοπῆς τινος τὴν εὐρυτέρως ποιμαντορικὴν καὶ ἐθναρχικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν. Εὐχαριστοῦμεν ὡσαύτως καὶ διὰ πάσας τὰς εὐγενεῖς ἐκδηλώσεις καὶ προσφορὰς, εἰς ἃς προήλθεν Αὐτὴ καὶ τὰ ἐν τῇ Κυβερνήσει ἀρμόδια Ὑπουργεῖα καὶ αἱ λοιπαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ Κράτους, προκειμένου ἵνα ἡ κατὰ τὸ τέλος τοῦτο ἀναληφθεῖσα ὑφ' ἡμῶν Ἱερὰ Πορεία — πορεία ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος — πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ὁργανισμούς τῆς Δύσεως, ἀποβῇ ἄνετος καὶ κατὰ πάντα ἀξιοπρεπής, καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἀνταξία τοῦ ὄν, χάριτι Θεοῦ, ἐκπροσωποῦμεν Θεοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς Μητρὸς ταύτης τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους.

Γνωρίζομεν ἐκ τοῦ ἐγγύς, Ἐξοχώτατε, τὰς ποικίλας δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι συννοηστέαι μετὰ τὴν ὑψηλὴν Πρωθυπουργικὴν εὐθύνην Ὑμῶν, δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι προσλαμβάνονται πολλάκις ἀπροβλέπιδες διασπάσεις, ἐγγιζούσαι τὰ ὅρια τῶν κρίσεων. Εἰς τοιαύτας σιγμὰς αἱ εὐχαὶ καὶ προσευχαὶ ἡμῶν ἀποβαίνουσι θεσμιότεραι καὶ ἐκτενέστεραι.

Ὁ Λαὸς οὗτος, ὁ πολυπαθὴς ἀλλὰ καὶ εὐγενὴς Ἑλληνικὸς Λαὸς, ὁ ἀπαράμιλλος εἰς σθένος, εἰς καρτερίαν, εἰς πατριωτικὸν φρόνημα, εἰς προσδοκίαν, καὶ ἐπὶ πᾶσι εἰς πιστότητα καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὰ πατριῶτα καὶ θέματα τοῦ Γένους καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας,

εἶναι ἄξιος διὰ πᾶσαν πάντοθεν θυσίαν, μάλιστα δὲ ἐκ μέρους τῶν ἱθυνόντων αὐτοῦ. Εἶναι μεγάλαί αἱ προσδοκίαι αὐτοῦ ἀπὸ τοῦς πολιτικούς αὐτοῦ ἡγέτας, ὡς ἐπίσης καὶ ἀπὸ πάντας τοὺς λοιποὺς πνευματικούς ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ πολιτικῇ συγκροτήσῃ αὐτοῦ θεσμούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἀποβλέπει μετ' ἐλπίδος καὶ ἐξ ὧν πολλὰ δεδικαιολογημένως ἀναμένει. Εἴμεθα βέβαιοι, διὸ οἱ δύο κύριοι καὶ βασικοὶ θεσμοὶ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ προσφιλὸς λαοῦ τῆς Χώρας ταύτης, ἡ Πολιτεία λέγομεν καὶ ἡ Ἐκκλησία, θὰ ἐπιτελέσωσιν ἀξιοχρεῶς τὸ πρὸς τὸ Ἔθνος χρέος αὐτῶν καὶ θὰ φανῶσιν ἀντάξιοι τῶν προσδοκιῶν αὐτοῦ. Αἰρούμενοι δὲ ὑπὲρ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς παρομαρτούσας εἰς αὐτὰς δυσκολίας, ἐν ἀγαπῇ περιχωρήσει καὶ συναλληλίᾳ, θὰ ὑπηρετήσωσι τὸν λαὸν αὐτὸν, διδοῦσαι τὸν καλύτερον ἐαυτῶν τῶν ὑπὲρ τοῦ γενικωτέρου καλοῦ, ὅπερ ἐπιποθεὶ δλόκληρον τὸ Γένος.

Ἀλλὰ καὶ πέραν τούτων, εἴμεθα βέβαιοι, κύριε Πρωθυπουργέ, διὸ ἡ ζωὴ καὶ ἡ πορεία τῆς φιλικῆς ταύτης Χώρας θὰ ἀρτῇ εἰς αἰῶνα τέλη, χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειάς Ὑμῶν καὶ τῆς ὑφ' Ὑμᾶς ἐντίμου Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν θεσμικῶν παραγόντων καὶ ὁργάνων, ὅσα ἡ πολιτικὴ συγκροτῆσις τοῦ τόπου προβλέπει καὶ διαθέτει, ἐν ἀγαπῇ συνεργασία μετὰ τῶν, ἐν ἀλληλοσεβασμῷ καὶ ἀλληλοστηρίξει, καὶ ἐν ἱερᾷ ἀμίλλῃ προσφορὰς δημιουργικῆς ὑπηρεσίας.

Τὸ διεθνὲς σκηρικὸν ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ Χώρα καλεῖται ἵνα ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἵνα συμβάλῃται θετικῶς ὑπὲρ τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ τῆς ζωῆς καὶ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῆς εὐρυτέρας ἀνθρωπίνης κοινωνίας· τὰ μεζονα προβλήματα τῆς διεθνούς πολιτικῆς, τὰ ἔχοντα τὰς ἀμέσους προεκτάσεις καὶ ἐπιπτώσεις αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῦ στενωτέρου γεωγραφικοῦ χώρου τῆς περιοχῆς ἐν ἣ κατοικοῦμεν ἢ συνεχῆς ἐπαγρύπνησις καὶ ἀνησυχία ἐπὶ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν σιγμὴν ἀναφαινομένοις κινδύνους — καὶ κατὰ τὸ Πανλίκον εἰπεῖν — κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀρουνιῶνις πολλάκις...» (Β' Κορ. 11, 26-27), πάντα ταῦτα, ὡς προβλήματα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ τῆς ἀμέσου ἐθνικῆς Ὑμῶν καὶ τῶν συνεργατῶν Ὑμῶν, εἶναι φυσικὸν νὰ ἀποτελέσωσι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπαγρύπνησεως ὅλων τῶν ὑπευθύνων καὶ νὰ συνεπάγονται θεσμὴν καὶ ἐκτενὴ τὴν προσεσχὴν πάντων, μάλιστα δὲ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς, κύριε Πρωθυπουργέ, λέγομεν διὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, φῶσει καὶ θέσει καλούμενον ἵνα παρακολουθῇ ἐκ τοῦ ἐγγύς τὰς καταστάσεις καὶ ἵνα προβαίῃ εἰς ἐκτιμήσεις τοῦ ἡθικοῦ μεγέθους τῶν ἐκάστοτε γεγονότων, ἅμα δὲ καὶ ἀδιαλείπτως προσεσυχόμενον «ὡπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», οὐ παύεται, οὐδὲ παύσεται, δεόμενον ὑπὲρ τῆς κατὰ πάντα εὐδωδέσεως τῶν γενικωτέρων καὶ μερικωτέρων θεμάτων ἐν τῇ ζωῇ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ τῆς πεφλημένης ταύτης Χώρας· οὐ παύεται, οὐδὲ παύσει

ται, δεόμενον ὑπὲρ τῆς κατὰ πάντα ἐνισχύσεως τῶν ὑπευθύνων φορέων τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἐν αὐτῇ καὶ ὑπὲρ Ὑμῶν καὶ τῶν πολυτίμων συνεργατῶν Ὑμῶν, κύριε Πρόεδρε.

Ὁ Θεὸς σκέποι τὴν Ἑλλάδα!.

Ἡ συνάντηση κράτησε μιὰ περίπου ὥρα καὶ στὸ τέλος τῆς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς δήλωσε πρὸς τοὺς ἀναμείνοντες δημοσιογράφους:

«Πρέπει νὰ πῶ ὅτι εἶμαι πολὺ συγκινημένος μὲ τὴν παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἐδῶ, θὰ ἤθελα νὰ τονίσω ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶναι θεομὸς αἰῶνων. Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐπίσκεψή τὴν ὁποία πραγματοποιεῖ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μὲ τοὺς Ἱεράρχες οἱ ὁποῖοι τὸν συνόδευουν, εἶχε μιὰ πραγματικὰ ιεροσυνία ἀλήχησιν στὴν ψυχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Δὲν εἶναι αὐτὰ λόγια, ἀλλῶς γιὰ νὰ τὰ ποῦμε στὴν τηλεόραση. Ἐχῶ ζήσει τὴ συγκίνηση τοῦ λαοῦ μὲ τὴν παρουσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀνταλλάξουμε ἀπόψεις σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ θέματα κοινῆς ἐνδιαφέροντος καὶ θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω ὅτι ἡ περιοδεία τὴν ὁποία ἔχει ἀναλάβει ὁ Παναγιώτατος, περιοδεία εἰρήνης καὶ ἀγάπης, ἔχει πράγματι ἀποδώσει σημαντικότητας. Εἶναι μιὰ πρωτοβουλία ἡ ὁποία ἔχει καὶ θὰ ἔχει σημαντικὸ ἀντίκτυπο.

Πρέπει νὰ πῶ ὅτι στὸ διάλογο πὺν εἴχαμε, τονίσαμε τὴ σχέση πὺν ὑπάρχει μεταξὺ Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, συμπίπτουμε στὴν ἰοποθέτησή μας πάνω στὸ κοινὸ αὐτὸ θέμα. Ἐνὰ μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, εἶναι ὅτι τίποτε δὲν χωρίζει τὸν ἑλληνικὸ ἀπὸ τὸν τουρκικὸ λαό. Καὶ αὐτὴ ἡ πραγματικότητα, ὅσοι ἀπὸ τὶς θέσεις τῶν δύο κρατῶν, αὐτὴ ἡ βασικὴ θέση ὅτι οἱ λαοὶ μας δὲν ἔχουν τίποτα νὰ μοιράσων, εἶναι μιὰ πάρα πολὺ σωστὴ καὶ εὐδοκίμη, θὰ ἴεγα ἀπορη.

Θέλω καὶ πάλι νὰ ἐκφράσω τὴ μεγάλη μου συγκίνηση καὶ χαρὰ γιὰ τὴν ἐδῶ παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τῶν συνεργατῶν τοῦ Ἱεραρχῶν καὶ νὰ εὐχηθῶ ὅτι δὲν θὰ περάσει πολὺς καιρὸς πρὶν ξαναδρεθῶμεν.

Μετὰ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἀπάντησε ὡς ἐξῆς στὶς ἐρωτήσεις τῶν δημοσιογράφων:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἴχατε μιὰ εἰκοσάλεπτη ἰδιαίτερη συνάντηση. Μήπως συζητήσατε καὶ τὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἴπαμε τίποτα ἰδιαίτερο, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὰ πὺν ἐλέχθησαν στὴν αἴθουσα. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ σχέσεις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας στὴ χώρα μας προχωροῦν ἡρεμῶς, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπῆρξαν ὁρισμένες δυσκολίες. Δὲν προβλέπω ἄλλες στὸ μέλλον.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Συγκεκριμένα γιὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Ὅπως γνωρίζετε, ἔχει ὁριστεῖ μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ τέσσερις ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τέσσερις ἐκπροσώπους τῆς Πολιτείας. Θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξετάσουν κάθε πτυχὴ αὐτῶν τῶν σχέσεων. Δὲν εἶναι ἡ σιγμὴ νὰ παρουσιάσω τὶς γενικὲς ἀρχές. Ἐνὰ ὅμως πιστεύω, γιὰ νὰ ὑπάρξει ἀγαθὴ συνεργασία, γιὰ νὰ ἀποδώσει ἡ Ἐκκλησία στὸ ἔργο τῆς καὶ ἡ Πολιτεία στὸ δικὸ τῆς, θὰ πρέπει νὰ μὴν ὑπάρχουν ἐπεμβάσεις, οὔτε ἀπὸ τὴ μία, οὔτε ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά. Νομίζω ὅτι τὰ προβλήματα πὺν ἐμφανίστηκαν πρόσφατα ἔχουν ξεπεραστεῖ —εἶναι ἡ ἀπορῆ μου— κατὰ τρόπο πὺν καὶ ἡ Πολιτεία εἶναι ἱκανοποιημένη καὶ εὐχομαι καὶ ἐλπίζω καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Δὲν εἶπα πόσο χαίρομαι γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Σεραφείμ, ὁ ὁποῖος ὅπως ξέρετε, ἔχει συμβάλλει σημαντικὸτα στὴν ἐπίλυση τῶν ὁποιων θεμάτων προέκυψαν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἴπατε, κύριε Πρόεδρε, ὅτι δὲν θὰ περάσει πολὺς καιρὸς πρὶν δρεθεῖτε ξανά. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι θὰ ἐπισκεφθεῖτε τὸ Πατριαρχεῖο, θὰ ἐπισκεφθεῖ πάλι ὁ Πατριάρχης τὴν Ἑλλάδα; Τί σημαίνει;

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Ἀ, ὅχι. Δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ μιὰ προσωπικὴ εὐχή.

Ὁ δὲ Παναγιώτατος ἀπαντώντας σὲ ἐρώτηση δημοσιογράφου γιὰ τὴ συνάντηση πὺν εἶχε μὲ τὸν κ. Πρωθυπουργὸ δήλωσε:

«Δὲν θὰ ἤθελα νὰ πῶ τίποτε τὸ ὁποῖο θὰ σκεπάζει τὴ γλυκύτητα τῶν λόγων πὺν εἶπε ὁ κ. Πρωθυπουργός. Εὐχαριστῶ πολὺ».

Στὴ 1 μ.μ. ὁ Παναγιώτατος ἐπισκέφθηκε τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν κ. Κάρλο Παπούλια στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν. Παρίσαντο ὁ Ἀναπληρωτὴς Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν κ. Γιάννης Καψῆς καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου κ. Κων)νος Γεωργίου. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν,

Μὲ ἰδιαίτερον χαρὰν ἐπισκεπτόμεθα σήμερον τὴν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιστάσιν Ὑμῶν διατελοῦσαν τιμιμμένην ταύτην θεαμικὴν Στέγην, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ χαράσσονται αἱ γενικαὶ κατευθυντήριαι γραμμαὶ τῆς πορείας τῆς φιλικῆς ταύτης Χώρας ἐν τῷ χώρῳ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὸν εὐρύτερον διεθνή κόσμον, ἀλλὰ καὶ σφρηλατοῦνται οἱ δεσμοὶ συνεργασίας καὶ συναλληλίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἄλλων Χωρῶν καὶ λαῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν τε εὐρύτερως νοουμένων συμφερόντων τοῦ τόπου τοῦτου, ἀλλὰ καὶ τῆς παγίωσης τῆς εἰρήνης, τῆς κατωλλαγῆς καὶ τῆς ἐν δικαιοσύνῃ συμβιώσεως τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Χωρῶν καὶ Ἐθνῶν.

Σὺν τῇ ἐκφραζομένῃ ταύτῃ χαρᾷ, κύριε Ὑπουργέ, ἐπιθυμοῦμεν ὅπως ἀπευθύνωμεν πρὸς Ὑμᾶς καὶ

πρὸς τοὺς πολυτίμους συνεργάτας Ὑμῶν, τὰς θεομᾶς ἡμῶν εὐχαριστίας καὶ δι' ὅσα ἀγαθὰ βουλεύεσθε καὶ πράττειτε ὑπὲρ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς μητρικῆς τοῦ Γένους ἡμῶν, τοῦ κατὰ θεῖαν ἐπιταγὴν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀπαιτήσιν αἰῶνος ἱστορίας, κληθέντος ἵνα ἀσκήσῃ διὰ μέσου μακρῶν αἰώνων, πολλάκις δὲ καὶ δυσθασιάτων περιπετειῶν, μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλὰ καὶ μέχρις ἀπωπύτου μέλλοντος, τὰς ἐθναρχικὰς αὐτοῦ προνομίας καὶ εὐθύνας ὑπὲρ τοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον ἐγκατεστημένου ὁμοεθνοῦς στοιχείου, τοῦ ἀποτελούντος τὴν ἐκλεκτοτέραν μερίδα, διὰ σήμερον καὶ διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς, τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἑθνους.

Γνωρίζομεν ὅτι εὐρὺ καὶ πολυέθνον εἶναι τὸ ἔργον Ὑμῶν, ἐπεκτεινόμενον πολλῶν πέραν τῶν ἐθνικῶν ὁρίων τῆς Χώρας. Γνωρίζομεν δὲ ἐξ ἀμέσου πείρας τὸ ἀμετάπτωτον ἐνδιαφέρον, ὅπερ τρέφετε Ὑμεῖς, τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο καὶ οἱ ὑπεύθυνοι αὐτοῦ φορεῖς, ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν θεσμῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐν οἷς τὴν πρώτην θέσιν διακατέχουσιν αἱ τῆς αὐτῆς γλώσσης καὶ παραδόσεως ἡμέτεραι ἱστορικαὶ καὶ σεβασταὶ Ἐκκλησίαι.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς εἴμεθα εὐτυχεῖς διαβεβαιούμενοι Ὑμᾶς, κύριε Ὑπουργέ, ὅτι ἐκ τῆς ἐπιμεμαρτυρημένης προσοχῆς πρὸς τὸ αἰωνόβιον τῆς Βασιλείδος τῶν πόλεων Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, εἴμεθα μεγάλως ἱκανοποιημένοι. Τὸ ὑπάρχον πνεῦμα συνεργασίας ἐν τῇ ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετωπίσει τῶν ἐμπιπτόντων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μέριμναν καὶ εὐθύνην τοῦ ἡμετέρου Θρόνου πνευματικῆς καὶ ἄλλης εὐρυτέρας φύσεως θεμάτων, εἶναι ὄντως πνεῦμα ἐποικοδομητικὸν τοῦ γενικωτέρου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ συνόλην τὴν Ὁρθοδοξίαν καλοῦ. Εἶναι πνεῦμα ἐνωτικῆς καὶ εὐσυνειδήτου διεργασίας, πνεῦμα ὑψηλῆς ἀποδόσεως, ὑπὲρ τῆς περαιτέρω προωδήσεως τοῦ ὁποῦν δέον ὅπως καταβάλλονται διαρκῶς πᾶσαι αἱ δυνατὰ προσπάθειαι ἐκατέρωθεν.

Πρὸς τοῦτοις, ἐπιθυμοῦμεν τὴν σιγμὴν ταύτην νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι αἱ κατὰ περίπτωσιν ἐπαφαὶ ἐνταῦθα τῶν ἐξ Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου Ἀντιπροσωπειῶν ἡμῶν μεθ' Ὑμῶν προσωπικῶς, μετὰ τῶν ἀνωτάτων συνυπευθύνων φορέων καὶ ἐκλεκτῶν συναδέλφων Ὑμῶν καὶ μετὰ τῶν ἀρμοδίων ἐνταῦθα ὑπηρεσιῶν, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ μετὰ τῶν παρ' ἡμῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἀρμοδίων συνεργασία, πᾶσαι αὗται αἱ συναφεῖς διεργασίαι καὶ δραστηριότητες δρομολογοῦνται καὶ συντονίζονται ἐκαστοτε κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικόν. Εὐελπιστοῦμεν δὲ ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἡ ἐναρμόνισις αὐτῆς τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν ἐκατέρωθεν ἔσεται ἐπ' ἀγαθῶ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν καὶ ὅτι αἱ ἐν τῇ ἀσκήσει ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας ἡγετικῆς καὶ ἐθναρχικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ἀνακύπτουσιν πάσης φύσεως περιπτώσεις, θὰ τυγχάνωσι θεϊκῆς πάντοτε ἐνταῦθα ἀντιμετωπίσεως, καὶ τοῦτο ἵνα ἡ πρωτόδουλος καὶ πολυδιάστατος πνευματικὴ δραστηριότης αὐτοῦ, ὡς Ἐκκλησίας καλουμένης ἵνα κινήθῃ εἰς

τὴν προβλεπομένην ἀπαραίτητον κλίμακα τῶν πανορθοδόξων καὶ παγκριστιανικῶν εὐθυνῶν αὐτῆς, ἀπροσκόπως συνεχίζητε, τὸ δὲ χρέος αὐτῆς ὡς φιλοστόργου Μητροῦς τοῦ ὁμοεθνοῦς ἀνὰ τὸν κόσμον στοιχείου ἐπεκτείνεται εὐεργετικῶς πρὸς πᾶσαν ἀνάλογον κατεῦθυνσιν.

Κύριε Ὑπουργέ,

Κατακλείοντες τὴν πατρικὴν ταύτην προσαγόρευσιν ἡμῶν καὶ ἐπ' ἀναφορὰ πρὸς τὸ βαρὺ καὶ πολυέθνον Ὑμῶν ἔργον, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα ἐπαναλάβωμεν αὐτό, ὅπερ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε γράφων πρὸς τοὺς Ἐφεσίους: «Ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθε ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου διὰ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου» (Ἐφ. 6, 10-12).

Καὶ νῦν, ἐπιτρέψατε ἡμῖν, ὅπως, ἐν κατακλείδι, ἐκφράσωμεν πρὸς Ὑμᾶς, κύριε Ὑπουργέ, προσωπικῶς, καὶ πρὸς τοὺς συμμεριζομένους τὰς ὑπουργικὰς Ὑμῶν εὐθύνas ἐντίμους συνεργάτας Ὑμῶν, τὴν εὐαρεσκείαν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, ἀνθ' ὧν ἀγαθῶν ἐργάζεσθε ὑπὲρ τῶν εὐρυτέρων σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅπως ἐπεκτείνωμεν ἐπὶ πάντας ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα ὑμῶν τὴν Πατριαρχικὴν καὶ πατρικὴν ἡμῶν εὐλογίαν, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς τὴν ἀνάντην συναντίληψιν, ἥς ἄνευ οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων.

Μετὰ τὴ συνάντησιν ὁ κ. Παπούλιας δήλωσε στοὺς δημοσιογράφους:

Ἡ συνάντησις πὺν εἶχαμε μετὰ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη ἦταν μιὰ συνάντησις γεμάτη ἀπὸ συγκίνησις καὶ χαρὰ γιατί ὑποδεχόμεστε τὴν Παναγιότητά Του, μιὰ προσωνυμία τῆς ἀπανταχοῦ Ὁρθοδοξίας. Δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε τίποτα περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ πὺν αἰσθανόμεστε αὐτὴ τὴ σιγμὴ.

Καὶ ὁ Παναγιώτατος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ζητήθηκαν δηλώσεις, ἐξῆρε τὴ σημασία τοῦ λειτουργήματος τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Τύπου καὶ τόνισε τὴν εὐθύνη τους στὴ σωστὴ ἐνημέρωσις καὶ διαμόρφωσις τῆς κοινῆς γνώμης.

* * *

Στὶς 2 μ.μ. ὁ κ. Πρωθυπουργὸς παρέθεσε στὸν «Ἀστέρα» Βουλευτικὴν ἐπίσημο πρόγευμα πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, στὸ ὁποῖο παρακάθησαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, οἱ συνοδοὶ τοῦ Παναγιωτάτου, τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Γιάννης Ἀλευράς, ὁ πρῶτος Πρωθυπουργὸς κ. Γεώργιος Ράλλης, ἀρχηγοὶ κομμάτων, μέλη τῆς Κυβέρνησης, οἱ ἱεράρχες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, τῆς Δω-

Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Γ. Παπανδρέου ὁμιλεῖ κατὰ τὸ ἐπίσημο γεῦμα, ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου στὸ ξενοδοχεῖο «Ἀστὴρ» τῆς Βουλιαγμένης. Διακρίνονται ὁ Μακαριώτατος, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ἰ. Ἀλευράς, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἰ. Χαράλαμπος καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ἀν. Ἐξωτερικῶν κ. Θ. Πάγκαλος.

δεκανήσου, ὁ Πρωτεπιστάτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἱερομ. Καλλίνικος, ἐκπρόσωποι τῶν ξένων δογμάτων, οἱ πρεσβευτὲς τῶν χωρῶν ποὺ ἐπισκέφθηκε καὶ ποὺ πρόκειται νὰ ἐπισκεφθεῖ ὁ Παναγιώτατος, ὁ Γεν. Γραμματέας Ὁρθοσκευμάτων Καθηγητὴς κ. Χαράλ. Παπαστάθης, ὁ Π. Διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὁρους Καθηγητὴς κ. Ἀπόστολος Γλαβίνας, ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Λιλαῖος, Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ Διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀλήθειας» κ.ἂ. Στὰ ἐπιδόρπια ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔκανε τὴν παρακάτω δαρυσήμαντη ὁμιλία:

«Μὲ εὐλογη συγκίνηση ὑπεδέχεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση καὶ ἐπίσημα σήμερον τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Δημήτριον καὶ τὴν Σεπτὴ Πατριαρχικὴν Συνοδείαν στὴν Ἑλληνικὴ Πρωτεύουσα.

Εἶναι πηγαῖα καὶ αὐτονόητα τὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ μὲ τὰ ὁποῖα ὑποδεχόμαστε, τὸν Ἀρχη-

γὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς Κυβέρνηση τοῦ μόνου κράτους μὲ «ἐπικρατοῦσα Θρησκείαν»... «τὴν Θρησκείαν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» σύμφωνα μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Σύνταγμα.

Σὰς ὑποδεχόμαστε ἐπίσης Παναγιώτατε, σὺ Κράτος ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ τὸν ἀγρυπνο παρακαταθέτη καὶ πιστὸ θεματοφύλακα τῶν περισσοτέρων ἴσως ἱερῶν κειμηλίων Ὁρθοδοξίας καθὼς καὶ πολλῶν Πατριαρχικῶν Καθίδρουμάτων, Πατριαρχικῶν Μονῶν καὶ Προσκυνημάτων μὲ σεπτὴ κορωνίδα τὴν Μοναστικὴν Πολιτείαν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Καὶ δέδωκε στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια ἀσκοῦν τὸ λατρευτικὸ, κοινωνικὸ καὶ γενικὰ τὸ θεοσκεπτικὸ τοῦς ἔργο ἢ Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας, ἡ Ἡμιαντόνομη Ἐκκλησία τῆς Κρήτης καὶ οἱ Μητροπόλεις τῆς Δωδεκανήσου ποὺ ἀνήκουν ἀπ' εὐθείας στὸ κλίμα τοῦ Πατριαρχείου.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν τιμὴν σὺν Πνευματικὸ Ἠγέτῃ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἡ Ἑλ-

ληνική Κυβέρνηση τιμούν τὸν ἀκούραστο κήρυκα τοῦ Εὐαγγελικοῦ Μηνύματος τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης.

Μὲ τὴν ἀκτινοβολία τῆς Προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου Σας καὶ μὲ τὴν οἰκουμενικὴ ἀπήχηση τοῦ Πατριαρχικοῦ Σας Μηνύματος, ἔχετε ἐπιτύχει τὸ θαῦμα: Ὅσο στερεῖται τὸ Πατριαρχεῖο σὲ μέσα τόσο γιγαντώνεται σὲ οἰκουμενικὸ Κῦρος. Ὅσο συμβιώνει μὲ τὴν ἐνδημικὴ του Διτότητα τόσο αὐξάνει σὲ παγκόσμια ἀκτινοβολία. Ὅσο ἀντιμετωπίζει ἐγγενεῖς καὶ ἐξωγενεῖς δυσκολίες στὴν καθημερινή του λειτουργία, τόσο κερδίζει σὲ διεθνή ἐκτίμηση καὶ σεβασμό. Θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς αὐτὴ ἡ Διτότητα, ἡ Σιέρηση καὶ ἡ Ταπεινότητα ἀποτελοῦν τὸ κυριότερο μυστικὸ στοιχεῖο τῆς Ἀντοχῆς καὶ τῆς Ἡθικῆς Δύναμης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μέσα στὸ χρόνο.

Λαὸς καὶ Κυβέρνηση ἐκδηλώνουν τὴν ἀφοσίωσή τους ἀκόμα καὶ γιὰ ὅλα ὅσα τὸ Πατριαρχεῖο ἀνακαλεῖ στὴ Συλλογικὴ Ἐθνικὴ Μνήμη ὅπως μὲ πολὺ ἐνάργεια τονίστηκε προχθὲς ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας.

Ποιὲ δὲν λησμονοῦν οἱ Ἕλληνες τὴν προσφορά τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ ἔθνος μέσα στὴ διαδρομὴ τῆς Ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ μέσα στὸν Παγκόσμιο Χῶρο: Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν παύει ν' ἀποτελεῖ συνεχτικὸ κρίκο ἐνότητας 180 ἑκατομμυρίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν ἀλλὰ καὶ συνδετικὸ κρίκο σὲ 9 ἑκατομ. Ἕλληνες καὶ 5 ἑκατομ. ὁμογενεῖς μας, στὴν Εὐρώπη, Βόρεια καὶ Νότια Ἀμερικὴ, Ἀφρική, Αὐστράλια καὶ Ἀσία μὲ τὸ ἐξαιρετικὸ ἐθνικὸ - θρησκευτικὸ ἔργο πὸν ἐπιτελοῦν τὰ κατὰ τόπους Προσθυγενῆ Πατριαρχεῖα, οἱ Ἀρχιεπισκοπές, οἱ Μητροπόλεις καὶ οἱ Ἐνορίες τοῦ κλήματος τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτικὴ ἡγεσία, οἱ κατὰ καιροὺς Ἑλληνικὲς Κυβερνήσεις καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση πάντοτε εἶχαν ἐπίγνωση τῆς θέσης πὸν κατέχει στὰ αἰσθήματα καὶ στὴ συνείδηση τῶν Ἑλλήνων ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, καὶ γνωρίζουν ἐπίσης, πὼς τὴν ἐννοοῦν καὶ ἐκεῖνα πὸν περιμένουν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ἵσως κάποτε ν' ἀνακύπτουν διαφορὲς ἐκτιμήσεων μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἢ καὶ διαφορὲς σὲ θέματα διοικητικῶν καὶ διαχειριστικῶν ἀρμοδιοτήτων. Διαφορὲς πὸν ἀντιμετώπισαν ἄλλωστε κατὰ τρόπο ἐντονότατο καὶ ἄλλα Κράτη στὶς διοικητικὲς σχέσεις τους μὲ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία. Στὴν Ἑλλάδα ὅμως, οὐδέποτε καὶ σὲ καμμία στιγμή ἔλλειψε ὁ ἀμοιβαῖος Σεβασμὸς μεταξὺ δύο Θεσμῶν, Κράτους - Ἐκκλησίας, πὸν συμπορεύθηκαν, συμβίωσαν καὶ συνεργάστηκαν γιὰ τὴν προκοπὴ καὶ τὴν εὐημερία τοῦ ἔθνους.

Καὶ ὅσοι τυχὸν πιστεύουν τὸ ἀντίθετο, τελικὰ διαψεύδονται ἀπὸ τὰ πράγματα, γιὰτὶ στὸ τέλος ἐπικρατεῖ συμφωνία καὶ πρωτανεύει πνεῦμα συνεννόησης Ἐκκλησίας καὶ Κράτους μὲ τὴ Συμπάραση καὶ τὴ νηφάλια Συμβολὴ πάντα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, γιὰ τὴν ὁποῖαν ἐκφράζουμε καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπισκεψῆς σας τὰ εὐγνώμονα αἰσθήματά μας.

Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ σας παρουσία στὸν Ἐθνικὸ Χῶρο ἰδιαίτερη σημασία ἀποδίδουμε καὶ μὲ θαυμασμὸ παρακολουθοῦμε τὴν ἀπήχηση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ ἔργου.

ἔχετε ἀποδειχθεῖ, Παναγιότατε, ἄθλιος πρωταγωνιστὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ Φιλειρηνικοῦ ρόλου τοῦ Πατριαρχείου καὶ πιστὸς τηρητὴς μίας παράδοσης Πατριαρχικῶν Οἰκουμενικῶν Πρωτοδουλιῶν πὸν ἀνατρέχει πολὺ πίσω στὴν Ἱστορία.

Ἀλλὰ τὸ ἀναλλοίωτο κῦρος καὶ ἡ λάμψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀναδείχθηκε χαρακτηριστικὰ κατὰ τὶς φειτενὲς περιόδους σας καὶ ἰδιαίτερα κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὀδοιπορικοῦ σας πρὸς τὶς ἀδελφές Ἐκκλησίες, τὸ ὁποῖο μὲ ὑπερηφάνεια παρακολουθήσαμε. Ἡ ἐπίσκεψή σας στὰ Προσθυγενῆ Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων ἔδωσε τὴν εὐκαιρία ν' ἀντιληφθοῦμε τὸν σεβασμὸ πὸν ἀπολαμβάνει ἡ Πρωτόθρονη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταξὺ ἐλληνοφώνων καὶ ἀραβοφώνων Χριστιανῶν. Διαπιστώσαμε ἄλλη μιὰ φορὰ ὅτι ἡ Ὁρθόδοξία μὲ τὴ χιλιόχρονη παρουσία της καὶ τὰ διώματά της μέσα στὴν Περιοχὴ ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητο παράγοντα κατευνασμοῦ καὶ Εἰρήνης στὸν ταραγμένο Μεσανατολικὸ χῶρο. Ἡ πορεία σας ἐπίσης στὰ θήματα τοῦ Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου ἔδωσε τὴν εὐκαιρία σιτοῦς Χριστιανικοὺς λαοὺς Ρουμανίας, Γιουγκοσλαβίας καὶ Σοβιετικῆς Ἑνώσεως νὰ ἐκδηλώσουν τὴν εὐγνωμοσύνη τους πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν ἱστορικὴ συμβολὴ του στὴ διαμόρφωση ὅχι μόνο τῆς Χριστιανικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς γενικότερης πολιτιστικῆς φανογνωμίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Ἰδιαίτερα οἱ ἐκδηλώσεις τῶν Χριστιανῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, καθὼς τὸν ἐπόμενο χρόνο τὸ Ὁρθόδοξο Πατριαρχεῖο Μόσχας γιορτάζει τὰ 1000 χρόνια ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ του, μᾶς ἔδωσαν πολυσήμαντα μηνύματα.

Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς ὑπογράμμισαν τοὺς ἱστορικοὺς δεσμοὺς τῶν δύο Πατριαρχείων ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ διατήρηση ἔντονου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος μεταξὺ τοῦ Σοβιετικοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τὶς νέες σχέσεις συνεργασίας καὶ ἐπαφῶν Κράτους καὶ Ἐκκλησίας, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Ὁ ἄνεμος τῆς νέας ἐποχῆς Γκορμπατσόφ ἀναρρίπτει εὐεργετικὰ καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο, γεγονὸς ἄλλωστε πού, νομίζω, ὑπογράμμισαν στὶς ὁμιλίες τους καὶ οἱ Ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ τῆς Γεωργιανῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ τὴ σημερινὴ εὐκαιρία, τὶς μέρες ἀκριβῶς αὐτές, παραμονὲς τῆς ἱστορικῆς συνάντησης Κορυφῆς τῆς 7ης Δεκεμβρίου, θὰ ἦταν παράλειψη ἂν δὲν ὑπογράμμιζα τὴ συμβολὴ τοῦ ἔργου τῶν Ἐκκλησιῶν στὴ ζύμωση καὶ γονιμοποίηση τῆς ἰδέας γιὰ τὴν προσέγγιση πνευμάτων καὶ λαῶν τῶν δύο Κόσμων. Εἶναι γεγονὸς πὼς οἱ πολιτικὲς ἡγεσίες ἀκολούθησαν τὸ γενικὸ λαϊκὸ αἶτημα γιὰ συνεννόηση. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν προσδοκία ὁπωσδήποτε βοήθησε ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος καὶ ἡ συνεργασία πὸν εἶχε ἐγκαινιάσει μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, σὲ ἐποχὴ ἀκόμη πὸν θριάμβευσε

τὸ πνεῦμα τοῦ πυχροῦ πολέμου. Ἔτσι, ὁ πρωταγωνιστικός ρόλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν κατεῦθυνση αὐτὴ ἔχει τὴν καθολικὴ ἀναγνώριση.

Καὶ τοῦτο, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπιβεβαιωθεί καὶ κατὰ τὰ ἀμέσως ἐπόμενά σας ταξίδια, ὅπως τὸ μεθυστικὸν σας στὴ Βαρσοβία, ὅπου πολιτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία θὰ ὑποδεχτοῦν σὺν Πρόσωπό Σας τὴ Μητέρα - Ἐκκλησία. Καὶ εἴμαστε εὐτυχεῖς γιὰ τὴ συγκυρία τῆς ταυτόχρονης σχεδὸν ἐπίσκεψης στὴ χώρα μας τοῦ Προέδρου τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου τῆς Πολωνίας, κ. Γιαρουζέλσκι, τὸν ὁποῖο καὶ ἡμεῖς θὰ ὑποδεχτοῦμε σὲ λίγες μέρες σὰν ἐκπρόσωπο τοῦ φιλικοῦ καὶ μὲ κοινὲς μνήμες μὲ τὴν Ἑλλάδα εὐγενοῦς λαοῦ τῆς Πολωνίας. Ἡ ὑποδοχὴ σας τοὺς ἐπόμενους μῆνες ἀπὸ δύο ἄλλους ἀποστόλους ἐπίσης τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Συνεννόησης, κορυφαίους Ἐκκλησιαστικούς Ἡγέτες, τὸν Πάπα Ἰωάννη - Παῦλο Β' καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Καντέρμπορου κ. Ρόμπερτ Ράνσν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στὴ Γενεύη, εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ δώσει τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστωθεῖ ἄλλη μιὰ φορὰ πόσο ἔχει γονιμοποιηθεῖ καὶ ἔχει καρποφορήσει ὁ οἰκουμενικός Σας Λόγος.

Καὶ ὅταν αὐτὴ εἶναι ἡ πανθομολογούμενη διεθνὴς προσφορά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δὲν θὰ μπορούσα νὰ διαφωνήσω καὶ μὲ τὴν προχθεσινὴ δήλωσή σας κατὰ τὴν ἀναχώρησή σας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη σχετικὰ μὲ τὴν προσφορά τοῦ Πατριαρχείου καὶ στὴν προσέγγιση τῶν λαῶν Ἑλλάδας καὶ Τουρκίας.

Καὶ ἀπὸ πλευρᾶς μας θεωροῦμε τὸ Πατριαρχεῖο θεομὸ ἐνωτικὸ καὶ παράγοντα προσέγγισης μεταξὺ τουρκικοῦ καὶ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θέλω νὰ πιστεύω δέ, γιὰ τὴν ὑπάρχοντα μερικὲς ἐνδείξεις, ὅτι καὶ ἡ τουρκικὴ πολιτικὴ ἡγεσία ἀναγνωρίζει σὺν μέρεσιν μας τὴ σημασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Παναγιώτατε,

τὸν ἐπόμενο χρόνο ἡ Ἱερά Πατριαρχικὴ Μονὴ τῆς Πάτμου θὰ γιορτάσει τὰ 900 χρόνια ἀπὸ τὴν ἱδρυσή της. Ἡ ἐπέτειος αὐτὴ θὰ δώσει τὴν εὐκαιρία τῆς παρουσίας σας καὶ πάλι κοντὰ μας πιστεύουμε, ἀλλὰ τῆς παρουσίας ἐπίσης καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ πνευματικοῦ χώρου ἀπ' ὅλο τὸν Κόσμο. Ἐκεῖνη τὴν περίοδο, ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔχει ἐπίσης ἀναλάβει τὴν Προεδρία τῆς ΕΟΚ καὶ θὰ ἐξισοσταθεῖ σὺν ἐπικεντρω τῶν Εὐρωπαϊκῶν τουλάχιστον πρωτοβουλιῶν.

Ὅλοι μαζί, πολιτικὲς καὶ ἐκκλησιαστικὲς ἡγεσίες, ἂς συμφωνήσουμε ἀπὸ τώρα νὰ στείλουμε μαζί τὸ μήνυμα τῆς Εἰρήνης, ἀπὸ τὸ ὥραϊο αὐτὸ νηοὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τῆς Ἀγάπης.

Εἶναι συμβολικὸ ἵσως ὅτι ἡ Πάτμος εἶναι ταυτόχρονα καὶ τὸ νηοὶ τῆς Ἀποκάλυψης.

Γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῆς τρομερῆς Ἀποκάλυψης τῆς ἐποχῆς μας, τοῦ κινδύνου τῆς πυρηνικῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐξαφάνισης τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἔχουμε δώσει μέχρι σήμερα τοὺς ἀγῶνες μας, πολιτικοὶ καὶ πνευματικοὶ ἡγέτες. Δὲν νομίζω πὼς θὰ ἐπῆρχε πὺρ κατάλληλος

καὶ πὺρ συμβολικὸς χάρος καὶ στιγμή γιὰ νὰ ἐνώσουμε ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ φωνή μας κατὰ τῆς τρομερῆς Ἀποκάλυψης ποὺ ἀπειλεῖ τὸν Πλάνητὴ μας.

Μὲ τὴν πεποίθησι ὅτι θὰ μᾶς δώσετε τὴ χαρὰ τῆς νέας αὐτῆς παρουσίας Σας τὸν ἐπόμενο χρόνο, μὲ τὴς εὐχῆς μου γιὰ μακροχρόνιαν καὶ ἀσθενητὴ τὴ λάμψη τοῦ Πατριαρχικοῦ σας Ἔργου, εὐχόμενος δὲ ἐπιτυχία καὶ πάλι σὺν νέες Σας ἐπισκέψεις, ὑψώνων τὸ κύπελλο στὴν προσωπικὴ σας ὑγεία καὶ τῆς Σεβαστοῦς Ἱ. Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου».

Ὁ Παναγιώτατος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

«Ἐξοχώτατε κύριε Πρωθυπουργέ,

Μακαριώτατε,

Ἐξοχώτατα μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως,

Ἱερωτάτοι,

Φίλοι συνδατυμένους,

Περὶ τὴν κοινὴν τράπεζαν ἐκαλλιτεργήθησαν καὶ ἀνεπύχθησαν οἱ καλλίτεροι καὶ θερμότεροι δεσμοὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ τὴν κοινὴν τράπεζαν παρεδόθησαν εἰς τοὺς αἰῶνας ὅχι μόνον αἱ ὑψηλῆς στάθμης πνευματικαὶ πανδαισίαι, ἀλλὰ καὶ αἱ θεμελιωδέστεραι ἀρχαὶ τῆς ὁργανωμένης κοινωνίας ἐν τῷ ἀπαρμιλλῶν πολιτισμῷ τῶν προγόνων ἡμῶν, διὰ τὸν ὁποῖον πολιτισμὸν τὸ Συμπόσιον ὑπῆρξε πολυλάκις ἡ βάσις τῶν εὐγενεστέρων ἐκδηλώσεων τῶν μεγαλυντέρων διανοιῶν τῆς προγονικῆς σοφίας, μάλιστα δὲ τοῦ Πλάτωνος.

Ἐὰν εἶναι ἀληθὲς —καὶ εἶναι ἀσφαλῶς ἀληθὲς— ὅτι οἱ αἰῶνες ἀντιγράφουν ἀλλήλους, σήμερον παρακαθήμενοι περὶ τὴν κοινὴν ταύτην τράπεζαν, τὴν ὁποῖαν προφρόνως παρέθηκες πρὸς τιμὴν ἡμῶν καὶ τῆς τιμῆς Συνοδείας ἡμῶν ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀνεπιφύλακτως ὅτι, ἐν ἀναλόγῳ συμπόσιῳ εὐρισκόμενοι, διακατεχόμεθα ἀπὸ ἀνάλογα αἰσθημάτων καὶ θεωροῦμεν τὴν εὐκαιρίαν ὡς ἀπολύτως σημαντικὴν δι' ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς, ἐφ' ὅσον εἰς τὸ συμπόσιον τοῦτο διαπιστοῦμεν σφρηχλατομένους τοὺς δεσμοὺς τῆς τιμῆς μὲν καὶ ἀγάπης καὶ προσηλώσεως τοῦ εὐσεβοῦς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὴν Μητέρα αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν ἐκθρόνισαν καὶ διαθερμάνισαν αὐτὸν διὰ μέσου μακρῶν αἰώνων καὶ ποικίλων ἀναμοχλεύσεων, σιοργῆς δὲ καὶ εὐλογίας καὶ εὐχῆς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν εὐγενῆ αὐτὸν Λαὸν καὶ πρὸς τὴν ἐντιμὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Ὅντως, κύριε Πρόεδρε, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς εἴμεθα ὑπερήφανοι διὰ τοὺς ὑφισταμένους τοῦτους δεσμοὺς μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἐκπροσωπούσης αὐτὸ Κυβερνήσεως ἅψ' ἐνός, καὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἅψ' ἐτέρου, καὶ χαίρομεν διαπιστοῦντες τὴν ὑπάρχουσαν διάθεσιν καὶ τὴν ἐπιμεμαρτυρημένην ἀμφοτέρωθεν ἀπόφασιν, ὅπως ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ὑπάρχῃ κοινὴ πορεία, ἀποβλέπουσα εἰς τὸ καλὸν τοῦ Ὁρθοδόξου ἡμῶν Γένους καὶ εἰς τὴν στερέωσιν τοῦ αἰωνοβίου πνευματικοῦ Θεσμοῦ, οἷος εἶναι ἡ Ἀ-

γία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας, χάριτι Θεοῦ καὶ συναντιλήφει καὶ συνοδοιπορία τῶν προθύμων συναδελφῶν ἡμῶν, προκαθήμεθα.

Εὐκαιρον θεωροῦμεν ὅπως κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην διαθεβαιώσωμεν Ὑμᾶς καὶ τοὺς πολυτίμους ἐν τῇ Κυβερνήσει συνεργάτας Ὑμῶν, διὰ προσκαρτεροῦντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, καὶ δὴ καὶ ἐν ἡμέραις οὐχὶ εὐκόλοις, οὐ πανόμεθα δεόμενοι τοῦ Κυρίου, ὅπως Ὁδὸς κρατῇ τὸ Γένος ἡμῶν, ἐνλογῇ τὰς προσδοκίας τοῦ πιστοῦ λαοῦ τῆς εὐγενοῦς ταύτης Χώρας, ἐνισχύῃ τὰς ἀνωθεν ταχθείσας αὐτοῦ ἐξουσίας καὶ τὸ πολύμοχθον ἔργον αὐτῶν καὶ ὁδηγῇ τοὺς πάντας ὑπὸ τὸν γαλαῶν τοῦτον οὐρανὸν ἀπὸ προόδου εἰς πρόοδον καὶ ἀπὸ εὐτυχίας εἰς εὐτυχίαν, ἵνα ἐκκληροῖ ἡ φιλιότης αὐτῇ Χώρα τὴν ἀνὰ τὸν κόσμον ἀποστολὴν αὐτῆς, ἀποστολὴν εἰρήνης, τάξεως καὶ ἀδελφοσύνης μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀγαθῆς θελήσεως, ἅμα δὲ καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ὁρθοδόξως προσκυνουμένου Ἐνὸς καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Ἐπιτρέψατε ἡμῖν, κύριε Πρόεδρε, ὅπως ἐγείρωμεν τὸ κύπελλον ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὑπὲρ τῆς κατὰ πάντα ἐνισχύσεως Ὑμῶν προσωπικῶς καὶ τῶν πολυτίμων συνεργατῶν Ὑμῶν ἐν τῷ πολυεθνῶν ἔργῳ τῆς διακινδυνεύσεως τῆς ἀγαπητῆς ταύτης Χώρας καὶ τῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐτυχίᾳ ἀναπτύξεως ταύτης, καὶ ὑπὲρ τῆς προσωπικῆς Ὑμῶν εὐτυχίας, καὶ εὐχρητῶμεν πατρικῶς μόνιμον καὶ ἀδιασάλευτον τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἐν τῇ ζωῇ πάντων ὑμῶν.

Στις 5 μ.μ. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης πραγματοποιεῖ ἐπίσκεψιν στὸ Κεντρικὸ Κτίριο τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Προηγούμενως τὸν ἐπισκέφθηκε στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία» ὁ Ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀντώνης Τρίτσης, ὁ ὁποῖος μὲ ἀφορμὴ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Παναγιωτάτου στὴν Ἑλλάδα ἀπηρτύθη τὸ παρακάτω Μήνυμα πρὸς τὴ σπουδάζουσα νεότητα:

«Μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση καὶ χαρὰ ἡ Ἑλληνικὴ ἐκπαιδευτικὴ οἰκογένεια, ἐκπαιδευτικοί, σπουδάζουσα νεολαία, ὅλοι μας, χαιρετίζουμε τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κ. Δημητρίου.

Ἡ ἐπίσκεψιν αὐτὴ ἀποτελεῖ μεγάλο γεγονός, τονώνει τὴν ἐνότητα τῶν Ὁρθοδόξων λαῶν, σοφίγγει τὶς σχέσεις μεταξὺ ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς καὶ προωθεῖ τὸ μῆνυμα τῆς εἰρήνης.

Ὁ Πατριάρχης κομίζει καὶ στὴν Ἑλλάδα τὸ οἰκουμενικὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων ὅπως αὐτὸ βιώνεται ἀπὸ ὁλόκληρο τὸν ὁρθόδοξο χριστιανικὸν κόσμον.

Ἄς θυμηθοῦμε ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ κοσμογονικὴ συνάντησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὸν Χριστιανισμό. Πολιτισμικὴ τῆς ἔκφρασις ὑπῆρξε ὁ μέγας Βυζαντινὸς πολιτισμός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ θεμέλιο ὅχι μόνον τοῦ σύγχρονου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ.

Γιὰ ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες ὑπάρχει μία πρόσθετη ἀξία. Ἡ ἀφιξὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ξαναζωντανεῖ τὴν πολύτιμη ἱστο-

ρική μνήμη τοῦ λαοῦ μας καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐμπνευση καὶ δύναμη γιὰ τοὺς σημερινούς ἀγῶνες τοῦ ἔθνους.

Ἡ ψυχὴ μας δεμένη ἄρρηκτα μὲ τὰ πανάρχαια σύμβολα τοῦ ἔθνους πάντοτε ἀντιλοῦσε καὶ ἀντλεῖ ἀπὸ αὐτὰ ξέχωρες δυνάμεις καὶ πίστη.

Σὰς καλῶ ὅλους, νέοι καὶ νέες τῆς σπουδάζουσας νεολαίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν περισυλλογὴν ποὺ ἀρμόζει στὴν ὑψηλὴν περίστασις νὰ ἀποδώσετε τὴν ἰδιαίτερη σημασία του στὸ μῆνυμα τῆς ἐπίσκεψης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Χαιρετίζουμε καὶ πάλι τὸ μεγάλο γεγονός».

Ἐπίσης ὁ κ. Τρίτσης προσφώνησε τὸν Παναγιωτάτο κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν μὲ τούτα τὰ λόγια:

«Παναγιώτατε,

Σὰς ὑποδεχόμεστε σήμερα στὴν ἐκπαιδευτικὴ μας οἰκογένεια ὡς ἀκοίμητο φρονεῖ Θεομυτῶν.

Σὰς θεβαιώνουμε ταυτόχρονα ὅτι ἐμεῖς ἐδῶ στὸν ἱερὸ χώρο τῆς Παιδείας περιφρουροῦμε ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο ὑπάρχουν Θεομυτῆς: Τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος ὡς οἰκουμενικὴ ἱστορικὴ, πολιτισμικὴ καὶ πνευματικὴ ὄντοτητα.

Εἶναι μεσοτὸς συμβολισμῶν ὁ ἐρχομὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Προκαθήμενου τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν χώρο τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, καὶ μάλιστα ἐδῶ στὴν Ἀθήνα, καὶ δὴ στὸ πρῶτο Ἀνώτατο Πνευματικὸ Ἰδρυμα τῆς Σύγχρονης Ἑλλάδος.

Παίδεια καὶ Ἑλληνισμὸς εἶναι ἔννοιες ταυτόσημες. Καὶ ἡ Ὁρθοδοξία ὑπῆρξε δημιουργία τῆς κοσμογονικῆς συνάντησης τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὸν Χριστιανισμό. Ὑπῆρξε γόνιμη στιγμή καὶ τῶν δύο. Ἐξ αὐτοῦ καὶ ἡ μοναδικὴ πολιτισμικὴ ἔκφρασις τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖο κρατᾶνε οἱ πρὸς γερεῖς σημερινὲς ρίζες μας. Εἶναι συνφασμένος ὁ σύγχρονος Ἑλληνισμὸς μὲ τὴν Ὁρθοδοξία. Μόνον οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους καὶ οἱ ἀνιστόρητοι θὰ ἐπιθυμοῦσαν ῥήξιν.

Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στοχασμὸς ὑπῆρξαν τὸ μοναδικὸ ὄχημα μὲ τὸ ὁποῖο μπορούσε νὰ μεταφερθεῖ τὸ νέο μῆνυμα, ὁ νέος ἱερὸς λόγος — ὁ Χριστιανικὸς — τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφοσύνης τῶν λαῶν, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἴσης ἀξίας τῶν ἀνθρώπων μὲ ὁλόκληρη τὴν Οἰκουμένη.

Μῆνυμα ἐπαναστατικὸ ποὺ διακινεῖ ἀκατάπανστα τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση πρὸς τὴν ὑπέρβαση καὶ μάλιστα σὲ τοῦτον τὸν κόσμον ποὺ ζοῦμε.

Αὐτὴ ἡ σιάση ἀπέναντι στὴν ὁλότητα τῆς ζωῆς πνευματικὴ καὶ ὕλική καὶ ἡ ἐπαναστατικότητά δίνει ταυτόχρονα στὴν Ὁρθοδοξία τὴν μοναδικότητά της.

Ὁ θεῖος λόγος, οἱ λέξεις τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι «λέξεις σὲ ἔκρηξιν». Λόγοι ἀγρυπνίας συνείδησης. Διαγράφουν ἐπίσης τὸ δικό μας χρέος, τοῦ καθενὸς καὶ ὅλων μαζί.

Ἀκούσαμε μὲ προσοχὴ καὶ αἰσθησι εὐθύνης τοὺς λόγους καὶ τὶς παραινέσεις σας γιὰ τὸ σήμερα στὴν

ιστορική καμπή πρὸς τὴν τρίτην χιλιετίαν μετὰ Χριστόν.

Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς θεβαιώσω, Παναγιώτατε, διὲς εἰς ποῦ ἔχουμε τὴν ὑψηλὴν εὐθύνη τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ τῆς γενικότερης Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας θὰ ἀνταποκριθούμεν.

Εἶπε ἐπίσης ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας:

«Γνωρίζουμε, Παναγιώτατε, διὲς ἐὰν ἡ θεολογία ὀλιγωρήσῃ στὴν σύγχρονη ἐκρηκτικὴ ἐποχὴ μας, τότε τὸν δρόμον πρὸς τὸν Θεὸ —τὴν δημιουργίαν τοῦ σύμπαντος— θὰ δείχνει οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἀποκλειστικὰ ἢ σύγχρονη Φυσικὴ. Τότε ὁ κόσμος θὰ παραμένει φτωχός.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ὑπέρβαση δὲν ἱκανοποιήθηκε ποτε ἀπὸ τὴν λογικὴν - ἐπιστημονικὴν σκέψιν. Καὶ ὁ ἀνθρώπος παραμένει ἀνικανοποίητος καὶ φτωχὸς πνευματικᾶ.

Μᾶς χαροποίησαν τὰ μηνύματα καὶ οἱ παραινέσεις σας. Γινώσκουμε πῶς αἰσιόδοξοι.

Ἐπιστήμες, Μαθηματικά, Φιλοσοφία, γράμματα, τέχνες, Θεολογία προχωροῦν μαζὶ στὸν δρόμον τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας. Ἄλλοιως ἡ Παιδεία δὲν θὰ ἦταν Ἑλληνικὴ. Δὲν θὰ ἦταν Παιδεία.

Ὑπερθυμίζουμε κάποιες ἀπὸ τὶς πρωτοβουλίας τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἀπὸ τὸν χρόνον εὐθύνης τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θεοσκευμάτων. Μὲ τὴν ἐνκαιρία τῆς σημερινῆς ὑψηλῆς περιστάσεως προσθέτουμε ταυτόχρονα κάποια νέα θέματα. Θυμίζουμε: Τὴν προστασία, καλλιέργειαν καὶ διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας.

Σὲ αὐτὸ προσθέτουμε σήμερον τὴν πρόθεσίν μας νὰ συντρέξουμε ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες θεολογικὰς σχολὰς καὶ στὴν συνέχειαν ὅλες τὶς Χριστιανικὰς σχολὰς ὥστε τὰ ἱερὰ κείμενα νὰ σπουδάζονται σὲ κάθε ἄκρῃ τῆς γῆς στὴν γλῶσσα ποὺ ἐγγράφηκαν, τὴν Ἑλληνικὴν, σὺν τῷ πρωτότυπον.

Θυμίζουμε

—Τὴν ἀνάδειξιν τῆς Ἑλλάδος σὲ παγκόσμιον κέντρο σπουδῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερον.

Σὲ αὐτὸ προσθέτουμε σήμερον τὴν πρόθεσίν μας καὶ τὴν συνδρομὴν μας ἢ Ἑλλάδα νὰ γίνῃ φωτοδὸλον παγκόσμιον κέντρο σπουδῶν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Καλοῦμε σήμερον, μὲ τὴν ἐνκαιρία τῆς ὑψηλῆς ἐπίσκεψης τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδοξίας τὶς θεολογικὰς μας σχολὰς νὰ διατυπώσουν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τὶς προτάσεις τους.

Πεποιθήσῃ μας εἶναι διὲς μὲ τὶς ιδέες του καὶ τὶς πνευματικὰς του ἀξίες τὸ ἔθνος θὰ κερδίσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ αὐτῆς τῆς Ἐποχῆς.

Παναγιώτατε,

Σᾶς καλωσορίζουμε καὶ πάλιν μὲ ἀγάπην καὶ ἱστορικὴν συγκίνηση καὶ σᾶς συναπαντιοῦμε στὴν μεγάλη πορεία σας ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἀδελφότητος τῶν λαῶν. Γιὰ ἐμᾶς εἶναι ταυτόχρονα πορεία ἐργασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοῦ ὁποῦ ἡ ἱστορικὴ ἀντι-

χὴ μετριέται ὅχι μὲ ἰουδαίους καὶ αἰῶνες ἀλλὰ μὲ χιλιετίες.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε.

Στὴν αἴθουσαν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην χαίρεται ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου, Καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς κ. Μιχάλης Σταθόπουλος μὲ τὰ ἀκόλουθα:

«Παναγιώτατε,

Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν αἰσθάνεται ἰδιαίτερην τιμὴν γιὰ τὴν σημερινὴν παρουσίαν Σας στὴ Μεγάλῃ Αἴθουσᾳ Τελετῶν του καὶ Σᾶς ὑποδέχεται μὲ θαυμάσιαν συγκίνηση.

Συγκίνηση εὐνόητη ὅχι μόνον γιὰ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀποτελεῖ τὸ κορυφαῖον σύμβολον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ὑπῆρξιν ἐπὶ αἰῶνες τὸ Παλλάδιον τοῦ Γένους τόσο σὲ περιόδους ἀκτινοβολίας, ὅσο καὶ σὲ στιγμὰς κρίσεως. Ὁ θυζαντινὸς ἑλληνισμὸς εὐρίσκει στὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἕνα ὑψηλὸ καὶ αὐθεντικὸν ἐκφραστήν.

Πέρα ἀπὸ τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ θεσμὸν, λόγον συγκίνησης γιὰ μᾶς ἀποτελεῖ καὶ τὸ διὲς τὸ πρόσωπον τοῦ σημερινοῦ Προκαθημένου τοῦ Πατριαρχείου ἐκφράζει μὲ συνέπεια καὶ μὲ εὐρύτητα πνεύματος ὅχι μόνον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν διαχρονικὴν καὶ οἰκουμενικὴν διάστασιν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ προσηλῶν μὲ ταπεινοφροσύνην καὶ σεμνότητα μὲν, ἀλλὰ σθεναρὰ τὶς διορθώσεις, διαχριστιανικὰς καὶ διαθρησκευτικὰς σχέσεις ποὺ ἀντικατοπτρίζουν τὴν πῶς σύγχρονην κατανόησιν τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν κόσμον. Χθὲς ἀκόμη τὸ μεσημέρι μᾶς μιλήσατε, Παναγιώτατε, γιὰ τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ σπέρματι τῆς εἰρήνης».

Ἡ πορεία Σας εἰρήνης καὶ ἀγάπης πρὸς ὅλες τὶς ὁρθόδοξες καὶ τὶς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία (πορεία) ἐντάσσεται καὶ ἡ ἐπίσκεψίς Σας στὴν Ἑλλάδα, φέρει στὴν μνήμην τὸ κείμενον τῆς Γ' Προσυνεδρίου Πανορθόδοξης Διάσκεψης (1986) γιὰ τὴν συμβολὴν τῶν τοπικῶν αὐτοκέφαλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στὴν ἐπικράτησιν τῶν μεγάλων ιδεῶν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν λαῶν καὶ γιὰ τὴν ἄρσιν τῶν φυλετικῶν διακρίσεων. Μέσα ἀπὸ τὸ εὐγλωττο αὐτὸ κείμενον κατανοοῦμε τὸ πληρέστερον περιεχόμενον τῆς πορείας Σας, γιὰ τὴν μὲ τὸ κείμενον αὐτὸ ἐκφράζεται ἡ σύγχρονη ἀγωνία ὅλων μας, γιὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ πυρηνικοῦ πολέμου καὶ γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης μὲ ἐλευθερίαν καὶ κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Καὶ συγχρόνως ἡ πορεία Σας ἀποτελεῖ ἐγγύησιν γιὰ τὴν εὐρύτερη καὶ πληρέστερη ἐνεργοποίησιν τῶν κατὰ τόπους αὐτοκέφαλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ποὺ γιορτάζει ἐφέτος τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴν του καὶ ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἦταν ταγμένον ν' ἀποτελεῖ τὸν συνεκτικὸν δεσμὸν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδας, αἰσθάνεται συνδεδεμένο στὴν πορεία τῆς ἱστορίας του, μὲ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

ως, τὸ σύμβολο αὐτὸ τῶν παραδόσεων τοῦ γένους.

Καὶ ἡ μεγάλη προσφορά τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς, τὸν περασμένο καὶ τὸν παρόντα αἰῶνα, σὴν ἐκπαίδευση τῶν Θεολόγων, λαϊκῶν καὶ ἱερωμένων, καθὼς καὶ σὴν διαμόρφωση τῆς ὅλης Θεολογικῆς υποδομῆς γιὰ τὴ σύγχρονη ταυτότητα τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν κόσμο ἀποτελεῖ πρόσθετο σημαντικό λόγο πνευματικῆς συνάντησης τοῦ Ἰδρύματός μας μὲ τὴν Κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἀκόμη ἔχουμε πλήρη συνείδηση ὅτι ἡ θεολογικὴ ἔκφραση τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἀρρηκτὰ δεμένη ὅχι μόνο μὲ τὴν κλασσικὴ ἑλληνικὴ διάνοηση, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν πόλιν τῆς Ἀθῆνας· σὴν φιλοσοφικὴ τῆς Σχολῆς ἦταν, πρὶν ἀπὸ αἰῶνες, ὅπου κυρίως δινόταν ἡ γενικὴ μόρφωση τοῦ κλήρου, πρὶν τὴν κλείσει ὁ Ἰουστινιανός, ὅποτε τὸ ρόλο αὐτὸ ἀνέλαβαν κυρίως οἱ Φιλοσοφικὲς Σχολὲς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Νικαίης. Στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Ἀθῆνας ἦταν, ὅπου σπουδάσαν οἱ (Μεγάλοι Πατέρες) καὶ Θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν 4ο καὶ τὸν 5ο αἰῶνα. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο στοιχεῖο τῆς ὁρθόδοξης παράδοσης.

Παναγιώτατε,

Ἡ πορεία Σας, πορεία εἰρήνης καὶ ἀγάπης, περικλείει ὁλόκληρο τὸ μήνυμα τῆς ἐδῶ παρουσίας σας. Ἡ ἀγάπη εἶναι προϋπόθεση τῆς εἰρήνης ἀλλὰ καὶ τῆς δίνει τὸ ἀπόλυτο νόημά της. Καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη, πὸν «πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει», πὸν «οὐδέποτε ἐκλίπεται», δὲν εἶναι στατικὸ συναίσθημα, ἀλλὰ ἐνεργὸς κίνηση πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς τὸ συνάνθρωπο, πρὸς τὴν κοινωνία, πρὸς τὸν κόσμο.

Ἀπὸ τὸ χῶρο αὐτὸν τοῦ πνεύματος ἐπιτρέψτε μου νὰ ἐκφράσω τὴν εὐχή, ἡ πορεία Σας νὰ ἐνεργοποιήσῃ πληρέστερα τὴ χριστιανικὴ κοινότητα σὲ ἓνα εὐρύτερο ἄγωνα γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς δικαιοσύνης, τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου».

Κατόπιν ἀπηύθυνε χειρετισμὸ ὁ Κοσμήτωρ κ. Β. Τσάκωνας, ὁ ὁποῖος εἶπε:

«Παναγιώτατε,

Μὲ αἰσθήματα θαυμάσιου σεβασμοῦ, τιμῆς καὶ ἀγάπης ἀνυποκρίτου, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐποδέχεται σήμερον τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα εἰς τὸν περίκλυτον τοῦτον ναὸν τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ ἀγαλλομένην ποδὶ σκιρτᾷ καὶ χαίρει διὰ τὴν ὑψίστην ταύτην τιμὴν τοῦ διαδόχου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολήν, εἰς στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν συμπληροῦνται 150 ἔτη δράσεως, ἀκμῆς καὶ προσφοράς τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων διδαγμάτων εἰς τὸν κόσμο».

Καὶ εἶναι, Παναγιώτατε, εὐλογος καὶ δικαιολογημένη ἡ χαρὰ μας, διότι ἔχομεν ἀνάμεσά μας τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη, τὸν ἐκφραστὴν τῆς ἐνό-

μητος πασῶν τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὸν πεπνυμένον οἰακοσιτρόφον τῆς δλκάδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν πνευματικὸν Ἠγέτην συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατεσπαρμένης ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ δράσης εὐεργετικῶς εἰς ἓνα κόσμο διψῶντα τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εἰρήνην.

Σὰς ὑποδεχόμεθα, Παναγιώτατε, ὡς δρόσον Ἀερώμων, ὡς μουσικὴν τοῦ πνεύματος σάλλιπγα, ὡς φορέα τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ, τῆς πάντα νοῦν ὑπερεχούσης, ὡς μεγάλης Βουλῆς ἄγγελον, ὡς σύμβολον καὶ κήρυκα τῆς ζωῆς μαρτυρίας διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, προσέτι δὲ καὶ ὡς συνεχιστὴν μιᾶς μακραίωνος ἀκτινοβολούσης θεολογικῆς παρουσίας καὶ πρωτοπορίας, τὴν ὁποίαν ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος πάντοτε προσέφερε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν κόσμο. Ἐκεῖθεν ἐξεπορεύθησαν τὰ πάγχρονα στόματα τοῦ Λόγου, οἱ θεηγόροι Πατέρες, οἱ μελωδῆσαντες ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας μέλος ἐναρμόνιον θεολογίας, τὴν ὁποίαν ἡ Θεολογικὴ μας Σχολὴ καλλιεργεῖ καὶ ἀναπτύσσει.

Ἡ ἀνύστακτος μέριμνα καὶ φροντίς Ὑμῶν δι' ὅλας τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, ἡ πορεία εἰρήνης καὶ ἐπισκέψεως, τὴν ὁποίαν ἔχετε ἀναλάβει καὶ ἡ συνετὴ ἐκ μέρους Σας ἀντιμετώπισις τῶν διαφορῶν συγχρόνων προβλημάτων καθιστοῦν Ὑμᾶς πόλιν ἐπάνω ὅρους κειμένην καὶ λύχρον καίοντα ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἀπαστρέποντα μαρμαρυγὰς θείων μηνυμάτων, πρὸς τὰ ὁποῖα μηνύματα προσβλέπει μετὰ χριστιῶν ἐλπίδων σύμπας ὁ ὁρθόδοξος κόσμος.

Μὲ αὐτὰ τὰ αἰσθήματα χαίρειζομεν τὴν ἐδῶ παρουσίαν Ὑμῶν, ὡς εὐλογίαν Θεοῦ, ὡς ἀπόδειξιν τοῦ οἰκουμενικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς μας καὶ ὡς πλήρωμα Θεολογίας.

Ἐξαιτούμεθα δὲ τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Ὑμῶν διὰ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ διὰ πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Περαιῶν δὲ θαυσεβάστως εὐχομαι πλήρη εὐδωσιν τῶν οἰκουμενικῶν ὁραματισμῶν τοῦ παλαιφάτου κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, κραταίωσιν αὐτοῦ εἰς αἰῶνα αἰῶνος καὶ μακρότητα ἡμερῶν εἰς Ὑμᾶς καὶ τὴν σεπτὴν συνοδείαν Ὑμῶν, ὥστε, ὡς μέχρι τοῦδε, ἐν αὐταπαρνήσει καὶ καθαρᾷ συνειδήσει νὰ διαγγέλλετε τὸ πρόβλημα Κυρίου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ ἡγεμόνων καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Ἐν χαρᾷ δὲ καὶ ἀγαλλιάσει μετὰ τοῦ Προφήτου ἀναφωνῶν Παναγιώτατε, «ὡς ὥραι οἱ πόδες Σου, εὐαγγελιζομένου εἰρήνην, εὐαγγελιζομένου ἀγαθῶν» (Ρωμ. 10,15)».

Ὑστερα, ἐκ μέρους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης ἐξεφώνησε τὸν παρὰ κάτω λόγο:

«Παναγιώτατε δέσποτα,

Ἐν ἀγαλλιάσει πολλῇ καὶ συγκινήσει θαθεῖα ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀθηνῶν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου δεξιούται σήμερον τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, θεωροῦσα ὡς εὐλογίαν Θεοῦ

ὅτι Αὕτη εὐηρεσίσθη νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν θεοφιλὴς παρουσία τῆς Ὑμετέρας Παναγιώτης καὶ τῆς σεπτῆς τῆς συνοδίας ἐμποιεῖ ἰδιαιτέραν τιμὴν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν καθίδρυμα, εἰς δ' αὕτη ἀνήκει, τὸ συνειδητοποιεῖν ἐγγυμένως ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς χώρας του τυχάνει γνησία καὶ πιστὴ θυγάτηρ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Νῦν δὲ ἐν τῇ πνευματικῇ ἀνασιροφῇ ταύτῃ παρέχεται ἡμῖν ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπολήσωμεν ἐν βαθείᾳ κατανύξει τὴν μαρτυρικὴν, ἀλλ' ἐν ταύτῃ καὶ ἐνδοξον, πορείαν τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὰς μεγάλας μορφὰς τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, τοὺς τραχεῖς καὶ συνεχεῖς ἀγῶνας πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης, τὰ θεολογικὰ ἐπιτεύγματα ὁρθῆς καὶ ἀκριβοῦς διαιτυπώσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τὰς πραγματώσεις εἰλικρινῶν σχέσεων ἀγάπης καὶ συνεργασίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἄλλαις χώραις ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.

Ἡ εἰς τὸ παρελθὸν γοητευτικὴ ἀναδρομὴ αὕτη καὶ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῶν ἡμερῶν ἐν αἷς ζῶμεν δημιουργοῦν εἰς πάντας ἡμᾶς τοὺς ὁρθοδόξους χριστιανούς, τοὺς συνεχιστὰς καὶ φορεῖς τοῦ πνεύματος τῶν ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν ἱερὰν ὑποχρέωσιν οὐ μόνον νὰ συσφίξωμεν τοὺς συνέχοντες ἡμᾶς δεσμούς ἀγάπης καὶ συνεργασίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐν ἐνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν πίστει νὰ εὐαγγελισθῶμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ «οἷς οὐκ ἀνηγγέλθη» περὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀγωνιζομένη τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ἔχει ὡς πανοθενὲς ὄπλον τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Αἱ δ' ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι θεμελιούνται ὁργανικῶς ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Ἐνα Κύριον μιᾶς πίστεως τῶν, διὸ καὶ ὀφείλουν νὰ ἀναπτύσσουν ἀεὶ μᾶλλον τὰς πρὸς ἀλλήλας ἀδελφικὰς τῶν σχέσεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτὰς προβλημάτων. Τὴν ἀγάπην τῶν δὲ ταύτην αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δὲν περιορίζουν εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλας σχέσεις τῶν, ἀλλ' ἐπεκτείνουν καὶ πρὸς τοὺς ἀπεσχιζομένους ἢ καὶ ἄλλως πως ἀποκλινόντας ἀπὸ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως. Εὐνόητον δ' ἐστὶ ἐν τῷ ἐντεῦθεν δικαιολογουμένῳ διαλόγῳ πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους «οὐ συγχωρεῖ συγκατάθεσιν εἰς τὰ τῆς πίστεως», ἀλλ' ἐπιβάλλεται ἡ ἐν πνευματικοῖς λόγοις καὶ ἔργοις πειστικὴ ἀνάδειξις τῆς ἀπαρασαλεύτου ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς θερμορρογῶς δυνάμεως τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Τὸν διάλογον τοῦτον αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἐπιχειροῦν ἐν ἐνὶ πνεύματι, παραδοσιακῇ συνέσει καὶ ὁμολογιακῇ εὐαισθησίᾳ.

Διὰ τῆς τοιαύτης συνεργασίας καθιστώσα ἡ Ὁρθόδοξία τὴν παρουσίαν τῆς αἰσθητῆς, δύναται νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐπιτυχῶς τὰ ἑκάστοτε ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ καὶ καθόλου ἀνθρωπότητι ἐγειρόμενα προβλήματα. Παρθόδοξοι διασκέψεις καὶ διάλογος μετὰ τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου δύναται νὰ τελεφεύρῃ, ἐὰν ἡ Ὁρθόδοξία ἐμφανίζεται ἡνωμένη ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ προσητοιμα-

σμένη ἐν πνεύματι πρωτοχριστιανικῆς ἀπλότητος καὶ ταπεινοφροσύνης, ἐπιδιώξεως ἀγαθῶν ἔργων καὶ διακηρύξεως τῶν ἀρχῶν τῆς ὁρθοδόξου οἰκουμένης. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πνευματικοὶ ταγοί, στερεῶς ἐχόμενοι τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ ὑπεραμνόμενοι τῆς διὰ τῆς συνειδήσεως τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρουμένης ἀληθείας, δύναται καὶ ἀρχαίους θεσμούς νὰ ἀναμορφώσουν καὶ εἰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῆς ἀγωνιώσης ἀνθρωπότητος νὰ ἀνταποκριθῶν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριᾷδι Θεοῦ. Ἡ πορεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, ἥν μετὰ τοιαύτης συνέσεως καὶ ἐλπίδος προετοιμάζει ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, εἶναι πορεία προσαρμογῆς τοῦ μηνύματος τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὰ σύγχρονα αἰτήματα τῆς ἀνθρωπότητος.

Περαιτέρω, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μὴ λησμονοῦσα τὸν οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα τῆς καθολικότητός της καὶ τὴν καινὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη», ἀλλὰ τὴν ἀγάπην αὐτῆς πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους παρέχουσα, πρέπει νὰ προωθῇ ἐν συνεχῶς ἐντεινόμενη προσπάθειᾳ τὴν προσφορὰν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς σωτηρίας πρὸς τοὺς παντελῶς ἀγνοοῦντας αὐτό.

Ἡ ἱερὰ τῆς Θεολογίας ἐπιστήμη, ἡ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς Θεολογικαῖς Σχολαῖς τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καλλιεργουμένη συμβάλλεται μεγάλως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καταβαλλομένης προσπάθειας διὰ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Προσβλέπουσα δ' ἐπὶ «τὸ θραβεῖον τῆς ἁνῶς κλήσεως», ὑπέκειται ἐπὶ τὸ δυσχερὲς αὐτῆς ἔργον ἐν μέσῳ τῆς ὑπὸ τῶν παντοίων τῆς ἀπιστίας ἀνέμων «ριπιζομένης συγχρόνου ἀνθρωπότητος. Δύναμαι νὰ παράσχω τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς Θεολογικὴ Σχολή, ὡς σῶμα καὶ διὰ τῶν καθ' ἑκάστον μελῶν της, θὰ συνεχίσῃ τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προσφορὰν τῶν ὑπηρετιῶν της, διὸ καὶ εὐλαβῶς ἐξαιτοῦμαι ὑπὲρ εὐδοκίᾶς τοῦ ἔργου της τὰς τῆς Ὑμετέρας Παναγιώτης εὐλογίας».

Στὸν Παναγιώτατο ἐπιδόθηκε ἀπὸ τὸν Πρύτανη εἰδικὸ τιμητικὸ ψήφισμα. Τὴν ἐκδήλωσιν πλαισίωσε ἡ χορωδία «Μαῖστορες τῆς ψαλτικῆς τέχνης» ὑπὸ τῇ διεύθυνσιν τοῦ Ἀναπληρωτῆ Καθηγητῆ κ. Γρηγόρη Σπάθη. Στὸς ἀνωτέρω ἀντιφώνησε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

«Κύριε Ὑπουργέ,
Κύριε Πρύτανη,
Κύριοι Πανεπιστημιακοὶ Καθηγηταί,
Κύριοι Φοιτηταί τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστήμης,
Ἀλκιμος φοιτῶσα Νεολαία,

Ἔχομεν βαθυτάτην συνείδησιν ὅτι εἰσέλθομεν ὑπὸ τὴν Στέγην ἐνὸς ἐκ τῶν ἱερωτέρων θεσμῶν τῶν πνευματικῶν ἐπιδόσεων τοῦ φιλοτίμου Γένους ἡμῶν, οἷος εἶναι τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ αἰωνίου τοῦτου Ἀσείως, Ἀσείως τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, τῶν μεγάλων σο-

φῶν τῆς ἀρχαιότητος, τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τῶν μεγάλων διανοιῶν τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν τεινιμημένων διδασκάλων τοῦ Γένους τῶν Κάτω τούτων Χρόνων, μέχρι καὶ τῆς σήμερον.

ὑπὸ τὴν Στέγην ταύτην ἐδριοκόμενοι τὴν σιγὴν αὐτὴν, ἀναλογιζόμεθα τὴν προσφορὰν, τὴν ὁποῖαν προσεκόμισεν εἰς τὸ Γένος ἡ πανεπιστημιακὴ αὕτη Ἑστία, ἡ ὁποία, συμπληρώσασα πρότινα ἐκατοντηνικονταετίαν τῆς ἀπαράμιλλου πνευματικῆς δοξάσεως αὐτῆς, ἀπέβη μία ἐκ τῶν εὐγενεσιτέρων κατακτήσεων τοῦ Ἑθνους, ἀποδώσασα εἰς αὐτὸ δεκάδας ἢ καὶ ἐκατοντάδας χιλιάδων σκαπανέων τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, καλλιεργητῶν τῆς νόθου σοφίας καὶ τῆς ἱερᾶς τοιαύτης, ἐργατῶν τῆς τεχνολογίας ὅσων καὶ τῆς θεωρητικῆς σκέψεως, καὶ, συνελόντι εἰπεῖν, ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι κατηράλωσαν ἑαυτοὺς ἐν τῇ ἐρευνῇ καὶ τῇ ἀναζητήσει τοῦ ἐξ ἀντικειμένου ἀληθοῦς, ἀγαθοῦ καὶ χρησίμου, καὶ ἐν τῇ προσφορᾷ, ἔργῳ καὶ λόγῳ, πράξει καὶ διανοίᾳ, ἐφαρμογῇ καὶ παραδόσει, τοῦ καλλιτέρου ἑαυτοῦ τῶν ὑπὲρ τῆς δημιουργίας μῖας ἐκάστοτε καλυτέρας γενεᾶς, μὲ σκοπὸν νὰ προωθηθῇ ἡ ἐπιστήμη καὶ νὰ ἀυξηθῶν οἱ ἐπιστήμονες, ἐμπειρομένων τῶν νέων ἐκάστης ἐποχῆς ἐπὶ τῆς ἀρχαίας προγονικῆς θεωρήσεως τῆς προόδου τῆς Φυλῆς, κατὰ τὸ ἀπαράμιλλον ἐκεῖνο «ἀμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶ καύρονες».

Καὶ ἂν ταῦτα πάντα ἰσχύουν διὰ τὴν ὅλην Πανεπιστημιακὴν Συγκρότησιν, ἥτις εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην ὅπως δεξιωθῇ ἡμᾶς ἐνταῦθα, καὶ δι' ἣν δεξιῶσιν ἐκφράζομεν θερμὰς εὐχαριστίας, ἐξίσουν καὶ μειζόνως ἰσχύουν διὰ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, πρὸς ἣν καὶ ἐξειδικεύομεν διὰ βραχέων τὸν λόγον.

Ἐὰν πᾶσα Πανεπιστημιακὴ Σχολή, φίλοι διδάσκαλοι καὶ διδασκόμενοι ἐν τῇ Θεολογικῇ ταύτῃ Σχολῇ, ἀποτελεῖ τὸ ἐργαστήριον ἐν ᾧ σφυρηλατοῦνται καὶ ἐξ οὗ ἀποδίδονται εἰς τὸ Γένος οἱ ἐκάστοτε στυλοῦται τοῦ πνεύματος γενικῶς, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ εἶναι τὸ ἰδιαζόντως ἱερὸν ἐργαστήριον, ἐξ οὗ ἐπαφελούνται τὸ τε Γένος συνολικῶς καὶ ἡ θησαυροφυλάξ κιβωτὸς αὐτοῦ Ἐκκλησία, ἡ τάξασα ἑαυτήν, φύσει καὶ θέσει, εἰς τὴν ὑψηρεσίαν τοῦ εὐσεβοῦς Λαοῦ τῆς Χώρας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς γενικώτερον. Ἐπομένως εἶναι μέγιστος ὁ σίγος, ὃν καλεῖσθε νὰ ἐπηρεστήσετε, καὶ πολλαπλοῦς ὁ προορισμὸς σας, ὥστε νὰ φανῇτε ὄχι μόνον δόκιμοι σκαπανεῖς τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ πρόθυμοι διάκονοι τοῦ αἰωνοδίου θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ ἐμπνευσμένοι διδάσκαλοι τῆς Φυλῆς, λόγῳ καὶ ἔργῳ ὁδηγοῦντες τὸ εἰς ὃ καλεῖσθε ἵνα ἀπευθυνθῇτε ποίμνιον, εἴτε ὑπὸ τὸ τεινιμημένον ῥάσον, εἴτε ὑπὸ τὴν τήβενρον ἢ τὴν στολὴν τοῦ διδασκάλου τῶν ἱερῶν γραμμάτων, εἰς νομὰς ψυχικῆς ἀνατάσεως καὶ σωτηρίας.

Ταῦτα λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἐλέῳ Θεοῦ Προκαθήμενος τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὕτη, ὡς γνωστόν, ἀπὸ αἰώνων μακρῶν καὶ εἰς καιροὺς δυσχειμέρους, συνεχίζουσα τὸ χρέος καὶ τὴν παράδοσιν παλαιότερων δεδοξαμέ-

νων ἐποχῶν, ἔταξεν ἑαυτήν, ὡς Μήτηρ Ἐκκλησία τοῦ Γένους, εἰς τὴν ὑψηρεσίαν τῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὴν θεωρείαν τῆς ἱερᾶς Ἐπιστήμης. Καὶ εἶναι θαθεῖα ἡ πεποίθησις αὐτῆς, ὅτι αἱ τύχαι τοῦ Γένους συμπέτουν πρὸς τὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰανάπαλιν, καὶ ὅτι τῶν καιρῶν μὴ ἐπιτερόντων εἰς ἄλλας θεσμικὰς δομὰς νὰ καλλιεργήσουν τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ῥάμματα, ἡ Ἐκκλησία, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐπέπρωτο νὰ κληθῇ καὶ ἐκλήθῃ ὅπως, σχεδὸν μόνον αὐτὸ, ἀναλάβῃ τὸ βαρὺ τοῦτο ἔργον, ὅπερ καί, χάριτι Θεοῦ, ἤγαγεν εἰς αἴσιον πέρας καὶ παρόδωκεν ἐν συνεχείᾳ τὴν σκυτάλην εἰς χεῖρας σιθαρὰς καὶ εἰς πνεύματα σημαίνοντα. Καρπὸς τούτου ὑπῆρξε τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοῦ νόθου τῶν Ναῶν μέχρι καὶ τῶν ταπεινῶν κατοικητηρίων σοφῶν διδασκάλων τοῦ Γένους, κυρίως ὅμως ὑπὸ τὴν στέγην τῶν ἐκασταχοῦ Θεολογικῶν Σχολῶν ἐκαλλιεργήθησαν ὄχι μόνον τὰ ἱερὰ ῥάμματα, ἀλλὰ καὶ ἡ καθόλου πατρὴα παιδεία, ἐφ' ὅσον Ὁρθόδοξος Θεολογία καὶ προγονικὴ σκέψις ἦσαν σίγος ταυτόσημοι. Λέγοντες ταῦτα ἀναφερόμεθα εἰς τὴν περίπυστον Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἐνταῦθα Θεολογικὴν Σχολὴν, μέχρι καὶ τῶν λοιπῶν ἀντιστοίχων Θεολογικῶν Σχολῶν, ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἀκμάζει τὸ ἐμβόλωσσαν καὶ ὁμογενὲς στοιχεῖον, εἰς ᾧ δημιουργοῦνται τὰ κατὰλληλα στελέχη διὰ τὴν ἐφεξῆς διακονίαν καὶ προσφορὰν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Γένος.

Χαίρομεν, ἀγαπητοί, διότι εὐριοκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν. Χαίρομεν, ἀγαπητοὶ κύριοι Καθηγηταί, διότι τόσον φιλοτίμως ἐπιτελεῖτε τὴν ἱερὰν καὶ ἐθνικὴν ἀποστολὴν ὑμῶν. Χαίρομεν, φίλοι σπουδασταί, διότι εὐμοιρεῖτε ἵνα ἔχητε σοφοὺς διδασκάλους, διανοίγοντας ἐνώπιον ὑμῶν τοὺς ὁρίζοντας τῶν ἐπιδόσεων ὑμῶν καὶ φωτίζοντας τὰς διανοίας καὶ τὰς καρδίας ὑμῶν, ἵνα συλλάβῃτε τὴν κλήσιν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἵνα συνειδητοποιήσῃτε τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν.

Πορευθῆτε τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας, τῆς συνέσεως, τῆς μελέτης, τῆς περισυλλογῆς, τῆς καρτερίας καὶ τῆς προσευχῆς. Πορευθῆτε τὴν ὁδὸν τῆς φιλεργίας, τῆς ἐμμοιρῆς εἰς τὰ πατῆρα καὶ τῆς οἰκειώσεως τῶν πεπρωμένων τοῦ μέλλοντος. Αὐξάνετε ἐν Κυρίῳ. Καὶ τελειοῦσθε ἐν παντί. Αἱ παροχρημέται γενεαὶ δέον νὰ κανχῶνται δι' ὑμᾶς ὡς ἀξιόους διαδόχους τῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν δέον νὰ εἶναι αὐτοὶν ὑπερέφανα δι' ὑμᾶς ὡς τιμίους προγόνους τῶν. Ὁ Θεὸς μαζί σας.

Στις 7 μ.μ. ὁ Παναγιώτατος ἐπισκέφθηκε τὸν Πρέσβη τῆς Τουρκίας στὴν Ἀθήνα καὶ στὶς 8.45 μ.μ. παρευρέθηκε σὲ μεγάλη δεξίωση πού παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ στὶς ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία» ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὁποία τίμησε μὲ τὴν παρουσίαν του ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης κ. Κ. Μητσοτάκης κ.ά. ἀρχιερεῖς κομμμάτων. Προσῆλθον ἐπίσης οἱ συνοδοὶ τοῦ Παναγιωτάτου, οἱ Ἀντιπρόεδροι τῆς Κυβέρνησης, Ὑπουργοί, Γεν. Γραμματεῖς Ὑπουργείων, ἀνώτατοι Κρατικοὶ Λειτουργοί,

Μετά τὸ πέρας τοῦ γεύματος ποὺ παρέθεσε ὁ Παναγ. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη. Διακρίνεται μαζί τους ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Γ. Παπανδρέου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖος καὶ ὁ Πανος. Ἀρχιδιάκονος κ. Δημήτριος.

Ἀκαδημαῖκοι, Καθηγητὲς Πανεπιστημίου, Πρόεδροι ξένων χωρῶν καὶ πάρα πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσημοι (περὶ τὰ 1000 ἄτομα). Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δεξίωσης ὁ διομήχανος κ. Παναγ. Ἀγγελόπουλος ἀνήγγειλε ὅτι ἀναλαμβάνει τὴ δαπάνη ἀποπερατώσεως τῆς ὑπὸ ἀνέγερση πατριαρχικῆς πτέρυγας, ὅπως καὶ τὰ ὥς σήμερα ἔξοδα καὶ ἐκεῖνα τῆς ἐπιπλώσεως. Στὸν κ. Ἀγγελόπουλο διαβίβασε τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης ὁ παριστάμενος Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου.

Τὸ πρωὶ τῆς Τρίτης 17 Νοεμβρίου τὸν Παναγιώτατο ἐπισκέφθηκαν στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία» ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου, ὁ Πρόεδρος τῆς Νέας Δημοκρατίας κ. Κ. Μητσοτάκης, ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Ἑλλάδας κ. Χαρίλαος Φλωράκης, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατικῆς Ἀναγένεως κ. Κ. Στεφανόπουλος, ὁ Γεν. Γραμματέας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀριστερᾶς κ. Λεωνίδας Κύρκος, ὁ Πρόεδρος τῆς ΕΔΗΚ κ. Ἰ. Ζιγδῆς, ὁ Γεν. Γραμμα-

τέας τοῦ ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ. κ. Χαράλαμπος Πρωτοπαπᾶς, ὁ Πρόεδρος τῆς Χριστιανικῆς Δημοκρατίας κ. Νίκος Ψαρουδάκης, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Γιάννης Ἀλευράς καὶ Ὑπουργοὶ τῆς Κυβέρνησης, Πρόεδροι ξένων χωρῶν, ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Μιλτιάδης Ἐδερτ, Ἀρχιερεῖς, ἐκπρόσωποι ξένων δογμάτων κ.ἄ. Τὴν 1 μ.μ. στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Δημήτριο ἀνταπόδωσε ἐπίσκεψή ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκίας κ. Ἀκιμάν. Τὴν 1.30 μ.μ. ὁ Παναγιώτατος παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐπίσημο γεῦμα στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλη Βρεταννία». Παρέστησαν ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου, ὁ Μακαριώτατος κ.ἄ. ἐπίσημοι. Προσπίνοντας ὑπὲρ τῆς υγείας τοῦ κ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶπε:

«Ἐκλεκτοὶ συνδαιτυμόνες, ἔκ τε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ οἱ τὰ πρῶτα φέροντες τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας,

Ἐν πρώτοις εὐχαριστοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν διὰ τὴν

πρόφρονα ὑμῶν ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν πρόσκλησιν ἡμῶν ὅπως παρακαθήσῃτε εἰς τὸ γεῦμα τοῦτο.

Ἦθελήσαμεν νὰ παραθέσωμεν τὸ γεῦμα τοῦτο ὡς οἰκοδομητικῆς, ὅχι ἀπλῶς διότι προβλέπεται ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου εἰς ἀναλόγους περιπτώσεις ἐπισήμων ἐπισκέψεων, ἀλλὰ καὶ διότι ἐδῶ, εἰς τὴν περιώνυμον πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, αἰσθανόμεθα ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὰ ἴδια.

Καὶ δικαίως ἔχομεν τὸ αἶσθημα τοῦτο. Διότι δεσμοὶ αἵματος καὶ Γένους καὶ δεσμοὶ πίστεως καὶ παραδόσεων καὶ ἡθῶν καὶ ἐθίμων φέρουσιν ἐγγύτητα πρὸς ἀλλήλους ἡμᾶς τοὺς ἐκ τῆς Βασιλίδος καὶ ὑμᾶς τοὺς ἐν τῷ ἰσοπεφῆ τούτῳ ᾄσκει, ὡς ἀνήκοντας πάντας εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν Πανορθοδόξων.

Πλησίον ὑμῶν, Μακαριώτατε καὶ ἐξοχώτατοι, ἐξήσαμεν λίαν συγκινητικὰς στιγμὰς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν παρουσίας καὶ ἀναστροφῆς ἡμῶν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς συγκινήσεις, τὰς ἐμπειρίας καὶ τὰ βιώματα ἡμῶν ταῦτα. Ὑπερέβητε ἑαυτοὺς διὰ νὰ τιμήσῃτε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον καὶ τὴν τιμίαν Συνοδείαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐκδηλώσῃτε ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν τὸν πλοῦτον τῶν αἰσθημάτων ὑμῶν πρὸς τὴν Μητέρα καὶ τροφὸν τοῦ Γένους Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Πιστεύσατε, ὅτι μεγάλως ἐνισχύσατε ἡμᾶς, μεγάλως μᾶς ἐνεθαρρύνετε, μεγάλως μᾶς παρηγορήσατε εἰς τὰς ἀπὸ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν περιστάσεων θλίψεις, ὧν ἡ μεγαλειτέρα ἡ κατακόρυφος πῶσις τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἀμέσου περὶ τὸν Θρόνον ἡμῶν ποιμνίου κατὰ τὰ τελευταία ἔτη, ἀκριβῶς ἔνεκα τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν καὶ περιστάσεων.

Ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διατυποῦμεν τὴν εὐχὴν καὶ τὴν προσευχὴν ὅπως ἡ ἀναφανομένη εἰς τὸν ὁρίζοντα θελίτως καὶ σύσφρηξις τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο γειτόνων, φίλων καὶ συμμάχων χωρῶν καταστῇ ταχέως μίᾳ φαινήνῃ πραγματικότητος καὶ μὴ διαφενδῶσιν αἱ εἰς τοῦτο ἐλπίδες ἡμῶν, τοῦτο δὲ ἐπ' ἀγαθῷ ἀμφοτέρων τῶν λαῶν καὶ ὡς πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὴν εἰρήνην τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου.

Πιστεύομεν ὅτι ὡς θεοκεντρικὸς θεσμός, ὡς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἔχομεν ἀπολύτως τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράζωμεν μίαν τοιαύτην εὐχὴν καὶ προσδοκίαν — ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι νυχθημερόν δεόμεθα ὡς πρὸς τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως». Ἠκούσατε, πολύτιμοι συνδαιτυμόνες; Τοῦ σύμπαντος κόσμου, τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, ἄνευ διακρίσεων, ἄνευ ἐξαιρέσεων, δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους προσεύχεται ἡ Ἐκκλησία, διὰ τὴν εἰρήνην τῶν καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν — ἐπαναλαμβάνομεν: δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διὰ τὸ ὅποιον ἐλέχθη ἐδῶ εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως, ὑπὸ ἐνὸς τῶν μεγάλων καὶ οἰκουμενικωτέρων πνευμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι ἀποτελεῖ μίαν οἰκογένειαν μετὰ τὸν οὐράνιον Πατέρα: «ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἷμα-

τος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» (Πράξ. 17,26): Ὁ Παῦλος δὲν λέγει «πάντα τὰ ἔθνη», διότι πάντες εἴμεθα ἐν ἔθνους, ἡ δὲ διδασκαλία τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρώπινου γένους συνυφαίνεται, ἐν τῇ ὁμίλῃ ταύτῃ τοῦ Ἀποστόλου, μετὰ τῆς διδασκαλίας περὶ ἐνότητος τῆς θεότητος.

Τὴν ὑψίστην ταύτην διδασκαλίαν περὶ ἐνὸς Θεοῦ καὶ περὶ ἐνὸς ἀνθρώπινου γένους, ἥτις ἐκηρύχθη ἀπὸ ἐδῶ ἀκριβῶς πρὸς ὁλόκληρον τὸν κόσμον πρὸ χιλίων ἐννεακοσίων τριάκοντα καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ἑτῶν, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ διακηρύττομεν καὶ ἡμεῖς ὡς Ἀρχιερεὶς τῆς Ὁρθοδοξίας, πρὸς ὅλον τὸν κόσμον, ὑπὸ τὴν σκιάν καὶ πάλιν τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ δεόμεθα τοῦ ἐνὸς Θεοῦ ὅπως φωτίσῃ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ μάλιστα τοὺς ἰθύνοντας τὰς τύχας αὐτοῦ, ἵνα συνειδητοποιήσουν καὶ πραγματώσουν τὴν διδασκαλίαν ταύτην εἰς τὰς καθ' ἡμέραν σχέσεις τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως θαυμάσῃ «ἐπὶ γῆς εἰρήνην» καὶ «ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν» (Λουκ. 2,14).

Ὑποῦμεν τὸ κῆρυγμα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὑπὲρ τῆς φιλίας καὶ τῆς συνεργασίας Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος καὶ ὑπὲρ τῆς προσωπικῆς εὐτυχίας ἐνὸς ἐκάστου ὑμῶν, φίλοι προσκεκλημένοι.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

Παναγιώτατε,

Ὁμολογῶ τὴν ἀδυναμία μου νὰ ἀπεικονίσω τὴν μεγάλην χαρὰν καὶ τὴν ζωηροτάτην συγκίνησιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ διακατέχεται ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐξ αἰτίας τῆς παρουσίας Σας, κατὰ τῆς ἡμέρας αὐτῆς, ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Κάθε ἄλλωστε ἀπόπειρα σχετικὴ εἶναι καὶ περιττή. Διότι τὰ αἰσθήματα αὐτὰ δὲν ἀπέκρυψε, ὅπως ἴσως συμβαίνει ἄλλοις, ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἀλλὰ τὰ ἐξεδήλωσε καὶ τὰ διεγράψεν κατὰ τὸν ἐναργέστερον τρόπο.

Ἔτσι ἡ «Ἱερὰ πορεία Ἀγάπης, Εἰρήνης, Ἐνότητος», τὴν ὁποίαν ὡς Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδοξίας ἀνελάβατε, ἐπέκρωτο νὰ λάβει καὶ πάλιν ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, δηλαδὴ στὴν χώρα ὅπου διασώζεται, κατὰ τοὺς χρόνους μας, ἡ πολιτειακὴ ὑπαρξὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴς διαστιάσεις ὑψίστης μαρτυρίας.

Ὅτι τὸ λάλον τῆς Ὁρθοδοξίας ὕδωρ διαποτίζει μέχρι τῶν μυχιατιῶν πτυχῶν τῆς τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

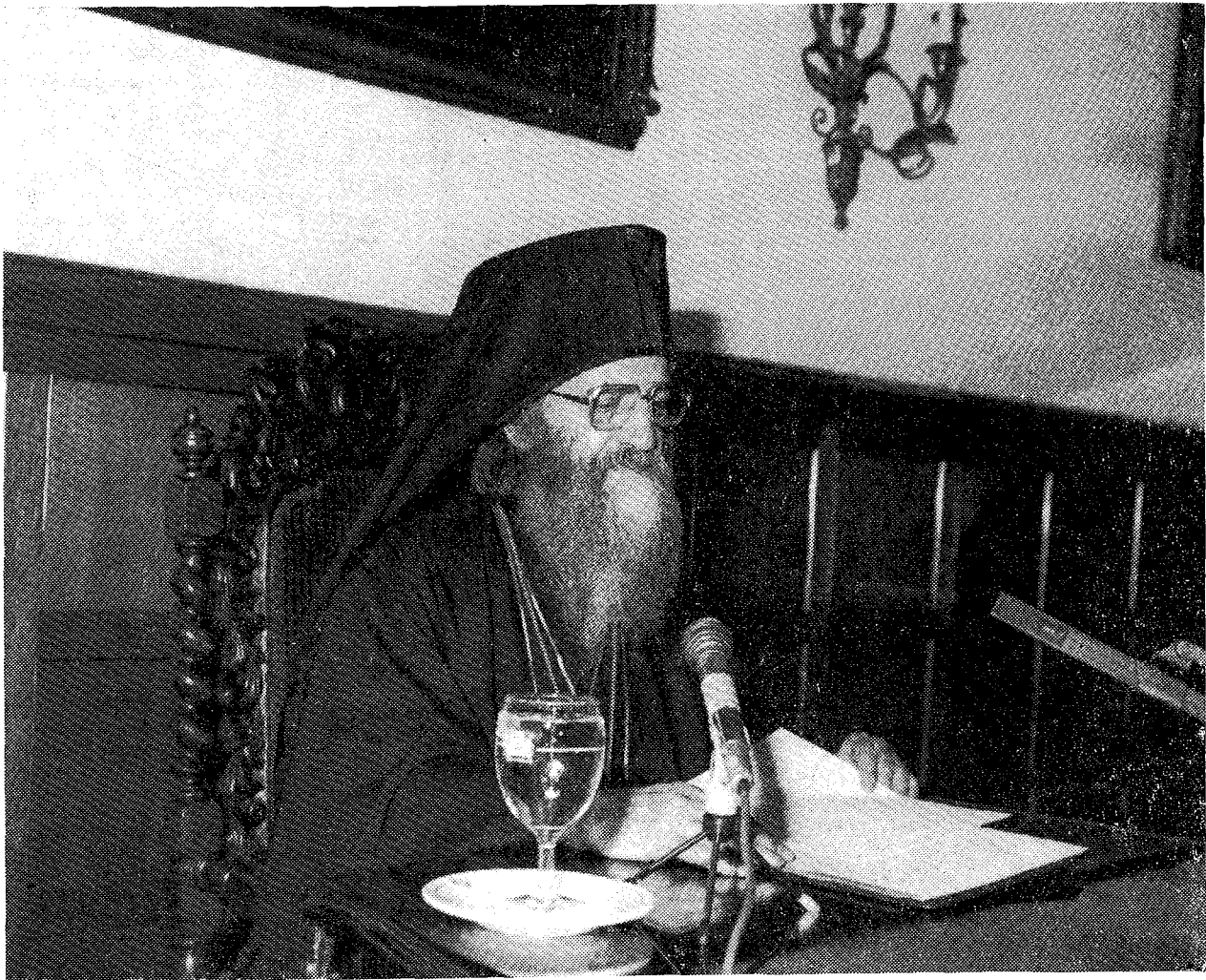
Παναγιώτατε,

Αὐτὸ ἄλλωστε ἀποτελεῖ, ὅπως εἰόνισα καὶ κατὰ τὴν πρὸ τετραήμερον πρὸς Ὑμᾶς προσφώνησή μου, ἐπὶ αἰῶνες τώρα τὸ μυστικὸ αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς μας ἐπιδιώσεως, ἀνὰ μέσον ἀπεριγράπτων δεινῶν καὶ περιπετειῶν τοῦ Γένους μας.

Καὶ θὰ ἀποτελεῖ, ἐπὶ ὅσον χρόνον δύναται νὰ ἐκταθεῖ ἡ ἀνθρωπίνη πρόβλεψις, τὸ κατ' ἐξοχὴν ζεῖδωρον καὶ ζωογόνον καὶ ζωοποιὸ στοιχεῖο καὶ τῶν περαιτέρω δημάτων τῆς ἐθνικῆς μας κοινότητος.

Παναγιώτατε,

Ἔχομεν ὅλοι, εἰς τὸν τόπον αὐτόν, συνείδηση

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἀπευθίνει μήνυμα πρὸς τὸν ἐλληνικὸ λαὸ ἀπὸ τῆ «χρυσῆ αἴθουσας» τοῦ ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία».

τῆς ἀληθείας αὐτῆς, ἄλλοι ἐντονώτερον καὶ ἄλλοι ἀμυδροότερον, ἴσως μερικοὶ καὶ ἀνεπίγνωστη. Σὰς εὐχαριστοῦμε, ὅμως, ὅλοι, διότι ἡ ἐπίσκεψή σας συνετέλεσε ἀκριβῶς σιὸ νὰ γίνει γιὰ τὸν καθένα μας ἐναργέστερον ἡ ἀλήθεια αὐτή.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ δὲ καὶ ἡ προσωπικὴ ἐξομολόγηση: γιὰ τὴν ἄφαιτη χαρά, τὴν ὁποία, μαζί με τὴν οἰκογένειά μου, δοκιμάζω, διότι Θεῖα Εὐδοκία τὸ σπανιότατον γεγονός τῆς ἐλεύσεως ἐδῶ τῆς Σεπτιῆς τῆς Ὁρθοδοξίας Κεφαλῆς συνέπεσε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἰδικῆς μου παρουσίας ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας.

Ἀφοῦ λοιπὸν Σὰς εὐχαριστήσω καὶ πάλιν ἀπὸ μέσης καρδίας ἐκ μέρους ἐμοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας μου, καθὼς καὶ ὁλοκλήρῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δι' ὅσα ἡ ἐπίσκεψή σας ἐκφράζει εἰς πνευματικὴν ὅλῳν μας οἰκοδομὴν καὶ κραταίωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἐλπίδος καὶ ὅσα ἀνακαλεῖ ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου χορείας τῶν ἀνεκτιμῆτων ὑπηρεσιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τὴν διαδρομὴ τῶν αἰώνων, πρὸς

τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων, ὅς μοῦ ἐπιτραπεῖ, μαζί με τὶς διάπυρες εὐχὰς τῶν Πανελλήνων γιὰ κάθε ἀπὸ Θεοῦ χαρὰ καὶ εὐτυχία καὶ εὐλογία πρὸς συνέχισιν τῆς Ἱερᾶς διακονίας Σας, νὰ ἐπαναλάβω:

Δημητρίου, τοῦ Παραγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, πολλὰ τὰ εἴη!».

Μετὰ τὴν ἀποχώρηση τῶν ἐπισήμων, ὁ Παναγιώτατος ἀπηύθυνε ἀπὸ τῆ «χρυσῆ αἴθουσας» τῆς «Μεγάλης Βρετανίας» τὸ παρακάτω μήνυμα πρὸς τὸν ἐλληνικὸ λαόν, ποὺ μεταδόθηκε ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης καὶ δημοσιεύθηκε στὸν ἡμερήσιο Τύπο:

«Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Αὔριον τὸ πρῶτ' ἀναχωροῦμεν ἀπὸ τὴν ὥραϊαν, ἱστορικὴν καὶ φιλόξενον Ἑλλάδα μετὰ τὴν καρδίαν γεμάτην ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπὸ θαυμασμοῦ δι' ὅσα εἶδαμε καὶ ἐξήσαμε κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἀπὸ εὐχαριστίας διὰ τὴν αὐθόρμητον ἐκδήλωσιν τῶν πλουσίων αἰσθημάτων σας τόσο πρὸς

τὸ πρόσωπόν μας, ὅσων καὶ κυρίως πρὸς τὴν Μητέρα σας Ἐκκλησίαν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τοῦ ὁποῖου ταπεινὸς Πρωθιεράρχης ὑπάρχομεν.

Τὰ αἰσθήματά σας ἀντὶ μᾶς συνεκίνησαν μέχρι τῶν μυζίων τῆς καρδίας μας καὶ μᾶς ἐνίσχυσαν, ὅσων δὲν ἤμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε, εἰς τὸν πνευματικὸν μας ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπιβίωσιν — καὶ ἀκόμη περισσότερο διὰ τὴν ζωὴν — τοῦ ἱεροῦ Θεσμοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἀξία τῆς ἱστορίας του καὶ τῶν σημερινῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων.

Εἶναι δὲ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου νὰ ἀποτελῇ οὗτος τὸ ἐρατὸν κέντρον τῆς οἰκουμενικῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ νὰ ἐκπροσωπῇ καὶ νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἐνότητα αὐτὴν.

Εἰς τὴν αὐθύνην αὐτὴν ἀνταπεκρίθη μέχρι σήμερον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πορευόμενον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας «διὰ δόξης καὶ αἰνίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, . . ., ὡς ἀγνοούμενον καὶ ἐπιγνωσκόμενον, ὡς ἀποθνήσκον καὶ ἰδοὺ ζῇ, ὡς παιδευόμενον καὶ μὴ θανατούμενον, ὡς λυπούμενον ἀεὶ δὲ χαίρον, ὡς πτωχὸν πολλοὺς δὲ πλουτίζον, ὡς μὴδὲν ἔχον καὶ πάντα κατέχον» (Β' Κορ. 6, 8-10).

Διὰ μέσου ὧν τούτων τῶν ἐναλλαγῶν τῶν περὶ αὐτὸ καταιστιάσεων καὶ ὧν τούτων τῶν ποικίλων τοποθετήσεων ἀπέναντί του, τὸ Πατριαρχεῖον ἐπέζησε καὶ ἔζησε μέχρι σήμερον καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ζῇ ἐφ' ὅσον θὰ ἐνσαρκώνῃ τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς ὁλότητα ἀληθείας καὶ ζωῆς, μακρὰν φυλετικῶν καὶ ἐθνικῶν κοιτηρίων καὶ σιόχων.

Εὐσεβεῖς Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες Χριστιανοί,

Ἐξακολουθήσατε νὰ ἐνισχύετε τὴν Μητέρα σας Ἐκκλησίαν μετὰ τὴν ἀγάπην σας, μετὰ τὴν εὐλάβειαν σας καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν σας.

Νὰ εἶθε εὐνυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι διότι ἀνήκειτε εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Καὶ ἦσυχοι καὶ βέλαιοι διὰ τὸ μέλλον τῆς, ὅ,τι καὶ ἂν συμβαίνει γύρω τῆς. Ὁ μὲτος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἔγραφε πρὸ δέκα καὶ ἑξ αἰώνων τὰ ἑξῆς: «Πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅμως ὅλοι πρὸς τὴν ἐπολέμησαν ἀπωλέσθησαν, ἐνῶ αὐτὴ ἀνῆλθεν ὑπεράνω καὶ αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία πολεμεῖται καὶ ὅμως νικᾷ: τὴν ἐπιβουλεύονται καὶ ὅμως ὑπερισχύει τὴν ὑβρίδουν καὶ ὅμως λαμπροτέρα καθίσταται: δέχεται τραύματα καὶ δὲν πίπτει ἀπὸ τὰς πληγὰς: προσβάλλεται ἀπὸ κύματα, ἀλλὰ δὲν καταποντίζεται: ὑποφέρει τρικυμίας, ἀλλὰ δὲν ναυαγεῖ: παλαίει, ἀλλὰ δὲν καταβάλλεται: πωγμαεῖ, ἀλλὰ δὲν νικᾶται».

Σὰς συνιστώμεν πατρικῶς πιστότητα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐμμονὴν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, «δηλαδὴ εἰς τὴν γνησιότητα τῆς ζωῆς, εἰς τὴν προτεραιότητα τῆς προσωπικῆς μοναδικότητος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς προσωπικῆς του σχέσεως μετὰ τὸν κόσμον». Αὐτὸ σημαίνει «ἐμμονὴν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία ἐλευθερώνει καὶ σώζει». Αὐτὸ σημαίνει πληρότητα ζωῆς.

Αὐτὴν οἶς εὐχόμεθα. Σὰς ἀπαζόμεθα ὅλους μαζί καὶ ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν προσωπικῶς. Καὶ οἶς ἀπονέμεμεν τὴν Πατριαρχικὴν μας εὐλογία: «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν».

Μετὰ ἀπὸ σύντομη ξεκούραση στὸ ξενοδοχεῖο «Πεντελικόν» τῆς Κηφισιάς, ὅπου ὁ Παναγιώτατος συναντήθηκε καὶ εὐλόγησε τοὺς παίκτες τοῦ «Παναθηναϊκοῦ», ὁ Πρόεδρος τοῦ ὁποῖου πρόσφερε στὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη χρυσὴ πλάκετα ἀναμνηστικῆς τῆς συνάντησης, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο καὶ τοὺς Σεβ. Δημητριάδος, Ζακύνθου καὶ Περιστερίου μετέβη στὴ Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ στὸ Χαλάνδρι, ὅπου ἔγινε ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ἀπὸ τοὺς Καθηγητές, τοὺς ἱεροσπουδαστὰς καὶ ἀντιπροσωπεῖες ἀπὸ ὅλες τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς τῆς χώρας. Ὁ Παναγιώτατος προέστη Δεξολογίας στὸν Νεὸ τῆς Σχολῆς, ὅπου τὸν προσφώνησε ὁ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀνδρέας Φυτράκης, ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ πρόσφερε ἀσημένιο Σταυρὸ Ἀγιασμοῦ σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐπίσκεψης. Ὁ κ. Φυτράκης εἶπε:

«Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, ἡ Διοίκησις τῆς, οἱ Καθηγηταὶ τῆς, οἱ μαθηταὶ τῆς καὶ ὅλοι οἱ ἐποθηθοῦντες τὸ ἔργον τῆς, ὑποδέχονται σήμερον, μετὰ εὐλάβειαν καὶ θαδεῖαν συγκίνησιν εἰς τὰ Διδασκαλικά τῆς, τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα, τὴν σεπτὴν κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐχουν δὲ πλήρη συναίσθησιν καὶ τῆς ὑφύστεως τῆς, τὴν ὁποία περιποιεῖ ἡ ἐπίσκεψις Ὑμῶν καὶ τῆς Ὑμετέρας σεβαστῆς Ἀκολουθίας εἰς τὸ Κέντρον αὐτὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Παιδείας, ἀλλὰ καὶ τῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν, ἡ σεπτὴ παρουσία καὶ εὐλογία τῆς Ὑμετέρας Παναγιώτητος, θὰ ἔχουν διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου του, κατὰ τὴν δευτέραν πενηντοεταετίαν τοῦ δευτέρου αἰῶνος τῆς λειτουργίας του, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται μετ' ὀλίγα ἔτη.

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πάντοτε καὶ πιστῇ εἰς τὰς ὑποθήκας τῶν ἀειμνήτων καὶ εὐσεβῶν Ἰδρυτῶν τῆς, ἐμύχθησε, ἐν τῇ κυριολεξίᾳ, καὶ μοχθεῖ μέχρι σήμερον, ἵνα «κινή πάντα λίθον, ὡς ἡ Ριζάρειος Διδασκαλὴ ὁρίζει, νὰ διδάσκωνται ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ὅσοι σκοπεύουσι νὰ ἐνδυνῶσι τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἐνδυνάμω».

Καὶ θὰ πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἡ προσφορά τῆς, ὡς Ἰδρύματος Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας, διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ ἐπιμόρφωσιν Ἱερέων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἄλλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάδειξιν Ἱεραρχῶν ἀκόμη, ὑπῆρξεν σημαντικὴ καὶ ἀξιολόγος.

Ἐνδεικτικῶς, ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἀναφερθῶ ὅτι, βάσει τῶν ὑπαρχόντων, ἑλλειπῶν δυστυχῶς, σταισι-

κῶν στοιχείων, 49 Ἱεράρχαι ὑπῆρξαν ἀπόφοιτοι τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1945 καὶ μέχρι σήμερον, ὑπολογίζεται, δι' ὑπὲρ τοῦ 1.200 ἱερεῖς ἔλαβον τὴν μόρφωσιν ἢ τὴν ἐπιμόρφωσιν τῶν ἀπὸ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ τὸ διετὲς Ριζαρεῖον Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγίνοντο δεκτοὶ ἀπόφοιτοι Γυμνασίου καὶ Λυκείου καὶ τοῦ ὁποῦ τοιαῦτα μαθήματα ἐδιδάσκοντο, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς πρόσφατον ἔγγραφόν της πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Ριζαρείου, ἐξαίρει τὴν καθόλου προσφορὰν της εἰς Ἐφημερίους, «ἰδίᾳ δέ, κατὰ τὰς μετὰ τὸν δευτέρου παγκόσμιον πόλεμον δεκαετηρίδας», καὶ ἐπισημαίνει, δι' ὅτι πάντες οὗτοι «ἀσχοῦν ἤδη τὸ ὑψηλὸν τῶν λειτουργημάτων λίαν ἀποδοτικῶς εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς».

Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐκ τῶν ἀποφοίτων της, διὰ διαφόρους προσωπικοὺς ἢ ἄλλους ἐξωτερικοὺς πάντως λόγους, ἀσχετοὺς πρὸς τὸ παιδευτικὸν ἔργον τῆς Ριζαρείου, δὲν ἀνεδύθησαν τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἔνδυμα, διεκρίνοντο διὰ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὑπῆρξαν φορεῖς καὶ κήρυκες τοῦ ὁρθοδόξου φρονήματος καὶ τῆς ὁρθοδόξου πνευματικότητος τοῦ ἐπιμὸνως ἐκαλλιεργουμένου πάντοτε εἰς τὴν Ριζαρείου, μὲ κορυφαίαν ἔμφασιν κατὰ τὴν δεκαπενταετῆ Διεύθυνσιν αὐτῆς (1894 - 1908) ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου, καὶ ἀνεδείχθησαν οὐσιώδεις παράγοντες εἰς βασικοὺς τομείς τῆς ἐπιστημονικῆς, τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, ὡς ἀπεδείχθη ἀπὸ σειρὰν μελετῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐορτασμοῦ τῶν 125 ἐτῶν ἀπὸ τῆς λειτουργίας της.

Ἐνδεικτικῶς, ἐπίσης, ἀναφέρω, ὅτι, ἐκ τῶν ἀποφοίτων αὐτῶν τῆς Ριζαρείου, 35 ἀνεδείχθησαν Καθηγηταὶ τῶν Πανεπιστημίων μας, 25 τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς Ὑψηλῆς καὶ 9 τῆς Θεσσαλονίκης, ὡς καὶ εἰς, ὡσαύτως, Ὑψηλῆς. Ἀπὸ τοὺς Καθηγητὰς δὲ αὐτοὺς, 24 διετέλεσαν Καθηγηταὶ τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν, οἱ ὁποῖοι οὐσιωδῶς συνέβαλον, καὶ συμβάλλουν μέχρι καὶ σήμερον, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, ὡς καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ καθόλου πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐκ τῶν διαφόρων ἀνωτάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ κρατικῶν θέσεων εἰς τὰς ὁποίας, λόγῳ τῆς ιδιότητός των, ἀπεσπῶντο κατὰ καιροὺς.

Ἐκ τῶν ἐν λόγῳ Καθηγητῶν - ἀποφοίτων τῆς Ριζαρείου, 16 ἀνεδείχθησαν καὶ Ποντίανεις, 14 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ 2 εἰς τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ τέσσαρες μέλη καὶ Πρόεδροι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ριζαρείου Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Παναγιώτου Μπρατσιώτη ἐγγράφη χαρακτηριστικῶς, ὅτι ἡ Ριζαρείος ὑπῆρξε τὸ ἀδριστερὸν καὶ ὠφελιμώτατον πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευτηρίων καὶ (παραγματικῇ ἐθνικῇ κολυμδήθρα, πρὸς τὸν πανελλήνιον χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐθνικοπρεπῆ μόρφωσιν τῆς ὁποίας μόνον τὰ ἐπίσης πανελλήνια ἐκ-

παιδευτικὰ Ἰδρύματα, οἷα τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ Ἀρσάκειον, ἠδύνατο νὰ συγκριθοῦν».

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἀναγνωρίζουσα τὴν ὅλην προσφορὰν τῆς Ριζαρείου, ἀπένειμε εἰς αὐτὴν, τὸ ἔτος 1966, τὸ χρυσοῦν Μετάλλιον, «διὰ τὰς μεγάλας μορφωτικὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὸ ἔθνος, ἀποτελέσασα, κατὰ τὸν ὑπερεκατονταετῆ βίον αὐτῆς, ἐστὶν χριστιανικῆς καὶ κλασσικῆς παιδείας», διὰ τε τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ τὸν ὑπόδουλον ἑλληνισμόν, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ σχετικὸν δίπλωμα.

Πάντα δὲ ταῦτα ἐπετεύχθησαν, ὡς εἶναι εὐνόητον, μὲ πολλοὺς μακροχρονίους ἀγῶνας καὶ πολλὰς προσπάθειας, καὶ τῶν ἐκάστοτε Διοικήσεων τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ τῶν Καθηγητῶν της, διὰ τῶν ὁποίων καὶ ἐπετεύχθη καὶ ἡ πνευματικὴ καρποφορία τοῦ ἔργου της, ἀλλὰ καὶ ἡ μέχρι σήμερον ἐπιβίωσις της, παρὰ τὰς κοσμογονικὰς, θνητῶς, ἀνακατατάξεις, καὶ εἰς τὸν τόπον μας, κατὰ τὸν ἕνα καὶ ἡμῖν σχεδὸν αἰῶνα τῆς λειτουργίας της.

Τὰς σημαντικωτέρας, ὅμως, δυσχερείας εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Ριζαρείος μετὰ τὸν δευτέρου παγκόσμιον πόλεμον, διότι καὶ αἱ παλαιαὶ ἐγκαταστάσεις της ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ μετὰ τὴν λήξιν του ὡς Νοσοκομεῖον, εἰς κατάστασιν δὲ καταρρέουσας, καὶ τὸ συνεχιζόμενον ἐνοικιοσιτάσιον εἶχε περιορίσει τὰ μέσα, ἐκ τῶν ἐνοικίων τῶν ἀκινήτων της, ἔσοδά της, εἰς τὸ ἐλάχιστον.

Παρὰ ταῦτα, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκλόνητον πίστιν τῶν τότε Συμβούλων τῆς Σχολῆς εἰς τὴν ἀποστολὴν της, ἐπετεύχθη, ἐντὸς συντόμου χρόνου, διὰ τῆς ὑποδειγματικῆς δέ, θὰ ἔλεγα, ἀξιοποιήσεως τῶν ἀκινήτων, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως ἢ ἄλλης βοηθείας, ἡ οἰκονομικὴ τῆς ἀνάστροφος, ἡ ὁποία κατέστη δυνατὴ καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ νέου αὐτοῦ ἐκπαιδευτικοῦ της συγκροτήματος, εἰς τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1960 - 61, ἠδυνήθη νὰ συνεχίσῃ τὴν λειτουργίαν της, ὡς καὶ τὴν δημιουργίαν δύο Ριζαρείων Ἰδρυμάτων, κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὴν γενέτειραν τῶν Ἰδρυτῶν της καὶ εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτοὺς. Καὶ ἀκόμη τὴν διευρύνσιν τῶν προσπαθειῶν της διὰ τὴν μόρφωσιν Ἱερέων κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην, μετὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ τῶν συνεπειῶν του, περὶ ὅσον, μὲ τὰ ἀναφερθέντα ἀνωτέρω ἀποτελέσματα.

Ὅταν δὲ ἡ Ριζαρείος ἐπείσθη, ὅτι, ἐκτὸς τῆς μακροχρονίου ἐμπειρίας της εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, διέθετε καὶ τὰς λοιπὰς ἀναγκαίας προϋποθέσεις, προσεφέρθη νὰ ἀναλάβῃ ἡδυσμένας εὐθύνas εἰς τὸ καθόλου ἔργον τῆς μορφώσεως καὶ ἐπιμορφώσεως τῶν ἐφημερίων μας, ἐμπνεομένη καὶ ἀπὸ τοὺς σχετικὸς δραματισμοὺς τῶν ἀειμνήστων Ἰδρυτῶν της.

Ἀπὸ ἐξαιτίας δὲ ἡ Σχολὴ μας ὑπέβαλεν ἀρμοδίως καὶ τὴν, ἐν ἐκκρεμότητι ἀκόμη, πρότασιν της, ὅπως, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς

Πολιτείας, λειτουργήσῃ εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς τριετίας, πρότυπος, μεταλυκειακὴ Σχολή, εἰδικῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς, θὰ ἐλέγομεν, Ἀκαδημίας, ἀνταποκρινομένης εἰς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ἐν μέσῳ τῆς ἐντόνως προβληματιζομένης κοινωνίας μας.

Παναγιώτατε,

Οἱ ἔχοντες τὴν εὐθύνην τοῦ ἐπιτελουμένου εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτὴν Σχολὴν παιδευτικοῦ ἔργου, ἐργάται καὶ αὐτοὶ τοῦ ἀμπελώνος τῆς Οἰκουμένης Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐθεώρησαν τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν ὡς εὐπρόδεκτον εὐκαιρίαν, ὅπως, εἰς γενικωτάτας θέματα γραμμᾶς, ἐνημερώσουν τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα περὶ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀρχαιοτέρου αὐτοῦ κέντρου Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας εἰς τὴν Νέαν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ νὰ καταστήσουν Ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν μελλοντικῶν τῶν ὁραματισμῶν καὶ ἐπιδιώξεων καὶ ἐπικαλεσθῶν τὰς Ὑμετέρας εὐχὰς καὶ ἐβλογίας, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν προσπαθειῶν τῶν.

Σήμερον, ποὺ δοκιμάζονται οἱ θεομοὶ καὶ τίθενται ἐπὶ ἀμφισβήτησιν ἀξίαι αἰώνων, ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, μὲ τὸν φωτιστέφανον τοῦ Μαρτυρίου ποὺ τὴν συνοδεύει ἐπὶ σειρὰν αἰώνων, ἡ Ὁρθοδοξία γενικώτερον, προβάλλεται καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ἀπὸ ὁμοδόξους, ὡς ἐπεβεβαίωσε καὶ ἡ τελευταία ἱερὰ πορεία τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἀλλὰ καὶ ἐτεροδόξους, ὡς μία ρωμαλέα Οἰκουμενικὴ πνευματικὴ παρουσία καὶ δύναμις καὶ ὡς φάρος ἐμπνεύσεως καὶ ἐλπίδος, διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀναθέσμανσιν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ἡθικὴν, κατ' οὐσίαν κρίσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατατρانνέται.

Μὲ τὴν σεπτὴν παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ εἰς τὴν Σχολὴν αὐτὴν, θὰ δυνηθῶμεν νὰ συνειδητοποιήσωμεν βαθύτερον καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ μαθηταὶ μας, μαζὺ, ὡς εἴμεθα θέβαιοι, μὲ ὁλόκληρον τὸν ἐλληνικὸν λαόν, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δονεῖται τόσον ἔντονα ὅλας αὐτὰς τὰς ἡμέρας, τὸ ἐλληνικὸν Γένος, τοῦ ὁποίου εἶσθε ὁ ἄξιος πνευματικὸς Πατὴρ καὶ Πατριάρχης, τὴν σημασίαν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου μηνύματος. Καὶ συγχρόνως τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς οἰκουμενικῆς ἐλληνορθόδοξου παραδόσεως, ὡς καὶ τοὺς ἀκαταλύτους δεσμούς μας, ὡς Ἕθνος, μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας γενικώτερον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς διατηρήσεως ἀσπληκτικῶν πάντοτε τῶν δεσμῶν αὐτῶν, διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἔθνην μας ἐπιβίωσιν.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ συνειδητοποίησις θὰ ἀποτελῇ, δι' ὅλους ἡμᾶς εἰς τὸ Ἰδρυμα αὐτὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, διαρκὴ ἐνθάρρυνσιν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου μας, καὶ θὰ ἐδραιώνῃ τὴν πίστιν μας, ὅτι, πέραν ἀπὸ τὰ ἐφ' ἡμέρα καὶ τὰ παροδικὰ, ὑπάρχουν τὰ ἀνεληρέστα καὶ ἀκατάλυτα ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ τὰς θνέλλας του, ὑπάρχουν τὰ αἰώνια, ὑπάρχει ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία

τοῦ Χριστοῦ, «καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς».

Παναγιώτατε,

Πρὸ 24 εἰτῶν ὁ μακαριστὸς προκατόχος Ὑμῶν Κυρὸς Ἀθηναγόρας ἐπραγματοποίησεν τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Σχολὴν μας.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς σημερινῆς, δευτέρας, ἐπισκέψεως, παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἐπιτρέψετε νὰ προσφέρωμεν εὐλαδῶς εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα τὸν Στανθὸν αὐτὸν Εὐλογίας, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως ἐβλογῇ τὸ ἔργον τῆς καὶ εὐχεσθε πάντοτε ὑπὲρ τῆς καρποφορίας καὶ τῆς εὐδοξείας αὐτοῦ.

Ὁ Παναγιώτατος ἔκανε τὴν παρακάτω ἀντιφώνησιν:

«Ὁσιολογιώτατε ἄγιοι Σχολάρχαι, Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγηταί, φίλοι μαθηταί,

Δοξάζομεν τὸν Κύριον ἐπὶ τῇ συναντήσει ἡμῶν, ἐν τῇ βεβαιότητι ὅτι εἶναι παρὼν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν τὴν στιγμήν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἔχομεν συναχθῇ ἐν τῷ Ὁνόματι Αὐτοῦ.

Εἶχομεν ἀκούσει πολλὰ καὶ εὐφημα περὶ τῆς Σχολῆς ὑμῶν καὶ περὶ τῆς μεγάλης προσφορᾶς αὐτῆς τῇ ἀδελφῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, διὸ καὶ χαίρομεν ὅλας ἰδιαιτέρως ἀξιούμενοι ἵνα γνωρίσωμεν αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐγγύς.

Εἶναι, φρονοῦμεν, περὶ τὸν νὰ ἀναφερθῇ τις εἰς τὴν σημασίαν καὶ τὴν οὐναιότητα μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς διὰ τὸν βίον μιᾶς ἐπὶ μέρους, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου, Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ εἰς περιόδους δυσκόλους καὶ κρίσιμους, ὡς ἡ παρούσα.

Ὅμως, πρὸς ὑμᾶς, τοὺς σημερινούς καὶ τοὺς αὐριανούς λευκίτας τῆς χάριτος, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀπενθύνωμεν ἀλίγας λέξεις, προτρεπόμενοι πρὸ πάντων καὶ ὑπεράνω πάντων νὰ ἔχετε ἀγάπην πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, διὰ νὰ εἰσθε ἀληθεῖς μαθηταὶ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης καὶ ὡς τοιοῦτους νὰ σᾶς γνωρίξῃ ὁ κόσμος. Μὴ λησμονῇτε οὐδ' ἐπὶ στιγμήν ὅτι εἰσθε συνεργοὶ Θεοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι, ἐπομένως, ὁ προσορισμός σας εἶναι τόσον ἐψηλός καὶ ἅγιος, ὅσον θεόδοτος εἶναι ὁ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτω προσορισμός τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐπιτελούσης ἀγωνοῦν ἐν φάβῳ Θεοῦ.

Καθὼς βαίνομεν πρὸς τὸ τέλος τοῦ τραγικοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, αἱ ἡθικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἀνάγκαι τῆς κοινωνίας γίνονται ἀπαιτητικώτεροι, τοῦτ' αὐτὸ πράττειν, καὶ ἡμεῖς οἱ κληρικοὶ ὀφείλομεν νὰ συνειδητοποιήσωμεν ὅλον ἐν βαθύτερον ὅτι ἐκλήθημεν νὰ γίνωμεν καὶ νὰ εἴμεθα τὸ ἅλας τῆς γῆς καὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

Διὰ μίαν τοιαύτην ὑπεύθυνον ἀλλὰ καὶ ὥραϊαν ἀποστολὴν «καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰσρηγνύετε» (Β' Κορ. 13,11). Τὸ φυτώριον τοῦτο τῶν ἱερῶν Γραμμάτων οἷος παρέχει ὅλας τὰς δυνατότητας διὰ νὰ ἀποκτήσετε ὅλα τὰ ἐφόδια μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀνταποκριθῇτε εἰς τὴν ἀποστολὴν σας αὐτὴν. Ἐπαφελήθητε τῶν δυνατοτήτων τούτων διὰ

Ἀναμνηστική φωτογραφία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ μετὰ τὰ μέλη τοῦ πολυμελοῦς Συμβουλίου καὶ τὸν Σχολάρχην τῆς Ριζαρείου στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Σχολῆς.

νὰ γίνετε ἄξιοι κατὰ πάντα κληρικοί, οὐδεμίαν οὐδέποτε διδόντες ἐγκοπὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐὰν δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς, ἐλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγηταί, θὰ ἐπειρέπειο ἢ θὰ ἔδει νὰ ἀπευθυνθῶμεν, νομίζομεν ὅτι δὲν θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εὐρωμεν πλέον ἐπιγραμματικὰς συστάσεις τῶν τοῦ προκατόχου ἡμῶν Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Δ': «οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἀντέχεσθε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας, ἀποστρεφόμενοι τὰς θεδήλους καινοφωρίας καὶ ἐτεροδιδασκαλίας, καὶ φρωμίζοντες τὴν περὶ ὑμᾶς ἀπειρόκαλον νεολαίαν τὸν ἐπιούσιον ἄριον τῆς ἀληθοῦς καὶ ζωτικῆς γνώσεως, τὸν σιηροῖοντα καρδίαν ἀνθρώπου».

Ἄπαντες σπουδάσατε νὰ ἀποκίησετε βαθεῖαν πίστιν, ἀνεξάντλητον ἀγάπην, σεμνότητα καὶ ταπεινῶσιν, ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, (φοῦν Χριστοῦ) (Α' Κορ. 2,16).

Κατακλείοντες τὸν πατρικὸν ἰδιὸν χαιρετισμὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς, ἐπιδαινιέμεν εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ

ὑμῶν ἐλόθυμον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν καὶ ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας καὶ ἐπὶ τὴν Ριζαρείον δαψιλὴν τὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐνισχύουσιν, φωτίζουσιν καὶ ἀγιάζουσιν ὑμᾶς καὶ φυλάττουσιν τὴν Σχολὴν ὑμῶν ἀπὸ πάσης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου ἐπιβουλῆς».

Μετὰ τὸν ἐσπερινό, ὁ Παναγιώτατος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο δέχθηκε στὴν αἴθουσα Συμβουλίου τῆς Σχολῆς καὶ εὐλόγησε τίς ἀντιπροσωπεῖες τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Ἀθηνῶν, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Βελῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν τῆς χώρας.

Στὶς 9 μ.μ. παρατέθηκε στὴ μεγάλη Τράπεζα τῆς Σχολῆς ἐπίσημο δείπνο, στὸ ὁποῖο ἐκτὸς τῶν δύο Προκαθημένων, τῶν Ἀρχιερέων, Κληρικῶν, Καθηγητῶν καὶ Ἱεροσπουδαστῶν, παρακάθησε καὶ ὁ Γενικὸς Γραμ-

ματέας Ὁρησκειμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκειμάτων Καθηγητῆς Χαράλαμπος Παπαστάθης. Τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Πρόεδρος τῆς Ριζαρείου κ. Κων. Φαφαλιός ὡς ἑξῆς:

«Παναγιώτατε,

Ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, τὸ πολυμελὲς Συμβούλιον τῆς ὁποίας ἔχω τὴν τιμὴ νὰ ἐκπροσωπῶ, Σᾶς ὑποδέχεται σήμερον μ' αἰσθήματα πὺν δύσκολο εἶναι καὶ νὰ περιγραφοῦν καὶ νὰ διαιτυπωθοῦν. Κατεχόμεθα ὅλοι ἀπὸ συγκίνηση καὶ χαρὰ, χαρὰ ἀληθινὰ ἀνεκλάλητη καὶ εὐφροσύνη γεμίζει τὶς ψυχὰς μας, φῶς δὲ ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καταναργάζει τὴ σκέψη μας, φῶς ἱλαρὸν φωτίζει τοὺς στοχασμούς μας, πὺν σήμερον ὁρίσκονται σὲ ἐργήγορη πνευματικὴ νοιώθοντα ἐδῶ δίπλα μας, μέσα στὸν Ἱερὸ αὐτὸ χώρον τῆς γεραρᾶς μας Σχολῆς τὴν Σεπτὴ Κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν Οἰκουμενικὸ μας Πατριάρχον Κύριο Δημήτριον κατάφορον ἀπὸ τὴν παράδοση αἰώνων, παράδοση Ἱστορίας καὶ Ὁρθοδοξίας, τῆς ὁποίας τὰ τίμια στίγματα καὶ μαρτύρια φέρει.

Εἶναι γιὰ ὅλους, Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, μιὰ θαυμάσια ἐμπειρία αὐτὴ ἡ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὸν Πνευματικὸ καὶ Ἐκκλησιαστικὸ Ἠγέτη τοῦ Γένους μας, μὲ τὸν Ἀρχοντα τοῦ Φαναρίου, τὸν φορέα μιᾶς λαμπρῆς ἀλλὰ πολυσιτάκτικης καὶ καθημαγμένης παραδόσεως καρτερίας καὶ πίστεως στὴν Ὁρθοδοξία, τὴν ὁποία μὲ ἄκρα ταπεινὴ ἐνσαρκώνει, ἐκφράζει, μαρτυρεῖ τὴν παρουσία τῆς σιὸν Κόσμου μέσα ἀπὸ τὸ ταπεινὸ ἀλλὰ μαρτυρικὸ Φανάρι σὲ καιροὺς χαλεπούς. Στὸ πρόσωπὸ Σας βλέπομε τὴ διάρκεια τοῦ Γένους πὺν νικᾷ τὸ χρόνο, τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας πὺν καταργεῖ σύνορα καὶ ἐνώνει ἔθνη καὶ φυλές.

Ἡ σημερινὴ εὐσημος ἡμέρα παίρνει μιὰ ιδιαίτερη θέση στὴν πορεία τῆς ἱστορικῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ἡ ὁποία γίνεται ἕνας σταθμὸς στὸ ταξίδι τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης, πὺν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μὲ τὴν περὶ αὐτὸν Συνοδεία ἐπιτελεῖ.

Ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή ἐπὶ μὲν μόλις χρόνια νεωτέρα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δημιουργήμα τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοπαιρῶν Ἀδελφῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου Ριζάρη ἀπὸ τὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου διακονεῖ ἀπὸ συστάσεώς τῆς τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Κοινωνία.

Ἐκατοντάδες ἀποφοίτων τῆς ἐτίμησαν τὶς τάξεις τοῦ Κλήρου σ' ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης, ἐνῶ παράλληλα χάρισε στὴν Ἑλληνικὴ Κοινωνία λαμπρὰ στελέχη ποικίλων ἰδιοτήτων μὲ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ συγκρότηση καὶ καλλιέργεια. Τῇ Σχολῇ ἐτίμησαν μορφές τῆς ἐλληνικῆς Θεολογίας καὶ Ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διδάσκαλοι καὶ διευθυνταὶ τῆς, ἐνδεικτικῶς δὲ μόνο ἀναφέρω τὴν ἁγία μορφὴ τοῦ Μητροπολίτου Πενταπόλεως Νεκταρίου, τὴν κορυφαία προσωπικότητα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομον Παπαδοπούλου καθὼς καὶ τοὺς διαπρεπεῖς θεολόγους Κωνοί. Διοβουνιώτη,

Εὐάγγ. Ἀντωνιάδης, Γρηγ. Παπαμιχαήλ, Βασίλειο Βέλλα.

Ἡ Ριζαρείος εἶναι ἡ Πότνια Μήτηρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας καὶ σκοπὸς καὶ πόθος μας εἶναι νὰ βελτιώνομε ὁλοένα καὶ περισσότερον τὸ ἔργο τῆς καὶ τὴν ἀπόδοσή τῆς γιὰ νὰ προσφέρωμε στὴν Ἐκκλησία τοὺς ἄξιους λειτουργοὺς πὺν οἱ ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς μας ἀπαιτοῦν. Ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς Σχολῆς παραμένει ἀμετάβητος καὶ ἀναλλοίωτος ὅπως τὸν διετύπωσε ὁ ἱδρυτὴς τῆς: «ὡς βελτίωσις τῆς καταστάσεως τοῦ Κλήρου καὶ ἡ ἐξάπλωσις τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας καὶ ἐν γένει τῶν φώτων». Ἡ συμπαραστάση λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τῆς Πολιτείας στὸ δύσκολο ἔργο μας εἶναι αὐτονόητο πόσο ἀπαραίτητη καὶ ἐπιθυμητὴ εἶναι.

Ἐπικαλούμεθα, Παναγιώτατε, τὴ μέριμνα, τὴ στοργὴ καὶ τὴν Εὐλογία τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας γιὰ τὸ ἔργο πὺν ἐπιτελεῖται στὴ Σχολή μας. Ἐπικαλούμεθα τὴν πατρικὴ Σας εὐλογία γιὰ τοὺς διδάσκοντες καὶ τοὺς διδασκομένους, οἱ ὁποῖοι ἰδὼρα σὰς περιβάλλοντες κύκλῳ τῆς Τραπεζῆς Σας καὶ τὶς ψυχὰς τῶν ὁποίων εὐχόμεθα ἡ αὐτὰ τοῦ Πνεύματος καὶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ καινοποιῇ, νὰ ἀνανεώῃ καὶ νὰ ὑψηλῇται πάντοτε στὴν καρδιά τους τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κρεῖττονα. Κυρίως γιὰ τοὺς σημερινούς νέους, τοὺς σημερινούς μαθητὰς τῆς Ρ.Ε.Σ. καὶ ὅλων τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Λυκείων ἐπικαλούμεθα τὴν εὐλογία Σας, ὥστε ὁ θεὸς ζήλος καὶ ἡ σιερὰ πρὸς τὴν Ἱερωσύνην προσήλωσι καὶ ἀπόφασή τους νὰ κατοική καὶ ἀντιρρόπον δυνάμεως, καὶ ἐπιρροῆς.

Ἐπικαλούμεθα ἀκόμη τὴν εὐλογία Σας γιὰ τὸ ποικίλο κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἔργο ἀγάπης καὶ προσφοράς στὴ γενέτειρα τῶν ἀοιδίμων Ἱδρυτῶν τῆς, πὺν συνίσταται στὴν ἵδρυση καὶ συντήρηση Μαθητικοῦ Οἰκοτροφείου καὶ Χειροτεχνικῆς Σχολῆς στὸ Μονοδένδρι Ζαγορίου καὶ σὲ παροχές στὴν Παιδεία, τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν πολιτισμὸ γενικὰ τοῦ Ζαγορίου, συμβολὴ πολὺτιμη στὴν ἐπιβίωση τῶν ἀκριτικῶν αὐτῶν ἐσσιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ τιμὴ καὶ ἡ χαρὰ τῆς ἀποφινῆς ἐπισκέψεώς Σας μᾶς ἐγκαρδιώνουν, μᾶς ἐνισχύουν στὴν προσπάθειά μας καὶ μὲ τὴν ψυχὴ γεμάτη ἀπὸ σεβασμὸ, εὐλάβεια καὶ ἀγάπη πολλὴ Σᾶς εὐχόμεθα, Παναγιώτατε Δέσποτα, εἴη πολλὰν.

Κατόπιν μίλησε ὁ Σχολάρχης τῆς Ριζαρείου Παν. Ἀρχιμ. Νεκτάριος Κοτζίας, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴ λειτουργία τῆς Σχολῆς μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

«Παναγιώτατε, Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή μὲ αἰσθήματα θαυμάσιον σεβασμοῦ καὶ ἱερὰς συγκινήσεως ὑπεδέχθη τὴν Ὑμετέραν Θεοιότιην Παναγίδα, συνοδευομένην ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ.κ. Σεραφεῖμ καὶ τὴν ἀκολουθίαν Αὐτῆς.

Μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-

οίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου, οἱ καθηγηταί, οἱ ἱεροσπουδασταί καὶ πάντες οἱ διακονοῦντες ἐν αὐτῇ ἀνέμενον μετ' ἀγωνίαν καὶ χαρὰν τὴν ἐπίσκεψίν Σας, νὰ δοῦν τὴν σεβασμίαν προσωπικότητά Σας, νὰ ἀσπασθοῦν τὴν δεξιάν Σας, νὰ λάβουν τὴν εὐλογίαν Σας, διὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον τους, ἔργον ὑψηλὸν καὶ ὡραῖον, ἀλλὰ δύσκολον, τὸ τοῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς προετοιμασίας τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἱστορικὴ ἐπίσκεψίς Σας συμπίπτει μετ' εἰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἀγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, εἰς τιμὴν τοῦ ὁποίου καθιερώθη τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον τοῦ νοτίου κλίτους τοῦ Ναοῦ μας, ἐνῶ τὸ δόγμα εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ἅγιον Νεκτάριο.

Ἡ ἱερὰ πορεία σας εὐαγγελίζεται τὴν ἀγάπην, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τέκνα τῆς. Ἐμεῖς ἀξιούμεθα σήμερον νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς μεγάλης αὐτῆς πατρικῆς ἀγάπης Σας.

Ἡ Ριζάρειος Σχολὴ κατὰ τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν της προσέφερεν πολλὰ εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδίως κατὰ τὴν νέαν αὐτὴν περίοδον, ἀπὸ τὸ 1960 ἔδωκε 1.500 κληρικούς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ἄλλας Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας.

Παναγιώτατε,

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἐκθέσω δι' ὀλίγον τὰ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, ἐπικαλούμενος τὰς θεοπνεύστους Ὑμῶν εὐχάς, πρὸς εὐδόξωσιν τοῦ ἔργου.

Κατὰ τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος φοιτοῦν 155 μαθηταί καὶ ἱεροσπουδασταί. Οἱ μαθηταὶ τῶν τριῶν πρώτων τάξεων διδάσκονται τὰ μαθήματα τοῦ Λυκείου Γενικῆς Παιδείας, μετ' ἡδυσμένα τὰ Θεολογικὰ.

Εἰς τὴν Δ' τάξιν φοιτοῦν 30 ἱεροσπουδασταί, ἀπόφοιτοι Λυκείου, εἰς τοὺς ὁποίους παρέχεται εἰδικὴ Θεολογικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ μόρφωσις. Διδάσκονται κυρίως μαθήματα Θεολογίας ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τῆς Σχολῆς καὶ καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀκοοῦνται εἰς τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν καὶ καταρτίζονται καταλλήλως διὰ τὸ μέγα τῆς Ἱερουσύνης ἀξίωμα.

Ἡ Σχολὴ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν μετάδοσιν μόνον γνώσεων ἀλλὰ σμιλεῖ ψυχὰς καὶ καλλιεργεῖ εἰς τὴν νεανικὴν ψυχὴν τὸν θεῖον ἔρωτα πρὸς τὴν Ἱερουσὴν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ μαθηταὶ εἰς ἐκκλησιαστικὸν περιβάλλον καὶ ἀτμόσφαιραν φυσικῆς γαλήνης διδάσκονται τὰ ἱερὰ γράμματα καὶ τὴν κλασσικὴν παιδείαν, μελετοῦν εἰς τὰ ἀναγνωστήρια τὰς ιατρικὰς ὥρας, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Οἰκοτροφείου καὶ τῶν Ἐπιμελητῶν. Παρακολουθοῦν τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τῆς Σχολῆς ἐπιθεωροῦντες ἐνδιαφέρον διὰ τὸν τελετουργικὸν καταρτισμὸν των.

Οἱ κ. καθηγηταὶ μετ' ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν μακρὰν καὶ πολέμιον διδασκαλίαν τῶν ἐπιτελοῦν μετ' ἐνδοξίας τὸ ἔργον

τους. Ἐπιδιώκουν εἰς ἐποικοδομητικὸν διάλογον μετὰ τοὺς μαθητὰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτοὺς προβλημάτων.

Ἡ ἄφρογος λειτουργία τῆς Σχολῆς ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς μὲν, εἰς τὴν ἐνθερμον καὶ εἰλικρινὴ συμπαράστασιν τοῦ Πολυμελοῦς Συμβουλίου τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ προσωπικοῦ Διοικήσεως, ἀφ' ἑτέρου δέ, εἰς τὴν προθυμίαν, τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ προσωπικοῦ Διευθύνσεως.

Πιστεύω βαδύτατα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς Σχολῆς, ἔχω ἥρεμον τὴν συνείδησιν ὅτι ἐπιτελεῖ τὴν θείαν ἀποστολήν της. Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ εἶναι ἡ μικρὰ Χάλη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Παναγιώτατε,

Εὐχαριστῶ θερμῶς γιὰ τὴν πρὸς ἐμὲ γενομένην τιμητικὴν διάκρισιν, τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἐπιστηθίου Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖ τὴν πολυετὴ διακονίαν μου εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολὴν καὶ ὑπερθυμίζει τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας εἰς τὸ ἔργον τῆς κατὰ Χριστὸν παιδαγωγίας τῶν μαθητῶν.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐπ' εὐκαιρίαν τῆς Πατριαρχικῆς ἐπισκέψεως, ἀπεφάσισεν τὴν κοπὴν εἰδικοῦ ἀναμνηστικοῦ. Δεχθῆτε παρακαλῶ, ἐν τέλει, τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀπείρου ἐγνωμοσύνης καὶ τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν μας νὰ τύχωμεν τῆς σεπτῆς Πατριαρχικῆς εὐλογίας Σας.

Εὐχόμεθα νῦν καὶ «Δημητρίου τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη», Ἀμήν».

Τὴν ἐκδήλωσιν πλαισίωσε ἡ Χορωδία τῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἀπέδωσε ἐκκλησιαστικὰς ὕμνους. Στὸν Παναγιώτατο καὶ τῇ συνοδίᾳ του προσφέρθηκαν ἀναμνηστικὰ μετὰλλια τῆς Ριζαρείου.

Ἐτοίμη ἦλθε ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψις τοῦ Παναγιωτάτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετ' ἐπίσκεψιν, ὅπως σημειώθηκε στὴν ἀρχή, πρὸς σκόρπισε ρίγη συγκινήσεως πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν, τὸν Κλῆρον καὶ πιστὸ Λαόν, ἀναζωπύρησε τὰ αἰσθήματα εὐλαθείας πρὸς τὸ σεπτὸ Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ ἄφησε βαθιὰ γάργαρα στὴς καρδιὰς ὅλων.

Ὁ Παναγιώτατος προέμφηκε μετὰ κάθε ἐπιστημότητα ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τὸν Πρωτοπυργό, τὸν Μακαριώτατο, τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, τὸν Πρόεδρο τῆς Βουλῆς, τὸν Ἀρχηγὸ τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης καὶ τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, καθὼς καὶ ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἀφ' ἐπιθεώρησε τὸ παρατεταγμένον ἄγγελμα τῆς Προεδρικῆς Φρουρᾶς, πρὸς ἀπέδωκε τιμὰς, ἐπιβιβάσθηκε μαζί μετὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἀεροσκάφους τῆς «Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας», τὸ ὁποῖον τὸν μετέφερε στὴ Βαρσοβία, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν πορεία εἰρήνης, ἀγάπης καὶ ἐνότητος, πρὸς πραγματοποιεῖ στίς Ὀρθόδοξες καὶ τίς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ τὸ Π.Σ.Ε.

Ἐκφράζοντας τὴν εὐαρέσκειά του πρὸς τὴν «Ὁ-

“Η ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ ΚΥΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,,

Είκοσιτέσσερα χρόνια μετά την πρώτη έξοδό της στον κόσμο και ταυτόχρονα πρώτη έλευσή της στην Ἀθήνα, ήλθε και πάλι στην πρωτεύουσα ή πάνσοπη Θεομητορική Εικόνα της Παναγίας «Ἄξιόν ἐστι». Τότε, τὸ 1963, με την ευκαιρία τοῦ εορτασμοῦ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἐπὶ Πατριαρχείας τοῦ ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου τοῦ Α'. Ἐφέτος, με την ευκαιρία τῆς ἐλεύσεως στήν Ἑλλάδα (Ἀθήνα) τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τοῦ Α', γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ εὐλαβοῦς ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς δοκιμασθείσης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τίς δύο φορές — ἁξιοσημείωτη συγκυρία — με Ἱερωτική Πρωτοπρεσβυτεία, με Πρωτοπρεσβύτερη ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τῆς Πορταϊτίσσης, τῆς ἄλλης μεγάλης καὶ περιωνύμου θαυματουργῆς Εἰκόνης τῆς Παναγίας. Ἡ Ἡγουμένη τοῦ Ἀθῶνα ἦρθε καὶ βρῆκε κατάλυμα στὸν Καθεδρικό Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐνθρονίσθηκε στήν «καρδιά» τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔγινε, ὅπως τὰ χρόνια τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς σκλαβίας, «ἡ Κυρά τῶν Ἀθηνῶν», ἀφοῦ ἐνώπιόν της προσπίπτει ὅλος ὁ εὐσεβὴς Ἀθηναϊκὸς λαὸς καὶ ἐναποθέτει σ' αὐτὴν τὸν πόνο, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν χαρὰ του. Δοξολογία καὶ Παράκληση, κατάνυξη καὶ πανηγυρισμός εἶναι αὐτὸ πού ζῇ τὸ πλήρωμα τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἐκκλησίας κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη καὶ τὴν προστασία τῆς ἀγγελό-ὕμνητης Εἰκόνης. Κι ἂν ἡ Πολιτεία ἀπέδωκε χρονοτικά σ' αὐτὴν τιμὲς ἀρχηγοῦ κράτους,

τὰ πλήθη τῶν πιστῶν, πού με τόση λαχτάρα καὶ ὑπομονὴ συνωστίζονται γιὰ νὰ λάβουν τὴν εὐλογία της, τῆς ἀποδίδουν τὸν ἀσπασμό, τὴν τιμητικὴ προσκύνηση καὶ τὴν εὐλάβεια τῆς καρδιάς τους, τιμὲς πρὸς τὴν «Δέσποινα τοῦ κόσμου», τὴν «Κυρίαν πάντων ἡμῶν».

Στὴ συνείδηση καὶ στήν τροφὴ — ζωντανὴ μνήμη τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καταγράφηκε καὶ καταγράφεται μέρα μετὰ τὴ μέρα αὐτὸ τὸ συγκλονιστικὸ ἱστορικὸ, τὸ σφραγισμένο μετὰ τὴ Χάρη καὶ τὰ πνευματικὰ δωρήματα τῆς Ἐφεστίου Ἱερᾶς Εἰκόνης, τῆς Βρεφοκρατοῦσης Παναγίας, πού δορυφορεῖται ἀπὸ τοὺς προστάτες Ἀγίους τῶν Εἰκοσι Ἱερῶν Μονῶν, τῶν Σκητῶν, Ἑσχατοφύλων καὶ Κελλίων τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ συλλάβει ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά μας αὐτὸ πού συντελεῖται τοῦτες τίς ιδιαίτερα εὐλογημένες ἡμέρες τοῦ Νοεμβρίου, ἀλλὰ καὶ τίς συνέπειές του στήν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἑλλάδος ὁλόκληρης. Ἔτσι, τὸ μόνο πού μᾶς ἀπομένει νὰ κάνουμε εἶναι νὰ δώσουμε τὸ χρονικὸ αὐτῶν τῶν ἡμερῶν καὶ νὰ ἐπιστημειώσουμε (γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ) ὅτι ἡ ἔλευση τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης εἶναι ἓνα γεγονός σημαντικὸ καὶ πολυσήμαντο, πού ξεπερνᾷ κάθε προσπάθεια ἐξιστορήσεώς του.

* * *

Τὴν Τρίτη, 3 Νοεμβρίου (22 Ὀκτωβρίου π. ἡμ.), τὸ μεσημέρι συγκεντρώθηκαν στὸ Ναὸ τοῦ Πρωτάτου

λυμπιακῆ Ἀεροπορίας» γιὰ τὴ διάθεση ἀεροσκάφους γιὰ τίς μετακινήσεις τοῦ ὁ Παναγιώτατος ἔστειλε στὸν Γεν. Διευθυντὴ τῆς τὸ παρακάτω πατριαρχικὸ γράμμα:

«Ἐντιμότητε κύριε Ἀλέξανδρε Ἀκριβάκη, Πρόεδρε καὶ Γενικὸ Διευθυντὰ τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάρις εἴη τῇ ἐμετέρᾳ Ἐντιμότητι καὶ εὐλογίᾳ τοῦ Θεοῦ.

Ἄσμενοι προαγόμεθα διὰ τοῦ παρόντος ἵνα ἐκφράσωμεν πρὸς τὴν ἐμετέραν ἀγαπητὴν ἡμῖν Ἐντιμότητα καὶ τὰ ἐρίτιμα μέλη τοῦ ἐπὶ τὴν προεδρείαν αὐτῆς Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ πρόφρονι διαθέσει ἰδιαίτερον ἀεροσκάφους διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς πρὸς τὰς ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐν Γενεύῃ ἔδραν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἀντιπροσέψεως ἡμῶν, κατόπιν τῆς πρὸς ἡμᾶς, εἰς Φανάριον, κατὰ καιρὸς ἐπιστολῆς τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων καὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Ἡ διὰ τοῦ διατιθεμένου ἀεροσκάφους εὐκόλος διακίνησις, καὶ ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ Κυβερνήτου κυρίου Δημητρίου Κόλλια καὶ τοῦ ἐκάστοτε πληρώματος αὐτοῦ πρόθυμος καὶ εὐγενὴς πάντοτε ἐξυπηρέτησις, καθιστῶσι τὴν πορείαν ἡμῶν καὶ τῆς τιμίας συνοδείας ἡμῶν οὐχὶ ἀπλῶς μὴ κοπιώδη, ἀλλὰ καὶ εὐχάριστον.

Ἀπονέμεμεν τῇ ἐμετέρᾳ Ἐντιμότητι καὶ τοῖς ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας ἀξίοις συνεργάταις αὐτῆς ὁλόθυμον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν, καὶ πᾶν ὑμῖν δώρημα τέλειον αἰτούμεθα παρὰ Θεοῦ, ὅθι ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ἐμετέρας ἀγαπητῆς Ἐντιμότητος καὶ μετὰ πάντων.

α. π. ζ' Σεπτεμβρίου 1987

διάπρωτος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

* Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ».

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

(Φωτογραφίες ΑΛΕΞ. ΚΑΤΣΙΜΠΑ)

Ἡ λιτανευτική πομπή, ἔχουσα ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Πειραιῶς κ. Καλλίνικο, μετὰ τὴν ὑποδοχὴ τῆς ἱερᾶς Εἰκόνας, ὁδεύει πρὸς τὴν πλατεία Κοραΐ.

στὶς Καρυές ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἀγίου Ὁρους, τὸ ἀνώτατο βουλευτικὸ Σῶμα τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας, οἱ Καρυῶτες Μοναχοὶ καὶ λαϊκοὶ προσκυνητές. Μετὰ τὸν Μικρὸ Ἑσπερινό, ἐψάλη ἡ Μικρὴ Παράκληση στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Στὴ συνέχεια, παρέλαβαν τὴν Ἱερὰ Εἰκόνα δύο ἱερομόναχοι φέροντες ἐπιτραχήλιο καὶ φαيلόνιο, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος ἱερομόναχος Σεραφεῖμ καὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου ἱερομόναχος Ἰγνάτιος. Σχηματίσθηκε πομπή μετ' ἐπικεφαλῆς τὴν Ἱερὰ Εἰκόνα, τὴν ὁποία συνόδευαν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ροδοστόλου κ. Χρυσόστομος, σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, Λαυριώτης, φέρων ἐπιτραχήλιο, ὠμόφορο καὶ ράβδο, καὶ ἡ Ἱερὰ Κοινότης: ὁ Πρωτεπιστατὴς ἱερομόναχος Καλλίνικος Ἰδριότης καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μονῶν Βατοπεδίου γέροντες Δωρόθεος, Ἰδίων ἱερομόναχος Γερβάσιος, Χιλιανταρίου ἱερομ. Μωϋσῆς, Διονυσίου γέροντες Ἰωαννίκιος, Κουτλουμουσίου ἱερομ. Νεκτάριος, Ζωγράφου ἱερομ. Πανάρετος, Δοχειαρίου ἱερομ. Γαβριήλ, Καρακάλλου ἱερομ. Παρθένιος, Φιλοθέου ἱερομ. Εὐγένιος,

Σίμωνος Πέτρας ἱερομ. Ἐλισσαῖος, Ἀγίου Παύλου ἱερομ. Σωφρόνιος, Σταυρονικήτα γέροντες Θεοδόσιος, Ενοφώντος γέροντες Σιλουανός, Ἀγίου Παντελεήμονος (Ρωσικοῦ) ἱερομ. Νικόλαος, ὁ Ἀρχιεραρχιεπὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἱερομ. Δαμασκηνός, ὁ Πολιτικός Διοικητὴς τοῦ Ἀγίου Ὁρους καθηγητὴς Ἀπόστολος Γκλαδίνας, οἱ Διακονητὲς ἱερομ. Κύριλλος - Ἐκκλησιαστικός ἱερομ. Γαβριήλ - Τυπικάρης, ἱερομ. Ἰωακείμ - Ἐφημέριος, ἱεροδιάκονος Γαβριήλ, γέροντες Ἀνάκιος - Διαδαστής, γέροντες Συνέσιος (ὅλοι αὐτοὶ ἀπετέλεσαν τὴν ἐπίσημη συνοδεία τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας), οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὑπολοίπων Ἱερῶν Μονῶν, Καρυῶτες Μοναχοί, οἱ ὑπόλοιποι Διακονητὲς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τοῦ Πρωτάτου κ.κ. Ἡ πομπή κατευθύνθηκε στὴν πλατεία, ὅπου καὶ ἐπιβιβάσθηκαν ἡ Ἱερὰ Εἰκόνα καὶ οἱ συνοδοὶ τῆς σὲ αὐτοκίνητο καὶ μεταφέρθηκαν στὶς 4 μ.μ. περίπου στὸ ἐπίνειο τῆς Δάφνης. Ἀνοικτὰ στὴ θάλασσα τοὺς ἀνέμενε τὸ ἐκπαιδευτικὸ πλοῖο τοῦ Πολεμικοῦ Στόλου «Ἀρῆς», στὸ ὁποῖο τοὺς μετέφερε ἄκατος. Ἐπιβιβάσθηκαν στὸ πλοῖο, ἡ Ἱερὰ Εἰκόνα τοποθετήθηκε σὲ εἰδικὴ θέση, οἱ Πατέρες τακτοποιήθηκαν,

καὶ ἄρχισε τὸ ταξίδι πρὸς τὸν Πειραιᾶ, μέσα ἀπὸ τὸ «ἀρχιπέλαγος τοῦ Αἰγαίου», ὅπως εἶπε στὴν πρώτη ἀντιφώνησή του ὁ πανοσιολογιώτατος Πρωτεπιστάτης. Γιὰ δευτέρη φορά, μετὰ τὸ 1963, τὰ νερά τοῦ Αἰγαίου, ὁ θαλάσσιος στίθος τόσων ἀγώνων καὶ περιπετειῶν, εὐλογήθηκαν ἀπὸ τὴν εἰρηνοποιὸ διέλευση τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ καὶ Μεσίτριας τῆς πανανθρώπινης σωτηρίας. Τὸ σεβάσμιο ἐκτύπωμα Ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας εἰρηνεύσαμε πρὸς τὸν Θεό, τοὺς ἀγγέλους, τὴν ἄλλογη φύση καὶ μεταξὺ μας, ὑψωνόταν καὶ πάλι νοερά σὲ σύμβολο εἰρήνης καὶ ἀδελφοσύνης τῶν ἀνθρώπων τῆς πολυκύμαντης αὐτῆς περιοχῆς καὶ τοῦ ταραγμένου εὐρύτερου ἀνατολικομεσογειακοῦ χώρου.

* * *

Τετάρτη 4 Νοεμβρίου, μεσημέρι, τὸ πλοῖο μὲ τὸν πολύτιμο πνευματικὸ θησαυρὸ εἰσερχόταν στὸ λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ, καὶ τὴν ἴδια ὥρα (γύρω στὶς 2 μ.μ.) ὅλα τὰ ἐλλειμνισμένα πλοῖα ἄρχισαν νὰ χαιρετίζουν μὲ συριγμοὺς τὴν ἔλευση τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης. Τὸ πλοῖο προσέδεσε στὴν προβλήτα τοῦ παλίου Τελωνείου. Στὸ χώρο αὐτὸ ἀνέμεναν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Καλλίνικος φέρων μαγδύα, ἐπιτραχήλιο, ὠμόφορο καὶ ἀρχιερατικὴ ράβδο, ἐπικεφαλῆς τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Μητροπόλεως, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως ὁ Ὑπουργὸς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Εὐάγγελος Γιαννόπουλος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Βουλῆς ὁ Ἀντιπρόεδρος κ. Παναγιώτης Κρητικὸς, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Βασίλειος Παπαδόπουλος, ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λιμενικοῦ Σώματος ἀντιναύαρχος Χρῆστος Ντούνης, οἱ Βουλευτὲς κ.κ. Ἡλίας Βουλγαράκης καὶ Μιλτιάδης Μαρινάκης, ὁ Ναυάρχης Πειραιᾶ κ. Εὐτύχιος Κοντομάρης, ὁ Δήμαρχος Πειραιᾶ κ. Ἀνδρέας Ἀνδριανόπουλος, ὁ Ἀστυνομικὸς Διευθυντὴς Πειραιᾶ Ταξίαρχος Γ. Παντελάκης, ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γεν. Διευθυντὴς τοῦ Ο.Α.Π. κ.κ. Γ. Πρασινάκης καὶ Γ. Κλαυδιανός, ἀξιωματικοὶ τῶν τριῶν Ὀπλῶν καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Στὸ πλοῖο ἀνέβηκαν ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.κ. Σεραφεὶμ παν. Πρωτοσύγκελλος ἀρχιμ. Δημήτριος Μπεκιάρης, ὁ ὁποῖος ἀσπάζεται τὴν Ἱερὰ Εἰκόνα καὶ χαιρετίζει τὴν Ἱερὰ Κοινότητα ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλινίκου παν. ἀρχιμ. Εὐσέβιος Πιστολῆς. Στὴ συνέχεια ἀνέβηκε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μητροπολίτης, ὁ ὁποῖος ἀσπάζεται τὴν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου καὶ χαιρετίζει τοὺς Ἀγιορεῖτες Πατέρες. Στὶς 3 μ.μ. ἡ Ἱερὰ Εἰκόνα, βασταζομένη ἀπὸ τοὺς πανοσ. ἀντιπροσώπους τῆς Ἱ. Μονῆς Ἰδῆρων ἱερομ. Γερβάσιο καὶ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος ἱερομ. Νικόλαο καὶ συνοδευομένη ἀπὸ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ροδοστέλου κ. Χρυσόστομο, τὸν πανοσ. Πρωτεπιστάτη ἱερομ. Καλλίνικο, τὴν ὑπόλοιπη Ἱερὰ Κοινότητα καὶ τὴν τιμητικὴ φρουρὰ τῶν Μοναχῶν καὶ τῶν λαϊκῶν, κατέβηκε

ἀπὸ τὸ πλοῖο. Τιμὲς ἀπέδωσε ἄγλημα τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ καὶ ἡ Μουσικὴ τοῦ Λιμενικοῦ Σώματος.

Τὴν Ἱερὰ Εἰκόνα ὑποδέχθηκε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιῶς, ἐψάλη σύντομη Δέηση καί, στὴ συνέχεια, σχηματίσθηκε λιτανευτικὴ πομπή, ἡ ὁποία διήλθε διὰ τῆς Ἀκτῆς Μιαούλη καὶ τῆς ὁδοῦ Βασ. Κωνσταντίνου καὶ κατέληξε στὴν Πλ. Κοραῆ. Σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἦταν παραταγμένοι κατ' ἀντιζυγία ναῦτες, ἐνῶ πλῆθος κόσμου εἶχε κατακλύσει τοὺς χώρους. Οἱ ψαλμωδίες καὶ οἱ προσευχὲς τοῦ καταγενομένου Πειραιικοῦ λαοῦ καὶ οἱ χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίαι τῶν Ἐκκλησιῶν ἔδιναν τὸν χαρακτηριστικὸ τόνο τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐλάβειας μὲ τὸν ὁποῖο ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία δεχόταν τὴν θεομητορικὴ εὐλογία. Στὴν Πλατεία Κοραῆ, κλήρος καὶ λαὸς μὲ προτροπὴ τοῦ Μητροπολίτου ἔψαλαν τὸ τροπάριο «Τῇ Ὑπερμάχῳ», ἔγινε Ἐκτενὴς Δέηση καί, ἔπειτα, ὁ Σεβασμιώτατος προσφώνησε τὴν Ἱερὰ Κοινότητα μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια:

Θεοφιλέστατε Ἀγιε Ροδοστέλου,
Πανοσιολογιώτατε Ἀγιε Πρωτε,
Σεβάσμιοι Πατέρες τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστοίας,
Σεβάσμιοι λοιποὶ Πατέρες τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους,

Σᾶς καλοσωρίζουμε στὴν Ἱερὰ Μητρόπολή μας καὶ στὴν πόλιν μας τόσον ἡ ταπεινότης μου, ὅσον ὁ Ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, ὁ Νομάρχης Πειραιῶς, ὁ Δήμαρχος Πειραιῶς, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Πειραιῶς, οἱ ὑπόλοιποι ἀρχεῖς τῆς πόλεώς μας καὶ ὁ πιστὸς Ὁρθόδοξος Πειραιῶν Λαός.

Μᾶς ἐκομίσαιτε θησαυρόν. Τὴν ἀνοσιεπὶν Εἰκόνα τῆς Παναγίας μας τὴν ἐπιλεγομένην «Αἶον Εἶον». Εἰκόνα θαυματουργὴ καὶ χαριόδουρον τῆς Παναγίας Μητέρας τοῦ Κυρίου μας, ἐνώπιον τῆς ὁποίας διὰ πρώτην φορὰν πρὸ χιλίων χρόνων, Ἀγγελος Κυρίου ἔψαλε τὸν ὕμνον «Ἀξιὸν ἐστιν ὡς ἀληθῶς...». Γεγονὸς θαυμασιὸν ποὺ συνέβη σὲ ἓνα κελλίον τοῦ Ἀγίου Ὁρους τὸ ἔτος 982 μ.Χ. ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου τῶν Πορφυρογενήτων, υἱῶν τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ νέου, Πατριαρχεῦοντος Νικολάου τοῦ Χρυσοδόρου.

Μᾶς ἐκομίσαιτε τὴν θαυματουργὴν Εἰκόνα τοῦ «Αἶον Εἶον», τὴν ὁποία ἔχει ὡς πολύτιμον θησαυρόν ὁλόκληρος ὁ Ἀγιορείτικος Μοναχισμὸς καὶ ἡ ὁποία φυλάσσεται σὺν σεπτῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πρωτάτου ποὺ εἶναι ἡ καρδιὰ τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Θεωροῦμε εὐλογία μεγίστη τὴν παρουσία ἐν μέσῳ τοῦ Λαοῦ μας τῆς σεπτῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνης «Αἶον Εἶον», τῆς Παναγίας μας. Ἡ χάρις τῆς Παναγίας μας νοιώθουμε νὰ ἐπισκιάζει τὴν σιγμὴν αὐτὴν, κατὰ τρόπο ζωντανὸ καὶ αἰσθητὸ, ὁλόκληρον τὴν Ἱερὰ Μητρόπολή μας, τὸν Ἱερὸ Κλήρον μας, τοὺς παρευρισκομένους Ἀρχοντάς μας καὶ ὁλόκληρον τὸν εὐσεβεῖ Ὁρθόδοξον Πειραιϊκὸν Λαόν μας.

Ὅλοι μας τρέφουμε ἰδιαίτερον τὴν εὐλάβειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Κυρίου μας. Τὴν Σώτειρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὴν Σώτειρα

Τὸ «Ἄξιόν ἐστιν» στὴν Πλατεία Κοραΐ, ὅπου ἀναπέμφθηκε Ἑκτενὴς Δέησις.

τοῦ ἔθνους μας σὲ δύσκολες στιγμές. Τὴν Ἱερὰ Κλίμακα, διὰ τῆς ὁποίας κατέβη ὁ Θεὸς στὴ γῆ. Τὴν κραταιὰ προστασίαν μας. Τὴν Παρηγορήτριαν, Μεσότηριαν, Ὁδηγήτριαν καὶ Γιάτρισσά μας. Τὴν Μητέρα ὅλων μας, πὺν εἰσακούει τῶν προσευχῶν μας καὶ τίς προσάγει πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς. Πὺν παρηγορεῖ τὴν πονεμένη καρδιά μας. Πὺν μᾶς σώζει ἀπὸ κινδύνους καὶ περιπέτειες. Πὺν σπογγίζει μὲ σιοργή τὸ δάκρυ τῆς ζωῆς μας. Σ' Αὐτὴν καταφεύγουμε σὲ κάθε μας ἀνάγκη. Σ' Αὐτὴν, τὴν πάναγρο Μητέρα τοῦ Κυρίου μας, ἀναθέτουμε τὸν πόνο καὶ τοὺς στεναγμούς μας.

Ἡ παρουσία, ἐν μέσῳ ἡμῶν, τῆς θανματοτρογῶν χαριτοδότητος Εἰκόνης «Αἶον ἔστιν», γεμίζει τίς καρδιὲς ὅλων μας μὲ συγκίνηση ἱερὰ. Μὲ αἰσθήματα εὐλαβείας. Μὲ δύναμιν καὶ εὐλογίαν πνευματικὴν.

Σεβάσμιοι Πατέρες, Σὰς εὐχαριστοῦμε διὰ τὸν κόπον πὺν κάνατε νὰ μᾶς μεταφέρετε αὐτὸν τὸν μεγάλον θησαυρὸν, τὴν σεπτὴν Εἰκόνα τῆς Παναγίας μας. Χαιρετίζουμε δὲ καὶ μὲ ιδιαίτερη ἀγάπη καὶ χαρὰ τὴν παρουσίαν σας στὴν τοπικὴ Ἐκκλησία μας.

Εὐλαβοῦμεθα τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὸ θεωροῦμε κίβωτό τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ μας. Πιστεύουμε διὸ ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ προσβλέπουμε πάντοτε μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν μοναστικὴν πολιτείαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τὴν ὁποίαν θεωροῦμε ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ παρουσία τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστοσίας καὶ τῶν ὑπολοίπων Ἀγιορειτῶν Πατέρων στὴν Ἱερὰ Μητροπόλὴ μας καὶ στὴν πόλιν μας εἶναι εὐλογία Θεοῦ. Σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν χαρὰ πὺν μᾶς δίνετε μὲ τὴν παρουσίαν σας καὶ σὰς παρακαλοῦμε νὰ προσεύχετε γιὰ ὅλους μας: γιὰ τὸν Ἱερό Κλῆρον μας, γιὰ τοὺς Ἀρχοντάς μας, γιὰ τὸν εὐσεβῆ Πειραιϊκὸν Λαόν.

Δέσποινα προσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως. Μῆτερ τοῦ Θεοῦ φύλαξον ἡμᾶς ὑπὸ τὴν σκέπην σου. (Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ
Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ *

Ἐνότης Τρίτη

Ἡ «ἐνότης» αὕτη, μὲ τρεῖς νέους διευθυντάς, ἀσχολεῖται μὲ τὴν μέρφωσιν, τὴν κατέστητα, τὰς γυναῖκας καὶ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ζωῆς τῶν Κοινοτήτων. Εἰδικώτερον ἡ παρεῖσα συνέλευσις τῆς ὥς ἂν τρίτης Ἐνότης ἀσχολήθη μὲ τὴν (1) Οἰκουμενικὴν κίνησιν τῶν νέων, (2) ἀλληλεγγύην τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς γυναῖκας, (3) τὴν γυναῖκα καὶ Θεολογίαν, (4) βιβλικὰς σπουδὰς, (5) στοιχειώδη μόρφωσιν τῶν ἐφήβων, (6) ἀνανέωσιν τῆς κοινωτικῆς ζωῆς, (7) πορείαν τῆς δικαιοσύνης, εἰρήνης καὶ διαφυλάξεως τῆς δημιουργίας, (8) μὲ τὴν 7 Γενικὴν Συνέλευσιν, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ ἐν Καμπέρα τῆς Αὐστραλίας τὸ 1991 (7-20 Φεβρουαρίου). Τὰ θέματα ταῦτα ἐπιχειρήσθησαν καὶ θὰ ἐπιχειρησθῶν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ὑπὸ διαφόρων συμποσίων τὰ ὁποῖα θὰ λάβουν χώραν εἰς διαφόρους χώρας.

Τῆς συζητήσεως τῆς προσεχοῦς 7ης Γενικῆς Συνελεύσεως θὰ προηγηθῶν ὁρισμέναι συνεδριάσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (Σεπτέμβριος 1987, Μάρτιος 1988, Αὐγустος 1988 Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ, Φεβρουάριος 1989, Ἰούλιος 1989, Φεβρουάριος 1990, Ἰούλιος 1990), αἱ ὁποῖαι θὰ καθορίσουν τὸ γενικὸν θέμα καὶ τὸ ὅλον πρόγραμμα καὶ τὴν ὁργάνωσιν τῆς Γενικῆς ταύτης Συνελεύσεως, τῆς ὁποίας ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν δὲν θὰ πρέπη νὰ ὑπερβαίῃ τοὺς 1.000.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ἐργασίας τῶν τριῶν Ἐνοτήτων τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς συνεδρίασαν καὶ ὁρισμέναι εἰδικαὶ ἐπιτροπαί, αἱ ὁποῖαι ἐξήτασαν τὰς σχέσεις 1) Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ Π.Σ.Ε., 2) τὰ Οἰκονομικά, 3) τὸ Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Bossey, 4) θέματα τῆς «Πίστεως καὶ Τάξεως», 5) τὰς νέας θρησκευτικὰς κινήσεις, 6) τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ κοινωνίας, 7) τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν εἰς πόλεις καὶ ἀγροτικὰς περιοχάς, 8) τὸ θέμα τῶν συσκέψεων διὰ τὴν διεκκλησιαστικὴν βοήθειαν καὶ τοὺς πρόσφυγας, 9) τὸ πρόβλημα τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, 10) τὸ πρόβλημα τῆς Χιλῆς, 11) τὴν παγκόσμιον τάξιν διανομῆς τροφίμων καὶ 12) τὴν ἀνανέωσιν ἐπὶ παγκοσμίῳ καὶ τοπικῆς κλίμακος.

Εἰς εἰδικὰς συσκέψεις ἐξητάσθησαν καθαρῶς ὑπηρεσιακὰ θέματα, ὡς καὶ διορισμοὶ καὶ ἀνανεώσεις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Π.Σ.Ε. Ὡσαύτως ἐγένοντο δηλώσεις διὰ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ διὰ τὸν πυρηνικὸν ἀφασπισμὸν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 667 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 τεύχους.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ἀξιολογοῦντες τὸ ἔργον τῆς ἐν Γενεύῃ συνελθούσης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (16-24 Ἰανουαρίου 1987) παρατηροῦμεν, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν τοῦτο θεαματικὸν οὔτε εἰς λόγους οὔτε εἰς ἔργα. Τοῦτο μᾶλλον πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ γεγονός, καθ' ὃ τὸ Π.Σ.Ε. στερεῖται μεγάλων προσωπικότητων καὶ σαφηνείας ὡς πρὸς τὸ ὁρθὸν ἔργον αὐτοῦ, τ.έ. τὴν ὑποβοήθησιν τῆς προπαρασκευῆς τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν — διότι τοῦτο εἶναι τὸ βασικὸν θέμα — καὶ διὰ τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ ἐπιζητεῖ τὴν ὁρατὴν ἐνότητα (Visible Unity), ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ, διότι τὸ μέγα πλῆθος τῶν ὁμολογιῶν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὄχι μόνον μεταφέρει τὴν διαίρεσιν τοῦ εἰς τὸ Π.Σ.Ε. ἀλλὰ καὶ τὴν αὐξάνει συνεχῶς διὰ τῆς ἀποδοχῆς ὡς πλήρους μέλους ὁρισμένων κοινότητων, αἱ ὁποῖαι ὡς μὴ ὥστε εἶναι ἀπλάι καὶ μόνον ἐνορίαι, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζουσιν ἐκτὸς Κοινότητος, καὶ οὐχὶ ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ Καθολικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Οὐ μὴν ἀλλὰ προσλαμβάνουσιν τὴν ὀνομασίαν «ἐκκλησία» ἐνῶ δὲν εἶναι κατ' οὐσίαν διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Π.Σ.Ε.. Τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἔχουν τὴν Ἱερωσύνην ὡς μυστήριον ὁδηγεῖ ἀναγκαιῶς ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ εἴπωμεν, ὅτι δὲν ἔχουν οὗτοι Βάπτισμα καὶ Θ. Εὐχαριστίαν, μυστήρια τὰ ὁποῖα ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν. Πόσον δὲ εὐρίσκονται μακρὰν τῆς ἀληθείας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ τὸ ἐφεύρημα αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὸ τρίτον κείμενον τοῦ BEM, τ.έ. «αχειροτονημένον λειτουργῆμα» (Dinat Ministry) εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει ὁ χειροτονῶν ἐπίσκοπος, διάδοχος τῶν Ἀποστόλων. Οὐδαμοῦ δὲ ἀναφέρουν χειροτονοῦντα, συνεπεῖα δὲ τῶν ἐσφαλμένων τούτων ἀντιλήψεων ζητοῦν εἰς τὸ ἄρθρον 51 τοῦ τρίτου κειμένου (Amt) ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων. Ἐκ τοῦ ἁρθρου 1 ὅμως προκύπτει, ὅτι βάσις τῆς ἐκκλησιολογίας των εἶναι τὸ «Βασίλειον Ἱεράτευμα», τὸ δὲ «αχειροτονημένον λειτουργῆμα» προϋπαθεῖ καὶ ἀχειροτόνητον λειτουργῆμα εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ «Βασίλειον Ἱεράτευμα». Τοῦτο δὲ ἀναφέρεται εἰς τὰ κείμενα τῆς ἐν Κρήτῃ ἐν τῷ παρελθόντι συνελεύσεως Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐνεκα τούτων ἡ θέσις τῶν Ὁρθοδόξων εἶναι δυσχερής, διότι εἶναι μειοψηφία, τῆς ὁποίας ἡ θέσις συνεχῶς καὶ χειροτερεῖται ὄχι μόνον ἔνεκα τῶν ἀνω-

τέρω μνημονευθέντων σοβαρῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ λόγω τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. διὰ νέων ἐγγραφῶν εἰς τὴν παρούσαν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν, ὡς τῆς Μεθοδιστικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ober-Birma καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Μεθοδιστικῆς τοιαύτης τοῦ Elfenbeinküste, ἔτι δὲ καὶ τῆς συνδέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῆς Κούβας, τοῦ Χριστιανικοῦ Συμβουλίου τῆς Cabia, τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Jamaica, τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Λιβερίας, καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Βραζιλίας. Τὴν ἐγγραφὴν τούτων ἡ ἡμετέρα ἀντιπροσωπεῖα κατεψήφισε, δηλοῦσα συγχρόνως ὅτι διὰ τῆς ἐγγραφῆς τούτων διαιωνίζεται ἡ διαίρεσις τοῦ Προτεσταντικοῦ κόσμου, αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν διηρημένων Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν καὶ χειροτερεύει ἡ ἐν τῷ Π.Σ.Ε. ἀναλογία καὶ θέσις τῶν ὀλίγων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ βεβαίως καὶ τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ καὶ τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ, ὡς καὶ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων. Ἐνεκα τούτου ἀκριβῶς ἀνεπαρκέστατα ἀντιπροσωπευόμεθα τόσον εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Πίστεως καὶ Τάξεως, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν.

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Π.Σ.Ε. ἐνθάρρυνσις ἐγγραφῆς μικρῶν κοινοτήτων συγγενῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν ἀποθαρρύνει τὴν ἐνωσιν αὐτῶν, γενικώτερον δὲ οὐδόλως βοηθεῖ εἰς τὴν ἐπανένωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐφ' ὅσον δὲ μίαν Ἐκκλησίαν ἵδρυσεν ὁ Κύριος, μία ὑπάρχει εἰς τὴν κλασσικὴν οἰκουμενικὴν ὁμολογίαν πίστεως εἰς τὸ Σύμβολον Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (381) καὶ μία ἐπομένως τελικῶς πρέπει νὰ ὑπάρξῃ διὰ νὰ μαθητεύσῃ πάντα τὰ ἔθνη, συμφῶνως πρὸς τὸ τέλος τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου.

2. Χαρακτηριστικὸν τῆς δημιουργηθείσης ἐν τῷ Π.Σ.Ε. καταστάσεως, ἡ ὁποία οὐδόλως ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀνάγκην ὑποβοηθήσεως τοῦ σκοποῦ τῆς προπαρασκευῆς τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐν λόγω Συμβουλίου εἶναι ἡ διὰ τῆς ἐν ἔτει 1959 εἰσόδου τῆς Διεθνoῦς Ὁργανώσεως Ἱεραποστολῆς, ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς τὴν τροποποίησιν τοῦ Καταστατικοῦ ἐν Nairobi (1975), διὰ τῆς ὁποίας ἡ συνέλευσις τοῦ ἔργου τῆς μεγάλης ὁργανώσεως «Πίστις καὶ Τάξις» ὠθηθεῖται ἐκ τῆς πρώτης θέσεως εἰς τὴν 7ην θέσιν τῶν σκοπῶν τοῦ Π.Σ.Ε., ὅταν δὲ ἐδημιουργήθησαν αἱ Ἐνότῃτες ἡ «Πίστις καὶ Τάξις» μετονομάσθη «Πίστις καὶ Μαρτυρία», κατέληξεν δὲ μόλις καὶ μετὰ βίας νὰ διατηρήσῃ τὴν τρίτην θέσιν τῆς Α' Ἐνότῃτος (παρ. Document 1,1) ὅπου ἀκολουθεῖται ἡ ἐξῆς σειρά:

Εἰσαγωγή.

I. Ὑποενότῃς «Διάλογος μετ' ἀνθρώπους διαφόρων θρησκειῶν».

1. Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν.
2. Συνεδριάσεις ἐργασίας περὶ Διαλόγου.

3. Ἡ πίστις τοῦ πλησίον μετ' τὴν ἰδικὴν μου πίστιν.
4. Δυτικοαφρικανικὸν περιφερειακὸν Colloquium διὰ Μουσουλμάνους καὶ Χριστιανούς.
5. Συνέδριον μετ' συνεργάτας τῆς ὑποενότῃτος καὶ τῆς Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ διὰ μὴ χριστιανούς.
6. Κοινὴ συνεδρίασις τῶν ἐπιτροπῶν καὶ τῶν ομάδων ἐργασίας ἐν Potsdam.
7. Ἐκκλησίαι καὶ νέαι θρησκευτικαὶ Κινήσεις.
8. Παραδεδομένα θρησκεῖαι τῆς Ἀφρικῆς.
9. Συναντήσεις μετ' διαθνεῖς μουσουλμανικὰς ὁργανώσεις.
10. Ἰουδαιοαφρικανικαὶ χριστιανικαὶ ὁργανώσεις.
11. Ἕνας ἀσιατικομουσουλμανικὸς χριστιανικὸς διάλογος.
12. Τακτικαὶ συσκέψεις τῶν περιπτώσεων 9,10 καὶ 11!!!

II. Πίστις καὶ Τάξις (σελίς 4).

Εἰσαγωγή, ἐντολὴ καὶ πρόγραμμα.

A'. Τρία προγράμματα σπουδῶν.

1. Βάπτισμα, Εὐχαριστία καὶ Λειτουργία.

Ἐνταῦθα ἐξαίρεται ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταφράσεων, αἱ 150 ἐπὶ 300 μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. ἀπαντήσεις, ἡ ἀρξαμένη ἀποτίμησις τῶν ἀπαντήσεων καὶ αἱ συσκέψεις χωρὶς νὰ νὰ σημειοῦται τίποτε περὶ τοῦ περιεχομένου καὶ τῆς κριτικῆς τοποθέτησεως τῶν ἀπαντήσεων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Εἰς ὁμιλητὴν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ζητήσαντα τὰ σχετικὰ στοιχεῖα ἡ ἀπάντησις τοῦ Προεδρείου ἦτο, ὅτι ἐκδίδονται αἱ τόμοι τῶν ἀπαντήσεων, εἰς τὰς ὁποίας καὶ παρέπεμψε. Ματαίως ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐζήτησε νὰ προστεθῇ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν εἰσήγησιν πρὸς τὴν ὀλομέλειαν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Τοῦ θέματος τούτου ἐπαναφερθέντος ὑφ' ἡμῶν, εἰς τὰς συζητήσεις τῆς ὀλομελείας, ἐδόθη ὑπὸ τῶν προεδρευόντων ἡ ὑπόσχεσις ὅτι ἐν τῷ τελικῷ κειμένῳ θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ παρατήρησις ἡμῶν.

2. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς ἔκφρασιν τῆς κοινῆς ἀποστολικῆς πίστεως σήμερον (Μελέτη).

3. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀνανέωσις τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας (Νέαι μελέται).

B'. Περαιτέρω ἀποστολαὶ καὶ σχέδια τῆς «Πίστεως καὶ Τάξεως».

1. Σύνοδος τῆς Ὀλομελείας.
2. Παγκόσμιον Συνέδριον (1989).
3. Συνεργασία μετ' ἐτέρας ὑποενότῃτας.
4. Ἑβδομάς προσευχῆς, διὰ τὴν ἐνότητα τῶν χρι-

στιανῶν.

5. Ἠνωμένοι καὶ ὑπὸ ἔνωσιν Ἐκκλησίαι καὶ ἐνωτικαὶ διαπραγματεύσεις (ἐννοεῖται Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν).
6. Προσωπικαὶ ὑποθέσεις.

III. Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Παγκόσμιον Ἱεραποστολὴν καὶ τὸν Εὐαγγελισμόν.

1. Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον καὶ Παγκόσμιον Συνέδριον Ἱεραποστολῆς.
2. Προγραμματικὰ πεδία.
 - a. Προετοιμασία διὰ τὴν Ἱεραποστολὴν.
 - b. Διακήρυξις.
 - c. Δημοσιεύσεις.
 - d. Σπουδαὶ καὶ σχέσεις πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους.
 - e. Σχέσεις εἰς τὴν Ἱεραποστολὴν.
 - f. Σχέσεις πρὸς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν.
 - g. Ἐκκλησιαστικὴ ὑπηρεσία εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ὑπαίθρον.
3. Περαιτέρω ἐνδιαφέροντα τοῦ CWME.
 - a. Σχέσεις πρὸς τοὺς Evangelicalen (πρόκειται περὶ φανατικῶν συντηρητικῶν κύκλων ἐντὸς τῶν κοινοτήτων).
 - b. Εὐαγγέλιον καὶ Πολιτισμός.
4. Μερικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ οἰκονομικὰ θέματα.

IV. Ἐκκλησία καὶ Κοινωνία.

1. Κοινὴ σύνοδος τῶν ἐπιτροπῶν καὶ τῶν ἐπιτροπῶν ἐργασίας ἐν Bosdam.
2. Κοινὴ σύσκεψις μετὰ τὴν Πίστιν καὶ Τάξιν (διὰ πολλὰ θέματα).
3. Περιφερειακὴ σύσκεψις περὶ νέων τεχνολογιῶν, ἐργασίας καὶ περιβάλλοντος.
4. Σπουδαῖα προβλήματα τοῦ περιβάλλοντος. (Μελέται καὶ συναντήσεις).
5. Ἡ ἀσθένεια AIDS.
6. Περαιτέρω συσκέψεις.
7. Δημοσιεύσεις.
8. Οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τοῦ ἐπιτακτοῦ συνεργατῶν.

Ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης εἶναι προφανές, ὅτι τὸ κύριον ἔργον τοῦ Π.Σ.Ε. τὸ διὰ τῆς «Πίστewς καὶ Τάξεως» ἐπιδιωκόμενον, τ.ἔ. ἡ διὰ σοβάρων ἐκκλησιολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν κειμένων προβολὴ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν κυριολεκτικῶς πνίγεται μέσα εἰς τὸ πλῆθος τῶν θεμάτων, τὰ ὅποια ἀνήκουν πλέον εἰς τὴν Ἑνότητα ἓνα (I), καὶ τὰ ὅποια δὲν δίδουν ἐπαρκῆ χρόνον εἰς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς νὰ τὰ ἀναγώσουν ἐν ἡρεμίᾳ καὶ νὰ λάβουν θέσιν, ὥστε νὰ συντελεσθῇ ἔργον σοβαρόν. Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἴπη τις ὅτι ἡ σπουδαιότης αὕτη ἐπιτροπὴ ἐπέξετάθη, ὥς μὴ ὥφελε, εἰς πλεῖστα ὅσα θέματα, τὰ ὅποια πολλάκις δὲν συνδέονται μεταξὺ τῶν καὶ τὰ ὅ-

ποῖα δίδουν τὴν λαβὴν πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς Ἐπιτροπῆς ὡς Ἐπιτροπῆς ἀσχολουμένης de omnibus rebus.

3. Σπουδαιότατα θέματα ἀφορῶντα εἰς τὴν δομὴν καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας οὐδὲ καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Ἐπιτροπῆς μνημονεύονται ὡς σοβαρὰ ἀντικείμενα μελετῶν, ματαίως δὲ γράφονται ὅσα γράφονται ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων (Πρβλ. Σχετικὴν βιβλιογραφίαν ἐν Περιοδικὸν Παρνασσός, 1984). Τοῦναντίον γίνεται πολλάκις χρῆσις τοῦ ὅρου «Συνοδικὴ Κοινότης» ἐνῶ, ἀληθῶς εἰπεῖν, πρόκειται περὶ κοινῶν συσκέψεων.

4. Ὡσαύτως οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ τῆς σοβαρότητος τοῦ ἔργου τῶν διμερῶν διαλόγων ἐκ τῶν ὁποίων θὰ προέλθουν αἱ διαπραγματεύσεις διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία παρὰ τοῖς Προτεστάνταις εὕρισκεται εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἐκάστης Κοινότητος.

5. Εἰς τὰ κείμενα τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν γίνεται οὐδεμία σαφὴς διάκρισις περὶ τῆς μορφῆς τῆς ἐνότητος, τὴν ὁποίαν ἐπιζητοῦν οἱ Προτεστάνται καὶ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἔχομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δέον νὰ λεχθῇ ὅτι οὐδόλως λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ πολυσήμαντος δῆλωσις τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Ν. Δελχί (1961) περὶ ἐνότητος¹. Σχετικὸν εἶναι καὶ τὸ πρόβλημα τῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, τῆς ὁποίας ἡ φύσις καὶ ἡ θέσις ἐναντι τῶν ἐκκλησιῶν-ὁμολογιῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. καθορίζεται εἰς τὴν δῆλωσιν τοῦ Τορόντο, ὥστε νὰ μὴ ἐπεμβαίνει τὸ Συμβούλιον καὶ νὰ κἀνὴ δηλώσεις σημαίνουσας ἐπέμβασιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἐκκλησιῶν. Αὗται διατηροῦν τὴν ἐκκλησιολογίαν των, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς Συνόδου των ἐκφράζουν μόνον αἱ ἱδρυαὶ καὶ οὐδεὶς ἕτερος, πολλῶ δὲ μᾶλλον τὸ Π.Σ.Ε.

6. Τὰ ὑπὸ τοῦ Π.Σ.Ε. συντασσόμενα κείμενα φέρουν καθαρῶς προτεσταντικὸν χαρακτήρα μετὰ ἐλαχίστην ἐπίδρασιν τῶν Ὀρθοδόξων. Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως τὸ γεγονός ὅτι ἐνῶ συντάσσονται ἀξιόλογα θεολογικὰ κείμενα² ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων, ἐν τούτοις ταῦτα συναντοῦν τὴν ἄρνησιν τῶν Προτεσταντῶν καὶ δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν εἰς τὰ κείμενα τοῦ Π.Σ.Ε. Ἡ τακτικὴ αὕτη πρέπει νὰ προβληματίσῃ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸ σύστημα τῶν χωριστῶν δηλώσεων ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον συνεχισθῇ ἡ παροῦσα τακτικὴ.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ
Καθηγητὴς Πανεπιστημίου
Καθηγητὴς ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ (†)

1. Ἰδὲ τὸ κείμενον ἐν «Θεολογία», τ. XXX III (1962) σσ. 186-187.

2. Μεταφρασμένα εἰς τὴν γαλλικὴν ἢ γερμανικὴν.

Ο ΦΙΛΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ*

Ὁ ἀγιολόγος Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Σπ. Ράμφος

★

Ἄς ἐπιστρέψουμε, ὅμως, γιὰ λίγο στὴν Κίμωλο καὶ στὰ λαογραφικὰ κείμενα, ποὺ ἔγραψε ὁ π. Ἰωάννης γι' αὐτὴ καὶ τὴ ζωὴ της, μὲ τὴ συνεργασία σεδα-στῆς δέσποινας τοῦ νηιοῦ. Τὰ κείμενα αὐτὰ δημοσιεύτηκαν λίγα - λίγα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, πρωτοεκδόθηκαν σὲ δι-δύμο τὸ 1953, καὶ μπήκαν καὶ στὴ μεγάλη σειρὰ τῶν «Κιμωλιακῶν», στὸν δεῦτερο τόμο (σελ. 310-350). Ἀπὸ αὐτὴ τὴ σειρὰ, ὁ ἐξαίρετος ποιητὴς καὶ ἡθοποιὸς κ. Χρήστος Κατσιγιάννης θὰ μᾶς διαβάσει ἕνα συγκι-νητικὸ ἀπόσπασμα, γιὰ ἕναν περίεργο Γέροντα, ποὺ τὸν εἶχε γνωρίσει καὶ ὁ Φῶτης Κόντογλου σ' ἕνα ταξίδι του. Ἐπιγράφεται «Στὸ νησί τοῦ Ἀη - Γιώργη» (ὅπ. π., 334-336) :

Ἀπ' τὴ ντροπὴ τῆς ἐποχῆς μας, τὸ θάνατο ἀπὸ πείνα, ἐπῆγαν ἀρκετοὶ Κιμουλιᾶτες. Στὸ κελλὶ τῆς Παναγίας, ὅπου εἶχε σωριαστῇ ἀπ' τὴν ἐξάντλησι, ἀφοῦ ἄφησε τὸ νηοὶ τοῦ Ἀη Γιώργη ποὺ καθότανε ὁ-λομόναχος 44 χρόνια, ἔσθινε καὶ τότε μοναχός, ὁ Γέ-ροντας, «τελῶνιο τῆς θάλασσας, μισὸς ψάρι καὶ μισὸς ἄνθρωπος», ὅπως τὸν ὀνομάτισε ὁ Φῶτης Κόντογλου.

Στις 21 Αὐγούστου τοῦ 1896, ἐδώθηκε μὲ σοβα-ρὰ ἐγκαύματα ἀπ' τὸ τρομερὸ δυστύχημα τῆς ἐκρή-ξεως τοῦ Κάστρου, μὲ ἄλλους τρεῖς. Οἱ πόνοι του ἦτανε μαρτυρικοί· κανένα γιαιτροσόφι γιάτρισσας, ἢ φάρμακο γιαιτροῦ δὲν τὸν ἐλάφρυνε. Στὸ πανηγύρι τ' Ἀη Γιώργη, τὸ ἐπόμενο, πῆγε μὲ τὸν ἀδερφό του, τὸν Πέτρο, σι' «Ἀγιογιῶν». Ἄμα νύχτωσε καὶ καται-λάγιασε ὁ κόσμος, προχώρησε σιὸ Τέμπλο. «Ἀλεί-φτηκα μὲ λάδι τῆς καντήλας τοῦ Ἑσταυρωμένου, τῆς Κυρίας Θεοτόκου, τοῦ Μεγαλομάρτυρος» —ὅπως συχνὰ διηγεῖτο— «καὶ μὲ τὰ σπλάχνα καμένα ἀπὸ τὴν πίστι προσευχήθηκα: Ἀη μου Γιώργη, ἀκούω σιὸ τροπάρει σου πὼς εἶσαι ἀσθενούντων ἰατρός, θγάλε ἀπὸ πάνω μου τοὶ πόνοι νὰ κοιμηθῶ, ποὺ ἔχω τόσους μῆνες, κι ὁρίζομαι νὰ μὴν ἀφίσω σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ τὸ νηοὶ σου». Προσκύνησε καὶ ἔφυγε. «Πρὶν νὰ φτά-σω στὴν πόρτα» —ἐπρόσθετε— «οἱ πόνοι μᾶφισαν, ξανάγινα ἄνθρωπος».

Ἀπὸ τότε ὁ Γέροντας ἔζησε ὁλομόναχος σιὸ θρό-νο. Παλῆς ναυτικός, μὲ μιὰ θαρραῦλα σὰ σκάφη, ἔσκιζε —μῆς ὥρας ἀπόστασι— τὰ νερὰ ποὺ χωρί-ζουν τὸ νηοῦ ἀπ' τὴν Κίμωλο, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἔφερνε γιὰ τὸ λάδι τ' Ἀη Γιώργη, τὸ ψωμὶ καὶ τὸ φτωχὸ προσφάδι. Τὸ ἕνα μπατζάκι του ἦτανε μόνιμα ἀνεδασμένο. Ἀπὸ συνήθεια, γιὰ νὰ εἶναι πάντα πρό-χειρο.

Δὲν εἶχε «ὁμολογήσει» καμμιά εὐχή, δὲν εἶχε προ-χειρισθῇ σὲ καλόγερο. Ἀναχωρητὴς ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ μόνος, ὁλομόναχος ἦτανε ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσι ποὺ ἔδωσε σιὸν Μεγαλομάρτυρα. Ντυμένος μὲ ὅ,τι ρούχο

τοῦδιναν μὲ συμπόνια, ἔτρεφε γενειάδα καὶ φοροῦσε μαῦρο οκοῦφο, γιὰ νὰ θυμίζει «μοναχόν». Κάποτε «προεχειρίσθη» ἀναγνώσις ἀπὸ τὸν Μεθόδιο γιὰ νὰ μπαίη σιὸ Ἱερὸ. Τὸ Μοναστήρι ἔλαμπε ἀπ' τὴ φρον-τίδα του φρεσκοασβεστωμένο, ὁλοκάθαρο, πάντα. Ἡ καντήλα τοῦ Ἀγίου ἀκοίμητη, τὴν ἔπλενε καθημερι-νῶς, κι εἶχε κανονίσει μὲ τὴ σταλαγματιὰ πόσο λάδι ἔκαιε, ἀπὸ πρωτὶ σὲ πρωτὶ. Ἡ καντήλα αὐτὴ ἦτανε τὸ μαντεῖο του: ἔτριζε καὶ χιμποῦσε, ἅμα ἦτανε νὰ τῇ κακὸ σιὸ νηοὶ μας. Κι ἂν τύχαινε κι ἔσθινε ἀνα-πάντεχα, ἄκουε μιὰ φωνὴ ποὺ τοῦ φώναζε: «Γεώργη, Γεώργη»; Ἀφίνω τὸ ἀπαράτητο —πρωτὶ, μεσημέρι, βράδυ— θύμιασμα. Ἦτανε μεγάλος ἀλτρονιότης ὁ Γέροντας, ἀγαποῦσε τὴ φτώχεια. Νοσήλευε τοὺς φθι-σικούς καὶ ἔθαψε —σιὸ χρόνο τῆς βλογιᾶς (1915)— τοὺς βλογισμένους...

Πάντα τὸν πειράζαμε τὸν Γέροντα, ἀκίνδυνα, γιὰ νὰ γελοῦμε μ' ὅλο ποὺ τὸν ἀγαπούσαμε καὶ δὲν ἀφί-ναμε ποτὲ νὰ τοῦ λείηρη ἱστοία. Μὰ καὶ κεῖνος μᾶς πείραζε μὲ τὰ εὐτράπελά του.

Στὸ πανηγύρι κάθε χρόνο —ποὺ γινότανε θυσία, γιὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς προσκυνητὲς του προσφέρον-τας τὰ τουρσιά του ἀπὸ βολβούς καὶ κρόταμα, τὰ μόνια προϊόντα τοῦ νηιοῦ του— τὰ πειράγματα κι ἀπ' τίς δυὸ μεριὲς πλήθαιναν. «Νὰ πᾶτε νὰ πετισκολληθῇ-τε» μᾶς ἔλεγε. Ἀλλὰ —καὶ βέβαια— πάντα τὸν με-θοῦσαν. Ὁ Δημήτριος ὁ Χαλκιδόπουλος, μὲ τὴν παρέα του, τὸν ἔβαζε τότε σιὸ χορὸ. Τὰ πηδήματά του μο-ναδικὰ, ὅπως ἦτανε ξυπόλητος, χιμποῦσε τοὺς ἀστρα-γάλους σὰν κρόταλα καὶ τραγούδαγε τραυλίζοντας:

Νὰ δώσω θέλω μιὰ κλωτσιὰ
τὸν τοῖχο νὰ βουλήσω,
νὰ φτιάξω μυτζηθρόπητες,
νὰ κάτσω νὰ δειπνήσω.

Ὡ Παναγιά μου τοῦ Μπαλῆ
καὶ Ἀη μου Ἀντύπα,
ὦ ποὺ νὰ δῶ στοῦ Στεφανῆ
τὴν κεφαλή μιὰ τρύπα!

Κι ὅταν πιά τὸ κέφι φούντωνε, στὴν κάθε βόλτα τοῦ χοροῦ, πετοῦσε σιὴ μέση τοῦ γύρου καὶ οποιῶς μὲ τὴ σειρὰ, ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του: τσουκάλια, στα-μνιά, φουφούδες... Οἱ πανηγυριῶτες ξεκαρδίζον-ταν... Καὶ μὲ τὴν πρώτη ἐπίσκεψί του στὴν Κίμωλο τοῦ τ' ἀπέδιναν ὁλοκαίνουργια. Ἔτσι κάθε χρόνο, τὸ νοικοκυριὸ τοῦ Γέροντα ἀνακαινίζονταν.

Καημένες μου Γέροντα, ἡ καρδιά μου κλαίει σὰ σκέπτομαι πὼς —ἂν ὁ Θεὸς μ' ἀξιώσῃ καὶ πατήσω σιὸ νηοὶ μας— δὲν θ' ἀντικρύσω τὴν ἔξυπνη κι ἀγα-θὴ φροσιονωμία σου!...

Ἐκεῖνο ποὺ θὰ ζητιάη ἡ ψυχὴ σου εἶναι —τὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 671 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 τεύχους.

Εἰς τὸ γραφεῖον του (Ἀποστολ. Διακονία, Μάρτιος 1963)

δίχως ἄλλο— τὰ κόκκαλά σου νὰ μεταφερθοῦν σὶ ἐρημητήριό σου, κοντὰ σὶ τὸ Μοναστήρι καὶ σὶ τὴ μάνα σου τὴ θάλασσα, συντροφιά μὲ τὶς καλλικαταιοῦδες, τὰ ἐρημικά σου καὶ σὲνα μαυροπούλια, καὶ σὲ κανένα ἀπ' τὰ ὀνοματισμένα σου βραχάκια: τὶς «κασέλες» ἢ τὴν «κουτσουλιά». Ἐκεῖ σὶ τὴν ἀκρὴ θὰ προσέχῃς ἀπ' τοὺς δυναμίτες τὴ θάλασσά σου..

Νὰ μὴ σοὺ πάρῃ κανεὶς τὸ προνόμιο... (ὅπ. π. 334 - 36).

★

Ὅποιοι θελήσει κάποτε νὰ γράφει τὴν πνευματικὴν ἱστορία τῆς Κιμῶλου ἢ τῶν Κυκλάδων, θὰ πρέπει νὰ σκύβει πολὺ προσεκτικὰ στὰ γραπτὰ ποὺ ἔγραψε, ἢ ποὺ ἔδωκε ἄλλους νὰ γράψουν, ὁ π. Ἰωάννης. Πέρ' ἀπὸ τὰ ἐγκατεσπαρμένα σὲ περιοδικὰ κ' ἐφημερίδες κείμενά του, μπορούμε ν' ἀναφέρουμε εἰδικώτερα τὰ διδλία του! α) «Κιμωλιακά» (Ἀθ. 1933), β) «Ὁ Δευτερεύων Σίφνου» (Ἀθ. 1948), γ) «Λαογραφικά τῆς Κιμῶλου» (ποὺ πρὶν λίγο ἀναφέραμε, καὶ ἀπόσπασμά του ἀκούσαμε) καὶ δ) «Τὰ Σωτήρια τῆς Κιμῶλου» (Πειρ. 1953). Αὐτές, ὅμως, ὅπως καὶ ἄλλες ἐργασίες του, βρίσκονται τώρα θησαυρισμένες στὴν ὀκτάτομη μνημειώδη ἔκδοσι κ-σειρά «Κιμωλία κ α», ποὺ μὲ τὴν ἐπιστολὰ κ' ἐπιμέλεια τοῦ π. Ἰωάννου ἐξέδωκε τὸ «Ἀφεντάκειον Κληροδοτήμα» (1970 - 1977). Μὲ τὴν ἐπιγραφή «Βιβλιοθήκη Ἀφεντακείου Κληροδοτήματος», ἡ σειρά τῶν ὀκτὼ αὐτῶν τόμων τῶν «Κιμωλιακῶν», μὲ στοιχειοθεσία μονοτυπίας καὶ τὴν ἀπαραίτητη, γιὰ τὰ ἀρχαιολογικὰ κυρίως μελετήματα, εἰκονογράφηση, ἀποτελεῖ μιὰ κωδικοποίηση ὅλου τοῦ πνευματικοῦ θησαυροῦ, σὲ ἀρθρα καὶ μελετήματα, ποὺ ἔχει κατὰ καιροὺς γραφεῖ γιὰ τὴν Κιμῶλο, τὴν ἱστορία τῆς, τοὺς ἀνθρώπους τῆς, τὸν πολιτισμό τῆς —ἀπὸ δικούς μας καὶ ξένους—, ὅπως τὰ συγκέντρωσε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ γνώση τοῦ π. Ἰωάννου. Κάθε τόμος περιέχει μελετήματα σὲ σχετικὲς ἐνότητες, κ' ἔχει 350 μὲ 400 σελίδες. Τὸ ὅλο ἔργο, ποὺ θὰ τὸ ζήλευαν πολλὲς ἄλλες ἐλληνικὲς περιοχές, ἔχει γύρω στὶς 2.700 σελίδες, καὶ εἶναι ὁ πνευματικὸς καθρέφτης τῆς πνευματικῆς ἱστορίας τῆς Κιμῶλου, ἀλλὰ καὶ τῶν γειτονικῶν νησιῶν. Σ' αὐτὴ τὴ σειρά, ὅπου ὑπάρχουν κείμενα διαφόρων

συγγραφέων γιὰ τὴν Κιμῶλο, βρίσκονται, ὅπως εἶπα, καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ἀγαπημένο του νησί κείμενα τοῦ π. Ἰωάννου. Σὰς ἀναφέρω ἐδῶ μερικoὺς τίτλους μὴνάχα τῶν σχετικῶν τοῦ μελετημάτων: α) «Κιμῶλιοι Κληρικοὶ εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τοῦ 1821», β) «Τὰ χριστιανικά μνημεῖα τῆς Κιμῶλου καὶ τῶν πέριξ νησιῶν», γ) «Προτρεπτικὸν Γρηγορίου τοῦ Ε' περὶ ἐλέους ὑπὲρ τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Παναγίας Φολεγάνδρου», δ) «Πίναξ ἀπογραφικὸς Δήμου Κιμῶλου, ἔτους 1856», ε) «Συμβολὴ εἰς τὸ Κιμωλιακὸν γλωσσάριον», στ) «Ταξίδι τοῦ Bent εἰς τὴν Κιμῶλον», ζ) «Δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἐκ Κιμῶλου, ἐτῶν 1692 μέχρι 1839» καὶ η) «Σύμμεικτα Κιμωλιακά», ἧτοι: Παλαιὰ κιμωλιακά ἔγγραφα, Ἐκλογὴ ἐπιτρόπων κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, Ληξιαρχικαὶ Πράξεις γάμων καὶ θανάτων ἐνοριτῶν Ἱ. Ναοῦ Ταξιάρχων Κιμῶλου (1835 - 1854), Τοπωνύμια Κιμῶλου - Πολυαίγου, καὶ Πίναξ Δημάρχων Κιμῶλου ἀπὸ τοῦ 1834 μέχρι τοῦ 1914.

Ὅπως βλέπουμε κι ἀπὸ τοὺς τίτλους τῶν μελετημάτων, δὲν ὑπάρχουν θέματα τοῦ νησιοῦ ποὺ νὰ μένουν ἔξω ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον τοῦ π. Ἰωάννου. Ὡστόσο, πρέπει νὰ μνημονεύσουμε ἰδιαίτερα τὴ φροντίδα του γιὰ τοὺς ναοὺς, τὶς γιορτὲς καὶ τὶς ἀκολουθίες τους — τόσο στὴν Κιμῶλο, ὅσο καὶ στὰ γειτονικά νησιά Μῆλο καὶ Σίφνο. Κανεὶς δὲν ξέρει τὴν τάξη καὶ τὴ θέση τους ὅσο ὁ π. Ἰωάννης, ποὺ ἀπὸ τὴν παιδικὴ του ἡλικία τὰ διακονοῦσε. Κι ὅταν, ἀργότερα, συγγραφέας μὲ πείρα πιά καὶ ὀριμότητα, θὰ γνωρίσει τὸν ἀγιορείτη μοναχὸ καὶ δόκιμον ὕμνογράφο, π. Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη, ὁ π. Ἰωάννης θὰ γίνῃ ὁ πρωτεργάτης ἐνὸς ὁραίου ὅσο καὶ ἀπαραίτητου ἔργου στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας: ὅλες οἱ ἀκολουθίες καὶ οἱ ἄγιοι τῶν ἀγαπημένων νησιῶν του ποὺ δὲν εἶχαν ἀπολυτικιο. κοντάκιο, μεγαλυνάριο ἢ καὶ ἄλλα βασικά τροπάρια, μὲ πρόταξη τοῦ π. Ἰωάννου καὶ μὲ τὴν ὕμνογραφικὴ διακονία τοῦ π. Γερασίμου, θὰ τ' ἀποκτήσουν, γιὰ νὰ μὴ λείπει τίποτε ἀπὸ τὶς γιορτὲς τους καὶ τὶς πανηγύρεις. Αὐτὸ ἦταν ἡ ἀρχή· ἀλλὰ ἦρθε καὶ ἡ συνέχεια, ποὺ ἀντιμετώπιζε αὐτὸ τὸ πρόβλημα σὲ πολὺ μεγαλύτερη κλίμακα. Τῇ ἐπιμέλειά τοῦ π. Ἰωάννου, δημοσιεύονται πρῶτα στὸ ἐκκλησιαστικὸ περιοδικὸ «Ἐφημέριος» κ' ὕστερα σὲ ξεχωριστὸν τόμο, τὰ «Ἀπολυτικά. Κοντάκια καὶ μεγαλυνάρια τοῦ ἐνιαυσίου μηνολογίου, συμπληρωθέντα ὑπὸ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου Μοναχοῦ...» (Ἀθῆναι 1957, σσ. 200). Ἀπὸ αὐτὸ τὸ διβλίο, ποὺ δὲν θὰ ἔδωκεν δίχως τὴ στοργικὴ φροντίδα τοῦ π. Ἰωάννου, καὶ ποὺ εἶναι πολὺτιμο γιὰ ὅλες τὶς ἐκκλησιές, τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ παλαιότερα τροπάρια γιὰ γιορτὲς καὶ ἁγίους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, θ' ἀκούσουμε τώρα μερικoὺς ὕμνους τῆς τοπικῆς λειτουργικῆς ζωῆς, ποὺ ἀγαπᾷ πολὺ καὶ ὁ τιμώμενος Πρωτοπρεσβύτερος, ἀλλὰ καὶ οἱ φιλαχόλουθοι κάτοικοι τῆς Κιμῶλου καὶ τῶν γύρω νησιῶν. Ψάλλει ἡ βυζαντινὴ χορωδία τοῦ φίλου Πρωτοφάτου κ. Βασίλη Νόνη. (Ἐδῶ, φυσικά, παραλείπονται οἱ βυζαντινοὶ ὕμνοι).

(Συνεχίζεται)

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Συμπιπτουσαι και συνανελισσόμεναι» ἐν τῇ
Παραδόσει τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Α.Θ. Παραγίτης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος, ἐν τῇ ἀντιφωνήσει Αὐτοῦ εἰς τὴν προσφωνήσιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου, ἐξη-
ρε τοὺς «δεσμούς, οἵτινες ἀπὸ μακροῦ συνδέουν τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν πρὸς τὴν πεφιλημένην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος».

«Ὅθεν «εἶναι σαφὲς καὶ αὐτονόητον διὰ καὶ πᾶσαι μὲν αἱ λοιπαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως αἱ δύο ἡμῶν ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, αἱ τῷ αὐτῷ Γένει δουλεύουσαι καὶ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ καὶ ταῖς αὐταῖς παραδόσεσι συμπιπτουσαι καὶ συνανελισσόμεναι, ὁφείλουσι νὰ συνειδητοποιῶσι τὰ ἐπιτεύγματα τῶν καιρῶν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πανανθρωπίνης κοινωνίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδεὶς πνευματικὸς θεσμός, καὶ κατὰ μέγιστα λόγον ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, δύναται ἵνα ζῇ ἐν ἀπομονώσει».

Ἡ Ἐκκλησία, —ὡς ἐτινίσθη ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ ἐν προπόσει Του κατὰ τὸ πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας γεῦμα—, ἐμμένει μὲν εἰς τὴν οὐσωμάτως εἰς τὴν Παράδοσιν, χωρὶς νὰ μωπαῖζη πρὸς τῆς ἐκάστοτε πραγματικότητος. Γνωρίζει νὰ προσαρμόζεται ὑγιᾶς πρὸς αὐτήν, χωρὶς νὰ θυσιάζῃ τίποτε ἀπὸ τὴν οὐσίαν, ἀπὸ τὰς ἀξίας, ἀπὸ τὴν Παράδοσιν». Ὡς προσετέθη ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ κατὰ τὴν χοροστασίαν Αὐτοῦ ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν, «μέσα εἰς τὸν συνεχῶς ἀλλοιούμενον κόσμον ὡς ἡ μόνη ἀναλλοίωτος καὶ σωστικὴ καὶ μεταμορφωτικὴ δύναμις παραμένει ἡ Ὁρθόδοξία. Δι' αὐτὸ καὶ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι πάντοτε ἡ ἄγκυρα τῆς ἐλπίδος μας διὰ τὴν ἐπιβίωσίν μας ὡς Ὁρθόδοξων Ρωμηῶν, ὅχι ἀπλῶς ὡς μακρινῶν ἀπογόνων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Περικλέους».

Ἡ ἐνότης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὁ σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ προπόσει Αὐτοῦ κατὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ παρατεθὲν γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων, εἶπεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Νυχθημερὸν δεόμεθα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἐσθιαθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως». Ἡκούσατε, πολῦτιμοι συνδαιτυμόνες; Τοῦ σὺ μ π α ν ι ο ς κόσμου, τῆς τῶν π ά ν τ ω ν ἐνώσεως, ἄνευ διακορίσεων, ἄνευ ἐξαιρέσεων, δι' ὃ λ ο ν τὸν κόσμον καὶ δι' ὃ λ ο υ ς τοὺς ἀνθρώπους προσεύχεται ἡ Ἐκκλησία... καὶ δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διὰ τὸ ὁποῖον ἐλέγχθη ἐδῶ εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀ-

γορόλεως, ὑπὸ ἐνὸς τῶν μεγαλυτέρων καὶ οἰκουμενικωτέρων πνευμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ ἀποτελεῖ μ ί α ν οἰκογένειαν μὲ ἕνα οὐράνιον Πατέρα: «ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρὸς ὡπον τῆς γῆς» (Πράξ. 17, 26): «Ὁ Παῦλος, δὲν λέγει «πάντα τὰ ἔθνη», διότι πάντες εἴμεθα ἐν ἔθνος, ἡ δὲ διδασκαλία περὶ ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους συνυφαίνεται, ἐν τῇ διαικίᾳ ταύτῃ τοῦ Ἀποστόλου, μετὰ τῆς διδασκαλίας περὶ ἐνότητος τῆς Θεότητος».

Ὅθεν θερμὴ εἶναι ἡ δέησις πρὸς τὸν ἕνα Θεόν, «ὅπως φωτίσῃ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ μάλιστα τοὺς ἰδύοντας τὰς τύχας αὐτοῦ, ἵνα συνειδητοποιήσουν καὶ πραγματώσουν τὴν διδασκαλίαν ταύτην εἰς τὰς καθ' ἡμέραν σχέσεις τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως θασιλεύσῃ «ἐπὶ γῆς εἰρήνη» καὶ «ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 14).

«Πανορθόδοξος Φάρος».

Κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὑποδοχὴν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου ὁ Πρόεδρος αὐτῆς καὶ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντῖνος Μπόνης, διελήσας ἐπὶ τοῦ θέματος «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Φωτοδότης Ἡλίου τοῦ πολυκλάδου δένδρου τῆς Ὁρθοδοξίας», ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐθεμελιώθη - ἔζησεν, ἔδρασε καὶ ἐπετέλεσε τὴν θείαν καὶ ιστορικὴν Του ἀποστολὴν κατὰ τὴν μακροαίωνα διαδρομὴν Του, φέρον ἀείποτε τὸν Ἑ λ λ η ν ι κ ὸ ν χαρᾶν τῆς, παραλλήλως πρὸς τὸν Ο ἰ κ ο υ μ ε ν ι κ ὸ ν, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διατηρήσῃ καί, ὡς πιστεύομεν, ὁπωσδήποτε θὰ διατηρήσῃ, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικότης, ὅσον καὶ ἡ Οἰκουμενικότης τοῦ Πατριαρχείου, στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαργράφων δικαίων τῆς ιστορικῆς Του διαδρομῆς, ἅτινα δίκαια κατέστησαν τοῦτο πανορθόδοξον Φάρον, ἀντιλῶντα τὴν λάμψιν καὶ τὴν φωτοδοτικὰ δύναμιν, ἐκ τῆς θεοπνεύστου Σκέψεως τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου αἵματος τῶν ἀναριθμητῶν Ἑλλήνων Μαγίστρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως, ὡς καὶ τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων, μάλιστα δὲ τῶν ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου».

Ὅθεν εἶναι δεδικοιολογημένη ἡ μετὰ τῆς —ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν— ἐπιδόσεως εἰς τὴν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὴν Πατριάρχην εἰδικοῦ τιμητικοῦ ψηφίσματος συνδεθείσα εὐχὴ τοῦ σεβαστοῦ Προέδρου τοῦ Ἀνωτάτου Πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς χώρας κ. Μπόνη, «ὅπως ὁ Κύριος διαφυλάττῃ καὶ προστατεύῃ, ὡς πάντοτε, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀλώβητον ἐκ τῶν πειρασμῶν, ἰσχυροποιεῖ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΤΑ ΟΝΟΜΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΘΕΙΟΤΑΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ

Τὴν 26ην Ὀκτωβρίου 1987, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, ἤγε τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδόξιας Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κύριος κύριος Δημήτριος. Ἡ ἡμέρα αὕτη ὑπῆρξεν εὐκαιρία ἐξαιρετικῶν ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους πάντων πρὸς τὸ Σεπτὸν Πρόσωπον τοῦ Αὐθέντου καὶ Δεσπότη ἡμῶν, τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου.

Κατὰ τὴν ἐν κατανυκτικῇ ἀτμοσφαίρᾳ τελεσεῖσαν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ Θεῖαν Λειτουργίαν, ἡ αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν συγχωροστασίᾳ μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Ρωδοπόλεως κ. Ἱερωσύνου, Σταυρουπόλεως κ. Μαξίμου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Κολωνίας κ. Γαβριήλ, Λύστρων κ. Καλλινίκου, Δέρκων κ. Κωνσταντίνου, Ἐλενουπόλεως κ. Ἀθανασίου, Μελιτηνῆς κ. Ἰωάννου καὶ Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου.

Κατὰ τὴν Θεῖαν ταύτην Λειτουργίαν ἐξετέθη ἐν τῷ Σωλῆα τοῦ Πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ εἰς προσκύνησιν τὸ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις φυλασσόμενον τεμάχιον ἱεροῦ Λειψάνου τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Δημητρίου, ὅπερ προσεκύνησαν κατὰ τοὺς Αἶνους ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ συγχωροστατήσαντες ἅγιοι Ἀρχιερεῖς.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πέργης κ. Εὐάγγελος, ὁ παρεπιδημῶν τότε ἐν τῇ Πόλει Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος μετ' ὁμίλου προσκυνητῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰάκωβος Σωφρονιάδης, Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἰσιδώρος Κρικρής, ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Πα-

τριαρχικὸς Ἐξάρχος Πάτμου, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἀλέξανδρος Καλπακίδης, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, ἐπὶ κεφαλῇ ὁμίλου προσκυνητῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὁ ἐντὶμ. Λεωνίδας Χρυσανθόπουλος, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει, μετὰ τοῦ Προξένου αὐτῆς Ἐντὶμ. κ. Γεωργίου Κακλίκη, Ἀρχόντες ὁφικιῶν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, Νομικοὶ Σύμβουλοι τῶν Πατριαρχείων, ἐκπαιδευτικοί, κοινοτικοὶ παράγοντες, καὶ πλείστοι εὐσεβεῖς χριστιανοὶ ἐκ τῆς Βασιλίδος καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, προσελθόντες ἐπὶ ὑποβολῇ εὐλαβῶν σεβασμάτων ἐκ τοῦ συνέγγυς τῷ ἑορτάζοντι Πατρὶ καὶ Δεσπότη, τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Δημητρίῳ.

Ἡ Θεῖα Λειτουργία ἔληξε διὰ τοῦ Πολυχρονισμού τῆς αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, ψαλμέντος ὑπὸ τῶν Πατριαρχικῶν χορῶν.

Ἐπηκολούθησε δεξιῶσις ἐν τῷ ἐπισήμῳ Πατριαρχικῷ Γραφείῳ, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ὡς ἄνω ἐπισήμων καὶ πλήθους εὐσεβῶν πιστῶν, καθ' ἣν, ἐξ ὀνόματος τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας, προσεφώνησε τὴν αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρωδοπόλεως κ. Ἱερώνυμος.

Ὁσαύτως, κατὰ τὴν δεξιῶσιν ταύτην, ὠμίλησε καὶ ὁ παρεπιδημῶν τότε ἐν τῇ Πόλει Ἐντὶμολ. κ. Βασίλειος Κέκης, Ἀρχὼν Ἀκτουάριος τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ Πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου «Οἱ φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους», ὑποβαλὼν τὰ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν μελῶν τοῦ ὑπ' αὐτὸν Συλλόγου σέβη καὶ τὰς εὐλαβεῖς προσρήσεις ἐπὶ τοῖς ἀγομένοις ὀνομαστηρίοις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ.

Ἡ αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος, ἐν καταφανεῖ συγκινήσει, ἀντεφώνησεν κατακλιθήτως.

Τὰ εὐλαβῆ σέβη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καὶ τὰς ἐστίους αὐτῆς προσρήσεις ὑπέβαλεν ὁ Σεβ. Μητρο-

δὲ τοῦτο ἐν παντὶ πρὸς δόξαν τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας».

«Οἰκουμενικὴ Ὁρθοδοξία».

Ὁ Πρῶτανις καὶ Νέστιωρ τῶν Ἑλλήνων Θεολόγων σεβαστὸς Ὁμότιμος Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἰωάννης Καρμίρης, ὁμιλήσας ὡσαύτως κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὑποδοχὴν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου, ἐτόνισεν, ὅτι «τὸ πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον... προσήνεγκεν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας διὰ μέσου μακρῶν αἰώνων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διακορπῇ αὐταῖς ὡς «θεῖα νεύσει κέντρον, συνέχον καὶ ζωογονοῦν τὴν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν Ὁρθοδοξίαν» κατὰ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον. Καὶ δὲν εἶναι μόνον διορθόδοξον κέντρον, ἀλλὰ συνάμα καὶ διεκκλησιαστικὸν καὶ διαχριστιανικόν, καλλιεργοῦν καὶ κρατῶν τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν, ὥστε ὅλοι νὰ εἶναι «ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἐν τῇ ἀγάπῃ», σπουδάζοντες τηρεῖν «τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ

συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθησαν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως αὐτῶν», κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Ἐφεσ. 3,18- 4, 4)».

Τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἄριστος καὶ συνετὸς φορεὺς εἶναι ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος, ὅστις ἔχει συνοψίσει μετὰ χρυσολλῆνης διανότητος τὴν δεοντολογίαν τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων. Ὡς ὑπεμνήσθη ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Καρμίρη, ὁ Παναγιώτατος πρὸς τριετίας διεκνήρυξε κατηγορηματικῶς πρὸς τὴν ἐπισκοπεμένην τὸ Φανάριον ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ὅτι ὁ διεκκλησιαστικὸς διάλογος «πρέπει νὰ εἶναι διάλογος πίστεως καὶ ἀληθείας, μὴ ἀπομακρυνόμενος οὐδὲ κατὰ ἴδια ἐν ἡμίαντι κεραία» (Ματθ. 5,18) ἀπὸ τὴν Θεῖαν Ἀποκάλυψιν καὶ ἀπὸ τὰς δύο μοναδικὰς ἐκφορὰς αὐτῆς, ἥτοι τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ὡς ἀποφθεγματιοποιῶνται εἰς τὰ δόγματα καὶ βιοῦνται εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ πράξιν». Ἡ Πατριαρχικὴ αὕτη διακήρυξις εἶναι «ἡ γνησία καὶ ἀuthεντικὴ φωνὴ καὶ πίστις τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1988, επιμέλεια Ἀρχιμ. *Τερσοθέου Γαρυφαλλίου*, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1988, σχῆμα 80 μικρόν, σσ. 791 μετὰ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων.

Χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔτους 1988, ἐξετυπώθη ἡδὴ καὶ ἐκυκλοφορήθη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου τοῦ φθίνοντος ἔτους ὁ ὁμώνυμος ὀγκώδης τόμος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου. Πρόκειται περὶ τῆς τυποποιημένης, ἀλλὰ συνεχῶς συμπληρουμένης ἐπισήμου ἐπετηρίδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πὺλ κυκλοφορεῖ διὰ 27ον κατὰ σειράν ἔτος, ἀπὸ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἐπιμέλῃ, πολυτελῇ ἐκδοσιν, ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐπίσημον καὶ ἐκκλησιαστικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα.

Ἀποσπάσματα ἀπὸ θαυράσιμα ἐκκλησιαστικὰ κείμενα καὶ ὁμολογίες, ρητὰ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ εἰκόνες παρεμβλλόμεναι εἰς τὰς πυκνὰς σελίδας τοῦ Ἡμερολογίου τούτου τοῦ παρόντος τόμου μαρτυροῦν περὶ τῆς θαθείας ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς φιλοπονίας τοῦ Πανοσιολογιωτάτου ἐπιμελητοῦ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς. Ἐν ἀρχῇ «Ὁ Χριστὸς ἔνθρονος», ἔργον

τοῦ Ἐμμ. Τζάνε (1664), κατ' ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, καὶ εἰς τὴν συνέχειαν ὁλοσέλιδοι πολύχρωμοι φωτογραφίαι τῶν μεγάλων ἱστορικῶν Μονῶν Πεντέλης (1573) καὶ Πετράκη (1673) καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Ἁγίας Φιλοθέης «κορυφαίας προσωπικότητος τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν», ἐνῶ εἰς ἀναλόγους θέσεις ἔχομεν τὰς φωτογραφίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν προσεστώτων τῶν πρεσβυγενῶν πατριαρχείων καὶ τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, μετὰ πληροφοριῶν, στατιστικῶν καὶ ἄλλων δεδομένων περὶ τῆς διοικητικῆς αὐτῶν ὁργανώσεως. Λεπτομερέστερα, ἀναλυτικῶς κατὰ Μητροπόλεις, εἶναι τὰ διδόμενα στοιχεῖα περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπομένως, τὸ περιεχόμενον τοῦ Ἡμερολογίου τούτου εἶναι εὐρύτερον τοῦ τίτλου του διότι ἀποβαίνει μίᾳ συνοπτικῇ ἐπετηρίδι περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως, ὅχι μόνον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ τῆς καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίας.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν τούτο Ἡμερολόγιον 1988 εἶναι ἀφιερωμένον «εἰς τιμὴν καὶ μνήμην πᾶσι τοῖς ὑπὲρ τοῦ Γένους ἡμῶν ἀγωνισαμένοις καὶ ἀναλωθεῖσιν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς Ἱεράρχαις, Ἱερομονάχοις, Ἱερεῦσι, Διακόνοις, Μοναχοῖς». Ἡ ἀφιέρωσις αὕτη «εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἠναλωθήσαν ὑπὲρ τοῦ Γέ-

πολίτης Μελιτηνῆς κ. Ἰωακείμ, Πρωτοσυγκελλεύων, ὅστις καὶ προσεφώνησεν ἐκ μέρους πάντων τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιώτην, ἀντιφωνήσασαν καταλλήλως καὶ ἐπιδαφιλεύσασαν τοῖς πνευματικοῖς Αὐτῆς τέκνοις τὴν ἁγίαν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν καὶ εὐχηθεῖσαν αὐτοῖς τὰ εἰκότα.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, καθ' ὅλην τὴν ὑπόλοιπον ἡμέραν ἐδέχθη ἐν τῷ Γραφείῳ Αὐτῆς τοὺς διαφόρους προσελθόντας ἐκ τῆς Ὁμογενείας καὶ ἐδέχθη ἐν συγκινήσει τὰς εὐλαβεῖς αὐτῶν προσήσεις καὶ τὰ συγχαρητήρια.

Καὶ ἡ διάπυρος προσευχὴ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ὑπὸ πάντων ἦτο καὶ εἶναι: Δημητρίου τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ Πατρὸς καὶ Αὐθέντου ἡμῶν, πολλὰ τὰ ἔτη.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον ἀνακοινώνει, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας δὲν ἔχει καμμιὰ ἐκκλησιαστικὴ σχέσις ἢ κανονικὴ μετὰ τὸν αὐτοκαλούμενον «Μητροπολίτη Νέας Ἀγγλίας» Διονύσιον, στήν Ἀμερική, μετὰ τὸν «Ἀρχιμανδρίτην» Σάββα Τσάρλς στήν Ἀμερική, καὶ μετὰ σχετικὰς παραφυάδας τῶν στήν Βόρειον ἢ Νότιον Ἀμερική, οὔτε μετὰ Μετόχιον ἢ δὴθεν Ἐξαρχίαν στὸ Μαϊάμι τῆς Φλόριντα.

Δὲν ἀναγνωρίζει τὸ Πατριαρχεῖο τέτοιες καταστάσεις καὶ ἔχει ἀνακοινώσει αὐτὰ εἰς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον, καὶ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, γιατί ἐπιθυμεῖ τὴν εἰρήνην στήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας καὶ θέλει νὰ ἔχη ἀδελφικὰς σχέσεις μετὰ τὰς ἀδελφὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας μας καὶ καμ-

μιὰ ἀνάμιξις νὰ μὴν ἔχη στήν δικαιοδοσίαν τῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

(Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ὁ ἐκ τῆς ἀσθενείας του ἀναρρώσας Μακαριώτατος Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος ἀνενέωσε τὴν πρόσκλησίν του πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Βουλγαρίαν. Ὡς γνωστὸν ὁ Πατριάρχης Μάξιμος ἡσθένησε σοβαρῶς κατὰ τὸν Αὐγουστον καὶ ὑπεβλήθη εἰς ἔγχειρισιν. Διὰ τοῦτο ἀνεβλήθη τότε ἡ διὰ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου προγραμματισθεῖσα ἐπίσκεψις τοῦ Παναγιωτάτου.

—Στὴ θέση τοῦ κοιμηθέντος τὴν 5ῃ Ἰουνίου ἐ.ἔ. Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βιδινίου κυροῦ Φιλάρετου, νέος Μητροπολίτης Βιδινίου ἐξελέγη προσφάτως ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ζεπόλως κ. Δομητιανός, μέχρι τοῦδε πρῶτος βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας. Ὁ νεοεκλεγείς Σεβασμιώτατος Βιδινίου ἐγεννήθη τὸ 1932, ἐσπούδασε τὴν ἱεράν ἐπιστήμην εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Σόφιας, καὶ ἀκολούθως μετεξεπαιδεύθη εἰς τὴν Ρωσίαν, Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν. Ὑπηρέτησε ἕως τῶρα ὡς Πρωτοσύγκελλος τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων Μεγάλου Τυρνόβου καὶ Σόφιας διαδοχικῶς, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (μετὰ τὴν εἰς ἐπίσκοπον χειροτονίαν του τὸ 1974), ἐπίσκοπος τῶν βουλγαρικῶν παραιοικίων Βορείου Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίας καὶ βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας.

—Τὴν 6ῃ Σεπτεμβρίου ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ Μητροπολίτης Νέας Ὑόρκης κυρὸς Ἰωσήφ. Ὁ μεταστὰς εἰχε σταλῇ τὸ 1970 ὡς ἐπίσκοπος τῶν βουλγαρικῶν παραιοικίων Βορείου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ 1972 προεβιβάθη ἀπὸ τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας εἰς μητροπολίτην.

νους ἡμῶν» γίνεται σαφέστερη καὶ ἡτιολογημένη ἀπὸ τὴν ἐμπεριστατωμένην ἐπεξηγήσιν («ἀντὶ προλόγου») τοῦ λογίου καὶ πολυγραφωτάτου κ. Ἰ. Μ. Χατζηφώτης, διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ι.Σ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ κ. Χατζηφώτης εἰς εἴκοσι ἐξ πυκνὰς καὶ περιεκτικὰς σελίδας ἀναφέρεται κατὰ σειρὰν τῶν γενικῶν ἀποδεκτῶν ἱστορικῶν περιόδων εἰς συγκεκριμένα γεγονότα ἢ ἐνεργείας ἐκκλησιαστικῆς, πολιτιστικῆς καὶ ἐθνικῆς προσφοράς ἐπωνύμων καὶ ἀνωνύμων κληρικῶν καὶ μοναχῶν, εἰς τοὺς τομεῖς τῆς πνευματικῆς κηδεμονίας, τῆς προστασίας τῆς παιδείας, τῆς ποιμαντικῆς ἀγωγῆς, τῆς τυπογραφίας, τῆς φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς προσφοράς καὶ τῆς ἐθνικῆς δράσεως καὶ γενικῶς εἰς τὸν ὑπάρχοντα ρόλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἀξιοσημειώμενοι εἶναι αἱ ἐπικαλούμεναι γραφαὶ μαρτυραὶ κορυφαίων βυζαντινολόγων καὶ πολιτικῶν ἱστορικῶν. Ὅπως ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης ἐδῶ ἔχομεν μίαν καλῶς μελετημένην, ὀφειλομένην πάντως ἀπάντησιν, διότι ἐκορυφώθη ἐπ' ἐσχάτων, ἢ σοδοῦσα ἀπὸ τινος ἀμφισβήτησις περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων καὶ πραγμάτων, περὶ τοῦ σπουδαίου ρόλου τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν παρελθούσαν καὶ τὴν πρόσφατον ἐθνικοοικονομικὴν μας πορείαν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἡμερολογίου καὶ ἡμερομηνιῶν, μάλιστα εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἐξετυπώτο τὸ παρὸν ἡμερολόγιον ἐξήσαμεν, διαρκούντος τοῦ ἔτους 1987, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἑλλάδα γενικώτερον, συγκινητικὰς καὶ πολὺ εὐγλωττοῦς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ ἀφοσίωσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν μῆτέρα καὶ τροφὸν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν. Ἀρκεῖ νὰ ἀναδιψήσῃ, ὁ μὴ ἀκούσας καὶ μὴ ἰδὼν, τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικὸν Τύπον τῶν Ἀθηνῶν τοῦλάχιστον τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1987 διὰ νὰ ἴδῃ τὰ γινόμενα εἰς τὸ κέντρον τῆς Πρωτεύουσας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς μεταφοράς διὰ προσκύνημα τῆς ἱστορικῆς ἱερᾶς ἐξ Ἀγίου Ὁρους Εἰκόνης τῆς Παναγίας «τὸ Ἀξιὸν ἔστιν» καὶ τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διὰ νὰ πληροφωρηθῇ περὶ τοῦ πόσον ἀμείωτος παραμένει εἰς τὴν συνείδησιν τῶν πανελλήνων τὸ κύρος καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀναλυτικώτερον τὸ ἐν λόγῳ Ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον διακρίνεται εἰς τρεῖς κυρίας ἐνότητες. Ἡ πρώτη, τὸ «Τυπικολογικόν» περιλαμβάνει Κυριακοδρόμιον καὶ Μηρολόγιον, δηλαδή, τὴν τάξιν τῶν καθ' ἡμέραν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν. Τὸ «Τυπικόν» τοῦτο μέρος τοῦ ἡμερολογίου, ὀφειλόμενον εἰς τὴν φροντίδα τοῦ λογίου μουσικοσυνθέτου καὶ πρωτοφάλτου κ. Ἀπ. Βαλληγνῶρα εἶναι τὸ παραδοσιακὸν τμήμα τῆς ἐκδόσεως· εἶναι δὲ μεγάλης σπουδαιότητος, διότι συνδέει τὴν ὀρθόδοξον λατρείαν μὲ πλείστα στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς μας παραδόσεως, διασφαλίζει τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ὁμοιομορφίαν, συντηρεῖ τὴν δεοντολογίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐπρέπειαν καὶ ὁμοιομορφίαν καὶ καλὸν εἶναι νὰ μὴ λησμονῇται ἡ θαυτέρα αὐτοῦ ἔννοια καὶ σκοπιμότης καὶ σημασία διότι καὶ διὰ τοῦ τύπου ἐξυπηρετεῖται ἐδῶ ἡ οὐσία.

Ἡ δευτέρα ἐνότης τῆς ὕλης τοῦ ἡμερολογίου τούτου ἀναφέρεται εἰς τὸ «Διοικητικόν», δηλαδή τὴν ὁργάνω-

σιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ λοιπῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἐδῶ δίδονται πληροφωρίαι περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως, μετὰ ὀνομάτων, ταχυδρομικῶν διευθύνσεων καὶ τηλεφώνων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματῶν καὶ λοιπῶν ὑπευθύνων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱδρυμάτων, μονῶν, μετοχιῶν, ναῶν, ἐκκλησιαστικῶν ἀκαδημιῶν καὶ σχολείων, ἐρευνητικῶν κέντρων καὶ θεολογικῶν περιοδικῶν, ἐκδόσεων καὶ γενικῶς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου. Καλὸν θὰ ἦτο αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ τέλος τοῦ ἡμερολογίου Ἐκκλησίαι τῆς Πολωνίας καὶ Ἀλβανίας νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὴν παροῦσαν ἐνότητα μετὰ τῶν ἄλλων ξένων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ νὰ μὴ ἀναφέρονται μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ κρατοῦσα ἐν τῇ ἡμερολογίῳ τάξις ἀνάγεται προφανῶς εἰς τὸ ὅτι εἶναι νεώτεροι Ἐκκλησίαι. Νομίζω ὅτι ἐὰν εἶναι δεκτὴ ἡ ἀνωτέρω πρότασίς μου, ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ ἀλήθεια θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διευκρινισθῇ διὰ σχετικῆς ἐπεξηγηματικῆς σημειώσεως εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1989.

Ἡ τρίτη καὶ πλέον λεπτομερὴς ἐνότης τοῦ ἡμερολογίου ἀναφέρεται εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις καὶ κατὰ ἀλφαβητικὴν σειρὰν ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἐδῶ δίδονται σύντομοι πληροφωρίαι περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς σταδιοδρομίας ἐκάστου ἱεράρχου, περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως τῶν μητροπόλεων, περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτελείου, περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων, περὶ μονῶν, μοναχῶν καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἱδρυμάτων, περὶ τοῦ φιλανθρωπικοῦ, κατηχητικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῶν μητροπόλεων, περὶ θρησκευτικοῦ τύπου κ.λπ., τὰ ὅποια θὰ εὖρη ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀναγνώστης εἰς τὸν οἰκείον τόπον.

Τὸ νέον εἰς τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν εἶναι ἡ ἐνημέρωσις περὶ τὸ ἀγιολόγιον, δεδομένου ὅτι κατεχωρήσθησαν, μετὰ τῶν παλαιότερων, πάντες οἱ τοπικοὶ ἅγιοι καὶ οἱ νεομάρτυρες, τῶν ἐκασταχοῦ περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ προστετέθη πῖναξ τῶν ἐλαχίστων, ἄλλως τε, παροραμάτων καὶ ἀκόμη διησφαλίσθη ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τυχόν καθυστερήσεις τοῦ ἐπομένου ἡμερολογίου, διὰ τῆς προσθήκης ὅλων τῶν περὶ τὸ τυπικὸν στοιχείων τοῦ μεθεπομένου μηνὸς Ἰανουαρίου 1989. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ καταχώρησις διὰ μεγαλύτερων τυπογραφικῶν στοιχείων τῶν ἐπικαίρων καὶ περιστατικῶν εὐχῶν τῶν διαλαμβανόμενων εἰς τὸ Τυπικολογικὸν μέρος τοῦ ἡμερολογίου.

Ὅπως προκύπτει ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω τὸ ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1988, δὲν εἶναι ἕνα κοινὸ reference book εἰς τὸ ὅποσον θὰ ἀνατρέχουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ νὰ εὕρουν τὰ ὅσα προηγουμένως ἀνεφέραμεν, ἀλλὰ εἶναι ἐπὶ πλέον ἕνα ἱστορικὸν βιβλίον, διατηρητέον μάλιστα ἐξ ὅσον γνωρίζομεν εἰς πολλὰς βιβλιοθήκας, διότι ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πηγὴν τῆς συγχρόνου ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ μάλιστα πηγὴν συνεχῶς ἐνημερουμένην. Ἐὰν συγκρίνωμεν τὴν στατικότητα καὶ τὴν «γραφειοκρατίαν», ποὺ χαρακτηρίζουν ἄλλας ἐπετηρίδας πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν μεθοδικότητα καὶ τὴν συνεχῆ βελτίωσιν, ποὺ πα-